

٧٤١

٧٣٣

٧٢٦

٧٤٤

٧٨٨

٧٦٧

٧٩٨

٨٠٤

٨٠٨

٨١٩

٨١٠

٩٠٤

٨٧١

٦٠٣

٥٩٩

٦٠٩

٦١٤

٦٢٦

٦٢٥

٦٤٠

٦٣٠

٦٧٦

٦٧٣

٧١١

٧١٣

٢١٠

٢٩٤

٥٠٣

٤٧٥

٥٦٢

٥٥١

٥٧٤

٥٧٥

٥٨٧

٥٧٥

٥٩٤

٥٩٢

۲۵۴

۲۵۲

۲۶۲

۲۵۸

۲۷۱

۲۶۷

۲۷۷

۲۷۴

۲۷۶

۲۸۲

۲۸۶

۲۸۳

٨

٥٥

٢١

٥٦

١٦٦

٨٣

١٦٧

٢١٦

٢٢١

٢١١

— تصحیح سهو ترتیب —

صحیفه	
۱۰	(۱۶) نومرولی سکه‌نک بالاسنه : تاریخچه ۶۵
۱۶	(بخ) کلمه‌سنه‌داثر شرک ایکنجی سطرند (اموی و عباسی) یرینه یالکز : عباسی
۱۱۰	(۲۱۲) نومرونک یرینه : ۳۱۲
۱۵۰	صحیفه زیرنده کی شرک ایکنجی سطرند (ولایه) یرینه : ولایه
۱۷۶	مکرر اوله‌رق یازیلان ۵۳۲ نومرونک ایکنجیسی یرینه : ۵۳۳
۱۸۱	(۵۵۱) نومرولی سکه‌ده مکرر دیزیلان (ظهری) کلمه‌سنک برنجیسنه : برنجی
۳۲۷	(۸۰۹) نومرولی سکه‌نک (تاریخی ۳۳۳) یرینه : تاریخچه ۳۳۱
{ ۳۶۷ ۳۶۸	صحیفه لک بالاسنده (آل بویه) یرینه : بنی مروان
۳۸۵	(۴ الهادی) سکه‌سی ۳۸۲ صحیفه‌ده هارون الرشیددن اول یازملق لازم ایکن صره‌سنر وضع اولمشدر .
۴۱۶	دار الضرب فهرستده (اسامی خلافا) : اسامی خلفا
۴۱۶	» (اردشیر) اسمنک قارشوسنده والتونک زیرنده (») یرینه : کموش
۴۱۶	» (أندرابه) یرینه : أندرابه

حروف مقطعه و اشارات

س . .

ص

ع

ع ع

ف

فا

ل

م

م

ن

و

ة

هـ

ر

ر *

*

هـ

ح

~

I

ا ا

ا ا

ر

ر .

ا

ا

ح

ر

د

د

ر

س

.

..

...

....

.....

.....

کلمات مخصوصه

ابریز ۸۱۷
 ام افزود { پهلوی
 بنخ
 بنخ بنخ
 بر ۴۷۲
 جائز ۲۷۸
 درهم } ۵۱ ΔEO
 وفیه }
 سلام ۵۰۳
 صبر ۵۱۴
 طیب KAΛON ۴۸
 عبد ۳۱۸
 عبد آرون }
 عبد طیب } پهلوی
 عدل ۸۸۷
 العراق ۵۶۱
 فرد ۷۹۰ — ۷۹۱
 محبوب ۵۰۳
 المشرق ۵۷۳، ۵۷۵
 مصفا حرف ۱۳۷
 معروف ۸۵۳
 المغرب ۹۲۸
 واف ۵۴، ۵۵، ۹۱۷
 وفیه (مر) درهم
 ۵۰ B | I

— عباسیه و فروع عباسیه —

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله

ربي الله

الله

الله ربي

محمد رسول الله، ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله
محمد رسول الله، ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
الله الامر من قبل ومن بعد ويومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله
نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين
لا اله الا الله

لا اله الا الله وحده

لا اله الا الله وحده لا شريك له

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم تسليما

محمد رسول الله

محمد رسول الله صلى الله عليه

محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم

محمد رسول الله صلى الله عليه وعلى آله .

آية كريمه وتوحيد واثنيه

— ساسانابه ريزانين طرزنده —

بسم الله

بسم الله ربى

بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

لا اله الا الله محمد رسول الله

محمد رسول الله ٩١٥، ٥٢

طرز مخصوص اسلاميه

— امويه —

بسم الله

بسم الله لا اله الا الله وحده

الله احد الله الصمد

الله احد الله الصمد لم يلد ولم يولد

الله احد الله الصمد لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً احد

محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله

محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون

محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق

قل لا اسئلكم عليه اجراً الا المودة فى القربا

لا اله الا الله وحده لا شريك له

لا اله الا الله وحده

لا اله الا الله

محمد رسول الله

عبد محمد رسول الله

امر الله بالوفا والعدل

هرون (مر) الرشيد

هرون بن خارويه ٧٩٩

هشام } هشام بن عمرو غافل الامير جعفر بن امير المؤمنين ٧٨٣
الامير هشام بن عمرو ٧٨٤

— ي —

يحيى (مر) ابو الحسين

يحيى ٤٢٦ — ٤٢٨ ، ٩٣٨

يحيى (مر) محمد في ولاية

يزيد ٤٢٩ — ٤٤١ ، ٤٧٨ ، ٤٩٠ — ٤٩٦

يوسف بن ديوداد ٦٢٦

يوسف (مر) الامير الحر بن .

ناصر ٤٢٣

النصر ٤٨٨ — ٤٨٩

نصر بن احمد ٨٠٢ — ٨٠٧
نصر ٨٠٨
الامير نصر بن احمد ٨٠٨

نصر الدولة ابو نصر ٨٩٥، ٨٩٩ — ٩٠١، ٩٠٤ — ٩٠٩

نصر الدولة ابو نصر محمد ٨٩٣ — ٨٩٤، ٨٩٦ — ٨٩٨، ٩٠٢ — ٩٠٣

نوح بن نصر ٨٠٦، ٨٠٩
الامير السند نوح بن نصر ٨١٠

نوح بن منصور ٨١٣
نوح بن منصور الامير السند الملك المنصور ٨١٤، ٨١٦
نوح ٨١٥

— و —

الوائق بالله ٥٨٩ — ٥٩٠

الوزير ابو الحسن ٦٢٦

الوليد بن ابو بكر ٢٨٦

الامير — الوليد بن تليد ٢٨٤ — ٢٨٥

الامير — الوليد ٢٨٧، ٠٠٠

ولى الدولة ٦١٤، ٦١٦ — ٦١٩

ولى... (مر) الامين، الرشيد، الرضا، المأمون.

ولى... (مر) الغالب بالله.

ولى ولى (مر) المأمون.

— ه —

الهادى : — الخليفة الهادى ٤٧١ — ٤٧٢، ٩٢٦

هرثمة ٥٦٥ — ٥٦٦

- المعتمد على الله ٦٠٣ — ٦٠٨ ، ٧٩٧ — ٧٩٨ ، ٩٣٦ — ٩٣٨
 المعتمد على الله امير المؤمنين ٩٤٠
 معز الدولة ابو الحسين بويه ٨٤٢ — ٨٥٣
 المفوض الى الله ٦٠٣ ، ٦٠٨ ، ٧٩٧ — ٧٩٨ ، ٩٣٨
 المقتدر بالله ٦٢٦ — ٦٧٢ ، ٨٠١ — ٨٠٥ ، ٨٠٧
 المكتفى بالله ٦١٣ — ٦٢٥ ، ٧٩٩
 محمد الدولة ابو منصور ٨٩٢
 المستقم من اعداء الله لدين الله (مر) القاهرة بالله .
 منصور بن نوح ٨١١ — ٨١٢
 منصور (مر) ابو منصور ، بن منصور .
 المنصور (مر) نوح الامير السند الملك المنصور .
 الامير — موسى بن كعب ٧٦٥
 موسى (مر) الرضا
 موسى (مر) الامير — محمد
 الموفق بالله (مر) احمد .
 مولى امير المؤمنين (مر) ابو الحسين يحكم .
<p>المهدى محمد بن امير المؤمنين ٣١١ ، ٣٣٩ ، ٣٤٢ — ٣٤٦ ،
 ٣٦٧ — ٣٨٧ ، ٧٩٢
 الخليفة المهدى ٤٢١ — ٤٢٨ ، ٤٤٢ — ٤٦٩
 الخليفة المهدى محمد امير المؤمنين ٧٨٨
 المهدى محمد امير المؤمنين ٧٧٦ — ٧٨٨
... لمهدى على يدى عمر بن سالم ٧٩٣</p>	}	المهدى

— ن —

الناصر لدين الله امير المؤمنين ٧٣١
 ناصر الدولة ابو محمد ٨١٧ — ٨٣٧

المنقلى ٧١٠ — ٧٢٢، ٨١٧ — ٨٣١، ٨٣٩ — ٨٤١

المنوكل على الله ٥٩١ — ٥٩٨، ٩٣١ — ٩٣٢

محمد ٤٢٤ — ٤٢٥، ٨٠٨

محمد (مر) الامين، المهدي .

محمد (مر) ابو الحسن

محمد (مر) ابو محمد

محمد (مر) الامير عباس

محمد (مر) نصر الدولة

محمد بن عمرو ٦٠٨

الامير — محمد بن موسى ٧٩٠ — ٧٩١

محمد (في ولاية) بن يحيى ٥٠٤

المرزبان بن عضد الدولة ٨٧٢

مرون ٢٦٤

المستعصم بالله امير المؤمنين ٧٤١ — ٧٦٤

المستعين بالله ٥٩٩ — ٦٠٠، ٩٣٣

المستكنى بالله ٧٢٦ — ٧٢٧، ٨٠٩

المستكنى بالله ٧٢٣ — ٧٢٥

امام الحق المستكنى بالله ٧٢٨ — ٧٣٠

المستنصر بالله امير المؤمنين ٧٣٢ — ٧٤٠، ٧٨١ — ٧٨٢

المسمر بن .؟ ٧٩٤

المطيع لله ٨٠٠، ٨٣٢ — ٨٣٧، ٨٤٢ — ٨٧١

المظفر ابو الوفا ٧٢٣ — ٧٢٧

المتز بالله ٥٩٢، ٥٩٤، ٥٩٦ — ٨٩٥، ٩٣١

المتز بالله امير المؤمنين ٦٠١ — ٦٠٢، ٩٣٤ — ٩٣٥

المتصم بالله ٥٨٧ — ٥٨٨، ٩٣٠

المتعاض بالله امير المؤمنين ٦٠٩

المتعاض بالله ٦١٠ — ٦١٢

— غ —

الغالب بالله ولى ٠٠٠ — ٨٨٧ — ٨٩١
الغالب بالله ٨٩٢

— ف —

فيخر الدولة وفلك الملة ٨٧٥ — ٨٨٤
الفضل ٥٥٣ — ٥٥٤ ، ٥٧٠ — ٥٧٢ ، ٩٢٧
الفضل (مر) ابو الفضل .

— ق —

القاسم (مر) ابو القاسم
القاهر بالله ٦٧٣ — ٦٧٤
القاهر بالله المنتقم من اعداء الله لدين الله ٦٧٥

— ك —

كعب (مر) الامير — موسى

— ل —

الليث (مر) عمرو

— م —

الامير المأمون عبدالله بن امير المؤمنين ولى ٠٠ — ٤٨٢ — ٤٨٤	} المأمون
الامير المأمون عبدالله بن امير المؤمنين ولى ٠٠ — ٤٨٨ — ٤٨٩	
الامير المأمون ولى . . عبدالله بن امير المؤمنين ٥٥٢ ، ٥٥٤	
الامام المأمون ولى . . عبدالله بن امير المؤمنين ٥٥٣	
الخليفة المأمون ٥٥٩ ، ٥٦٢	
الامام المأمون ٥٧٠ ، ٩٢٧	
الامام المأمون امير المؤمنين ٥٧١ — ٥٧٢	}
المأمون خليفة الله ٥٧٥ ، ٥٨٠	

— ظ —

الظاهر بامر الله

— ع —

عبد ٥٥٩

العباس ٥٥٥ — ٥٥٨

العباس (مر) ابو العباس

العباس بن امير المؤمنين ٥٩٩ — ٦٠٠

العباس ابن امير المؤمنين ٩٣٢

الامير — العباس بن محمد ٧٦٦ — ٧٦٨، ٧٨٠

عبدالله ٥٨٦ (مر) الامين، المأمون، ابو عبدالله

عبدالمملك ٨١٠

عبيدالله بن السرى ٥٦٢

عضد الدولة ابو شجاع (الامير العدل) ٨٥٤ — ٨٧٢

عضد الدولة ابو شجاع (المملك العدل) ٨٧٣ — ٨٧٤

على ٤٧٠، ٤٨٢، ٤٨٦ — ٤٨٩

على بن الاخشيد ٨٠٠

على بن بويه ٨٣٨ — ٨٤١

على (مر) احمد، الرضا، صالح، سيف الدولة

عماد الدولة ابو الحسن بويه ٨٤٢ — ٨٤٦

عماد الدين (مر) سلطان الدولة

عمر ٦٧٧، ٣٤٧

عمر بن ساعد (على يدى) ٧٩٣ — (مر) المهدي

عمرو بن الليث ٦٠٨ (مر) محمد بن عمرو

عمرو (مر) هشام

عميد الدولة ٦٢٩

— س —

السرى ٥٦٣، ٩٢٨ — ٩٢٩ (مر) عبيد الله.
سلطان الدولة وعز الملة ومغيث الامة ابو شجاع (الملك العادل شاهانشاه.
عماد الدين) ٨٨٧ — ٨٩١

سلم ٣٣٢ — ٣٣١

سلم (مر) عمر بن سلم

سيف الدولة ابو الحسن ٨١٧ — ٨٣٣، ٨٣٧

سيف الدولة ابو الحسن على ٨٣٤ — ٨٣٦

— ش —

شاهانشاه ابو شجاع (الملك) ٨٩٣ — ٩٠٩

شاهانشاه (مر) بهاء الدولة، سلطان الدولة

شعيب ٢٩١ — ٢٩٢

شير ذيل بن عضد الدولة ٨٧٣ — ٨٧٤

— ص —

الامير — صالح بن على ٧٦٩ — ٧٧٠

صمصام الدولة وشمس الملة ابو كالتجار (الملك العدل) ٨٧٥ — ٨٨٤

— ط —

طالب (مر) الرضا

طاهر ٥٦٣، ٩٢٧

الطاهر ٩٢٨

الطابع لله ٨١٣، ٨٧٢ — ٨٧٧

— خ —

خالد بن برمك ٧٨٦ — ٧٨٧

خزيمة بن خازم ٩٢٦

الخليفة ٤٧٦، ٩٢٣ (مر) الامين، المهدي، الهادي، الرشيد، المأمون، المستكفي بالله.

الخليفة الله (مر) المأمون.

خارويه بن احمد ٧٩٨ (مر) هرون.

— د —

داود ٤٩٧ — ٥٠٠

ديوداد (مر) يوسف

— ذ —

ذوالرياستين ٥٦١، ٥٦٧، ٥٧٣، ٥٧٥ — ٥٨٣، ٥٨٦

ذوالوزارتين ٦٠٥

ذواليمينين ٥٦٣، ٩٢٨

— ر —

الراضي بالله ٦٧٦ — ٧٠٩، ٨٠٦، ٨٣٨

الرشيد ولي ٠٠ — ٤٧١

هرون بن امير المؤمنين ٩٢٦

الخليفة هرون ٤٧٧

الخليفة الرشيد ٤٨٥ — ٤٨٧، ٤٩٧ — ٥٠٠، ٩٢٤

الامير - الرضا ولي ٠٠٠ على بن موسى بن علي بن ابي طالب ٥٧٥

الامير - الرضا ولي ٠٠٠ — ٥٨٠

رکن الدولة ابو على ٨٥٤ — ٨٥٨، ٨٦٢ — ٨٦٥، ٨٧٠، ٨٧٢ — ٨٧٤

رکن الدولة ابو على بويه ٨٤٧ — ٨٥٣، ٨٦٧

رکن الدولة ابو على بن بويه ٨٥٩ — ٨٦١، ٨٦٦، ٨٦٨ — ٨٦٩، ٨٧١

بشر ٤٦٩

بكار ٣١١

بكر (على يدى) ٧٨٨

بن خازم (مر) خزيمه

بن منصور (مر) نوح

بن نصر (مر) نوح

بو بكر (مر) الوليد

بويه (مر) احمد، على، ركن الدولة، عماد الدولة، معز الدولة، بهاء الدولة

وضياء الملة وغيث الامة ابو نصر (الملك العدل شاهانشاه) ٨٨٥ — ٨٨٦

بهاء الدولة قطب الملة (الملك) ٨٩٢

— ت —

تليد (مر) الوليد بن تليد

— ج —

جعفر ٤٧٤، ٤٨٥، ٥٠١ — ٥٠٢، ٥٠٤ — ٥١٣، ٥١٥ — ٥١٨، ٥٢٥ —

٥٣٤، ٦٠٤، ٦٠٧، ٧٨٥، ٧٨٩، ٩٣٧

جعفر (مر) ابو جعفر

الامير — جعفر بن امير المؤمنين (مر) هشام

— ح —

حاتم ٥٦٤

حارث ٩٢٤

الامير — الحر بن يوسف ٢٨٣

حسام الدولة ٨١٣

الحسن (مر) ابو الحسن

الحسين (مر) ابو الحسين

احمد بن بويه ٨٣٩ — ٨٤١

احمد بن طولون ٧٩٧ (مر) خمارويه، هرون.

احمد بن علي ٦٣٢، ٨١٦

احمد بن الموفق بالله ٦٠٣

الاخشيدي (مر) علي .

اسماعيل (مر) احمد بن اسمعيل

اطريف ؟ ٤٨٦

امام الحق (مر) المستكفي بالله .

الامام (مر) المأمون، الاصل لدين الله، المستنصر بالله، المستعصم بالله.

الامير السند (مر) نوح بن منصور .

الامين ٥٥١

عبدالله الامين محمد امير المؤمنين ٥٥٥ — ٥٥٨

محمد امير المؤمنين ٧٧٩

محمد بن امير المؤمنين ٩٢٤

الامير الامين محمد بن امير المؤمنين ٤٧٥، ٥٠١، ٥٠٢، ٥٠٤

٥١٧، ٥٢٥ — ٥٣٤

الامير الامين محمد بن امير المؤمنين ولي ٠٠ — ٤٨٠

الامير محمد ولي ٠٠ — ٥٠٣

الامير ولي . . الامين محمد بن امير المؤمنين ٤٨١

الامير ولي . . الامير محمد بن امير المؤمنين ٥١٧

الخليفة الامين ٩٢٥

الامين

— ب —

بحكمه (مر) يحكمه

بركة (مر) ابن بركة

بركة ٧٩٦

برمك (مر) خالد

— طرز مخصوص اسمی —

— ١ —

ابن برکه — ٤٨٧ نومرو

ابو جعفر ٧٧٤

ابو الحسن (مراجعت) الوزير.

ابو الحسن (مر) سيف الدولة، عماد الدولة.

ابو الحسن على (مر) سيف الدولة.

ابو الحسن محمد بن امير المؤمنين ٧٢٨ — ٧٣٠

ابو الحسين يحكم مولى امير المؤمنين ٧١٥ — ٧١٨

ابو الحسين (مر) معز الدولة.

ابو شجاع (مر) عضد الدولة، سلطان الدولة، شاهانشاه.

ابو العباس بن امير المؤمنين ٦٢٧ — ٦٤١، ٦٤٤ — ٦٧١

ابو عبدالله ٩٣١

ابو على (مر) ركن الدولة.

ابو الفضل بن امير المؤمنين ٦٨٣، ٧٠٠ — ٧٠٥، ٧٠٩

ابو القاسم بن امير المؤمنين ٦٧٣ — ٦٧٥

ابو كالجار (مر) صمصام الدولة.

ابو محمد (مر) ناصر الدولة.

ابو منصور بن امير المؤمنين ٧١٠ — ٧١٤، ٧١٩ — ٧٢٢، ٨١٧ — ٨٣١

ابو منصور (مر) محمد الدولة.

ابو نصر (مر) بهاء الدولة، نصر الدولة.

ابى طالب (مر) الرضا.

احمد ٦٧٧

احمد (مر) نصر

احمد بن اسمعيل ٨٠١

فهرست اسماء والقاب

— سامانیان طرزنده —

- ابراهیم ٤٤، ٤٥ نومرو
 اسد ٤٦
 جریر ٤٣
 الحجاج بن یوسف ٩١٠، ٩١١
 زیاد بن ابی سفیان ٨٠٧
 سعید ٢٩، ٣٠
 سلیم ٣١، ٣٢
 عبد الله ٤١، ٤٢
 عبد الملك امیر المؤمنین ١٦، ١٧
 عبد الله بن زیاد ٩ — ١٥
 عمر ١٩ — ٢٨، ٩١٢ — ٩١٤
 عمر بن عبید الله ١٨
 مقاتل ٣٩، ٤٠
 هانی ٣٥ — ٣٨
 هوسروی ١ — ٦
 یحیی ٣٣، ٣٤

— یزانیان طرزنده —

- عبد الملك امیر المؤمنین ٥٥، ٩١٨
 لعبد الله عبد الملك امیر المؤمنین ٥٤، ٩١٦، ٩١٧

دار الضرب	نوع	سنه ضرب	دولت	اسامي خلفا	ولاة وامرا	س. هـ
واسط	كموش	٩٤	امويه	الوليد اول	—	٤٥ ١٢٢
	»	٩٥	»	»	—	٤٦ ١٢٧
	»	٩٦	»	»	—	٤٧ ١٣٢
	»	٩٧	»	سليمان	—	٥١ ١٤١
	»	٩٩	»	عمر	—	٥٤ ١٥١
	»	١٠٣	»	يزيد ثاني	—	٥٧ ١٥٨
	»	١٠٤	»	»	—	٥٧ ١٥٩
	»	١٠٥	»	»	—	٥٧ ١٦٠
	»	١٠٦	»	هشام	—	٦٠ ١٧٠
	»	١٠٧	»	»	—	٦٠ ١٧٢
	»	١٠٨	»	»	—	٦٠ ١٧٣
	»	١١٠	»	»	—	٦١ ١٧٥
	»	١١١	»	»	—	٦١ ١٧٦
	»	١١٢	»	»	—	٦١ ١٧٧
	»	١١٣	»	»	—	٦١ ١٧٨
	»	١١٤	»	»	—	٦٢ ١٨٠
	»	١١٥	»	»	—	٦٢ ١٨٣
	»	١١٦	»	»	—	٦٢ ١٨٤
	»	١١٧	»	»	—	٦٣ ١٨٥
	»	١١٨	»	»	—	٦٣ ١٨٦
	»	١١٩	»	»	—	٦٣ ١٨٨
	»	١٢٠	»	»	—	٦٤ ١٩١
	»	١٢١	»	»	—	٦٥ ١٩٦
	»	١٢٢	»	»	—	٦٦ ٢٠٠
	»	١٢٣	»	»	—	٦٦ ٢٠٣
	»	١٢٤	»	»	—	٦٧ ٢٠٦
	»	١٢٥	»	»	—	٦٧ ٢٠٨
	»	١٢٦	»	الوليد ثاني	—	٦٩ ٢١١
	»	١٢٦	»	يزيد ثالث	—	٧١ ٢١٦
	»	١٢٧	»	ابراهيم	—	٧٣ ٢٢٢
	»	١٢٨	»	سروان ثاني	—	٧٨ ٢٣٣
	»	١٢٩	»	»	—	٧٨ ٢٣٦
	»	١٣٠	»	»	—	٧٨ ٢٣٧
	»	١٣١	»	»	—	٧٩ ٢٤٠
	باقز	١١٨	»	—	—	٩٨ ٢٨٩
كموش	٢٢٦	عباسيه	الراضي بالله	—	—	٢٥٥ ٧٠٨
»	٣٢٨	»	»	—	ابو الفضل	٢٥٦ ٧٠٩
»	١٦٩	»	الهادي	—	خزيمة بن خازم	٣٨٥ ٩٢٦
همدان	»	٩٣	امويه	الوليد اول	—	٤٨ ١٣٦
اليمامه	»	١٦٥	عباسيه	المهدي	بشر	١٤٩ ٤٦٩

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م	ق
الموصل	النون	٢٦٣	عباسیه	المعتمد علی الله	المفوض، یحیی	٣٩٦	٩٣٨
	کروش	٣٣٠	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	٣٢٩	٨٢٨
	»	٣٣٣	»	—	»	٣٣٠	٨٣٠
	»	٣٤٥	بویسیه	—	معز الدوله، رکن الدوله	٣٤٤	٨٥٢
	»	٣٤٧	»	—	»	٣٤٥	٨٥٣
	»	٣٩٦	سروانیه	—	محمد الدوله ابو منصور	٣٦٥	٨٩٢
میافارقین	»	٤٠٧	»	—	نصر الدوله ابو نصر	٣٧٠	٩٠١
	»	٤٠٨	»	—	»	٣٧٠	٩٠٢
	»	٤٠٩	»	—	»	٣٧١	٩٠٣
	»	٤١٠	»	—	»	٣٧١	٩٠٤
	»	٤١١	»	—	»	٣٧٢	٩٠٧
	»	٤١٢	»	—	»	٣٧٢	٩٠٨
	»	٤١٣	»	—	»	٣٧٢	٩٠٩
نصیبین	»	٢٩٧	عباسیه	المقتدر بالله	—	٢٤٣	٦٧٢
	»	٣٣٠	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	٣٣٠	٨٣١
	»	٣٣٤	»	—	»	٣٣١	٨٣٢
	»	٣٣٧	»	—	»	٣٣١	٨٣٣
	»	٣٣٨	»	—	»	٣٣٢	٨٣٤
	»	٣٤٠	»	—	»	٣٣٢	٨٣٥
	»	٣٤٩	»	—	»	٣٣٢	٨٣٦
	»	٣٤٩	»	—	»	٣٣٣	٨٣٧
نهر تیری	»	٨٠	امویه	عبد الملك	—	٣١	٦٦
	»	٩٥	»	الولید اول	—	٤٠	٩٨
نيسابور [مدینه]	»	١٩٧	عباسیه	المأمون	عبد الله، ذوالریاءتین	٢٠٢	٥٨٦
نيسابور	التون	٣٠٢	سامانیه	—	نصر بن احمد	٣١٢	٨٠٤
	»	٣٧٤	»	—	نوح بن منصور	٣٢٠	٨١٣
واسط	کروش	٨٤	امویه	عبد الملك	—	٣١	٦٧
	»	٨٥	»	»	—	٣٢	٦٨
	»	٨٦	»	»	—	٣٢	٧١
	»	٨٧	»	الولید اول	—	٤٠	٩٩
	»	٨٨	»	»	—	٤١	١٠٠
	»	٨٩	»	»	—	٤١	١٠١
	»	٩٠	»	»	—	٤١	١٠٤
	»	٩١	»	»	—	٤٢	١٠٨
	»	٩٢	»	»	—	٤٢	١١٢
	»	٩٣	»	»	—	٤٤	١١٦

دار الضرب	نوع	سنه ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	سنة	م
مدينة السلام	باقر	٦-؟	عباسيه	المستنصر بالله	—	٧٨١	٢٩١
التون	كوش	٣٣١	حمدانيه	—	ناصر الدوله، سيف الدوله	٨١٧	٣٢٥
»	»	٣٣٠	»	—	»	٨١٨	٣٢٦
»	»	٣٣١	»	—	»	٨١٩	٣٢٧
»	»	٣٣٤	بويهيه	—	عماد الدوله، معز الدوله	٨٤٣	٣٣٩
»	»	٣٣٥	»	—	»	٨٤٥	٣٣٩
»	»	٣٣٧	»	—	»	٨٤٦	٣٣٩
»	»	٣٤٤	»	—	معز الدوله، ركن الدوله	٨٥١	٣٤٣
مرو	»	٩٧	امويه	سليمان	—	١٣٩	٥٠
»	»	٩٩	»	»	—	١٤٠	٥١
التون	»	١٣٢	»	سروان ثاني	—	٢٣٢	٧٧
»	»	٢٢٧	عباسيه	الواثق بالله	—	٥٩٠	٢٠٦
»	»	٢٣٩	»	المتوكل على الله	ابو عبد الله	٩٣٢	٣٩٠
»	»	٢٤١	»	»	المعتز بالله	٥٩٤	٢٠٩
مصر	»	٢٠٠	»	المأمون	ذو الميمنين، السري	٥٦٣	١٨٨
»	»	٢٠١	»	»	»	٩٢٨	٣٨٧
»	»	٢٠٤	»	»	الظاهر، السري	٩٢٩	٣٨٧
»	»	٢٢٣	»	المتعمص بالله	—	٥٨٨	٢٠٤
»	»	٢٣٣	»	المتوكل على الله	—	٥٩٥	٢١٠
»	»	٢٤٥	»	»	المعتز بالله	٥٩٦	٢١٠
»	»	٢٤٧	»	»	»	٥٩٧	٢١١
»	»	٢٤٩	»	المستعين بالله	العباس	٦٠٠	٢١٤
»	»	٢٥٢	»	المعتز بالله	—	٩٣٥	٣٩٣
كوش	»	٢٩٢	»	المستكفي بالله	—	٦٢٥	٢٢٩
التون	»	٢٧٠	طولويه	—	احمد بن طولون	٧٩٧	٣٠٣
»	»	٢٩٠	»	—	هرون بن خوارويه	٧٩٩	٣٠٥
الموصل	باقر	٩٧	امويه	—	—	٢٨٢	٩٥
»	»	—	»	—	امير الحر	٢٨٣	٩٥
»	»	—	»	—	الوليد بن تليد	٢٨٤	٩٦
»	»	—	»	—	الوليد بو بكر	٢٨٦	٩٦
»	»	—	»	—	الوليد . . . ؟	٢٨٧	٩٧
»	»	—	»	—	—	٢٨٨	٩٧
»	»	١٤٥	عباسيه	—	جعفر، هشام	٧٨٣	٢٩٢
»	»	—	»	—	هشام بن عمرو	٧٨٤	٢٩٣
»	»	٨ [٤]	»	—	جعفر	٧٨٥	٢٩٣
»	»	١٥٨	»	—	خالد بن برمك	٧٨٦	٢٩٤
»	»	—	»	المهدي	بكر	٧٨٨	٢٩٥

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسم خلفا	ولاة وامرا	ت. هـ	م. هـ
مدينة السلام	كوش	٣١٥	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٢٤٢	٦٦٥
	»	٣١٧	»	»	»	٢٤٢	٦٦٧
	»	٣١٨	»	»	»	٢٤٢	٦٦٩
	»	٣١٩	»	»	»	٢٤٣	٦٧١
	»	٣٢٢	»	الظاهر بالله	ابو القاسم	٢٤٥	٦٧٥
	»	٣٢٢	»	الراضي بالله	—	٢٥٠	٦٨٤
	»	٣٢٣	»	»	—	٢٥١	٦٨٧
	»	٣٢٤	»	»	—	٢٥١	٦٨٨
	»	٣٢٥	»	»	—	٢٥٢	٦٩٢
	»	٣٢٦	»	»	—	٢٥٣	٦٩٦
	»	٣٢٧	»	»	ابو الفضل	٢٥٤	٧٠٠
	»	٣٢٨	»	»	»	٢٥٤	٧٠٣
	»	٣٢٩	»	»	—	٢٥٥	٧٠٦
	»	٣٢٩	»	المتقي لله	ابو منصور	٢٥٨	٧١٣
	»	٣٢٩	»	»	ابو الحسين بحكم	٢٥٩	٧١٥
	»	٣٣٠	»	»	ابو منصور	٢٦١	٧١٩
	»	٣٣٣	»	»	»	٢٦٢	٧٢١
	»	٣٣٣	»	المستكن بالله	المظفر ابو الوفا	٢٦٣	٧٢٣
	»	٣٣٤	»	»	ابو الحسن محمد	٢٦٥	٧٢٨
التون	»	٥٨٤	»	الناصر لدين الله	—	٢٦٩	٧٣١
»	»	٦٢٤	»	المقتصر بالله	—	٢٧٠	٧٣٢
كوش	»	٦٣٦	»	»	—	٢٧١	٧٣٣
»	»	٦٣٧	»	»	—	٢٧٢	٧٣٤
»	»	٦٣٨	»	»	—	٢٧٢	٧٣٥
»	»	٦٣٩	»	»	—	٢٧٢	٧٣٧
»	»	٦٤٠	»	»	—	٢٧٢	٧٣٨
التون	»	٦٤٠	»	المستعصم بالله	—	٢٧٤	٧٤١
»	»	٦٤٤	»	»	—	٢٧٥	٧٤٢
»	»	٦٤٤	»	»	—	٢٧٥	٧٤٣
كوش	»	٦٤٠	»	»	—	٢٧٨	٧٤٩
»	»	٦٤١	»	»	—	٢٧٩	٧٥١
»	»	٦٤٢	»	»	—	٢٧٩	٧٥٤
»	»	٦٤٣	»	»	—	٢٨٠	٧٥٦
»	»	٦٤٤	»	»	—	٢٨٠	٧٥٨
»	»	٦٤٥	»	»	—	٢٨٠	٧٥٩
»	»	٦٤٨	»	»	—	٢٨١	٧٦٠
»	»	٦٥٠	»	»	—	٢٨١	٧٦١
»	»	٦٥١	»	»	—	٢٨١	٧٦٣
»	»	٦٥٥	»	»	—	٢٨١	٧٦٤

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاة وامرا	م.ع.	م.هـ.
مدينة السلام	كوش	١٨٨	عباسيه	هارون الرشيد	—	١٧٧	٥٣٨
	»	١٨٩	»	»	—	١٧٨	٥٤٠
	»	١٩٠	»	»	—	١٧٨	٥٤٢
	»	١٩١	»	»	—	١٧٩	٥٤٤
	»	١٩٢	»	»	—	١٧٩	٥٤٦
	»	١٩٣	»	»	—	١٧٩	٥٤٨
	»	١٩٥	»	الامين	عبد الله، العباس	١٨٤	٥٥٥
	»	١٩٦	»	»	»	١٨٤	٥٥٨
	»	١٩٨	»	المأمون	ذو الرياستين	٢٠٠	٥٨١
	»	١٩٩	»	»	»	٢٠١	٥٨٢
	»	٢٠٢	»	»	—	٢٠١	٥٨٤
	»	٢٠٣	»	»	—	٢٠١	٥٨٥
التون	»	٢٢٤	»	المستعصم بالله	—	٢٠٣	٥٨٧
»	»	٢٣٠	»	الواثق بالله	—	٢٠٥	٥٨٩
»	»	٢٤٤	»	المتوكل على الله	المعتز بالله	٣٨٩	٩٣١
كوش	»	٢٤٧	»	»	»	٢١١	٥٩٨
التون	»	٢٥٨	»	المعتد على الله	جعفر	٣٩٤	٩٣٦
»	»	٢٦١	»	»	»	٢٢٠	٦٠٦
كوش	»	٢٨٤	»	المعتضد بالله	—	٢٢٤	٦١١
»	»	٢٨٨	»	»	—	٢٢٥	٦١٢
»	»	٢٩١	»	المستكن بالله	ولى الدولة	٢٢٨	٦١٧
»	»	٢٩٣	»	»	—	٢٢٨	٦٢٠
»	»	٢٩٥	»	»	—	٢٢٩	٦٢٢
التون	»	٣٠٦	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٢٣٤	٦٣٣
»	»	٣١٢	»	»	»	٢٣٤	٦٣٤
كوش	»	٢٩٥	»	»	»	٢٣٧	٦٤١
»	»	٢٩٦	»	»	—	٢٣٧	٦٤٢
»	»	٣٠٠	»	»	—	٢٣٧	٦٤٤
»	»	٣٠١	»	»	ابو العباس	٢٣٨	٦٤٦
»	»	٣٠٢	»	»	»	٢٣٨	٦٤٧
»	»	٣٠٤	»	»	»	٢٣٩	٦٥٠
»	»	٣٠٥	»	»	»	٢٣٩	٦٥٢
»	»	٣٠٦	»	»	»	٢٣٩	٦٥٣
»	»	٣٠٧	»	»	»	٢٣٩	٦٥٤
»	»	٣٠٨	»	»	»	٢٤٠	٦٥٦
»	»	٣١١	»	»	»	٢٤٠	٦٥٨
»	»	٣١٢	»	»	»	٢٤١	٦٦٠
»	»	٣١٣	»	»	»	٢٤١	٦٦١
»	»	٣١٤	»	»	»	٢٤١	٦٦٣

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسم خلفا	ولاية وامرا	م. هـ.	م. ق.
المحمديه	كوش	١٩١	عباسيه	هارون الرشيد	—	١٧٣	٥٢١
	»	١٩٢	»	»	—	١٧٣	٥٢٣
	»	١٩٤	»	الامين	المأمون، الفضل	١٨٣	٥٥٤
	»	١٩٦	»	المأمون	ذو الرياستين	١٩٩	٥٧٧
	»	٢٠٠	»	»	»	١٩٩	٥٧٨
	»	٢٠١	»	»	»	١٩٩	٥٧٩
	»	٢٠٤	»	»	الرضا، ذو الرياستين	٢٠٠	٥٨٠
	التون	٢٣٤	»	المتوكل على الله	—	٢٠٩	٥٩٣
	»	٣٠٩	»	المقتدر بالله	ابو العباس، احمد	٢٣٣	٦٣٢
	باقر	١٧٧	»	»	العباس	٢٩٠	٧٨٠
مدينة السلام	التون	٣١٤	سامانيه	»	نصر بن احمد	٣١١	٨٠٢
	»	٣١٧	»	»	»	٣١٢	٨٠٣
	كوش	١٤٨	عباسيه	المنصور	—	١٢٩	٣٨٨
	»	١٤٩	»	»	—	١٢٩	٣٩١
	»	١٥٠	»	»	—	١٣٠	٣٩٣
	»	١٥١	»	»	—	١٣٠	٣٩٥
	»	١٥٢	»	»	—	١٣١	٣٩٧
	»	١٥٣	»	»	—	١٣١	٣٩٩
	»	١٥٤	»	»	—	١٣٢	٤٠٢
	»	١٥٥	»	»	—	١٣٢	٤٠٦
	»	١٥٦	»	»	—	١٣٣	٤٠٩
	»	١٥٧	»	»	—	١٣٣	٤١١
	»	١٥٨	»	»	—	١٣٤	٤١٥
	»	١٥٩	»	المهدي	—	١٤٥	٤٥٠
	»	١٦٠	»	»	—	١٤٦	٤٥٣
	»	١٦١	»	»	—	١٤٦	٤٥٦
	»	١٦٢	»	»	—	١٤٧	٤٥٨
	»	١٦٣	»	»	—	١٤٧	٤٦١
	»	١٦٤	»	»	—	١٤٨	٤٦٥
	»	١٦٥	»	»	—	١٤٩	٤٦٧
	»	١٦٨	»	»	—	١٤٩	٤٦٨
	»	١٧٨	»	هارون الرشيد	—	١٧٤	٥٢٤
	»	١٧٩	»	»	الامين، جعفر	١٧٤	٥٢٤
	»	١٨٠	»	»	»	١٧٥	٥٢٧
	»	١٨١	»	»	»	١٧٥	٥٢٩
	»	١٨٢	»	»	»	١٧٦	٥٣١
	»	١٨٣	»	»	»	١٧٦	٥٣٣
	»	١٨٧	»	»	—	١٧٧	٥٣٥

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاة وامرا	م.ع.	ج.ع.
ماه الكوفه	التون	۳۱۱	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	۶۳۱	۲۲۳
ماهى	كموش	۹۰	امويه	الوليد اول	—	۹۵	۴۰
	»	۹۴	»	»	—	۹۷	۴
	»	۹۸	»	سليمان	—	۱۳۸	۵۰
المبركه	»	۱۱۸	»	هشام	—	۱۶۸	۵۹
	»	۱۱۹	»	»	—	۱۶۹	۵۹
المتوكليه [المدينه]	التون	۲۴۷	عباسيه	المتوكل على الله	المعتز بالله	۵۹۲	۲۰۸
المحمديه	كموش	۱۴۸	»	المنصور	المهدى	۳۶۷	۱۲۴
	»	۱۴۹	»	»	»	۳۶۹	۱۲۵
	»	۱۵۰	»	»	»	۳۷۵	۱۲۶
	»	۱۵۱	»	»	»	۳۷۷	۱۲۶
	»	۱۵۲	»	»	»	۳۷۹	۱۲۷
	»	۱۵۳	»	»	»	۳۸۱	۱۲۷
	»	۱۵۴	»	»	»	۳۸۴	۱۲۸
	»	۱۵۵	»	»	»	۳۸۶	۱۲۸
	»	۱۶۱	»	المهدى	—	۴۴۲	۱۴۳
	»	۱۶۵	»	»	—	۴۴۴	۱۴۴
	»	۱۶۶	»	»	—	۴۴۵	۱۴۴
	»	۱۶۷	»	»	—	۴۴۶	۱۴۴
	»	۱۶۸	»	»	—	۴۴۷	۱۴۴
	»	۱۷۰	»	الهادى	—	۴۷۲	۱۵۲
	»	۱۷۰	»	هارون الرشيد	داود	۴۹۷	۱۶۵
	»	۱۷۱	»	»	»	۴۹۸	۱۶۵
	»	۱۷۱	»	»	حارث	۹۲۴	۳۸۳
	»	۱۷۲	»	»	داود	۴۹۹	۱۶۵
	»	۱۸۰	»	»	الامين، جعفر	۵۰۱	۱۶۶
	»	۱۸۰	»	»	محمد	۵۰۳	۱۶۷
	»	۱۸۰	»	»	الامين، محمد وجعفر	۵۰۴	۱۶۷
	»	۱۸۱	»	»	الامين، جعفر	۵۰۵	۱۶۸
	»	۱۸۲	»	»	»	۵۰۸	۱۶۸
	»	۱۸۳	»	»	»	۵۱۳	۱۷۰
	»	۱۸۳	»	»	الامين، صبر؟	۵۱۴	۱۷۰
	»	۱۸۳	»	»	الامين وجعفر	۵۱۵	۱۷۱
	»	۱۸۴	»	»	»	۵۱۶	۱۷۱
	»	۱۸۵	»	»	محمد، جعفر	۵۱۷	۱۷۱
	»	۱۸۶	»	»	الامين، جعفر	۵۱۸	۱۷۲
	»	۱۹۰	»	»	—	۵۱۹	۱۷۲

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاية وامرا	م.م.	م.م.
فارس	كوش	٢٠٣	عباسيه	المأمون	الرضا، ذو الرياستين	١٩٧	٥٧٥
	»	٢٧٣	»	المعتد على الله	المفوض، عمرو، محمد	٢٢٢	٦٠٨
	»	٢٨٤	بويهيه	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	٣٥٩	٨٨٢
الغراب	»	٩٥	امويه	الوليد اول	—	٣٩	٩٣
فسا	»	٣٥٨	بويهيه	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٣٥٠	٨٧٠
	»	٢٨٢	»	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	٣٤٩	٨٨٤
فلسطين	التون	٣٥٣	اخشيديه	—	علي بن الاخشيد	٣٠٧	٨٠٠
قنسرين	باقر	—	امويه	—	—	٩٤	٢٨١
	»	١٣٣	عباسيه	—	—	٢٨٧	٧٧٥
کرد فنا خسره	كوش	٣٦٠	بويهيه	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٣٥١	٨٧١
كرمان	»	٩١	امويه	الوليد اول	—	٣٩	٩٤
الكوفه	»	١٠٠	»	عمر	—	٥٤	١٥٠
	»	١٣٢	عباسيه	السفاح	—	١٠٧	٣٠٢
	»	١٣٦	»	»	—	١٠٧	٣٠٥
	»	١٣٧	»	المنصور	—	١٢٠	٣٤٨
	»	١٣٩	»	»	—	١٢١	٣٤٩
	»	١٤٠	»	»	—	١٢١	٣٥٢
	»	١٤١	»	»	—	١٢٢	٣٥٤
	»	١٤٢	»	»	—	١٢٢	٣٥٦
	»	١٤٣	»	»	—	١٢٢	٣٥٨
	»	١٤٤	»	»	—	١٢٣	٣٦٠
	»	١٤٥	»	»	—	١٢٣	٣٦٢
	»	١٤٦	»	»	—	١٢٤	٣٦٥
	»	٢٠٠	»	المأمون	ذو الرياستين	١٩٨	٥٧٦
	»	٢٩١	»	المكتفي بالله	ولي الدوله	٢٢٨	٦١٦
	»	٣١٩	»	المقتدر بالله	ابو العباس	٢٣٦	٦٤٠
	»	٣٢٦	»	الراضى بالله	—	٢٤٩	٦٨٢
	»	٣٢٨	»	»	ابو الفضل	٢٥٠	٦٨٣
	»	٣٢٩	»	المتقي لله	ابو منصور	٢٥٨	٧١٢
	باقر	١٦٥	»	المهدى	—	٢٨٨	٧٧٦
	»	١٦٦	»	»	—	٢٨٩	٧٧٧
	»	١٦٦	»	»	—	٢٨٩	٧٧٨
	»	١٩٥	»	الامين	—	٢٨٩	٧٧٩

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م. م. م.	ج. م.
شیراز	کوش	۲۸۷	عباسیه	المعتضد بالله	—	—	۲۲۴ ۶۱۰
	»	۳۰۷	»	المقتدر بالله	ابو العباس	—	۲۳۶ ۶۳۸
	»	۳۰۹	»	»	»	—	۲۳۶ ۶۳۹
	»	۳۲۸	بویه	—	علی بن بویه	—	۲۳۵ ۸۳۸
	»	۳۴۸	»	—	رکن الدوله، عضد الدوله	—	۳۴۶ ۸۵۴
	»	۳۵۶	»	—	»	—	۳۴۷ ۸۵۵
	»	۳۶۰	»	—	»	—	۳۴۷ ۸۵۷
	»	۳۶۱	»	—	»	—	۳۴۷ ۸۶۰
	»	۳۶۳	»	—	»	—	۳۴۸ ۸۶۴
	»	۳۶۶	»	—	»	—	۳۴۹ ۸۶۷
	»	۳۸۱	»	—	فخر الدوله، صمصام الدوله	—	۳۵۶ ۸۷۵
	»	۳۸۲	»	—	»	—	۳۵۷ ۸۷۸
	»	۳۸۳	»	—	»	—	۳۵۸ ۸۸۱
	»	۴۰۴	»	—	الغالب بالله، سلطان الدوله	—	۳۶۲ ۸۸۷
شیرین	»	۳۶۱	»	—	رکن الدوله، عضد الدوله	—	۳۴۹ ۸۶۸
صنعا	»	۲۰۹	عباسیه	المأمون	—	—	۱۹۶ ۵۷۴
التون	»	۲۴۹	»	المستعین بالله	العباس	—	۲۱۳ ۵۹۹
طبریه	باقر	—	امویه	—	—	—	۹۳ ۲۸۰ و ۲۷۹
العباسیه	کوش	۱۵۲	عباسیه	المنصور	عمر	—	۱۲۰ ۳۴۷
	»	۱۶۰	»	المهدی	یزید	—	۱۴۰ ۴۲۹
	»	۱۶۱	»	»	»	—	۱۴۱ ۴۳۲
	»	۱۶۲	»	»	»	—	۱۴۱ ۴۳۳
	»	۱۶۳	»	»	»	—	۱۴۱ ۴۳۴
	»	۱۶۴	»	»	»	—	۱۴۱ ۴۳۵
	»	۱۶۶	»	»	»	—	۱۴۲ ۴۳۶
	»	۱۶۷	»	»	»	—	۱۴۲ ۴۴۰
	»	۱۶۸	»	»	»	—	۱۴۳ ۴۴۱
	»	۱۷۰	»	هارون الرشید	»	—	۱۶۳ ۴۹۰
	»	۱۷۱	»	»	»	—	۱۶۳ ۴۹۲
	»	۱۷۳	»	»	»	—	۱۶۴ ۴۹۳
	»	۱۷۴	»	»	»	—	۱۶۴ ۴۹۴
	»	۱۷۶	»	»	»	—	۱۶۴ ۴۹۵
	»	۱۷۷	»	»	»	—	۱۶۴ ۴۹۶
عمان	»	۳۶۴	بویه	—	المرزبان	—	۳۵۲ ۸۷۲

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة و امرا	م. هـ	م. ق. هـ
سابور	کوش	٩٠	امویه	الولید اول	—	٣٨	٨٨
	»	٩٧	»	سليمان	—	٣٨٠	٩١٩
الساميه	»	١٣١	»	سروان ثاني	—	٧٧	٢٣٠
سرق	»	٩٣	»	الولید اول	—	٣٨	٨٩
	»	٩٥	»	»	—	٣٨	٩٠
سمرن رای	التون	٢٣٤	عباسيه	المعتز بالله	—	٢٠٧	٥٩١
	کوش	٢٥١	»	المعتز بالله	—	٢١٥	٦٠١
	التون	٢٥٦	»	المعتز بالله	جعفر	٢١٩	٦٠٤
	»	٢٧١	»	»	المفوض ، ذوالوزارتين	٢٢٠	٦٠٥
	کوش	٢٥٧	»	»	جعفر	٢٢١	٦٠٧
	»	٢٩٤	»	المعتز بالله	—	٢٢٧	٦١٥
	»	٣٠٢	»	المعتز بالله	ابو العباس	٢٣٦	٦٣٧
	»	٣٢١	»	القاهر بالله	ابو القاسم	٢٤٥	٦٧٤
	»	٣٢٣	»	الراضي بالله	—	٢٤٨	٦٧٩
سروج	باقر	—	امويه	—	—	٩٢	٢٧٨ و ٢٧٧
سمرقند [مدينة]	کوش	١٩٥	عباسيه	الامين	المأمون، الفضل	١٨٣	٥٥٣
	»	١٩٥	»	المأمون	الفضل	١٩٤	٥٧١
	»	١٩٧	»	»	»	١٩٤	٥٧٢
	»	٢٠٠	»	»	ذو الرياستين	١٩٥	٥٧٣
سمرقند	التون	٢٥٣	»	المعتز بالله	—	٣٩٢	٩٣٤
	»	٢٦٠	»	المعتز بالله	—	٣٩٤	٩٣٦
	کوش	٣٠٦	سامانيه	—	نصر بن احمد	٣١٥	٨٠٧
	»	٣٣٤	»	—	نوح بن نصر	٣١٧	٨٠٩
السوس	»	٩١	امويه	الولید اول	—	٣٩	٩١
سوق الاهواز	»	٩٤	»	»	—	٣٩	٩٢
	التون	٣١٤	عباسيه	المعتز بالله	ابو العباس	٢٣٢	٦٢٩
	»	٣٢٠	»	»	ابو العباس، عميد الدواة	٢٣٢	٦٣٠
	باقر	٣٠٥	»	—	ابو جعفر	٢٨٧	٧٧٤
	کوش	٣٢٩	بويهيه	—	علي، احمد	٣٢٧	٨٤١
	»	٣٤٦	»	—	ابو الحسين ابو علي	٣٤٢	٨٥٠
الشاش [معدن]	»	١٩٠	عباسيه	هارون الرشيد	المأمون، الناصر	١٦٢	٤٨٨
الشاش	التون	٢٥٠	»	المستعين بالله	العباس	٣٩١	٩٣٣
	کوش	٢٩٧	سامانيه	—	احمد بن اسمعيل	٣١٠	٨٠١

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاة وامرا	م. هـ.	م. ق.
حصص	باقر	—	امويه	—	—	٢٦٣ و	٨٦ ٢٦٤
التون	٢٧٨	طولونيه	—	خارويه بن احمد	٧٩٨	٣٠٤	
ككوش	٣٢١	عباسيه	القاهر بالله	ابو القاسم	٦٧٣	٢٤٤	
دربجرد	»	٩٤	امويه	الوليد اول	—	٨٤	٣٧
دستوا	باقر	—	»	—	—	٢٦٥	٨٧
دمشق	ككوش	٨٢	»	عبد الملك	—	٦٣	٣٠
»	»	٨٥	»	»	—	٦٥	٣١
»	»	٩٠	»	الوليد اول	—	٨٥	٣٧
»	»	٩١	»	»	—	٨٦	٣٧
»	»	٩٦	»	»	—	٨٧	٣٨
»	»	١٠٠	»	عمر	—	١٤٧	٥٣
»	»	١٠٤	»	يزيد ثاني	—	١٥٧	٥٦
باقر	—	—	»	—	—	٢٦٦ و	٨٧ ٢٧٢
»	»	١٩٢	عباسيه	—	—	٧٧١ و	٢٨٥ ٧٧٢
التون	»	٢٢٥	»	المستعصم بالله	—	٩٣٠	٣٨٨
ككوش	٤١٠	مروانيه	—	ابو نصر	٨٩٨	٣٦٩	
»	»	٤١١	»	»	»	٨٩٩	٣٦٩
»	»	٤١٢	»	»	»	٩٠٠	٣٦٩
رأس العين	»	٢٩١	عباسيه	المسكتقي بالله	ولى الدولة	٦١٤	٢٢٧
الرافقه	التون	٢٧١	»	المعتمد على الله	احمد، المفوض	٦٠٣	٢١٨
رامهرمن	ككوش	١٢٨	امويه	مروان ثاني	—	٢٢٩	٧٦
الرقه	باقر	—	»	—	—	٢٧٣	٩٠
الرملة	»	—	»	—	—	٢٧٤	٩١
»	»	—	»	—	—	٩٣٩	٣٩٧
»	»	٢١٧	عباسيه	—	—	٧٧٣	٢٨٦
الرها	»	١١٠	امويه	—	—	٢٧٥	٩١
الرى	باقر	١١٣	»	—	—	٢٧٦	٩٢
ككوش	١٤٦	عباسيه	المنصور	المهدى	٣٤٢	١١٨	
»	»	١٤٧	»	»	»	٣٤٤	١١٩
زرنج [مدينه]	»	١٨٠	»	هارون الرشيد	جعفر	٤٨٥	١٦٠
»	»	١٨٢	»	»	على، اطريف؟	٤٨٦	١٦١
»	»	١٨٥	»	»	على، ابن برکه	٤٨٧	١٦١

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	م. هـ.	م. ق.
البصرة	كوش	١٤٧	عباسيه	المنصور	المهدي	١١٧	٣٣٩
	»	١٤٨	»	»	—	١١٨	٣٤٠
	»	١٥٨	»	»	—	١١٨	٣٤١
	»	١٦١	»	المهدي	محمد	١٣٨	٤٢٤
	»	١٨١	»	هارون الرشيد	الامين	١٥٧	٤٧٩
	»	٣٢٢	»	الراضي بالله	—	٢٤٨	٦٧٨
	»	٣٣٠	»	المتقي لله	ابو منصور	٢٥٧	٧١٠
	»	٣٣٤	بويهيه	—	عماد الدولة، ممز الدولة	٣٣٨	٨٤٢
	»	٣٤٦	»	—	ممز الدولة، ركن الدولة	٣٤١	٨٤٧
	»	٣٨٥	»	—	بهاء الدولة	٣٦٠	٨٨٥
بعلبك	باقر	—	امويه	—	—	٨٥	٢٦٢ و ٢٦١
بلد	»	١٥٥	عباسيه	—	موسى	٢٨٢	٧٦٥
تستر من الاهواز	كوش	٢٩٣	»	المسكتى بالله	—	٢٢٦	٦١٣
	»	٣٣٣	بويهيه	—	على واحد بنو بويه	٣٣٧	٨٤٠
	»	٣٤٣	»	—	ممز الدولة، ركن الدولة	٣٤٢	٨٤٩
الجزيره	»	١٢٧	امويه	ابراهيم	—	٧٣	٢٢١
	»	١٢٨	»	سروان ثاني	—	٧٦	٢٢٧
	»	١٢٩	»	»	—	٧٦	٢٢٨
	باقر	—	عباسيه	المنصور	امير عباس	٢٨٣	٧٦٦
	»	—	»	»	»	٢٨٣	٧٦٧
	»	—	»	»	»	٢٨٣	٧٦٨
	كوش	٤١٠	سروانيه	—	نصر الدولة ابو نصر	٣٦٨	٨٩٦
	»	٤١٢	»	»	»	٣٦٨	٨٩٧
جندی سابور	»	٩٤	امويه	الوليد اول	—	٣٦	٨١
	»	٩٥	»	»	—	٣٦	٨٢
	»	١٣٥	عباسيه	السفاح	—	١٠٦	٣٠١
جى [مدينة]	»	١٦٢	»	المهدي	محيي	١٣٩	٤٢٦
حران	»	٨٧	امويه	الوليد اول	—	٣٧	٨٣
	»	٣١٧	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٢٣٥	٦٣٦
حلب	التون	٣١١	»	»	»	٢٣٢	٦٢٨
حلب [خزنة]	باقر	١٤٦	»	المنصور	الامير صالح	٢٨٤	٧٦٩

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م.ع.	م.ه.
الاهواز	التون	۳۰۶	عباسیه	المقتدر بالله	ابو العباس	۶۲۷	۲۳۱
کروش	»	۳۰۱	»	»	»	۶۳۵	۲۳۵
»	»	۳۲۹	بویه	المتقی لله	علی واحد بنو بویه	۸۳۹	۳۲۶
بخارا	باقر	۳۰۱	سامانیه	—	نصر، محمد	۸۰۸	۳۱۶
»	»	۳۵۴	»	—	منصور بن نوح	۸۱۱	۳۱۹
»	»	۳۷۵	»	—	نوح بن منصور	۸۱۴	۳۲۱
»	»	۳۸۰	»	—	»	۸۱۵	۳۲۲
»	»	۳ ؟	»	—	نوح، احمد بن علی	۸۱۶	۳۲۲
باخ [مدینه]	کروش	۱۸۲	عباسیه	هارون الرشید	الامین	۴۸۰	۱۵۸
»	»	۱۸۴	»	»	»	۴۸۱	۱۵۸
»	»	۱۸۵	»	»	المأمون	۴۸۲	۱۵۹
»	»	۱۸۶	»	»	»	۴۸۳	۱۵۹
»	»	۱۸۹	»	»	المأمون، علی	۴۸۴	۱۶۰
»	»	۱۹۳	»	الامین	المأمون	۵۵۲	۱۸۲
»	»	۱۹۵	»	المأمون	الفضل	۵۷۰	۱۹۳
باخ	»	۳۲۳	سامانیه	—	نصر، نوح	۸۰۶	۳۱۴
البصره	»	۷۹	امویه	عبد الملك	—	۵۹	۲۹
»	»	۸۰	»	»	—	۶۰	۳۰
»	»	۸۱	»	»	—	۶۱	۳۰
»	»	۱۰۰	»	عمر	—	۱۴۵	۵۳
»	»	۱۳۳	عباسیه	السفاح	—	۲۹۷	۱۰۶
»	»	۱۳۴	»	»	—	۲۹۸	۱۰۶
»	»	۱۳۵	»	»	—	۲۹۹	۱۰۶
»	»	۱۳۶	»	»	—	۳۰۰	۱۰۶
»	»	۱۳۷	»	المنصور	—	۳۱۲	۱۱۰
»	»	۱۳۸	»	»	—	۳۱۴	۱۱۱
»	»	۱۳۹	»	»	—	۳۱۶	۱۱۱
»	»	۱۴۰	»	»	عبد	۳۱۸	۱۱۲
»	»	۱۴۱	»	»	—	۳۱۹	۱۱۲
»	»	۱۴۲	»	»	—	۳۲۰	۱۱۲
»	»	۱۴۳	»	»	—	۳۲۳	۱۱۳
»	»	۱۴۴	»	»	—	۳۲۵	۱۱۴
»	»	۱۴۵	»	»	—	۳۲۸	۱۱۵
»	»	۱۴۶	»	»	سلم	۳۳۱	۱۱۵
»	»	۱۴۶	»	»	—	۳۳۳	۱۱۶
»	»	۱۴۷	»	»	—	۳۳۵	۱۱۶

طرز مخصوص اسامی

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	اسامی خلافا	ولاة و امرا	م	خ
اران	کوش	١٥٢	عباسیه	المنصور	—	٣٠٩	١٠٩
اربل	»	٦٤٠	عباسیه	المستعصم بالله	—	٧٤٥	٢٧٦
	»	٦٤٤	»	»	—	٧٤٦	٢٧٦
	»	٦٤٨	»	»	—	٧٤٧	٢٧٧
	»	٦٥٣	»	»	—	٧٤٨	٢٧٧
اردبیل	التون	٢٩٧	عباسیه	المقتدر بالله	ابو الحسن و یوسف	٦٢٦	٢٣٠
اردشیر	»	٢٦٦	بویه	—	شیر ذیل	٨٧٣	٣٥٤
اردشیر خرم	»	٩٥	امویه	الولید اول	—	٧٨	٣٥
	»	١٣٤	عباسیه	السفاح	—	٢٩٥	١٠٥
	»	١٣٦	»	»	—	٢٩٦	١٠٥
	»	١٤٦	»	المنصور	—	٣١٠	١٠٩
الاردن	باقر	—	امویه	—	—	٢٦٠	٨٥
ارمیذیه	کوش	١٥٣	عباسیه	المنصور	المهدی، بکار	٣١١	١١٠
	»	١٦١	»	المهدی	—	٤٢١	١٣٧
	»	١٦٢	»	»	—	٤٢٢	١٣٧
	»	١٦٩	»	الهادی	الرشید	٤٧١	١٥١
	»	١٧٣	»	هارون الرشید	—	٤٧٧	١٥٦
	»	٢٠٣	»	المأمون	حاتم	٥٦٤	١٨٩
اصبهان	»	١٦٨	عباسیه	المهدی	نصر	٤٢٣	١٣٨
[مدینه]	»	١٩٧	»	المأمون	هرثمه	٥٦٥	١٩٠
	»	١٩٨	»	»	»	٥٦٦	١٩١
	»	١٩٩	»	»	ذو الریاستین	٥٦٧	١٩١
	»	٢٠٣	»	»	—	٥٦٩	١٩٢
اضطخر	»	٩٦	امویه	الولید	—	٧٩	٣٦
افریقیه	»	١٢٥	»	هشام	—	١٦٦	٥٨
	»	١٧٦	عباسیه	هارون الرشید	یزید	٤٧٨	١٥٧
آمد	»	٤١٢	سروانیه	—	ابو نصر	٨٩٣	٣٦٦
أنیر	»	٤١١	»	—	»	٨٩٥	٣٦٧
أنداربه	»	٣٠٥	سامانیه	—	نصر بن احمد	٨٠٥	٣١٣
الاندلس	»	١١٥	امویه	هشام	—	١٦٧	٥٩

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة و امرا	م.ع.	م.ع.
طبرستان	كوش	۱۵۷	عباسيه	المصور	عمر	۲۲	۱۲
	»	۱۵۸	»	»	»	۲۳	۳۷۶
	»	۱۵۸	»	»	»	۲۳	۱۲
	»	۱۵۹	»	المهدی	»	۲۴	۱۳
	»	۱۶۰	»	»	»	۲۵	۱۴
	»	۱۶۱	»	»	»	۲۶	۱۴
	»	۱۶۲	»	»	»	۲۷	۱۴
	»	۱۶۲	»	»	سعید	۲۹	۱۵
	»	۱۶۳	»	»	»	۳۰	۱۵
	»	۱۶۳	»	»	یحیی	۳۳	۱۷
	»	۱۷۲	»	هارون الرشید	سليمان	۳۱	۱۶
	»	۱۷۲	»	»	هانی	۳۵	۱۸
	»	۱۷۳	»	»	»	۳۷	۱۸
	»	۱۷۳	»	»	مقاتل	۳۹	۱۹
	»	۱۷۳	»	»	عبد الله	۴۱	۲۰
	»	۱۷۴	»	»	»	۴۲	۲۰
	»	۱۷۴	»	»	حریر	۴۳	۲۱
	»	۱۷۴	»	»	ابراهيم	۴۴	۲۱
	»	۱۷۵	»	»	»	۴۵	۲۱

پيزاينين طرزنده کی مسكولات
دومی — عربی

ارض عاتكه	باقر	—	امويه	عبد الملك	—	۹۱۶	۳۷۸
ايليا فلسطين	»	—	»	معاويه ؟	—	۹۱۵	۳۷۷
بعلبك	»	—	»	—	—	۴۹	۲۳
حرا، حراز	»	—	»	معاويه ؟	—	۵۳	۲۵
حرین	»	—	»	عبد الملك	—	۹۱۱	۳۷۸
حلب	»	—	»	»	—	۵۴	۲۶
حصص	»	—	»	—	—	۴۸	۲۳
دمشق	»	—	»	—	—	۵۱	۲۴
سرمين	»	—	»	عبد الملك	—	۹۱۸	۳۷۹
طبریه	»	—	»	—	—	۵۰	۲۴
فلسطين	»	—	»	معاويه ؟	—	۵۲	۲۵
قنسرین	»	—	»	عبد الملك	—	۵۵	۲۶

فهرست دار الضرب

ساسانیان طرزنده کی مسکوبات

پهلوی — عربی

دار الضرب	نوع	سنة ضرب	دولت	زمان خلافت	ولاة وامرا	شماره	ج. ۷۶
اضطختر	کروش	۵۱	امویه	معاویه	زیاد بن ابی سفیان	۷	۵
بصره	»	۲۹	—	حضرت عثمان رضی	—	۳	۳
	»	۵۳	امویه	معاویه	عبید الله بن زیاد	۹	۶
	»	۵۴	»	»	»	۱۰	۷
	»	۶۰	»	یزید اول	»	۱۲	۸
	»	۶۱	»	»	»	۱۳	۸
	»	۶۲	»	»	»	۱۴	۹
	»	۶۳	»	»	»	۱۵	۹
بیضا	کروش	۳۷	—	حضرت علی رضی	—	۴	۴
	»	۴۷	امویه	معاویه	—	۶	۵
	»	۵۲	»	»	زیاد بن ابی سفیان	۸	۶
	»	۷۲	»	عبد الملك	عمر بن عبید الله	۱۸	۱۱
	»	۷۸	»	»	الحجاج بن یوسف	۹۱۰	۳۷۴
	»	۷۹	»	»	»	۹۱۱	۳۷۴
دارانجرد	کروش	۴۳	امویه	معاویه	—	۵	۴
	»	۶۵	»	عبد الملك	—	۱۶	۱۰
	»	۶۶	»	»	—	۱۷	۱۱
الری	کروش	۱۶۸	عباسیه	المنصور	اسد	۴۶	۲۲
زادراقارته	»	۵۷	امویه	معاویه	عبید الله بن زیاد	۱۱	۷
هراة	کروش	۲۰	—	حضرت عمر رضی	—	۱	۲
	»	۲۸	—	حضرت عثمان رضی	—	۲	۳
طبرستان	کروش	۱۵۲	عباسیه	المنصور	عمر	۹۱۲	۲۷۵
	»	۱۵۲	»	»	»	۹۱۳	۳۷۵
	»	۱۵۴	»	»	»	۱۹	۱۲
	»	۱۵۶	»	»	»	۲۰	۱۳

سنه ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاة وامرا	م ع	ش م
٣٨٥	كوش	البصره	بويهيه	—	بهاء الدوله	٨٨٥	٣٦٠
٣٩٦	»	ميفارقين	سروانيه	—	محمد الدوله ابو منصور	٨٩٢	٣٦٥
٤٠٤	»	شيراز	بويهيه	—	سلطان الدوله	٨٨٧	٣٦٢
٤٠٧	»	ميفارقين	سروانيه	—	نصر الدوله ابو نصر	٩٠١	٣٧٠
٤٠٨	»	»	»	—	»	٩٠٢	٣٧٠
٤٠٩	»	»	»	—	»	٩٠٣	٣٧١
٤١٠	»	الجزيره	»	—	»	٨٩٦	٣٦٨
٤١٠	»	دنيسر	»	—	»	٨٩٨	٣٦٩
٤١٠	»	ميفارقين	»	—	»	٩٠٤	٣٧١
٤١١	»	أنبر	»	—	»	٨٩٥	٣٦٧
٤١١	»	دنيسر	»	—	»	٨٩٩	٣٦٩
٤١١	»	ميفارقين	»	—	»	٩٠٧	٣٧٢
٤١٢	»	آند	»	—	»	٨٩٣	٣٦٦
٤١٢	»	الجزيره	»	—	»	٨٩٧	٣٦٨
٤١٢	»	دنيسر	»	—	»	٩٠٠	٣٦٩
٤١٢	»	ميفارقين	»	—	»	٩٠٨	٣٧٢
٤١٣	»	»	»	—	»	٩٠٩	٣٧٢
٥٨٤	التون	مدينة السلام	عباسيه	الناصر لدين الله	—	٧٣١	٢٦٩
٦٢٤	»	»	»	المستعصر بالله	—	٧٣٢	٢٧٠
٦٣٦	كوش	»	»	»	—	٧٣٣	٢٧١
٦٣٧	»	»	»	»	—	٧٣٤	٢٧٢
٦٣٨	»	»	»	»	—	٧٣٥	٢٧٢
٦٣٩	»	»	»	»	—	٧٣٧	٢٧٢
٦٤٠	»	»	»	»	—	٧٣٨	٢٧٢
٦٤٠	التون	»	»	»	—	٧٤١	٢٧٤
٦٤٠	كوش	اربيل	»	المستعصم بالله	—	٧٤٥	٢٧٦
٦٤٠	»	مدينة السلام	»	»	—	٧٤٩	٢٧٨
٦٤١	»	»	»	»	—	٧٥١	٢٧٩
٦٤٢	»	»	»	»	—	٧٥٤	٢٧٩
٦٤٣	»	»	»	»	—	٧٥٦	٢٨٠
٦٤٤	التون	»	»	»	—	٧٤٢	٢٧٥
٦٤٤	كوش	اربيل	»	»	—	٧٤٦	٢٧٦
٦٤٤	»	مدينة السلام	»	»	—	٧٥٨	٢٨٠
٦٤٥	»	»	»	»	—	٧٥٩	٢٨٠
٦٤٨	»	اربيل	»	»	—	٧٤٧	٢٧٧
٦٤٨	»	مدينة السلام	»	»	—	٧٦٠	٢٨١
٦٥٠	»	»	»	»	(٦٥١ سنه) — (٧٦٣ نوسرو)	٧٦١	٢٨١
٦٥٣	»	اربيل	»	»	—	٧٤٨	٢٧٧
٦٥٥	»	مدينة السلام	»	»	—	٧٦٤	٢٨١

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة و امرا	ع. هـ.	م. هـ.
٣٣٣	كوش	سترمن الاهواز	بویه	—	علی واحد بنو بویه	٨٤٠	٣٣٧
٣٣٣	»	مدينة السلام	عباسیه	المستكفی بالله	المظفر ابو الوفا	٧٢٣	٢٦٣
٣٣٤	»	»	»	»	ابو الحسن محمد	٧٢٨	٢٦٥
٣٣٤	»	سمرقند	سامانیه	—	نوح بن نصر	٨٠٩	٣١٧
٣٣٤	»	نصیبین	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	٨٣٢	٣٣١
٣٣٤	»	البصره	بویه	—	محمد الدوله، معز الدوله	٨٤٢	٣٣٨
٣٣٤	»	مدينة السلام	»	—	»	٨٤٣	٣٣٩
٣٣٥	»	»	»	—	»	٨٤٥	٣٣٩
٣٣٧	»	»	»	—	»	٨٤٦	٣٣٩
٣٣٧	»	نصیبین	حمدانیه	—	ناصر الدوله، سیف الدوله	٨٣٣	٣٣١
٣٣٨	»	»	»	—	»	٨٣٤	٣٣٢
٣٤٠	»	»	»	—	»	٨٣٥	٣٣٢
٣٤٣	»	سترمن الاهواز	بویه	—	معز الدوله، ركن الدوله	٨٤٩	٣٤٢
٣٤٤	»	مدينة السلام	»	—	»	٨٥١	٣٤٣
٣٤٥	»	الموصل	»	—	»	٨٥٢	٣٤٤
٣٤٦	»	البصره	»	—	»	٨٤٧	٣٤١
٣٤٦	»	سوق الاهواز	»	—	»	٨٥٠	٣٤٢
٣٤٧	»	الموصل	»	—	»	٨٥٣	٣٤٥
٣٤٨	»	شیراز	»	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٨٥٤	٣٤٦
٣٥٣	التون	فلسطين	اخشيديه	—	علی بن الاخشيد	٨٠٠	٣٠٧
٣٥٤	باقر	بخارا	سامانیه	—	منصور بن نوح	٨١١	٣١٩
٣٥٦	كوش	شیراز	بویه	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٨٥٥	٣٤٧
٣٥٨	»	فسا	»	—	»	٨٧٠	٣٥٠
٣٦٠	»	شیراز	»	—	»	٨٥٧	٣٤٧
٣٦٠	»	کردفناخره	»	—	»	٨٧١	٣٥١
٣٦١	»	شیراز	»	—	»	٨٦٠	٣٤٨
٣٦١	»	شیرین	»	—	»	٨٦٨	٣٤٩
٣٦٣	»	شیراز	»	—	»	٨٦٤	٣٤٨
٣٦٤	»	همان	»	—	المرزبان	٨٧٢	٣٥٢
٣٦٦	»	شیراز	»	—	ركن الدوله، عضد الدوله	٨٦٧	٣٤٩
٣٦٦	»	اردشير	»	—	شيرذیل	٨٧٣	٣٥٦
٣٧٤	التون	نيسابور	سامانیه	—	نوح بن منصور	٨١٣	٣٢٠
٣٧٥	باقر	بخارا	»	—	»	٨١٤	٣٢١
٣٨٠	»	»	»	—	نوح	٨١٥	٣٢٢
٣٨١	كوش	شیراز	بویه	—	فخر الدوله، مصمم الدوله	٨٧٥	٣٥٦
٣٨٢	»	»	»	—	»	٨٧٨	٣٥٧
٣٨٢	»	فسا	»	—	»	٨٨٤	٣٥٩
٣٨٣	»	شیراز	»	—	»	٨٨١	٣٥٨
٣٨٤	»	فارس	»	—	»	٨٨٢	٣٥٩

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسمى خلفه	ولاة و امرا	م ع م	م ع م
٣١٩	كوس	الكوفة	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	٦٤٠	٢٢٦
٣١٩	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٧١	٢٤٣
٣٢٠	التون	سوق الاهواز	»	»	ابو العباس، عميد الدولة	٦٣٠	٢٢٢
٣٢١	كموش	حلوان	»	القاهر بالله	ابو القاسم	٦٧٣	٢٤٤
٣٢١	»	سر من رأى	»	»	»	٦٧٤	٢٤٥
٣٢٢	»	مدينة السلام	»	»	»	٦٧٥	٢٤٥
٣٢٢	النون	»	»	الراضى بالله	—	٦٧٦	٢٤٦
٣٢٢	كموش	البصرة	»	»	—	٦٧٨	٢٤٨
٣٢٢	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٨٤	٢٥٠
٣٢٣	»	سر من رأى	»	»	—	٦٧٩	٢٤٨
٣٢٣	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٨٧	٢٥١
٣٢٣	»	بلخ	سامانية	—	نصر بن احمد، نوح بن نصر	٨٠٦	٣١٤
٣٢٤	»	مدينة السلام	عباسيه	»	—	٦٨٨	٢٥١
٣٢٥	»	»	»	»	—	٦٩٢	٢٥٢
٣٢٦	»	—	»	»	عمر، احمد	٦٧٧	٢٤٧
٣٢٦	»	الكوفة	»	»	—	٦٨٢	٢٤٩
٣٢٦	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٩٦	٢٥٣
٣٢٦	»	واسط	»	»	—	٧٠٨	٢٥٥
٣٢٧	»	مدينة السلام	»	»	ابو الفضل	٧٠٠	٢٥٤
٣٢٨	»	الكوفة	»	»	»	٦٨٣	٢٥٠
٣٢٨	»	مدينة السلام	»	»	»	٧٠٣	٢٥٤
٣٢٨	»	واسط	»	»	»	٧٠٩	٢٥٦
٣٢٨	»	شيراز	بويهيه	—	على بن بويه	٨٣٨	٣٣٥
٣٢٩	»	مدينة السلام	عباسيه	»	—	٧٠٦	٢٥٥
٣٢٩	»	الكوفة	»	المتقى لله	ابو منصور	٧١٢	٢٥٨
٣٢٩	»	مدينة السلام	»	»	»	٧١٣	٢٥٨
٣٢٩	»	»	»	»	ابو الحسين يحكم	٧١٥	٢٥٩
٣٢٩	»	الاهواز	بويهيه	—	على واحمد بنو بويه	٨٣٩	٣٣٦
٣٢٩	»	سوق الاهواز	»	—	»	٨٤١	٣٣٧
٣٣٠	»	البصرة	عباسيه	»	ابو منصور	٧١٠	٢٥٧
٣٣٠	»	مدينة السلام	»	»	»	٧١٩	٢٦١
٣٣٠	»	»	حمدانيه	—	ناصر الدولة، وسيف الدولة	٨١٨	٣٢٦
٣٣٠	»	الموصل	»	—	»	٨٢٨	٣٢٩
٣٣٠	»	نصيبين	»	—	»	٨٣١	٣٣٠
٣٢١	التون	مدينة السلام	»	—	»	٨١٧	٣٢٥
٣٣١	كموش	»	»	—	»	٨١٩	٣٢٧
٣٣٣	»	»	عباسيه	المتقى لله	ابو منصور	٧٢١	٢٦٢
٣٣٣	باقر	—	سامانية	—	نوح، عبد الملك	٨١٠	٣١٨
٣٣٣	كموش	الموصل	حمدانيه	—	ناصر الدولة، وسيف الدولة	٨٣٠	٣٣٠

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسمى خلفا	ولاة وامرا	م. هـ.	م. هـ.
۲۹۵	كوش	مدينة السلام	عباسيه	المقتدر بالله	ابو العباس	۲۳۷	۶۴۱
۲۹۶	»	»	»	»	—	۲۳۷	۶۴۲
۲۹۷	التون	اردبیل	»	»	الوزير ابو الحسن، يوسف	۲۳۰	۶۲۶
۲۹۷	كوش	نصیبین	»	»	—	۲۴۳	۶۷۲
۲۹۷	»	الشاش	سامانيه	—	احمد بن اسمعيل	۳۱۰	۸۰۱
۳۰۰	»	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	۲۳۷	۶۴۴
۳۰۱	»	الاهواز	»	»	»	۲۳۵	۶۳۵
۳۰۱	»	مدينة السلام	»	»	»	۲۳۸	۶۴۶
۳۰۱	باقر	بخارا	سامانيه	—	نصر، محمد	۳۱۶	۸۰۸
۳۰۲	كوش	سمرقند	عباسيه	»	ابو العباس	۲۳۶	۶۳۷
۳۰۲	»	مدينة السلام	»	»	»	۲۳۸	۶۴۷
۳۰۲	التون	نيسا بور	سامانيه	—	نصر بن احمد	۳۱۲	۸۰۴
۳۰۴	كوش	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	۲۳۹	۶۵۰
۳۰۵	»	»	»	»	»	۲۳۹	۶۵۲
۳۰۵	باقر	سوق الاهواز	»	»	ابو جعفر	۲۸۷	۷۷۴
۳۰۵	كوش	اندرايه	سامانيه	—	نصر بن احمد	۳۱۳	۸۰۵
۳۰۶	التون	الاهواز	عباسيه	»	ابو العباس	۲۳۱	۶۲۷
۳۰۶	»	مدينة السلام	»	»	»	۲۳۴	۶۳۳
۳۰۶	كوش	»	»	»	»	۲۳۹	۶۵۳
۳۰۶	»	سمرقند	سامانيه	—	نصر بن احمد	۳۱۵	۸۰۷
۳۰۷	»	شيراز	عباسيه	»	ابو العباس	۲۳۶	۶۳۸
۳۰۷	»	مدينة السلام	»	»	»	۲۳۹	۶۵۴
۳۰۸	»	»	»	»	»	۲۴۰	۶۵۶
۳۰۹	التون	المحمديه	»	»	ابو العباس، احمد بن علي	۲۳۳	۶۳۲
۳۰۹	كوش	شيراز	»	»	ابو العباس	۲۳۶	۶۳۹
۳۱۱	التون	حلب	»	»	»	۲۳۲	۶۲۸
۳۱۱	»	مامالكوفه	»	»	»	۲۳۳	۶۳۱
۳۱۱	كوش	مدينة السلام	»	»	»	۲۴۰	۶۵۸
۳۱۲	التون	»	»	»	»	۲۳۴	۶۳۴
۳۱۲	كوش	»	»	»	»	۲۴۱	۶۶۰
۳۱۳	»	»	»	»	»	۲۴۱	۶۶۱
۳۱۴	التون	سوق الاهواز	»	»	»	۲۳۲	۶۲۹
۳۱۴	كوش	مدينة السلام	»	»	»	۲۴۱	۶۶۳
۳۱۴	التون	المحمديه	سامانيه	—	نصر بن احمد	۳۱۱	۱۰۲
۳۱۵	كوش	مدينة السلام	عباسيه	»	ابو العباس	۲۴۲	۶۶۵
۳۱۷	»	حراں	»	»	»	۲۳۵	۶۳۶
۳۱۷	»	مدينة السلام	»	»	»	۲۴۲	۶۶۷
۳۱۷	التون	المحمديه	سامانيه	—	نصر بن احمد	۳۱۲	۸۰۳
۳۱۸	كوش	مدينة السلام	عباسيه	»	»	۲۴۲	۶۶۹

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دوات	اسامی خلفا	ولاة و امرا	سنة ضرب
٢٣٤	التون	المحمدیه	عباسیه	المتوکل علی الله	—	٥٩٣
٢٣٩	»	مرو	»	»	ابو عبد الله	٩٣٢
٢٤١	»	»	»	»	المعتز بالله	٥٩٤
٢٤٤	»	مدينة السلام	»	»	»	٩٣١
٢٤٥	»	مصر	»	»	»	٥٩٦
٢٤٧	»	المدينة المتوكلية	»	»	»	٥٩٢
٢٤٧	»	مصر	»	»	»	٥٩٧
٢٤٧	كوش	مدينة السلام	»	»	»	٥٩٨
٢٤٩	التون	صنعا	»	المستعين بالله	العباس	٥٩٩
٢٤٩	»	مصر	»	»	»	٦٠٠
٢٥٠	»	الشاش	»	»	»	٩٣٣
٢٥١	كوش	سرمن رای	»	المعتز بالله	—	٦٠١
٢٥٢	التون	مصر	»	»	—	٩٣٥
٢٥٣	»	سمرقند	»	»	—	٩٣٤
٢٥٦	»	سرمن رای	»	المعتد علی الله	جعفر	٦٠٤
٢٥٦	باقر	—	»	»	—	٩٤٠
٢٥٧	كوش	سرمن رای	»	»	جعفر	٦٠٧
٢٥٨	اتون	مدينة السلام	»	»	»	٩٣٧
٢٦٠	»	سمرقند	»	»	—	٩٣٦
٢٦١	»	مدينة السلام	»	»	جعفر	٦٠٦
٢٦٣	»	الموصل	»	»	المفوض، يحيى	٩٣٨
٢٧٠	»	مصر	طولونية	—	احمد بن طولون	٧٩٧
٢٧١	»	الرافقه	عباسیه	»	احمد بن الموفق، المفوض	٦٠٣
٢٧١	»	سرمن رای	»	»	المفوض، ذو الورارین	٦٠٥
٢٧٣	كوش	فارس	»	»	المفوض، عمرو، محمد	٦٠٨
٢٧٨	التون	حمص	طولونية	—	خارويه بن احمد	٧٩٨
٢٨٢	كوش	—	عباسیه	المعتد بالله	—	٦٠٩
٢٨٤	»	مدينة السلام	»	»	—	٦١١
٢٨٧	»	شيراز	»	»	—	٦١٠
٢٨٨	»	مدينة لسلام	»	»	—	٦١٢
٢٩٠	التون	مصر	طولونية	—	هرون بن خارويه	٧٩٩
٢٩١	كوش	رأس العين	عباسیه	المكتفي بالله	ولي الدوله	٦١٤
٢٩١	»	الكوفه	»	»	»	٦١٦
٢٩١	»	مدينة السلام	»	»	»	٦١٧
٢٩٢	»	مصر	»	»	—	٦٢٥
٢٩٣	»	نسترقمن الاهواز	»	»	—	٦١٣
٢٩٣	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٢٠
٢٩٤	»	سرمن رای	»	»	—	٦١٥
٢٩٥	»	مدينة السلام	»	»	—	٦٢٢

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت اسمی خلفا	ولاة وامرا	م ع	ج ع
۱۹۵	کوش	مدینه سمرقند	عباسیه	المأمون	—	۱۹۴ ۵۷۱
۱۹۵	باقر	الکوفه	»	الامین	—	۲۸۹ ۷۷۹
۱۹۶	کوش	مدینه السلام	»	»	عبد الله ، العباس	۱۸۴ ۵۵۸
۱۹۶	»	الحمدیه	»	المأمون	ذو الریاستین	۱۹۹ ۵۷۷
۱۹۷	التون	—	»	الامین	—	۱۸۱ ۵۵۱
۱۹۷	»	—	»	المأمون	عباد	۱۸۵ ۵۵۹
۱۹۷	کوش	مدینه اصفهان	»	»	هرثمه	۱۹ ۵۶۵
۱۹۷	»	مدینه سمرقند	»	»	الفضل	۱۹۴ ۵۷۲
۱۹۷	»	مدینه نيسابور	»	»	عبد الله ، ذو الریاستین	۲۰۲ ۵۸۶
۱۹۸	التون	—	»	»	الفضل	۳۸۶ ۹۲۷
۱۹۸	کوش	مدینه اصفهان	»	»	هرثمه	۱۹۱ ۵۶۶
۱۹۸	»	مدینه السلام	»	»	ذو الریاستین	۲۰۰ ۵۸۱
۱۹۹	»	مدینه اصفهان	»	»	»	۱۹۱ ۵۶۷
۱۹۹	»	مدینه السلام	»	»	»	۲۰۱ ۵۸۲
۲۰۰	التون	مصر	»	»	ذو الیمینین ، السری	۱۸۸ ۵۶۳
۲۰۰	کوش	مدینه سمرقند	»	»	ذو الریاستین	۱۹۵ ۵۷۳
۲۰۰	»	الکوفه	»	»	»	۱۹۸ ۵۷۶
۲۰۰	»	الحمدیه	»	»	»	۱۹۹ ۵۷۸
۲۰۱	»	»	»	»	»	۱۹۹ ۵۷۹
۲۰۱	التون	مصر	»	»	ذو الیمینین ، السری	۳۸۷ ۹۲۸
۲۰۲	کوش	مدینه السلام	»	»	—	۲۰۱ ۵۸۴
۲۰۳	التون	—	»	»	—	۱۸۶ ۵۶۰
۲۰۳	کوش	ارمینیه	»	»	حاتم	۱۸۹ ۵۶۴
۲۰۳	»	مدینه اصفهان	»	»	—	۱۹۲ ۵۶۹
۲۰۳	»	فارس	»	»	الرضا ، ذو الریاستین	۱۹۷ ۵۷۵
۲۰۳	»	مدینه السلام	»	»	—	۲۰۱ ۵۸۵
۲۰۴	التون	مصر	»	»	الطاهر ، السری	۳۸۷ ۹۲۹
۲۰۴	کوش	الحمدیه	»	»	الرضا ، ذو الریاستین	۲۰۰ ۵۸۰
۲۰۷	التون	—	»	»	عبید الله بن السری	۱۸۷ ۵۶۲
۲۰۹	کوش	صنعا	»	»	—	۱۹۶ ۵۷۴
۲۰۰	التون	—	»	»	ذو الریاستین	۱۸۶ ۵۶۱
۲۱۷	باقر	بالرمله	»	»	—	۲۸۶ ۷۷۳
۲۲۳	التون	مصر	»	المعتصم بالله	—	۲۰۴ ۵۸۸
۲۲۴	»	مدینه السلام	»	»	—	۲۰۳ ۵۸۷
۲۲۵	»	دمشق	»	»	—	۳۸۸ ۹۳۰
۲۲۷	»	مرو	»	الواثق بالله	—	۲۰۶ ۵۹۰
۲۳۰	»	مدینه السلام	»	»	—	۲۰۵ ۵۸۹
۲۳۳	»	مصر	»	المتوکل علی الله	—	۲۱۰ ۵۹۵
۲۳۴	»	سرمن رای	»	»	—	۲۰۷ ۵۹۱

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسمى خلفه	ولاية وامرا	ما ما	سنة ضرب
١٨١	كموش	المحمدية	عباسيه	هارون الرشيد	الامين، جعفر	١٦٨ ٥٠٥	١٨١
١٨١	»	مدينة السلام	»	»	»	١٧٥ ٥٢٩	١٨١
١٨٢	»	مدينة بلخ	»	»	الامين	١٥٨ ٤٨٠	١٨٢
١٨٢	»	مدينة زرنج	»	»	علي، اطريف؟	١٦١ ٤٨٦	١٨٢
١٨٢	»	بالمحمدية	»	»	الامين، جعفر	١٦٨ ٥٠٨	١٨٢
١٨٢	»	مدينة السلام	»	»	»	١٧٦ ٥٣١	١٨٢
١٨٣	»	بالمحمدية	»	»	»	١٧٠ ٥١٣	١٨٣
١٨٣	»	»	»	»	صبر؟	١٧٠ ٥١٤	١٨٣
١٨٣	»	مدينة السلام	»	»	الامين، جعفر	١٧٦ ٥٣٣	١٨٣
١٨٤	»	مدينة بلخ	»	»	الامين	١٥٨ ٤٨١	١٨٤
١٨٤	»	المحمدية	»	»	الامين، جعفر	١٧١ ٥١٦	١٨٤
١٨٥	»	مدينة بلخ	»	»	المأمون	١٥٩ ٤٨٢	١٨٥
١٨٥	»	مدينة زرنج	»	»	علي ابن برکه	١٦١ ٤٨٧	١٨٥
١٨٥	»	المحمدية	»	»	محمد، جعفر	١٧١ ٥١٧	١٨٥
١٨٦	التون	—	»	»	الامين	١٥٥ ٤٧٥	١٨٦
١٨٦	كموش	مدينة بلخ	»	»	المأمون	١٥٩ ٤٨٣	١٨٦
١٨٦	»	المحمدية	»	»	الامين، جعفر	١٧٢ ٥١٨	١٨٦
١٨٧	»	مدينة السلام	»	»	—	١٧٧ ٥٣٥	١٨٧
١٨٨	»	»	»	»	—	١٧٧ ٥٣٨	١٨٨
١٨٩	»	مدينة بلخ	»	»	المأمون، علي	١٦٠ ٤٨٤	١٨٩
١٨٩	»	مدينة السلام	»	»	—	١٧٨ ٥٤٠	١٨٩
١٩٠	التون	—	»	»	—	١٥٥ ٤٧٦	١٩٠
١٩٠	كموش	معدن الشاش	»	»	المأمون، علي، النصر	١٦٢ ٤٨٨	١٩٠
١٩٠	»	المحمدية	»	»	—	١٧٢ ٥١٩	١٩٠
١٩٠	»	مدينة السلام	»	»	—	١٧٨ ٥٤٢	١٩٠
١٩١	النون	—	»	»	—	٣٨٢ ٩٢٢	١٩١
١٩١	كموش	المحمدية	»	»	—	١٧٣ ٥٢١	١٩١
١٩١	»	مدينة السلام	»	»	—	١٧٩ ٥٤٤	١٩١
١٩٢	التون	—	»	»	—	٣٨٢ ٩٢٣	١٩٢
١٩٢	كموش	المحمدية	»	»	—	١٧٣ ٥٢٣	١٩٢
١٩٢	»	مدينة السلام	»	»	—	١٧٩ ٥٤٦	١٩٢
١٩٢	باقر	دمشق	»	»	—	٢٨٥ ٧٧١	١٩٢
١٩٣	كموش	مدينة السلام	»	»	—	١٧٩ ٥٤٨	١٩٣
١٩٣	»	مدينة بلخ	»	الامين	المأمون	١٨٢ ٥٥٢	١٩٣
١٩٤	»	المحمدية	»	»	المأمون، الفضل	١٨٣ ٥٥٤	١٩٤
١٩٥	التون	—	»	»	—	٣٨٤ ٩٢٥	١٩٥
١٩٥	كموش	مدينة سمرقند	»	»	المأمون، الفضل	١٨٣ ٥٥٣	١٩٥
١٩٥	»	مدينة السلام	»	»	عبد الله، العباس	١٨٤ ٥٥٥	١٩٥
١٩٥	»	مدينة بلخ	»	المأمون	الفضل	١٩٣ ٥٧٠	١٩٥

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت اسمی خلفا	ولاة وامرا	م ع	م ع
۱۶۵	باقر	الکوفه	عباسیه	المهدی	—	۷۷۶ ۲۸۸
۱۶۶	التون	—	»	»	—	۹۲۰ ۳۸۱
۱۶۶	کوش	العباسیه	»	یزید	یزید	۴۳۶ ۱۴۲
۱۶۶	»	المحمدیه	»	—	—	۴۴۵ ۱۴۴
۱۶۶	باقر	الکوفه	»	—	—	۷۷۷ ۲۸۹
۱۶۷	کوش	العباسیه	»	—	—	۴۴۰ ۱۴۲
۱۶۷	»	المحمدیه	»	—	—	۴۴۶ ۱۴۴
۱۶۸	التون	—	»	—	—	۹۲۱ ۳۸۱
۱۶۸	کوش	اصمیان	»	نصر	نصر	۹۲۳ ۱۳۸
۱۶۸	»	العباسیه	»	یزید	یزید	۴۴۱ ۱۴۳
۱۶۸	»	المحمدیه	»	—	—	۴۴۷ ۱۴۴
۱۶۸	»	مدینه السلام	»	—	—	۴۶۸ ۱۴۹
۱۶۹	»	ارمینیه	»	الهادی	الرشید	۴۷۱ ۱۵۱
۱۶۹	»	الهرویه	»	»	خزیمه بن خازم	۹۲۶ ۳۸۵
۱۷۰	التون	—	»	»	علی	۴۷۰ ۱۵۰
۱۷۰	کوش	المحمدیه	»	»	—	۴۷۲ ۱۵۲
۱۷۰	»	العباسیه	»	هارون الرشید	یزید	۴۹۰ ۱۶۳
۱۷۰	»	المحمدیه	»	»	داود	۴۹۷ ۱۶۵
۱۷۱	»	العباسیه	»	»	یزید	۴۹۲ ۱۶۳
۱۷۱	»	المحمدیه	»	»	داود	۴۹۸ ۱۶۵
۱۷۱	»	»	»	»	حارث	۹۲۴ ۳۸۲
۱۷۲	»	»	»	»	داود	۴۹۹ ۱۶۵
۱۷۳	التون	—	»	»	—	۴۷۳ ۱۵۳
۱۷۳	کوش	ارمینیه	»	»	—	۴۷۷ ۱۵۶
۱۷۳	»	العباسیه	»	»	یزید	۴۹۳ ۱۶۴
۱۷۴	»	»	»	»	»	۴۹۴ ۱۶۴
۱۷۶	»	افریقیه	»	»	»	۴۷۸ ۱۵۷
۱۷۶	»	العباسیه	»	»	»	۴۹۵ ۱۶۴
۱۷۷	التون	—	»	»	جعفر	۴۷۴ ۱۵۴
۱۷۷	کوش	العباسیه	»	»	یزید	۴۹۶ ۱۶۴
۱۷۷	باقر	المحمدیه	»	»	العباس بن محمد	۷۸۰ ۲۹۰
۱۷۸	کوش	مدینه السلام	»	»	—	۵۲۴ ۱۷۴
۱۷۹	»	»	»	»	الامین، جعفر	۵۲۵ ۱۷۴
۱۸۰	»	مدینه زرنج	»	»	جعفر	۴۸۵ ۱۶۰
۱۸۰	»	المحمدیه	»	»	الامین، جعفر	۵۰۱ ۱۶۶
۱۸۰	»	»	»	»	محمد	۵۰۳ ۱۶۷
۱۸۰	»	»	»	»	الامین، محمد، جعفر	۵۰۴ ۱۶۷
۱۸۰	»	مدینه السلام	»	»	الامین، جعفر	۵۲۷ ۱۷۵
۱۸۱	»	البصره	»	»	الامین	۴۷۹ ۱۵۷

سنه ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م. هـ.	م. س.
١٥٢	كموش	العباسيه	عباسيه	المنصور	عمر	١٢٠	٣٤٧
١٥٢	»	المحمديه	»	»	المهدى	١٢٧	٣٧٩
١٥٢	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣١	٣٩٧
١٥٣	»	ارمينيه	»	»	المهدى، بكار	١١٠	٣١١
١٥٣	»	المحمديه	»	»	المهدى	١٢٧	٣٨١
١٥٣	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣١	٣٩٩
١٥٤	»	المحمديه	»	»	المهدى	١٢٨	٣٨٤
١٥٤	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣٢	٤٠٢
١٥٥	»	المحمديه	»	»	المهدى	١٢٨	٣٨٦
١٥٥	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣٢	٤٠٦
١٥٥	باقر	بلد	»	»	موسى بن كعب	٢٨٢	٧٦٥
١٥٦	التون	—	»	»	—	١٠٨	٣٠٧
١٥٦	كموش	مدينة السلام	»	»	—	١٣٣	٤٠٩
١٥٧	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣٣	٤١١
١٥٨	التون	—	»	»	—	١٠٨	٣٠٨
١٥٨	كموش	البصره	»	»	—	١١٨	٣٤١
١٥٨	»	مدينة السلام	»	»	—	١٣٤	٤١٥
١٥٨	باقر	الموصل	»	المهدى	خالد بن برمك	٢٩٤	٧٨٦
١٥٩	كموش	مدينة السلام	»	»	—	١٤٥	٤٥٠
١٦٠	»	العباسيه	»	»	يزيد	١٤٠	٤٢٩
١٦٠	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٦	٤٥٣
١٦١	»	ارمينيه	»	»	—	١٣٧	٤٢١
١٦١	»	البصره	»	»	محمد	١٣٨	٤٢٤
١٦١	»	العباسيه	»	»	يزيد	١٤١	٤٣٢
١٦١	»	المحمديه	»	»	—	١٤٣	٤٤٢
١٦١	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٦	٤٥٦
١٦٢	التون	—	»	»	—	١٣٦	٤١٩
١٦٢	كموش	ارمينيه	»	»	—	١٣٧	٤٢٢
١٦٢	»	مدينة جى	»	»	يحيى	١٣٩	٤٢٦
١٦٢	»	العباسيه	»	»	يزيد	١٤١	٤٣٣
١٦٢	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٧	٤٥٨
١٦٣	»	العباسيه	»	»	يزيد	١٤١	٤٣٤
١٦٣	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٧	٤٦١
١٦٤	»	العباسيه	»	»	يزيد	١٤١	٤٣٥
١٦٤	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٨	٤٦٥
١٦٥	التون	—	»	»	—	١٣٦	٤٢٠
١٦٥	كموش	المحمديه	»	»	—	١٤٤	٤٤٤
١٦٥	»	مدينة السلام	»	»	—	١٤٩	٤٦٧
١٦٥	»	اليمامه	»	»	بشر	١٤٩	٤٦٩

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة و امرا	ه. ع.	ه. ق.
۱۳۶	کوش	الکوفه	عباسیه	اسفاح	—	۳۰۵	۱۰۷
۱۳۷	»	البصره	»	المنصور	—	۳۱۲	۱۱۰
۱۳۷	»	الکوفه	»	»	—	۳۴۸	۱۲۰
۱۳۸	»	البصره	»	»	—	۳۱۴	۱۱۱
۱۳۹	»	»	»	»	—	۳۱۶	۱۱۱
۱۳۹	»	الکوفه	»	»	—	۳۴۹	۱۲۱
۱۴۰	»	البصره	»	»	مید	۳۱۸	۱۱۲
۱۴۰	»	الکوفه	»	»	—	۳۵۲	۱۲۱
۱۴۱	»	البصره	»	»	—	۳۱۹	۱۱۲
۱۴۱	»	الکوفه	»	»	—	۳۵۴	۱۲۲
۱۴۲	»	البصره	»	»	—	۳۲۰	۱۱۲
۱۴۲	»	الکوفه	»	»	—	۳۵۶	۱۲۲
۱۴۳	»	البصره	»	»	—	۳۲۳	۱۱۳
۱۴۳	»	الکوفه	»	»	—	۳۵۸	۱۲۲
۱۴۴	»	البصره	»	»	—	۳۲۵	۱۱۴
۱۴۴	»	الکوفه	»	»	—	۳۶۰	۱۲۳
۱۴۵	»	البصره	»	»	—	۳۲۸	۱۱۵
۱۴۵	»	الکوفه	»	»	—	۳۶۲	۱۲۳
۱۴۵	باقر	الموصل	»	»	مشام بن عمرو، جعفر	۷۸۳	۲۹۲
۱۴۶	کوش	اردشیر خرم	»	»	—	۳۱۰	۱۰۹
۱۴۶	»	البصره	»	»	سلم	۳۳۱	۱۱۵
۱۴۶	»	»	»	»	—	۲۳۳	۱۱۶
۱۴۶	»	الری	»	»	المهدی	۳۴۲	۱۱۸
۱۴۶	»	الکوفه	»	»	—	۳۶۵	۱۲۴
۱۴۶	باقر	خزینة حلب	»	»	صالح بن علی	۷۶۹	۲۸۴
۱۴۷	کوش	البصره	»	»	—	۳۳۵	۱۱۶
۱۴۷	»	»	»	»	المهدی	۳۳۹	۱۱۷
۱۴۷	»	الری	»	»	»	۳۴۴	۱۱۹
۱۴۸	»	البصره	»	»	—	۳۴۰	۱۱۸
۱۴۸	»	المحمدیه	»	»	المهدی	۳۶۷	۱۲۴
۱۴۸	»	مدینة السلام	»	»	—	۳۸۸	۱۲۹
۱۴۸	باقر	الموصل	»	»	جعفر	۷۸۵	۲۹۳
۱۴۹	کوش	المحمدیه	»	»	المهدی	۳۶۹	۱۲۵
۱۴۹	»	مدینة السلام	»	»	—	۳۹۱	۱۲۹
۱۵۰	»	المحمدیه	»	»	المهدی	۳۷۵	۱۲۶
۱۵۰	»	مدینة السلام	»	»	—	۳۹۳	۱۳۰
۱۵۱	»	المحمدیه	»	»	المهدی	۳۷۷	۱۲۶
۱۵۱	»	مدینة السلام	»	»	—	۳۹۵	۱۳۰
۱۵۲	»	آران	»	»	—	۳۰۹	۱۰۹

سنه ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م. ع.	م. ع.
۱۱۷	کروش	واسط	امویه	هشام	—	۱۸۵	۶۳
۱۱۸	»	المبرکه	»	»	—	۱۶۸	۵۹
۱۱۸	»	واسط	»	»	—	۱۸۶	۶۳
۱۱۸	باقر	»	»	»	—	۲۸۹	۹۸
۱۱۹	کروش	المبرکه	»	»	—	۱۶۹	۵۹
۱۱۹	»	واسط	»	»	—	۱۸۸	۶۳
۱۲۰	»	»	»	»	—	۱۹۱	۶۴
۱۲۱	»	»	»	»	—	۱۹۶	۶۵
۱۲۲	»	»	»	»	—	۲۰۰	۶۶
۱۲۳	»	»	»	»	—	۲۰۳	۶۶
۱۲۴	»	»	»	»	—	۲۰۶	۶۷
۱۲۵	»	افریقیه	»	»	—	۱۶۶	۵۸
۱۲۵	»	واسط	»	»	—	۲۰۸	۶۷
۱۲۶	»	»	»	الولید ثانی	—	۲۱۱	۶۹
۱۲۶	»	»	»	یزید ثالث	—	۲۱۶	۷۱
۱۲۷	»	الجزیره	»	ابراهیم	—	۲۲۱	۷۳
۱۲۷	»	واسط	»	»	—	۲۲۲	۷۳
۱۲۸	»	الجزیره	»	مروان ثانی	—	۲۲۷	۷۶
۱۲۸	»	رامهرمز	»	»	—	۲۲۹	۷۶
۱۲۸	»	واسط	»	»	—	۲۳۳	۷۸
۱۲۹	التون	—	»	»	—	۲۲۵	۷۵
۱۲۹	کروش	الجزیره	»	»	—	۲۲۸	۷۶
۱۲۹	»	واسط	»	»	—	۲۳۶	۷۸
۱۳۰	التون	—	»	»	—	۲۲۶	۷۵
۱۳۰	کروش	واسط	»	»	—	۲۳۷	۷۸
۱۳۱	»	السامیه	»	»	—	۲۳۰	۷۷
۱۳۱	»	واسط	»	»	—	۲۴۰	۷۹
۱۳۲	»	مرو	»	»	—	۲۳۲	۷۷
۱۳۲	»	الکوفه	عباسیه	السفاح	—	۳۰۲	۱۰۷
۱۳۳	التون	—	»	»	—	۲۹۳	۱۰۴
۱۳۳	کروش	البصره	»	»	—	۲۹۷	۱۰۶
۱۳۳	باقر	قنسرین	»	»	—	۷۷۵	۲۸۷
۱۳۴	التون	—	»	»	—	۲۹۴	۱۰۴
۱۳۴	کروش	اردشیر خره	»	»	—	۲۹۵	۱۰۵
۱۳۴	»	البصره	»	»	—	۲۹۸	۱۰۶
۱۳۵	»	»	»	»	—	۲۹۹	۱۰۶
۱۳۵	»	جندی سابور	»	»	—	۳۰۱	۱۰۶
۱۳۶	»	اردشیر خره	»	»	—	۲۹۶	۱۰۵
۱۳۶	»	البصره	»	»	—	۳۰۰	۱۰۶

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م. ع.	م. ع.
٩٥	کوش	جندی سابور	امویه	الولید	—	٨٢	٣٦
٩٥	»	سرق	»	»	—	٩٠	٣٨
٩٥	»	الفراب	»	»	—	٩٣	٣٩
٩٥	»	نهر تیری	»	»	—	٩٨	٤٠
٩٥	»	واسط	»	»	—	١٢٧	٤٦
٩٦	»	اصطخر	»	»	—	٧٩	٣٦
٩٦	»	دمشق	»	»	—	٨٧	٣٨
٩٦	»	واسط	»	»	—	١٣٢	٤٧
٩٧	»	سابور	»	سلیمان	—	٩١٩	٣٨٠
٩٧	»	مرو	»	»	—	١٣٩	٥٠
٩٧	»	واسط	»	»	—	١٤١	٥١
٩٧	بافر	الموصل	»	»	—	٢٨٢	٩٥
٩٨	التون	—	»	»	—	١٣٧	٤٩
٩٨	کوش	ماهی	»	»	—	١٣٨	٥٠
٩٩	»	مرو	»	»	—	١٤٠	٥١
٩٩	»	واسط	»	عمر	—	١٥١	٥٤
١٠٠	التون	—	»	»	—	١٤٤	٥٢
١٠٠	کوش	البصره	»	»	—	١٤٥	٥٣
١٠٠	»	دمشق	»	»	—	١٤٧	٥٣
١٠٠	»	الکوفه	»	»	—	١٥٠	٥٤
١٠٣	»	واسط	»	یزید ثانی	—	١٥٨	٥٧
١٠٤	التون	—	»	»	—	١٥٦	٥٦
١٠٤	کوش	دمشق	»	»	—	١٥٧	٥٦
١٠٤	»	واسط	»	»	—	١٥٩	٥٧
١٠٥	»	»	»	»	—	١٦٠	٥٧
١٠٦	»	»	»	»	—	١٧٠	٦٠
١٠٧	»	»	»	هشام	—	١٧٢	٦٠
١٠٨	»	»	»	»	—	١٧٣	٦٠
١١٠	»	»	»	»	—	١٧٤	٦١
١١٠	بافر	الرها	»	»	—	٢٧٥	٩١
١١١	کوش	واسط	»	»	—	١٧٦	٦١
١١٢	»	»	»	»	—	١٧٧	٦١
١١٣	»	»	»	»	—	١٧٨	٦١
١١٣	بافر	الری	»	»	—	٢٧٦	٩٢
١١٤	التون	—	»	»	—	١٦٤	٥٨
١١٤	کوش	واسط	»	»	—	١٨٠	٦٢
١١٥	»	الاندلس	»	»	—	١٦٧	٥٩
١١٥	»	واسط	»	»	—	١٨٣	٦٢
١١٦	»	»	»	»	—	١٨٤	٦٣

طریز مخصوص اسلامیة مضروب مسکوکات

سنه ضرب	نوع	دار الضرب	دولت	اسامی خلفا	ولاة وامرا	م	ق
۷۸	التون	—	امویه	عبد الملك	—	۵۶	۲۸
۷۹	»	—	»	»	—	۵۷	۲۸
۷۹	كموش	البصره	»	»	—	۵۹	۲۹
۸۰	»	»	»	»	—	۶۰	۳۰
۸۰	»	نهر تیری	»	»	—	۶۶	۳۱
۸۱	»	البصره	»	»	—	۶۱	۳۰
۸۲	»	دمشق	»	»	—	۶۳	۳۰
۸۴	التون	—	»	»	—	۵۸	۲۹
۸۴	كموش	واسط	»	»	—	۶۷	۳۱
۸۵	»	دمشق	»	»	—	۶۵	۳۱
۸۵	»	واسط	»	»	—	۶۸	۳۲
۸۶	»	»	»	»	—	۷۱	۳۲
۸۷	»	حران	»	الولید	—	۸۳	۳۷
۸۷	»	واسط	»	»	—	۹۹	۴۰
۸۸	»	»	»	»	—	۱۰۰	۴۱
۸۹	»	»	»	»	—	۱۰۱	۴۱
۹۰	»	دمشق	»	»	—	۸۵	۳۷
۹۰	»	سابور	»	»	—	۸۸	۳۸
۹۰	»	ماهی	»	»	—	۹۵	۴۰
۹۰	»	واسط	»	»	—	۱۰۴	۴۱
۹۰	باقیر	—	»	»	—	۲۹۰	۹۹
۹۱	التون	—	»	»	—	۷۶	۳۴
۹۱	كموش	دمشق	»	»	—	۸۶	۳۷
۹۱	»	السوس	»	»	—	۹۱	۳۹
۹۱	»	کرمان	»	»	—	۹۴	۳۹
۹۱	»	واسط	»	»	—	۱۰۸	۴۲
۹۲	»	»	»	»	—	۱۱۲	۴۳
۹۳	التون	—	»	»	—	۷۷	۳۴
۹۳	كموش	سرق	»	»	—	۸۹	۳۸
۹۳	»	واسط	»	»	—	۱۱۶	۴۴
۹۳	»	همدان	»	»	—	۱۳۶	۴۸
۹۴	»	جندی سابور	»	»	—	۸۱	۳۶
۹۴	»	دربجرد	»	»	—	۸۴	۳۷
۹۴	»	سوق الاهواز	»	»	—	۹۲	۳۹
۹۴	»	ماهی	»	»	—	۹۷	۴۰
۹۴	»	واسط	»	»	—	۱۲۲	۴۵
۹۵	»	اردشیر خره	»	»	—	۷۸	۳۵

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	زمان خلافت	اسامی ولاة	م. ع.	ج. ع.
۱۵۹	کروش	طبرستان	عباسیه دن المهدی	عمر	۲۴	۱۳
۱۶۰	»	»	»	»	۲۵	۱۴
۱۶۱	»	»	»	»	۲۶	۱۴
۱۶۲	»	»	»	»	۲۷	۱۴
۱۶۲	»	»	»	سمید	۲۹	۱۵
۱۶۳	»	»	»	»	۳۰	۱۵
۱۶۳	»	»	»	یحیی	۳۳	۱۷
۱۶۸	»	الری	»	اسد	۴۶	۲۲
۱۷۲	»	طبرستان	مارون الرشید	سلیمان	۳۱	۱۶
۱۷۲	»	»	»	هانی	۳۵	۱۸
۱۷۳	»	»	»	»	۳۷	۱۸
۱۷۳	»	»	»	مقاتل	۳۹	۱۹
۱۷۳	»	»	»	عبدالله	۴۱	۲۰
۱۷۴	»	»	»	»	۴۲	۲۰
۱۷۴	»	»	»	جریر	۴۳	۲۱
۱۷۴	»	»	»	ابراهیم	۴۴	۲۱
۱۷۵	»	»	»	»	۴۵	۲۱

فهرست تواریخ

سامانیان طرند که مسکولات
پهلوی — عربی

سنة ضرب	نوع	دار الضرب	زمان خلافت	اسامی ولایة	م ک	ت ج
۲۰	کوش	هراة	حضرت عمر رضی	—	۱	۲
۲۸	»	»	حضرت عثمان »	—	۲	۲
۲۹	»	بصره	» » »	—	۳	۲
۳۷	»	بیضا	حضرت علی »	—	۴	۴
۴۳	»	دارا بجرد	امویه دن معاویه	—	۵	۴
۴۷	»	بیضا	» »	—	۶	۵
۵۱	»	اضطخر	» »	(زیاد)	۷	۴
۵۲	»	بیضا	» »	»	۷	۵
۵۳	»	بصره	» »	(عبید الله)	۹	۵
۵۴	»	»	» »	»	۱۰	۶
۵۷	»	زادراقارنه	» »	»	۱۱	۶
۶۰	»	بصره	یزید اول	»	۱۲	۷
۶۱	»	»	» »	»	۱۳	۷
۶۲	»	»	» »	»	۱۴	۸
۶۳	»	»	» »	»	۱۵	۸
۶۵	»	دارا بجرد	عبد الملك	—	۱۶	۱۰
۶۶	»	»	» »	—	۱۷	۱۱
۷۲	»	بیضا	» »	(عمر)	۱۸	۱۰
۷۸	»	»	» »	الحجاج	۹۱۰	۳۷۴
۷۹	»	»	» »	»	۹۱۱	۳۷۴
۱۵۲	»	طبرستان	عباسیه دن المنصور	عمر	۹۱۲	۳۷۵
۱۵۲	»	»	» »	»	۹۱۳	۳۷۶
۱۵۴	»	»	» »	»	۱۹	۱۲
۱۵۶	»	»	» »	»	۲۰	۱۳
۱۵۷	»	»	» »	»	۲۲	۱۳
۱۵۸	»	»	» »	»	۹۱۴	۳۷۶
۱۵۸	»	»	» »	»	۲۳	۱۳

ضربای عباسیه باقر مسکوفاننده

— ۱۵ المعتقد علی الله —

باقر

— ۹۴۰ —

علاوه نومرو — ۷۸۹ (۱) —

محل ضربی بازطامشدر ؟ تاریخش ۲۵۶

برداره ایچنده : امیر

المؤ

منین

دوره سنده : بسم الله ضرب سنه ست و [خمین] و مایرتین

ظری جفته دائره ایچنده : لاله

المعتقد

علی الله

دوره سنده : لا اله الا الله وحمد رسول الله

(اوفق قطعه ده) فطری ۱۲

خلفای امویہ باقر مسکوفاتندہ

باقر

الرملة

— ۹۳۹ —

علاوہ نومرو — ۲۷۴ (۱) —

دجہزی تیرتیلی دائرہ ایچندہ :
دورہ سندہ : لا اله الا الله وحده

ظہری تیرتیلی دائرہ ایچندہ : (۱۱)
دورہ سندہ : ضرب هذا الفاس بالرملة

قطری ۲۰

الموصل

— ۹۳۸ —

علاوه نومرو — ۶۰۶ (ج) —

تاریخی ۲۶۳

دجری مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له
المفوض الی الله

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بالموصل سنة

ثلاث وستين [ومايتين]

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری دائره ایچنده : الله

محمد

رسول

الله

المعتمد علی الله

یحیی

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

(بمثل) التون، وزنی ۱ م، ۳ ه ط . قطری ۲۱

امیر یحیی بن سلیمان ۲۶۰ تاریخنده موصل والیسی ایدی. عزل ونصبی حقنده
ابن اثیر معلومات کافیہ ویرامشدر . (تاریخ الکامل جلد ۷ صحیفه ۸۸)

مدينة السلام

— ۹۳۷ —

علاوه نومرو — ۶۰۶ (۱) —

تاریخی ۲۵۸

و جہی مرکزندہ : لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

جعفر

دورہ سندہ (داخلاً) : بسم اللہ ضرب هذا الدينر بمدينة السلام

سنہ ثمان وخمسين ومائتين

(خارجاً) : S للہ الامر من قبل (الخ)

ظہری دائرہ ایچندہ : للہ

محمد

رسول

الہ

المعتمد علی اللہ

۰

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ)

التون، وزنی ۱ م، ¼ ۵ ط. قطری ۱۹

— ﴿۱۵﴾ المعتمد علی الله ﴿۱۵﴾ —

التون

سمرقند

— ۹۳۶ —

علاوه نومرو — ۶۰۵ (ب) —

تاریخی ۲۶۰

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر بسمرقند

سنة ستين ومايتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری دائره ایچنده: الله

محمد

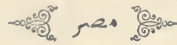
رسول

الله

المعتمد علی الله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بیٹل) التون، وزنی ۱ م، ۰ ۵ ط. قطری ۲۱

— ۹۳۵ —

علاوه نومرو — ۶۰۱ (ب) —

تاریخی ۲۵۲

بمصر سنة اثنتين وخمسين ومائتين
بالادہ کی سکہ نک نقش و عبارتہ سندہ در .

التون، وزنی ۱ م، ۴ ط . قطری ۲۵

قتالوغک متفی تنظیم اولندیفی زمان مشارالیه المعتر بالهک التون سکہ سندن
هنوز قولکسیونده وجودی یوق ایدی .

— ﴿۱۳﴾ المعتز بالله ﴿۱۳﴾ —

التون

سمرقند

— ۹۳۴ —

علاوه نومرو — ۶۰۱ (۱) —

تاریخی ۲۵۳

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدينر بسمرقند سنة

ثلث وخمسين ومائتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظہری دائره ایچنده: لله

محمد

رسول

النبی

المعتز بالله

امیر المؤمنین

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

التون، وزنی ۱ م، ۱/۵ طه قطری ۲۲

— ﴿ ۱۲ المستعین بالله ﴾ —

التون

الشاش

— ۹۳۳ —

علاوه نومرو — ۵۹۹ (۱) —

تاریخی ۲۵۰

لا اله الا

مرکزنده : دهری

الله وحده

لا شریک له

العباس ابن

امیر المومنین

دوره سنده (داخل) : بسم الله ضرب هذا الدين بالشاش سنة

خمسين ومائتين

د (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

الله

دائرة ایچنده : ظهري

محمد

رسول

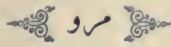
الله

المستعین بالله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنی ۱ م، ۵ ط. قطری ۲۱

— ۹۳۲ —

علاوہ نومرو — ۵۹۴ (۱) —

تاریخی ۲۳۹

دجری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

ابو عبدالله

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدين بمرور سنة

تسع وثلاثين ومائتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بالادہ کی سکہ نک عیندر .

(بمیل) التون، وزنی ۱ م، ۵ ط. قطری ۲۱

(ابو عبد الله) خليفه متوكل على الله محمدی (المعتز بالله) ك كنيه سیدر .

خليفه مشار اليك ۲۴۰ تاريخن من مقدم جيقاريلان بعض سكه لرنده اشبو كنيه

مندرجدر . ۲۰۸ صحيفه ده كي شرحه مراجعت اولنه .

— ﴿ ۱۰ المتوكل على الله ﴾ —

التون

﴿ مدينة السلام ﴾

— ۹۳۱ —

علاوه نومرو — ۵۹۳ (ب) —

تاریخی ۲۴۴

وجہی مرکزندہ : لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

المعتر باللہ

دورہ سندہ (داخلہ) : بسم اللہ ضرب هذا الدين بمدينة السلام

سنہ اربع واربعين ومائتين

» (خارجاً) : S لله الامر من قبل (الخ)

ظہری دائرہ الجندہ : للہ

محمد

رسول

السلام

المتوكل على الله

دورہ سندہ : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(يمثل) التون، وزنى ۱ م، ۵ ط. قطری ۲۱

۸ المقتصد بالله

التون

دمشق

— ۹۳۰ —

علاوه نومرو — ۵۸۷ (۱) —

تاریخی ۲۲۵

مرکزنده: دجری

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدين بدمشق سنة

خمس وعشرين ومايتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

دائرة ایچنده: ظهري

الله

محمد

رسول

الله

المقتصد بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

(بمثال) النون، وزی ۱ م، ۲، ۴ ط. قطری ۲۱

بمصر

— ۹۲۸ —

علاوه نومرو — ۵۶۳ (ب) —

تاریخی ۲۰۱

بمصر سنه احدى وميتين

(۵۶۳) نومرو لی سکه نك عینی عبارہ واسملری شاملدر .

یا لکیز تاریخی بشقه در .

التون، وزنی ۱ م، ۴ ط . قطری ۱۷

السرئ بن الحکمک برنجی والیاکنده ضرب اولغش سکه لردندر .

— ۹۲۹ —

علاوه نومرو — ۵۶۳ (ج) —

تاریخی ۲۰۴

الله الطاهر

مرکزنده : وجرئ

محمد

رسول

الله

السرئ

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر بمصر سنه اربع وميتين

لا اله الا

مرکزنده : ظهري

الله وحده

لا شريك له

المقرب

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

التون، وزنی ۱ م، ۵ ط . قطری ۱۷

السرئ بن الحکمک ایکنجی والیاکنده ضرب اولغش سکه لردندر .

— ﴿﴾ المأمون ﴿﴾ —

التون

— ۹۲۷ —

علاوه نومرو — ۵۵۹ (ب) —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخى ۱۹۸

مرکزنده : الامام

محمد

رسول

الله

المأمون

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين سنة ثمان وتسعين ومية

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

الفضل

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) كله

(بیتل) التون، وزنى ۱ م، ۵ ط. قطرى ۱۷

(الفضل) بن سهل که ذوالباستين عنوانيله ملقبدر. خليفه مأمونك وزبرى اولدينى ۱۸۶ صحيفه ده کوسترلمشدر.

— ﴿﴾ الهادی ﴿﴾ —

کموش

﴿﴾ الهرونيه ﴿﴾

— ۹۲۶ —

علاوه نومرو — ۴۷۲ (ب) —

تاریخی ۱۶۹

بالحرونية سنه تسع وستين ومية

وجهك اطرافنده خلقه ; ۰۰ ۰۰ ۰۰۰ ۰۰ ۰۰۰۰ ۰۰

ظہری بر دائره ایچنده : خزیمة

الخليفة الهادی

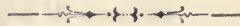
مما امر به هرون

بن امير المؤمنين

بن خازم

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

(بمثل) قطری ۲۵

— ﴿﴾ ۶ الامین ﴿﴾ —

التون

— ۹۲۵ —

علاوه نومرو — ۵۵۱ (۱) —

محل ضربی یازدهم. تاریخ ۱۹۵

مرکزنده: درجہ

الخلیفۃ

محمد

رسول.

السلامۃ

الامین

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنة خمس وتسعين ومية

مرکزنده: ظہری

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

التون، وزنی ۱ م، ۵ ط. قطری ۱۸

کموش

المحمدية

— ۹۲۴ —

علاوہ نومرو — ۴۹۸ (ب) —

تاریخی ۱۷۱

و بصری مرکز زنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بالممجدیه سنه احدى

وسبعين ومية

اطرافنده اوج دائره اولوب خارچنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری دائرہ ایچندہ : حارث

محمد رسول الله

الخليفة الرشيد

مما امر به محمد

من امير المؤمنين

س

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بیمثل) قطری ۲۵

— ﴿﴾ ه هارون الرشيد ﴿﴾ —

التون

— ۹۲۲ —

علاوه نومرو — ۴۷۶ (ب) —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخچی ۱۹۱

مرکزنده: محمد

رسول

الله

۴

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدين سنة احدى وتسعين ومية

ظہری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) كله

التون، وزني ۱ م، ۴ ط. قطري ۱۸

— ۹۲۳ —

علاوه نومرو — ۴۷۶ (ج) —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخچی ۱۹۲

سنة اثنتين وتسعين ومية

وجهنك مرکزی زیرنده (۴) برینه (الخليفة) محرردر .

التون، وزني ۱ م، ۴ ط. قطري ۱۸

مسکوکات عباسیه

— ﴿ ۳ المهدی ﴾ —

التون

— ۹۲۰ —

علاوه نومرو — ۴۲۰ (ب) —

محل ضربی یازلامشدر . تاریخ ۱۶۶

سنه ست وستین و میه

وجهك مركزنده ایکنجی ابله اوچنجی سطر آره سنده (۰)

التون، وزنی ۱ م، $4\frac{1}{4}$ ط . قطری ۱۹

— ۹۲۱ —

علاوه نومرو — ۴۲۰ (ج) —

محل ضربی یازلامشدر . تاریخ ۱۶۸

سنه ثمان وستین و میه

وجهك مركزنده سطرلر اره سنده کی نقطه یوقدر .

التون، وزنی ۱ م، $4\frac{1}{4}$ ط . قطری ۱۹

مسکوبات امریه

— ﴿﴾ ۷ سلیمان بن عبدالمک — ﴿﴾ —

کموش

﴿﴾ سابور ﴿﴾

— ۹۱۹ —

علاوه نومرو — ۱۳۸ (۱) —

تاریخی ۹۷

دورهی مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بسابور فی سنه سبع

وتسعين

خارجنده درت دائره اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظہری دائره ایچنده: الله احمد الله

الصمد لم یلد و

لم یولد ولم یکن

له کفو احد

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

خارجنده نقطه لی ایکی دائره آره سنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۶

— ﴿﴾ ﴿﴾ —

سر مین

— ۹۱۸ —

علاوہ نومرو — ۵۴ (ج) —

دجہری بالادہ کی ۹۱۵ نومرو یہ مشابہ تصویر اولوب
 صاغنہ: امیر المؤمنین صولندہ: عبدالمملک

ظہری اورتہ دہ کی علامتک صاغنہ: ۶ | ۶ صولندہ:
 دورہ سندہ: لا الہ [الا اللہ وحدہ محمد] رسول اللہ

قطری ۱۰

— در عصر عبد الملك بن مروان —

باقر

أرض عاتكة

— ۹۱۶ —

علاوہ نومرو — ۵۴ (ا) —

دجہزی بالادہ کی ۹۱۵ نومرولی سکہ مثلاًو حکمدار تصویری
صاغندہ : لعبد الله عبد الملك صولندہ : امیر المؤمنین

ظہری اورتہ دہ :

دورہ سندہ : لا اله الا الله وحده محمد [رسول الله]
(بمثل) قطری ۱۹

حَرِّين

— ۹۱۷ —

علاوہ نومرو — ۵۴ (ب) —

دجہزی بالادہ کی ۹۱۶ نومرونک عینی تصویر ایلہ عبارہ ونقشدہ در .

ظہری اورتہ دہ کی علامتک صاغندہ : صولندہ :

دورہ سندہ : لا اله الا الله محمد رسول الله

(بمثل) قطری ۱۹

بیزانتین مسکوکاتی طرزنده

مقلد بالسیف اولروق حکمدار تصویری منقوسه
مخصوصی نطامه

باقر

ایلیا فلسطین

— ۹۱۵ —

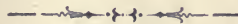
علاوه نومرو — ۵۲ (۱) —

دجری قائماً بر حکمدار تصویری . صاغ الیه صدری اوزرنده قلیچنک
قبضه‌سی طوتوب اوجنی صوله طوغری اوزاتمشدر .
صولنده : محمد ر . صاغنده : سول الله

فلسطین

ظہری

(شکلی غیر منتظمدر) تطری ۲۴

— ۹۱۳ —

علاوه نومرو — ۱۹ (ب) —

تاریخی ۱۱۸ ط = ۱۵۲ هـ.

بالاده کی سکه مک عینی رسم و عبارت ده در .

دلیکلی (خلقه مربوط) قطری ۲۳

مهر ابن العلائک اشبو ایکی سکه سنک متن قتاوقده کوسترلش اولان دیگر
سکه لرندن فرق تاریخلرینک بشقه ووجهنک دائره سی خارجنده خط پهلوی ایله
(عبد || طیب) کله لری برینه (عبد | آرون) یازلش اولمایدیر .

— ۹۱۴ —

علاوه نومرو — ۲۳ (ا) —

تاریخی ۱۲۴ ط = ۱۵۸ هـ.

بالاده کیلرک عینی نقشده در . یالکز فرقی :

صاغده : اوهر (خط پهلوی)

ظهری کذلک بالاده کیلرک عینیدیر .

سنه سی : چهار ویست ست (پهلوی)

(خلقه مربوط) قطری ۲۳

عمر ابن العلائک قولکسیونده موجود دیگر سکه لرنده (عمر) اسمی خط کوفیه
یازلش اولدیفی حالد اشبو سکه ده خط پهلوی ایله (اوهر) تحریر قلمشدر . بونک
عینی اوله رق لاووا قتالوغنده ایکی سکه واردر . Lavoix, Kha. Ori. P. 56.

ظہری دیگر لرینک عینی رسمده در .
 صاغنده : بیش (پهلوی)
 صولنده : ناو همتاد »

قطری ۲۷

طبرستانه

در ولایت عمر ابن العلاء

کموش

— ۹۱۲ —

علاوه نومرو — ۱۹ (۱) —

تاریخی ۱۱۸ سنه طبریه = ۱۵۲ سنه هجری

رجمی خسرو ثانیکن تصویری

صولنده : ام { (خط پهلوی)
 افزود
 صاغنده : عمر (خط کوفی)

زبرنده بولنان هلال و کوبک صاغ و صولنده : عبد || آرون (خط پهلوی)

ظہری قائماً ایکی انسان تصویری و اوزر لرنده آتشکده رسمی

صاغنده : تبورستان (خط پهلوی)

صولنده : هشت ده ست »

اطرافنده کی درت عدد هلال و کوب و آره لرنده :

(خلقه مربوط) قطری ۲۴

ساسانیان سکه لری طرزنده

در ولایت الحجاج بن یوسف

کموش

بیضا [یش]

— ۹۱۰ —

علاوه نومرو — ۱۸ (ب) —

تاریخی ۷۸

دیگر لری مثللو خسرو ثانی تصویری رجمی

صولنده: ام
صاغنده: افزود { (خط پهلوی)صاغنده: الحجاج بن یوسف
{ (خط کوفی)

دیگر لری کبی ایکی انسان وو آتشکده رسمی قمری

صاغنده: یش (پهلوی)

صولنده: هشت هفتاد »

قطری ۲۸

— ۹۱۱ —

علاوه نومرو — ۱۸ (ج) —

تاریخی ۷۹

بالاده کی نقشده و او عبارده واسمی شاملدر . رجمی

دائرة لری خارچنده کوفی ایله:

بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

— ❧ علاوه ❧ —

— ۹۰۷ —

تاریخی ۴۱۱

بمافرقین سنة احدى عشر واربعة مائة

ظهرینك مرکزی زیرنده: (ص)

وزنی ۱ م، ۷ ط . قطری ۲۷

— ۹۰۸ —

تاریخی ۴۱۲

بمافرقین سنة اثنتین عشر واربعة مائة

وزنی ۱ م، ۱۴ ط . قطری ۲۹

— ۹۰۹ —

تاریخی ۴۱۳

بمافرقین سنة ثلث عشر واربعة مائة

وزنی ۱ م، ۱۴ ط . قطری ۲۶

نصر الدولة بن مروانك بالادہ كوستریلان سكه لرندن بر طاقنده وجهلرك
زیرنده (نصر الدولة) دن صكره (محمد) اسمی یازلمشدر . حالبوكه تاریخلرده
مشارالیهك اسمی (احمد) اوله رق كوستریلوب بناء علیه یا اقوال مؤرخینده بر سهو
اولق و یا خود اشبو سكه لرده کی (محمد) اسمی بر بشقه سنك نامی بولمق اقتضا ایده بور.
مسكوكات مذكوره نك ظهر لرنده مندرج اولان (الملك شاهانشاه ابو شجاع)
دخی ملوك بویه دن مشارالیهك معاصر ی اولان سلطان الدولة نك عنوان وكنیه .
سیدر كه بونك كندی سكه لر ی بالادہ آل بویه سكه لر ی صر سنده كوسترلمشیدی.
بنو مروان دن اشبو قولكسیونده یالكنز ایکی ذاك سكه لر ی موجود در .

— ۹۰۳ —

تاریخی ۴۰۹

بمافرقین فی سنة تسع واربع مایة
بالاده کینه مشاهد.

قطری ۲۵

— ۹۰۴ —

تاریخی ۴۱۰

بمافرقین سنة عشر واربع مایة
(فی) ادائی موضوع دکدر .

وجهنک مرکزی زیرنده (محمد) اسمی یازیلی دکدر .
ظهرینک مرکزی زیرنده : (ص)

قطری ۲۹ وزنی ۱ م ، ۸ ط .

لوحه ۵

— ۹۰۵ —

تاریخی ۴۱۰

بالاده کینک عینیدر .

قطری ۲۷

— ۹۰۶ —

تاریخی ۴۱۰

یازیلاری براز بشقه در .

وجهنک دورء خارجه سنده کی عبارء کسیدر .

قطری ۲۵

میافارقین

— ۹۰۱ —

تاریخی ۴۰۷

بر دایره ایچنده : لا اله الا الله

وحده لا شریکله

نصر الدوله

ابو نصیر

..

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمافرقین

فی سنة سبع واربع مایه

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بالاده کیلره مشابه اولوب انجق مرکزینک زیرنده هیچ براشا-

رت یوقدر.

وزنی ۱ م، ۹۲ ط. قطری ۲۵

(میافارقین) اسمی بو سکه لده علی الاکثر زبازد اولدینی وجهله (مافرقین)

یازلشدر.

— ۹۰۲ —

تاریخی ۴۰۸

بما فرقین فی سنة ثمان واربع مایه

وجهنک مرکزی زیرنده اوج نقطه یرینه : (محمد)

ظہرینک مرکزی زیرنده : (ف)

قطری ۲۴

❦ دنیسر ❦

— ۸۹۸ —

تاریخی ۴۱۰

بدنیسر سنه عشر و اربع مایه

وجهنك دوره خارجه سنده : لله الامر من قبل (الخ)

ظهرينك مركزي زیرنده : (ه) موضوعدر .

وزني ۱ م ، ۴ ط . قطری ۲۴

— ۸۹۹ —

تاریخی ۴۱۱

بدنیسر سنه احدى عشر و اربع مایه

وجهنك مركزي زیرنده (محمد) اسمی یازلامشدر .

ظهرينك مركزي زیرنده دخی (ه) یرینه (ب) وارددر .

قطری ۲۷

— ۹۰۰ —

تاریخی ۴۱۲

بدنیسر سنه اثنتین عشر و اربع مایه

ظهرينك زیرنده : (I) بویله بر اشارت منقوشدر .

قطری ۲۷

الجزيرة

— ۸۹۶ —

تاریخی ۴۱۰

ویمی دائره ایچنده: لا اله الا الله
 وحده لا شریکله
 نصر السدولة
 ابو نصر
 محمد

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بالجزيرة في سنة عشرة
 واربعة مائة

ظہری مرکزى بالاسنده (الله) ك ياننده و اوچنجى سطرک صاغ وصو-
 لنده بر: (۵) وزیرنده اشارت: (۴۱ سم)؟
 وزنى ۱ م، ۱۰۴ ط. قطری ۲۶

— ۸۹۷ —

تاریخی ۴۱۲

بالجزيرة في سنة اثنتين عشرة واربعمائة
 وجهنك وظهرينك مرکز لرنده بالاده کی سکه ده کوستریلان نقش
 و اشارت لر یو قدر.

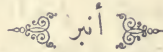
قطری ۲۵

— ۸۹۴ —

تاریخی ۴۱۲

بالاده کینه مشابه اولوب نقشی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۰

— ۸۹۵ —

تاریخی ۴۱۱

دوره سندی: دائره ایچنده: لا اله الا الله

وحده لا شریکله

نصر الدوله

ابو نصر

دوره سند: بسم الله ضرب هذا الدرهم بأبزر سنه احدى عشرة
واربع مائة

ظهري بر دائره ایچنده: الله

محمد رسول الله

صلى الله عليه وآله

القادر بالله

الملک شاهانشاه

ابو شجاع

ر

دوره سند: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱ م، ۱۳ ط. قطری ۲۸

(الأنبار) بغدادك جهت غریبه سنده و فرات اوزرنده بر بلده اولوب اشبو

سكده اسمی الفسز اوله رق (آبزر) یازلمشدر.

— ۳ نصر الدوله ابو نصر احمد [محمد] بن مروان —

كموش

آمد

— ۱۸۹۳ —

تاریخی ۴۱۲

دجری بردارمه ایچنده : لا اله الا الله

وحدہ لا شریکله

نصر الدوله

ابو نصر

محمد

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بامد سنه

اثنین عشر واریع مایة

د (خارجاً) : لله امر من قبل (الح)

الله

فهری بردارمه ایچنده :

محمد رسول الله

صلى الله عليه وآله

القادر بالله

المملك شاهانشاه

ابو شجاع

د .

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

وزنى ۱ م ، ۵ ط . قطری ۲۵

— ۲ — مہد الدولہ ابو منصور بن مروان —

کوش
میا فریقین

— ۸۹۲ —

تاریخی ۳۹۶

وہجی مرکزندہ : لا الہ الا اللہ
وحدہ لا شریک لہ
الغالب بالہ
مہد الدولہ

ابو منصور

دورہ سندہ (داخلاً) : بسم اللہ ضرب هذا الدرهم بمافرین
سنہ ست وتسعين وثلاثمائة
(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بر دائرہ ایچندہ : اللہ

محمد رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وآلہ
القادر بالہ
الملک بہا الدولہ
قطب المملکۃ

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ)

وزنی ۱ م، ۱۴ ط . قطری ۲۷

ظہر سکہ دہ اسمی محرر اولان (ملک بہا الدولہ) آل بویہدن اولوب اوزمانلر
عراقیندہ حاکم ایدی . بویہلرک مسکوکانی صرہ سندہ مشارالہک سکہ سی دخی
کوسترلشیدی .

— دیار بکرده بنو مروان — [*]

۳۸۰	۱	ابو علی حسن بن مروان
۳۸۷	۲	محمد الدوله ابو منصور بن مروان
۴۰۲	۳	نصر الدوله ابو نصر احمد بن »
۴۵۳	۴	سعید بن نصر الدوله
۴۵۵	۵	نظام الدوله نصر بن نصر الدوله
۴۷۲	۶	منصور بن نصر

[*] بنو مروان آل حمدان دن صکره آمد و میافارقین و حصن کیفا و توابعنده ۳۸۰ سنه سندن ۴۸۹ سالنه قدر حکومت ایشلردر . بو حائله مسکوکاتنده امثالی وجهله خلفای عباسیه ناملرینی ذکر ایلدکلی کبی بوییلرک زیر حمایه سنده بولندقلرینه دلالت ایتک اوزره امرای بوییه دن معاصر اولنلرک اسملرینی دخی کدک سککلرنده درج ایشلردر .

— ۸۸۸ —

تاریخی ۴۰۴

مشاهددر. بالاده‌کننده سیلنمش اولان بعض کله‌لر بونده اوقنیور.

فطری ۲۸

— ۸۸۹ —

تاریخی ۴۰۴

بودخی عینیدر.

فطری ۲۹

— ۸۹۰ —

تاریخی ۴۰۴

نقشی فرقلی وکنارلری دها اوقوناقلیدر.

فطری ۲۸ وزنی ۱۳ $\frac{۲}{۳}$ ط.

— ۸۹۱ —

تاریخی ۴۰۴

یازیلری جزئی فرقلیدر.

فطری ۲۸ وزنی ۱ م، ۲ $\frac{۲}{۳}$ ط.

سلطان الدولة ابوشجاع ۴۱۰ سنه‌سنده وفاة ایتشددر. اشبو سکه‌لرک
وجهنده مندرج اولان (الغالب بالله) خلیفه القادر باللهک مخدومی ابی الفضل اولوب
۳۹۱ سنه‌سی ربیع الاولنده (الغالب بالله) لقیبله تلقیب اولنمش و ۴۰۹ سالنده
وفاة ایتشددر. (ابن اثیر جلد ۹ صحیفه ۵۷ و ۱۰۷)

سلطان الدوله‌نک (عماد الدین) اسمنده براوغلی اولوب پدرینک حال حیاتنده
عراقین وکرمانده بعض والیکلارده بولنمش وپدرینک وفاتندن صکره فارس حاکمی
اولشددر. ایشته بالاده‌کی سکه‌لرک ظهرنده محرر اولان (عماد الدین) بوذاتک اسمی
اوله‌جق ایسه‌ده سیاق عبارده‌یه کوره سلطان الدوله‌نک محضی اولتی دخی محتملدر.

— سلطان الدولة ابوشجاع بويه بن بهاء الدولة —

كموش

شیراز

— ۸۸۷ —

تاریخی ۴۰۴

دجری مرکزنده: لا اله الا الله

وحده لا شریکله

القادر (*) بالله

ولی عهده الغالب بالله

دوره سنده: بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا الدرهم بشيراز

سنه اربع واربع مائة

اطرافنده تیرتیلی بردائره اولوب خارچنده درت محله:

* سلطان * الدولة * سلطان * الدولة *

ظہری زنجیری دائره ایچنده: عدل

محمد رسول الله

صلى الله عليه وسلم

المالك العادل شاها

نشاء عمادالدين سلطان

الدولة وعز الملة

ومغيث الامة ابوشجاع

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

اطرافنده زنجیری بردائره دها اولوب خارچنده درت محله:

* عز * الملة * مغيث * الامة *

قطری ۲۹ وزنی ۱ م .

— ۸۸۶ —

تاریخی ۳۸۵

یالکنز رسم خطی براز فرقلیدر.

وزنی ۱ م، ۱ ط. قطری ۲۸

مشارالیه بهاء الدوله هم عراق عرب و همده عراق عجمه حکومت اینشدر.

— بهاء الدولة ابو نصر شاهانشاه بن عضد الدولة —

كموش

البصرة

— ۸۸۵ —

تاریخی ۳۸۵

دجری مرکزنده :

ح

لا اله الا الله

وحدہ لا شریک له

القادر

بالله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصرة سنة خمس

وثلثمائة

اطرافنده نقطه لی دائره ل اولوب خارجنده و دیگر دائره آره سنده

خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

ظہری

تیرتیلیی دائره ایچنده :

الله

محمد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

الملک العدل شاها

نشاه بهاء الدولة وضياً

الملة وغيث الامة

ابو نصر

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۰ م ۱ قطری ۲۹

فارس

— ۸۸۲ —

تاریخی ۳۸۴

بفارس سنه اربع و ثما وثلثمایه
وجهنك مركزى بالاسنده : (م) وزیرنده : (: :)
« ثمانین ده یالکیز (ثما) یازلمشدر . »

خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

وزنی ۱ م ، ۷ ط . قطری ۲۵

— ۸۸۳ —

تاریخی ۳۸۴

تاریخنده (ثمانین) تمام یازلمشدر .

وزنی ۱ م . قطری ۲۵

فسا

— ۸۸۴ —

تاریخی ۳۸۲

بفسا سنة اثنتین وثمانین وثلثمایه

وجهنك مركزى بالاسی بوش اولوب زیرنده : ()
ظهیرینك مركزى زیرنده : (. . .)

خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

وزنی ۱۴ ۲/۳ ط . قطری ۲۶

بالاده کی سکه لر فارس حاکمی صمصام الدوله نك اولوب برطاقی خلیفه الطایع لله
وبرطاقی دخی القادر بالله زماننده ضرب اولمش وبونلرک وجهنده رکن الدوله نك
مخدومی و صمصام الدوله نك عمی فخرالدوله ابوالحسن علینک نامی دخی درج وعلاوه
قلمشدره . مشارالیه فخر الدوله اوعصرلرده ری واصفهان وهمدان حاکمی ابدی .

ظہری تیرتیلی دائرہ ایچندہ : اللہ
محمد رسول اللہ
الملک العدل
صمصام الدولۃ
وشمس الملة
ابو کالتجار

دورہ سی دیکر لری کیدر .

وزنی ۱ م، ۷۴ ط . قطری ۲۷

— ۸۷۹ —

تاریخی ۳۸۲

وجہنک مرکری بالاسندہ میم برینہ (ن) وزیرندہ (۵)
اطرافندہ خلقہ : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

وزنی ۱ م، ۹ ط . قطری ۲۸

— ۸۸۰ —

تاریخی ۳۸۲

یازیلری براز فرقلیدر .

خلقہ : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

وزنی ۱۲ ۱/۲ ط . قطری ۲۷

— ۸۸۱ —

تاریخی ۳۸۳

بشیراز سنۃ ثلث وثمانین وثلثمایۃ

وجہنک مرکری بالاسندہ : (ن) وزیرندہ : (۰ ۵۰)

ظہرینک مرکری زیرندہ : (۵)

وزنی ۱ م، ۱۳ ۱/۲ ط . قطری ۲۶

— ۸۷۶ —

تاریخی ۳۸۱

وجهك مرکزی بالاسنده هلال وکوکب یرینه بر : (ع-)

ظهرينك مرکزی زیرنده دخی : (۱۸۸۹)

قطری ۳۰

— ۸۷۷ —

تاریخی ۳۸۱

وجهك مرکزی بالاسنده وزیرنده وظهرينك دخی مرکزی زیرنده برشی منقوش

اولیوب بوشدر .

قطری ۲۴ (دلیکی)

— ۸۷۸ —

تاریخی ۳۸۲

مرکزنده : دهری

لا اله الا الله

وحده لا شریکه

القادر بیا بالله

فخر الدولة

وفلک الامة

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیراز سنه اثنتین

وثمانین وثمانیة

اطرافنده نقطه لی بردارنه اولوب اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○

— صمصام الدوله ابو کالنجار المرزبان بن عضد الدوله —

— فخر الدوله ابو الحسن علی —

کموش

شیراز

— ۸۷۵ —

ناریخی ۳۸۱

دجی مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شریکله

الطایع لاله

فخر الدوله

وفلک الامه

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیراز سنه احدى

وثمانین وثلثمایه

اطرافنده نقطه لی بردائره اولوب اوزرنده خلقه :

ظری نقطه لی دائره ایچنده : لله

محمد رسول الله

الملک العدل

صمصام الدوله

وشمس المسله

ابو کالنجار

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱ م ، ۳ ۴ ط . قطری ۲۵

— ۸۷۴ —

تاریخی ۳۶۶

رسم خطی براز فرقلیدر .

وزنی ۱ م ، ۱ ¼ ط . قطری ۲۸

اشبو سکه لک محل ضربی (اردشیر خره) اوله جق ایسه ده سادده جه (اردشیر)
 یازلمشدر . شرف الدوله شیر ذیل پدری عضد الدوله طرفندن (اردشیر خره) ولایتده
 والی بولندیقی زمان ضرب اولمش سکه لردندر .
 شمعی به قدر عضد الدوله (الامیر) عنوانیله یاد اولندیقی حالده ۳۶۶
 سنه سندن صکره کerk مشارالیه وکرك آل بویه دن ساترلی (الملك) عنوانیله
 تلقب ایتمشلردر .

— رکن الدوله ابو علی ، عضد الدوله ابو شجاع —

سُرف الدوله ابو الفوارس شیرزیل

کوش

اردشیر

— ۸۷۳ —

تاریخی ۳۶۶

و بصری مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شریکله

رکن الدوله

ابو علی

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم باردشیر سنه ست

وستین و ثلثمایه

اطرافنده نقطه لی دائره اولوب خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطه لی دائره ایچنده : لله

محمد رسول الله

الطایع لـه

الملک العدل عضد

الدوله ابو شجاع

شیر ذیل بن عضد

الدوله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۷

اشنبو ۸۷۲ نومرولی سکه نك وجهنده اسمی بولنان (المرزبان) صمصام الدوله نك
 اسميدر . بيوك پدری ركن الدوله نك حال حياتنده و پدری فارس حاكمی عضد الدوله نك
 ۳۶۳ تاريخنده عراق عربی استیلاسنده مومی اليه (مرزبان) عمان والیسی ابدی .
 ابن اثیر اولوقنده عراقین حكومتسنده بولنان عزالدوله بختيارك مخدومی (المرزبان) ك
 بصره والیلكندن بحث ایده بور ایسه ده . بيوك پدری ركن الدوله نك اسمنی تصریح
 ايله برابر پدری عضد الدوله نامنه اوله رق عمانده ضرب ایتدیرلش اولان مذکور
 سكه دن تظاهر ایدن حقیقته نظراً مؤرخ مومی الهك روایتی محتاج تدقیقدر .
 (تاریخ كامل جلد ۸ صفحه ۲۱۵)

— رکن الدوله ابو علی ، عضد الدوله ابو شجاع —

صمصام الدوله ابو النجار المرزبان

کروش

عمان

— ۸۷۲ —

تاریخی ۳۶۴

درجی مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شریکله

رکن الدوله ابو علی

المرزبان بن عضد

الدله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بعمان سنة اربع وستين

وثلاثماية

اطرافنده نقطه لی دائره اولوب خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری تیر نیللی دائره ایچنده : ف

محمد رسول الله

الطایع لسله

الامیر العدل

عضد الدوله

ابو شجاع

*

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

ورنی ۱۴ ۱/ ط . قطری ۲۰

كَرْدُ فَنَّا خُسْرَه

— ۸۷۱ —

ناربغی ۳۶۰

بکرد فنا خسره سنه ستین و نلشمایه

۸۶۸ نومرونك عینی نقشده در؛ یعنی وجهنك مرکزی بالاسنده: (ابن)

وزیرنده: (بویه) اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○

ظهرينك مرکزی بالاسنده: (ف)

(بیثیل) وزنی ۱۱ ط . قطری ۲۵

لوحه ۵

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : و

محمد رسول اللہ

المطیع لہ

الامیر العدل

عضد الدولۃ

ابو شجاع

دورہ سندہ: محمد رسول اللہ ارسکہ بالہدی (الح)

(بمیل) وزنی ۱۲ ط . قطری ۲۷

— ۸۶۹ —

تاریخی ۳۶۱

نقشی جزئی فرقلیدر .

(بمیل) قطری ۲۶

اشبو سکھ لک محل ضربی (قصر شیرین) اولی لازم کلور ایسہ دہ احتصاراً
سادہ جہ (شیرین) یازلمشدر .

فسا

— ۸۷۰ —

تاریخی ۳۵۸

بفسا سنۃ ثمان وخمسين وثلاثماية

وجہنک مرکزى بالاسندہ (○) وزیرندہ : (●) اولوب ابن بویه یوقدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزى بالاسندہ : (لہ)

وزنی ۱ م . قطری ۲۶

— ۸۶۵ —

تاریخی ۳۶۳

وجهك مرکزی بالاسنده: (ر) وایکنجی ایله اوچنجی سطر آرمه لرنده (۰)
وزیرنده: (۰)

(دلیکلی) قطری ۲۷

— ۸۶۶ —

تاریخی ۳۶۳

(۸۵۹) نومروه مشاهدرد؛ یعنی وجهك مرکزی بالاسنده (ابن)
زیرنده: (بویه) وظهرينك مرکزی بالاسنده: (ف)

قطری ۲۵

— ۸۶۷ —

تاریخی ۳۶۶

بشیراز سنة ست وستمین وثلثمائة

وجهك مرکزی بالاسنده: (ل) زیرنده: (بویه)

ظهرينك مرکزی بالاسنده: (الله)

وزنی ۱ م، ۲ ط. قطری ۲۷

شیرین

— ۸۶۸ —

تاریخی ۳۶۱

ابن

دجری مرکزنده:

لا اله الا الله

وحده لا شریکله

رکن الدولة

ابو علی

بویه

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیرین سنه احدى

وستمین وثلثمائة

اطرافنده نقطه لی برداژم اولوب خارجنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

— ۸۶۰ —

تاریخی ۳۶۱

بشیراز سنة احدى وستين وثلاثماية
بالاده كينك عینی طرز و نقشده در .

قطری ۲۷

— ۸۶۱ —

تاریخی ۳۶۱

بودخی بالاده کینه مشاهد در .

قطری ۲۷

— ۸۶۲ —

تاریخی ۳۶۱

وجهنك مركزی بالاسنده : (ل) وزیرنده : (۰)
ظهرينك مركزی بالاسنده : (الله)

قطری ۲۷

— ۸۶۳ —

تاریخی ۳۶۱

مشاهد در .

قطری ۲۸

— ۸۶۴ —

تاریخی ۳۶۳

بشیراز سنة ثلث وستين وثلاثماية

وجهنك مركزی بالا وزیرنده بر : (○)

قطری ۲۹ وزی ۱ م ، ۷ ط .

— ۸۵۵ —

تاریخی ۳۵۶

بشیراز سنة ست وخمسين وثلاثماية

وجهك مركزى بالاسنده: (م)

ظهرينك مركزى بردائره ايله محاطدر.

قطری ۲۶

— ۸۵۶ —

تاریخی ۳۵۶

وجهك مركزى بالاسنده: (*) وزيرنده: (..)

اطرافنده نقطهلى دائره اولوب خارجنده خلقه:

قطری ۲۶

— ۸۵۷ —

تاریخی ۳۶۰

بشیراز سنة ستين وثلاثماية

وجهك مركزى بالاسنده: (م) وزيرنده: (*)

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۶

— ۸۵۸ —

تاریخی ۳۶۰

بالاده کینه مشابه اولوب رسم خطی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۵

— ۸۵۹ —

تاریخی ۳۶۰

وجهك مركزى بالاسنده: (ابن) وزيرنده: (بویه)

ظهرينك مركزى بالاسنده (له) يرينه (ف)

وزنى ۱ م، ۵ ط. قطری ۲۷

— رکن الدوله ابو علی بن بویه —

— عضد الدوله ابو شجاع بن رکن الدوله — [*]

مکوش

شیراز

— ۸۵۴ —

تاریخی ۳۴۸

مرکزنده: لا اله الا الله

وحدہ لا شریک له

رکن الدوله

ابو علی

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بشيراز سنه ثمان

واربعين وثلثمائة

« اطراف نقطه لی ایکی دائره ابله محاطدر . »

نقطه لی چفته دائره ایچنده: لله

محمد رسول الله

المطيع لله

الامير العدل

عضد الدوله

ابو شجاع

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

وزنی ۱ م، ۶ ط. قطری ۲۵

[*] زبرده ۳۵۱ صحیفه قدر کوستریلان مسکوکات فارس حاکی اولان عضد الدوله نیک اولوب مسکوکات مذکورده پدربنک اسمنی دخی علاوه وکندوسنه (الامیر) عنواتنی استعمال المشددر.

— ۸۵۳ —

تاریخی ۳۴۷

بالموصل سنة سبع واربعين وثمانماية
 وجهنك دورهلری خارجنده چفته دائره اولوب انلرك خارجنده و تمام سكه نك
 زیرنده ❀ معروف ❀ كله سی یازیلور .
 (بمثل) وزنی ۱۵ ¼ ط . قطری ۲۷

اشبو سكه ده مندرج اولان (معروف) مسكوكاتك رواجی ایچون مستعمل
 بر كله اولوب تاریخلرك ویردیكى معلوماته كوره بنو حمدان ايله آل بویه بیننده
 عقد اولنان مصالحه موجبجه حمدانیلر بویهلره مقدار معین ویركو ویرهك
 و مسكوكات بونلرك اسمنه ضرب اولنه جق ایدی . بناء علیه اوسنه لره تصادف ایدن
 بعض سكه لره تفریق ایچون (معروف) كله سنك یازلش اولسی متبادر خاطر در .

الموصل

— ۸۵۲ —

تاریخی ۳۴۵

دومری مرکزنده : لا اله الا الله
وحده لا شریکله
معز الدوله
ابو الحسنین
بویه

دوره سنده (داخلاً) : بسم (الح) بالموصل سنه خمس واربعین
وثلاثمائه
(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظهوری بردائره ایچنده : لله
محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم
المطیع لله
رکن الدولة
ابو عیسی
بویه

دورهمی دیکرلری کییدر .

وزنی ۱ م ، ۱۰ ط . قطری ۲۶

مدينة السلام

— ۸۵۱ —

تاریخی ۳۴۴

دجری مرکزنده:

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

معز الدولة

ابو الحسين

بويه

دوره سنده (داخلاً): بسم (الخ) بمدينة السلام سنه ار [بع]

واربعين وثلاثماية

خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردارہ اینجندہ: لله

محمد رسول الله

صلى الله عليه وسلم

المطيع لله

رکن الدولة

ابو علی بويه

دوره سی دیکر لری کیدر .

وزنی ۱ م، ۳ ط . قطری ۲۶

— ۸۴۸ —

تاریخی ۳۴۶

بالبصره سنه ست واربعین وثلثمایه

نقشی بشقه در .

قطری ۲۴

تستر من الاهواز

— ۸۴۹ —

تاریخی ۳۴۳

بتستر من الاهواز سنه ثلث واربعین وثلثمایه

وجهك دوره لری آره سنده بر دائره واردر .

ظهرينك مركزی چفته دائره ايله مستدير اولوب يازيلرك صاغ وصول

بوشلقلرنده بر: (.)

وزنی ۱ م ، ۵ ۶ ط قطری ۲۶

سوق الاهواز

— ۸۵۰ —

تاریخی ۳۴۶

بسوق الاهواز سنه ست واربعین وثلثمایه

وجهك دوره لری آره سنده کی دائره لرايله ظهرينك مرکزنده کی نقطه لری بوقدر .

وزنی ۱ م ، ۸ ۱ ط قطری ۲۵

— معز الدولة ابو الحسين احمد، ركن الدولة ابو على حسن —

— بنو بويه —

كموش
بصره

— ۸۴۷ —

تاریخی ۳۴۶

دجری مرکزنده: لا اله الا الله
وحده لا شریکله
معز الدولة
ابو الحسين

بویه

دوره سنده (داخل): بسم (الح) بالبصره سنه ست و اربعین
و ثلثمائة

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

الله

ظری بردارنه ایچنده:

محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم
المطیع لله
رکن الدولة
ابو علی

بویه

دوره سی دیکرلری کیدر.

المستكنى باللهك نامنى شامل اوله رق سكه ضرب اولمىوب خليفه المطيع لله زماننده
 امرای بويه بوجه محرر نام مشترك ايله سكه ضرب ايتديرمكه باشلامشلدردر .
 فقط الده بولنوب كرك بالاده وكرك زبرده ارايه اولنان مسكوكاندن
 اكلاشله ينى اوزره اوچ برادرلرك املرني حاوى سكه ضرب اولنمامشدر: اولاً
 عماد الدوله على ايله معز الدوله احمد و عماد الدوله نك وفاتى تاريخى اولان ۳۲۸
 سنه سندن صكره معز الدوله احمد ايله ركن الدوله حسن نام مشترك ايله سكه لر
 ضرب و اخراج ايتديرمشلدردر. دها صكره لرى اشاغى به طوغرى كوريله جكي وجهله
 امرای مذكوره نك اخلاق بعضاً يالكر كدى ناملريله و بعضاً دخى پدر
 و مخدوملرينك نامنى علاوه ايله سكه چيقارمشلدردر .

مدينة السلام

— ۸۴۳ —

تاریخی ۳۳۴

بمدينة السلام سنة اربع وثلثین وثلثمائة

بالاده کی ۸۴۲ نومروک عبارات واسملرینی شامل وعینی نقشدهدر .

وزنی ۱۵ ط . قطری ۲۴

— ۸۴۴ —

تاریخی ۳۳۴

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۸۴۵ —

تاریخی ۳۳۵

بمدينة السلام سنه خمس وثلثین وثلثمائة

وجهنک مرکزی بردائرة ابله مستدیردر .

قطری ۲۴

— ۸۴۶ —

تاریخی ۳۳۷

بمدينة السلام سنة سبع وثلثین وثلثمائة

قطری ۲۴

ابوالحسن احمد بن بويهك ۳۳۴ سالنده بغداده داخل اولمسيله برابر خليفه وقت اولا المستكفي بالله طرفندن كندوسى (معز الدوله) وبيوك برادرى ابوالحسن على (عماد الدوله) وديكر قزنداشى ابو على حسن (ركن الدوله) القابيله تلقيب قلنمش واسم ولقبلىنك التون وكوش مسكوكاته سبك وضرب اولمىسى امر اولمشدر .
(ابن اثير جلد ۸ صحيفه ۱۴۸)

همان سنه مذكورهده المطيع لله مقام خلافته كلمكله مسكوكات مذكورهدن

— عماد الدولة ابو الحسن علی ، معز الدولة ابو الحسين احمد —

— بنو بویه —

کروش

البصره

— ۸۴۲ —

تاریخی؟ [۴] ۳۳

دجری مرکزنده: لا اله الا الله

وحده لا شریکله

معز الدولة

ابو الحسن

بویه

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره

سنه . . . [ثلث]ین وثلثمائة

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

الله

ظہری بردارثه ایچنده:

محمد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

المطیع لـ

عماد الدولة

ابو الحسن

بویه

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

قطری ۲۵

تستر من الاهواز

— ۸۴۰ —

تاریخی ۳۳۳

بتستر من الاهواز سنة ثلث وثلثین وثلثمائة
وجهك مركزيله دوره لری آره سنده بر دازه واردر .

قطری ۲۸

سوق الاهواز

— ۸۴۱ —

تاریخی ۳۲۹

بسوق الاهواز سنة تسع وعشرين وثلثمائة
وجهنده دازه لری بوقدر .

(دلیکی) وزنی ۱۲۳ ط . قطری ۲۶

— علی و احمد بنو بویه —

کدوش

الاهواز

— ۸۳۹ —

تاریخی ۳۲۹

دوره‌سندی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریکله
احمد بن بویه

دوره‌سنده (داخلآ): بسم (الح) بالاهواز سنه تسع و عشرين
وثلثمایه

» (خارجآ): لله الامر من قبل (الح)

ظهری چفته دائره ایچنده: لله

محمــــــــــــد

رســــــــــــول

الــــــــــــله

المنــــــــــــقــــــــی لله

علی بن بویه

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱ م، ۳ ط. قطری ۲۷

کرك ابو الحسن علی وکرك ابو الحسن احمد اشبو مسکوکانی ضرب ایتدیردکری
تاریخلرده هنوز برکونه القابلی حائر دکلمر ایدی. اشاغیکی مسکوکانک
ایضاحانه مراجعت اولنه.

— علی بن بویه —

کموش

شیراز

— ۸۳۸ —

نابغی ۳۲۸

دورهی بردائره ایچنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

علی بن بویه

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بشیراز

سنه ثمان وعشرين وثلثمائة

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظهري بردائره ایچنده : لله

محمد

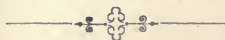
رسول

اله

الراضی بالله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱ م، ۳ ط . قطری ۲۶

— عراقین وفارسده آل بویه — [۰]

سنهٔ حکومت سنهٔ وفات

۳۳۸ —	عماد الدوله ابو الحسن علی بن ابو شجاع بویه
۳۵۶ — ۳۲۲	معز الدوله ابو الحسین احمد بن
۳۶۶ —	رکن الدوله ابو علی حسن بن
۳۷۲ — ۳۳۸	عضد الدوله ابو شجاع فنا خسرو بن رکن الدوله
۳۸۷ — ۳۶۶	فخر الدوله ابو الحسن علی بن
۳۷۲	شرف الدوله ابو الفوارس شیرذیل بن عضد الدوله
۳۷۹	مصمص الدوله ابو کالنجار المرزبان بن
۳۸۵	بهاء الدوله ابو نصر شا هنشاه بن
۴۱۵ — ۴۰۳	سلطان الدوله ابو شجاع بویه بن بهاء الدوله

[۰] آل بویه اوج شعبیه متقسم اوله رق معز الدوله ایله رکن الدوله نك اولاد واحفادنن اون سکز نفره بالغ اولان اسرای بویهیه عراق عرب و بحم وفارس وکرمانده یوز یکرمی سنه یی متجاوز برمدت اجرای حکومت ایشلردر .

بوراده اسرای مذکور نك صر سبله اسملرینی تصریحه لزوم کورمده . یالکیز اشبو قولکسیونده موجود اولان مسکوکاتده اسمایی منفرداً وبالخاصه مقام خلافت عباسیه دن ترخیص اولنان صورتله مشترکاً درج و تحریر ایدلش بولنانلرک بروج بالا علی مراتبهم اسملرینی وسنهٔ حکومت و وفاتلرینی ارائه ایتکله اکتفا ایلدک .

(بویه) اسمی عربلر طرفندن بانک ضمی و واوک فحی ویا ایله هانک سکونیله تلفظ اولنه یور . بونک اصلی (بویه) اولوب اسماء فارسیه دن (مهروه) (کاکویه) و سائر مثلو تعریب اولنه رق (بویه) دنیلدیکی سریدر .

— ۸۳۷ —

تاریخی؟ — ۳۴

دجری مرکزنده: لا اله الا الله

وحده لا شريكه

سيف الدولة

ابو الحسن

مصفا

حرف

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بنصيبين

... اربعين وثلثمائة

و (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظری دیگر لرینک عینی عبارده در .

وزنی ۱۴۱ ط . قطری ۲۰

اشبو سکه نك وجهی مرکزینك زیرنده محرر اولان (مصفا حرف) مستعمل بر
 تعبیر دکلدر . (خالص الوجه) ویاخود (صحیح العیار) معناسنی افاده ایتمکله بوراده
 سکه نك اغتشاشدن عاری بولندیفی کوسترمک اوزره یازلمش اولق لازم کلور .
 (استانلی - لان - پول) انکلتره موزه سی مسکوکات قتالوغنده درج ایدوب
 مصادف نظر من اولان ناصر الدوله ایله خدومی ابو تغلب غضنفرک اسملرینی شامل اوله رق
 نصیبینده و ۳۵۶ سنه سنده ضرب اولمش بر سکه ده دخی اشبو (مصفا حرف)
 تعبیری محرردر . (Add. Vol. IX, P 276) شمدي به قدر مسکوکات سائرده
 بوتعبیره تصادف ایدمه مدك .

— ۸۳۴ —

تاریخی ۳۳۸

برداره ایچنده: ۴

لا اله الا الله

وحده لا شریکله

سیف الدولة

ابو الحسن

دوره سنده (داخلاً): بسم (الح) بنصیبین سنه ثمان وثلثین
وثلثمایه

• • • (خارجاً): لله امر من قبل (الح)

«ایکی دوره آده سنده دخی برداره واردر.»

ظہری دیگر لرینک عینی عبارتده اولوب مرکزینک دائره سی کنیش
چیز کیلیدر.

(بمیل) قطری ۲۷

— ۸۳۵ —

تاریخی ۳۴۰

بنصیبین سنه اربعین وثلثمایه

وجهنک مرکزی بالاسنده (۴) وزیرنده (علی) یازلامشدر. دوره لرنده
دخی دائره لر یوقدر.

وزنی ۹ ۱/۴ ط. قطری ۲۵

— ۸۳۶ —

تاریخی؟ — ۳۴

بنصیبین عین وثلثمایه

ایکی دوره بیننده برداره واردر.

وزنی ۱ م ۱/۲ ط. قطری ۲۵

— ۸۳۲ —

تاریخی ۳۳۴

دعوی بر دائره ایچنده : . . .

لا اله الا الله
وحده لا شریکله
سیف الدوله
ابو الحسن
بنخ

دوره سنده (داخلاً) : بسم (الح) بنصیبین سنه اربع و ثلثین
و ثلثمایه

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائره ایچنده : لله

محمد رسول الله
صلى الله عليه وسلم
المطيع لله
ناصر الدولة
ابو محمد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱۰ ط . قطری ۲۱

— ۸۳۳ —

تاریخی ۳۳۷

بنصیبین سنه سبع و ثلثین و ثلثمایه

وجهنك مرکزی زیرنده (بنخ) یوقدر. ایکی دوره سی یننده بر دائره واردر.

وزنی ۱ م ، ۴ ط . قطری ۲۵

— ۸۲۹ —

تاریخی ۳۳۰

یازیلری جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ۸۳۰ —

تاریخی ۳۳۳

بالموصل سنه ثلث و ثلثین و ثلثمایه

وجهنک مرکزی الی سطرلی اولوب (۸۱۹) نومرویه مشاهددر .

ظهرینک مرکزی چفته دائره ایله محاطدر .

قطری ۲۸

نصیبین

— ۸۳۱ —

تاریخی ۳۳۰

بنصیبین سنه ثلثین و ثلثمایه

وجهنک مرکزی یدی سطرلی اولوب (۸۱۸) نومرویه مشاهددر .

وزنی ۱۰ م ، ۷ ۱/۴ ط . قطری ۲۳

بورایه قدر اولان سکه‌لر خلیفه المتقینک زمان خلافتنده ضرب اولمشدر .
 بوندن صکره کیلر دخی خلیفه المطیعک زماننده کسلمشدر .

— ۸۲۷ —

تاریخی ۳۳۱

بالاده کینه مشاهد ر.

قطری ۲۲

الموصل

— ۸۲۸ —

تاریخی ۳۳۰

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ابو منصور بن

امیر المؤمنین

سیف الدولة

ابو الحسن

دجری مرکزنده:

دوره سنده (داخلاً): بسم (الح) بالموصل سنه ثلثین وثلثمائة

» (خارجاً): لله امر من قبل (الح)

لله

محمد رسول الله

صلى الله عليه

المتقى لله

ناصر الدولة

ابو محمد

ظری بردارنه ایچنده:

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالمهدی (الح)

قطری ۲۵ (چاتلاق) وزنی ۱ م، ۲ ۳/۴ ط.

— ۸۲۲ —

تاریخی ۳۳۱

بودخی فرقیدر .

وزنی ۱ م ، ۳ ط . قطری ۲۴

— ۸۲۳ —

تاریخی ۳۳۱

بونك دخی فرقی واردر .

وزنی $۱۰\frac{۳}{۴}$ ط . قطری ۲۲

— ۸۲۴ —

تاریخی ۳۳۱

ظهرینك شكل خطی بشقه‌در .

(دلیکلی) قطری ۲۴

— ۸۲۵ —

تاریخی ۳۳۱

وجهنك مرکزی اطرافنده بر دائره واردر .

قطری ۲۳

— ۸۲۶ —

تاریخی ۳۳۱

وجهنك مرکزنده دائره اولیوب فقط ظهرینك مرکزی اطرافی بر پینه ایکی
دائره ایله مستدیردر .

قطری ۲۴

— ۸۱۹ —

تاریخی ۳۳۳

دجری مرکزنده : لا اله الا الله
 وحده لا شریکله
 ابو منصـور بن
 امیر المؤمنـین
 سـیف الدولة
 ابو الحسن

دوره سنده (داخلاً) : بسمه (الح) بمدينة السلام سنه احدى
 وثلاثين وثلثمائة

ظہری بالادہ کی (۸۱۸) نومرونک عیندر.

لوحة ۵ وزی ۱ م ، ۲ ط . قطری ۲۳

— ۸۲۰ —

تاریخی ۳۳۱

رسم خطی فرقلیدر.

قطری ۲۳

— ۸۲۱ —

تاریخی ۳۳۱

فرقلیجہ در.

قطری ۲۵

اصلاح ایدوب خالص التوندن (الابریزیه) اسمیله سکه ضرب ایتدیرمشدیر . اولجه هر بر دینار اون درهمه رایج ایکن مذکور یکی دینار ایله اون اوچ درهمه کچمک اوزره نظام ویرلشدیر . (ابن اثیر جلد ۹ صحیفه ۱۲۵) الابریز خالص التون معناسنه در . بالاده کوستریلان ۳۳۱ تاریخی دینار انلردندر . بویله برسکه یی (استانلی - لان - پول) دخی نشر ایتمشدیر
Add. Vol. IX, P. 484.

کموش

مدينة السلام

— ۸۱۸ —

تاریخی ۳۳۰

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

ابو منصور بن

امیر المؤمنین

سیف الدوله

ابو الحسن

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام

سنة ثلثین وثلثمائة

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردارته اینجده : لله

محمد رسول الله

صلى الله عليه

المتقى لله

ناصر الدولة

ابو محمد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزنی ۱۴ ۳/۴ ط . قطری ۲۴

— ناصر الدولة ابو محمد حسن وسيف الدولة ابو الحسن على —

التون

مدينة السلام

— ٨١٧ —

الابيزية، تاريخي ٣٣١

بحري مركزنده :

ح
لا اله الا الله
وحده لا شريك له
ابو منصور بن
امير المؤمنين
سيف الدولة
ابو الحسن

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدين بمدينة السلام

سنة احدى وثلاثين وثلثمائة

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظري بر دائره ايجنده :

لله
محمد رسول الله
صلى الله عليه
المتقى لله
ناصر الدولة
ابو محمد

ابريز

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

وزنى ١ م، ٧ ١/٤ ط . قطري ٢٣

ناصر الدولة ٣٣٠ سنه سنده بغدادك التون سكه لى عيارنده نقصان كورمكه

— عراق عرب و جزیره ده بنو حمدان — [*]

ناصر الدوله ابو محمد حسن بن ابو الهیجا بن حمدان
سیف الدوله ابو الحسن علی » » »
۳۳۰

[*] بنو حمدان ایکی شعبه به آریلوب بریسی موصالده ۳۸۰ دیکری حلبده ۳۹۴ تاریخلرینه قدر حکومت ایشلردر. برنجیسنک مؤسسای ابو محمد حسن وایکنجیسنک ابو الحسن علیدر.

خلیفه المتقی لله ۳۳۰ سنه سنده ابو محمد حسنی ناصر الدوله لقبیله تلقیب ایدوب بغدادده امیرالامرا نصب ایش و برادری ابو الحسن علی بنی دخی سیف الدوله تلقیب ایشلدر.

ایشته بونلر تاریخ مذکوردن اعتباراً ۳۴۰ سالنه قدر اداره امور مملکتده برابر بولندقلری کبی عراق عربده و موصل و توابغنده ضرب اوانئان سکه لرده دخی اشبو ایکی برادرك اسملری مشترکاً درج و تحریر اولمشدر. اشبو قتالوقده یالکز مشارالیه مانک نامنی حاوی اولان مسکوکاتدن یولنمسیله بنو حمداندن دیکر امرا نك اسامیسنی بوراده ذکر ایتمکله لزوم کورمدک.

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : لله

محمد رسول

الله نوح بن

منصور

الامير السند

دوره سنده : مما امر به الامير السند المملوك المنصور

قطری ۱۹

اشبو سكه نك وجهی مرکزنده کی (احمد بن علی) ابو نصر کنيه سيله ترکستانك
ایلك خانلری عائله سندن اولوب ۳۸۴ تاریخلرنده امیر نوحك نزدنده ابدی .
بالاخره مقام ایلتانی به کلوب ممالک سامانیه بونک زماننده تسخیر قلمشدر .
(ترجمه صحایف الاخبار جلد ۲ صفحه ۲۶۰)

— ۸۱۵ —

تاریخی ۳۸۰

نقطه‌لی دائره ایچنده: . وجره‌ی

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلّس بخارا سنه ثمانین وثلثمایه

نقطه‌لی دائره ایچنده: لله ظهري

محمد

رسول

الله

نوح

دوره‌سی بالاده‌کی کیدر.

قطری ۲۳

— ۸۱۶ —

تاریخی سیلکدر.

بر دائره ایچنده: احمد وجره‌ی

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

بن علی

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلّس بخارا سنه

باقر

بخارا

— ۸۱۴ —

تاریخی ۳۷۵

دورهی تیرتیلی دائرہ ایچندہ :

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلوس بخارا سنه خمس وسبعين
وثلاثماية

دورهی نقطه لی دائرہ ایچندہ : الله

محمد

رسول الله

نوح بن منصور

دوره سنده : مما امر به الامير السند الملك المنصور ايد الله
قطری ۲۵

اشبو سکه نک ظہرینک دوره سنده محرر (الملك المنصور) امیر نوحک
القابندندر . (ترجمہ صحایف الاخبار جلد ۲ صفحہ ۲۵۶)

— نوح {۲} بن منصور —

التون

نيسابور

— ۸۱۳ —

تاريخي ۳۷۴

ما

دبرهي بردارنه اينجده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

ء ء

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدينار بنيسابور

سنه اربع وسبعين وثلاثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

قهرى بردارنه اينجده: ربى لله

محمد رسول الله

الطايح لاله

نوح بن منصور

ابو لؤ؟ حسام

الدولة .:

» دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزنى ۱ م، ۲ ۱/۴ ط. قطرى ۲۶

ابوالعباس تاش حسام الدولة ۳۷۱ سالنده امير نوح طرفندن مسند وزارت

تعيين قلمش ايدى. (ترجمة صحايف الاخبار جلد ۲ صحيفه ۲۵۷) اشبوسكه ده كى

اسم انك اوله جقدر. فقط (ابو) نك اوكنده كى كله اكلاشيله ميور.

— منصور {۱} بن نوح —

باقر

بخارا

— ۸۱۱ —

تاریخی ۳۵۴

دورهی نقطه‌لی دائره‌ایچنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریکله

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلّس ببخارا سنه اربع
وخمسين وثلاثماية

ظهری نقطه‌لی دائره‌ایچنده : لله

محمد

رسول الله

منصور

بن نوح

دوره‌سنده : لله الامر من قبل ومن بعد ويومئذ يفرح المؤمنون
قطری ۲۱

— ۸۱۲ —

تاریخی ۳۵۴

بخارا سنه اربع وخمسين وثلاثماية
بالاده‌کینه مشابه اولوب یازیلری براز بوزقدر.

قطری ۲۱

باقر

— ۸۱۰ —

محل ضربی یازلامشدر . تاریخی ۳۳۳

دجری بردارثه ایچنده :

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلّس سنه ثلث وثلثین وثمانیة

ظہری نقطه لی دائره ایچنده : عبد

الملک

دوره سنده : مما امر به الامیر السند نوح بن نصر اعز الله

قطری ۱۸

لوحه ۵

اشبوسکه نیک ظہری مرکزنده اسمی بولسان (عبد الملک) نوح بن نصرک
مخدومی اولوب کندوسندن صکره امیر اولمشدر . آروجه سکه سی کورلامشدر .
امرای سامانیه (الامیر السند) عنوانیله دخی تلقب ایتمشدر .
(استانلی — لان — پول) انکاتره موزه سی قتالوغنده بو عنوانی (السید)
دیو تحریر ایدیهور .

— نوح {۱} بن نصر {۲} —

کموش

سمرقند

— ۸۰۹ —

تاریخی ۳۳۴

دجری بردارّه ایچنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

ء ء

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بسمرقند

سنه ار [بع و] ثلثین وثلثمایه

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهری بردارّه ایچنده: لله

محمد

رسول الله

المستکفی بالله

نوح بن نصر

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزن ۱ م، ۱ ۱/۴ ط. قطری ۲۹

باقر

بخارا

— ۸۰۸ —

تاریخی ۳۰۱

دبیری بردارنده ایچنده:

لا اله الا

الله

محمد

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الفليس ببخارا سنه احدى
وثلاثماية

نظری نقطه لی دائره ایچنده: الله

محمد

رسول

الله

نصر

دوره سنده: مما امر به الامير نصر بن احمد اعزة الله

قطری ۲۰

اشبو سكه نك وجهك سرکری زیرنده محرر اولان (محمد) امیر نصرك وزیرى
ابو عبد الله محمد بن احمد الجبهائينك اسى اولق کرکدر . (ترجمه صحایف الاخبار
جلد ۲ صحیفه ۲۴۸)

سمرقند

— ۸۰۷ —

تاریخی ۳۰۶

دورهی بردارنه ایچنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بسمرقند

سنه ست وثلثمایه

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظهری بر دائره ایچنده: لله

محمد

رسول الله

المقتدر بالله

نصر بن احمد

دوره سی دیکرلری کیدر .

(دلیکی) وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۷

بلخ

— ۸۰۶ —

تاریخی ۳۲۳

دجری مرکزنده :

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

نوح بن نصر

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم ببلخ سنه

ثلاث عشرين وثمانماية

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائره ایچنده :

محمد

رسول الله

الراضی باله

نصر بن احمد

دوره سی دیکر لری کیدر .

اشبو سکه تک وجهنده نصرک مخدومی اولان (نوح) ک اسمی دخی درج
اولنشدرد . بونک آیرنجی سکه لری همان آشاغیده کوریله جکدر .

وزنی ۱ م ، ۱ ط . قطری ۳۰

گموش

بَندَرَابَه

— ۸۰۵ —

تاریخی ۳۰۵

دِهری مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم باندرايه

سنه خمس وثلاثماية

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ) بنصر

اطرافنده اوج دائره اولوب اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری چفته دائره ایچنده: لله

محمد

رسول الله

المقتدر بالله

نصر بن احمد

○

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

اطرافنده ایکی دائره اولوب خارجنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزنی ۰ م ۱ قطری ۲۹

— ۸۰۳ —

تاریخی ۳۱۷

بالمحمدیه سنه سبع عشرة وثلثمائة

ظهرینک مرکزی زیرنده (بخ بخ) نقش اولفامشدر .

مرکزی اطرافنده چفته دائره اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○

التون، وزی ۱ م، ۳ ط . قطری ۲۶

نيسابور

— ۸۰۴ —

تاریخی ۳۰۲

دورهی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينر بنيسابور سنه

اثنين وثلثمائة

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظهری بردائره ایچنده : لله

محمد

رسول الله

المقتدر بالله

نصر بن احمد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

نوحه ۵ التون، وزی ۱ م، ۴ ط . قطری ۲۳

— نصر {۲} بن احمد {۲} —

التون

المحمدیه

— ۸۰۲ —

تاریخی ۳۱۴

دجری بر دائره ایچنده:

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدين بالمحمدیه

سنه اربع عشرة وثلثمائة

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظہری چفته دائره ایچنده: لله

محمد

رسول الله

المقتدر بالسله

نصر بن احمد

لیخ لیخ

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح) المشركون

مهرکزی اطرافنده کی چفته دائره اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○

التون، وزی ۱ م ۲ ط . قطری ۲۴

— احمد { ۲ } بن اسماعیل —

کموش

الشاش

— ۸۰۱ —

ناربغی ۲۹۷

دبزی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالشاش

سنه سبع وتسعين ومائتين

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظروى بر دائره ایچنده : لله

محمد

رسول الله

المقتدر بالله

احمد بن اسمعيل

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

ورنى ۱۳ ۱/۴ ط . قطرى ۲۷

— ماوراء النهرده آل سامان —

مجرية	
٢٦١	١ نصر بن احمد ساماني
٢٧٩	٢ اسماعيل بن احمد
٢٩٥	٣ احمد {٢} بن اسماعيل
٣٠١	٤ نصر {٢} بن احمد {٢}
٣٣١	٥ نوح {١} بن نصر {٢}
٣٤٣	٦ عبدالملك {١} بن نوح
٣٥٠	٧ منصور {١} بن نوح
٣٦٦	٨ نوح {٢} بن منصور
٣٨٧	٩ منصور {٢} بن نوح {٢}
٣٨٩	١٠ عبدالملك {٢} بن نوح {٢}

سنة سنده ضرب اولمش بر التون سكه ارانه ایدوب بونده اخشیدیہ امراسندن
هچ برینک نامی بولنامسیله مذکور سكه نك، فلسطین قطعه سنك بر مدت موقته
ایچنده خلیفه المطیع طرفندن ضبط اولمش اوزرینه اوآراق بالذات خلیفه نامنه
ضرب و اخراج اولندیفی احتمالی بعض ارباب مسكوكاتك ظننه عطفاً بیان ایلشدر.
بو ظنیاتك محتی تأیید ایدر معلومات تاریخیه یوقدر.

علی بن اخشید نامی حاوی بالاده کوستریلان التون سكه نك تاریخنده
وفلسطینده مضروب بر قاج کموش سكه انکلتزه قتالوغنده مندرجدر.
اخشیدیلردن ابو بکر محمدك و ابو القاسمك فلسطین و مصرده وعلینك کذالك
مصرده کیش سكه لری دخی مذکور قتالوقده کورلشدر.

— ۳ ابو الحسن علی بن اخشید —

التون
فلسطين

— ۸۰۰ —

تاریخی ۳۵۳

دو جہی مرکزندہ: لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

علی بن الاخشید

دورہ سندہ (داخلاً): بسم اللہ ضرب هذا الدينر بفلسطين

سنہ ثلث وخمسين وثلثمائة

» (خارجاً): ۵ لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائرہ ایچندہ: لله

محمّد

رسو اللہ

صلی اللہ علیہ

وعلى آله

المطيع لله

دورہ سندہ: محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الح)

لوحة ۵ (بیٹل) دلیکلی التون، وزنی ۱ م. قطری ۲۲

بالادہ ۲۶۷ صحیفہ دہ بیان اولندینی اوزرہ موسیو (لاووا) فلسطیندہ ۳۵۵

— مصرده بنی اخشید — [*]

مجریه	
۳۲۴	۱ ابو بکر محمد اخشید
۳۳۴	۲ ابوالقاسم انوجور بن اخشید
۳۴۹	۳ ابوالحسن علی بن اخشید
۳۵۵	۴ ابوالمسک کافور بن انوجور
۳۵۷	۵ ابوالقوارس احمد بن علی

[*] (اخشید) نامی تعریب اولنوب مؤرخین عرب طرفندن (الاخشید) یازلمقده وحتی سکه لرده دخی لام تعریف ایله محرر بولمقده در. منجم باشی تاریخنده «اخشید لفظی اصلنده فرغانه پادشاهلرینک لقبی اولوب ابو بکر اخشید دخی انلرک نسلندن اولمقله بو لقب ایله تلقیب اولمشدر. بو لفظک اصلی آق شید یعنی بیاض کونش دیمکدر.» دیبور. (ترجمه صحایف الاخبار جلد ۲ صحیفه ۲۷۳)

— ۴ هرون بن خمارویه —

التون

مصر

— ۷۹۹ —

تاریخی ۲۹۰

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ب

دجری مرکزنده :

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدين بمصر سنة

تسعين ومائتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظری بردارته ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

المکتفی بالله

هرون بن خمارویه

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

التون، وزنی ۱ م، ۴ ط. قطری ۲۲

طولونیلرک دمشق ورافقه ومصرده ضرب اولمش دها برطاقم مسکوکاتی
انکلتره موزه سی قتالوقلرنده کورلمشدر.

— ۲ خمارویه بن احمد —

التون

حصص

— ۷۹۸ —

تاریخی ۲۷۸

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

المفوض الى الله

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدين بحمص سنة

ثمان وسبعين ومائتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

المعتمد على الله

خمارویه بن احمد

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

لوحة ۵ (بیتل) دلیکلی التون، وزنی ۱ م، ۳ ط قطری ۲۳

(خمارویه) اسمك صورت تلفظی ضم خأ ورأ ايله ونهايتده کی ایکی حرفك

سکونيله (خارویه) در.

— ۱ احمد بن طولون —

التون

مصر

— ۷۹۷ —

تاریخی ۲۷۰

دورهی مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

المفوض الى الله

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدين بمصر سنة

سبعین ومائتین

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردارہ ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

المعتمد على الله

احمد بن طولون

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) المشركون

(دلیکی) التون، وزنی ۱ م، ۱/۴ ط. قطری ۲۲

— مصدره بنو طولون —

هجريه	
٢٥٤	١ احمد بن طولون التركي
٢٧٠	٢ خارويه بن احمد
٢٨٢	٣ ابو العباس جيش بن خارويه
٢٨٣	٤ ابو موسى هرون بن خارويه
٢٩٢	٥ ابو المغانم شيلبان بن احمد

خلفای عباسیه فروغندن

بنو طولونه ، بنو افشید ، آل سامانه ، بنو عمده ، آل بویه ، بنی مردانه
مسکوفانی

— ۷۹۶ —

رجبی بردارہ ایچندہ : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردارہ ایچندہ :

محمد

رسول

الله

برکۃ

دورہ سندہ کی یازیلر او قونہ میور.

(کوچک قطعہ دہ) قطری ۱۶

ظہری برداثرہ ایچندہ: لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

اطرافندہ خلقہ: ○ ○ ○ ○ ○

فطری ۱۹

— ۷۹۵ —

دہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ: لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

ع...؟

دورہ سندہ: بسم اللہ ضرب ہند.....ع وخسین ومیہ

ظہری دوز برداثرہ ایچندہ: محمد

رسول

الہ

؟...

دورہ سی سیلک اولدیغندن قرائتی ممکن دکلدر.

فطری ۲۳

— ۷۹۳ —

دجری جفته دائره ایچنده : لا اله الا
الله وحده لا
شریک له
.

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس مية

ظہری بردائره ایچنده : محمد
رسول
—
الله
.

دوره سنده : . . . لمهدی علی یدی عمر بن سلم . . .
(کنارلی فیریق) قطری ۱۹

اولدجه اشبو سکه یه مشابہ واوزرنده (عمر بن سلم) اسمی محرر ۱۴۷ تاریخی
(همدان) ده ضرب اولمش بر باقر سکه (لاوا) قتالوغنده کوسترلشدر .
Lavoix, Kha. Ori. P. 492.

— ۷۹۴ —

دجری ایجه دائره ایچنده : المسر؟
محمد
رسول
الله
بن . . . ؟

دوره سنده : . . . ک . . . د . . . امیر المؤمنین عمر . . .

محل ضرب و تاریخ‌ری قرائت اولنه میان بوزق مسکوکات

— ۷۹۲ —

و بهی مرکزنده: لا اله الا
الله و حده
لا شریک له

دوره سنده: ... لله ضرب هذا الفلس

ظری بر دایره ایچنده: ماما — ر به
المهدی محمد
بن امیر المؤمنین
بخ

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

قطری ۱۷

یالکمز ولایة اسمنی شامل اولان سکه لر
تاریخیز و محل ضربیز

جعفر

— ۷۸۹ —

ظہری	محمد	لا الہ الا	دیہی
	رسول	اللہ وحدہ	
	الہ	لا شریک لہ	
	جعفر		
قطری ۱۷	کنارلری بوزقدرد (دلیکلی)		

محمد بن موسی

— ۷۹۰ —

لا الہ الا	مما امر بہ
اللہ محمد	الامیر محمد
رسول اللہ	بن موسی
فرد	

« ایکی وجہنک اطرافی کنیش تیرتیلی دائرہ لایله محاطدر . »

قطری ۱۹

— ۷۹۱ —

عینی عبارہ بی شامل اولوب خط و نقشی فرقلیجہ در .

قطری ۲۰

— ۷۸۷ —

تاریخی ۱۵۸

بالاده کینه مشابه اولوب آنده قرائت اولنه میان کلمات بونده کورینه یور.
(اطراف کیسکدر) قطری ۱۸
(خالد بن برمک) المهدی زماننده و ۱۵۸ سالنده موصل والیسی ایدی.
(ابن اثیر جلد ۶ صحیفه ۵)

— ۷۸۸ —

تاریخی

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

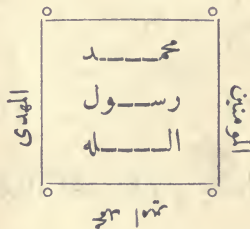
دوره سنده چفته دائره اوزرنده: بسم الله الموصل علی یدی

بکر

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○

الخلیفة

ظہری

«چوره سنده تیرتیلی بردائره واردر.»

قطری ۱۹ (بیمثل)

لوحه ۵

المهدی بنک زمان خلافتنده موصلده (بکر) نامنده بر ذاتک والیکنه دائر
معلومات تاریخیه دسترس اوله مدق. بناءً علیه بو ذاتک اوراده والی بولنان خالد
بن برمک طرفندن حامل اولسی لازم کلور.

ظہری اوچ چیز کیلی دائرہ ایچندہ: بخ
 لا الہ الا
 اللہ وحدہ
 لا شریک لہ

*

اطرافندہ خلقہ: ○ ○ ○ ○ ○

(بیتل) (کناری براز قیریق) قطری ۲۲

— ۷۸۶ —

تاریخی ۱۵۸

دجری چفته دائرہ ایچندہ: خالد بن
 محمد
 رسول
 اللہ
 برہک

دورہ سندہ: بسم [اللہ ضرب هذا الفلّس] بالموصل سنہ ثمان
 وخمسين ومية

ظہری اوچ دائرہ ایچندہ: بخ
 لا الہ الا
 اللہ وحدہ
 لا شریک لہ

*

«اطرافندہ خلقہ ل اولوب فقط سیلکجه در.»

(بیتل) قطری ۲۱

— ۷۸۴ —

تاریخچه

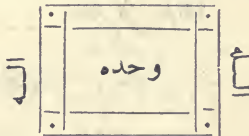
دوره‌ی بردارۀ ایچنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: امر الامیر هشام بن عمرو بالموصل

ظہری تیرتیلی دائرہ ایچنده: لا .

۱۲

قطری ۱۹

— ۷۸۵ —

تاریخی ۸ [۴] ۱

دوره‌ی چقنه دائرہ ایچنده: جعفر

محمد

رسول

الله

... ص

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلوس بالموصل سنه ثمان

وا [ربعین] ومیة

الموصل

— ۷۸۳ —

تاریخی ۱۴۵

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره‌سنده: بسم الله [ضرب هذا ال] فلس بالموصل سنه خمس

واربعین ومیه

«اطرافنده دائره اوله جق ایسه ده سیکدر.»

ظری بر دائره ایچنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: مما امر به هشام بن عمرو عامل الامیر جعفر بن

امیر المؤمنین اصلحه الله

«اطرافنده کی دائره سیکدر.»

(حجی بیوکر) قطری ۲۹

اشبو سکه ده اسمری بولنالردن (جعفر) خلیفه منصورک مخدومی اولوب
 ۱۴۵ سنه‌سنده مالک بن الیهتمک یرینه موصل والیسی تعیین قلمشدر. هشام بن
 عمرو ایسه مشارالیهک عاملی ایدی. بو ذات ۱۵۱ سالنده سند والیسی اولمشدر.
 هشام بن عمرو (تغلی) و یاخود (ثعلبی) تلقیب اولقمده در.

مدينة السلام

— ۷۸۱ —

تاریخی؟

دجری بر دائره ایچنده: الله

محمد

رسول الله

صلى الله عليه

دوره سنده: ضرب هذ [الفلس بمدينة السلام . . . سماية

ظری بر دائره ایچنده: الامام

لا اله الا الله

المستنصر بالله

امير المؤمنين

« اطرافنده زنجیری دائره منقوشدر . »

قطری ۲۳

— ۷۸۲ —

تاریخی؟

بالاده کینک نقش و عباره سنده اولوب بودخی سیلکجه در .

قطری ۲۴

اشبو ایکی سکه خلیفه المستنصر بالله کدر .

المحمدیه

— ۷۸۰ —

تاریخی ۱۷۷

دجری نقطه‌لی دائره‌ ایچنده : یخ

مما امر به

الامیر العباس

بن محمد

• * •

دوره‌سنده : بسم الله ضرب هذا الفلوس بالمحمدیه سنه سبع
وسبعین ومیه

ظہری تیرتیللی دائره‌ ایچنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

اطرافنده ایکی دائره‌ آره‌سنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

(بمثل) قطری ۱۸

اشبو سکه هارون الرشیدک خلافتنده ضرب اولمشدر. (العباس بن محمد) که
خليفة المنصورک برادرى ابدى مؤخر ائک (رى) ولايتنده بولنديفسندن بحث
ایتمورلر.

— ۷۷۷ —

تاریخی ۱۶۶

بالکوفه سنه ست وستین ومیه

ظهرینک مرکزی زیرنده : (۰۰)

اطرافنده خلقه : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

قطری ۱۸

— ۷۷۸ —

تاریخی ۱۶۶

یازیلری اینجه وقطعه سی اوفقدرد .

قطری ۱۰

کوفه ده مضروب بالاده کی اوج باقر خلیفه ثالث المهدینک سکه لردنن اولدینی
وجهلری دوره سنده محرر در .

— ۷۷۹ —

تاریخی ۱۹۵

م

بر دائره ایچنده :

محمد

رسول

الله

ر

دوره سنده : مما امر به محمد امیر المؤمنین بالکوفه سنه خمس

وتسعين ومیه

ظهری بر دائره ایچنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

اطرافنده شویله : ∞ ∞ ∞ زنجیرلی بر دائره اولوب انک خارجی دخی
نقطه لی دائره ایله مستد بر در .

قطری ۱۸ (بیشل)

اشبو باقر التنجی خلیفه محمد الامینک سکه لردندر .

ظہری مرکز زنده : بسم الله

لا اله الا ا

الله وحده

«چورہ سی متعدد خلقہ لردن متشکل بر دائرہ ایله مستدیر در.»

(بیتل) قطری ۱۸

اشبو باقر سکہ خلیفہ السفا حک زمانندہ ضرب اولمشدر .

الکوفه

— ۷۷۶ —

تاریخی ۱۶۵

دجری اینجه دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

الله

برصکة

دوره سنده : مما امر به المهدي محمد امير المؤمنين بالكوفة

سنه خمس وستين ومية

ظہری اوچ چیز کیلی دائرہ ایچندہ : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

○ ○

اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

(بیتل) قطری ۱۹

سوق الاهواز

— ۷۷۴ —

تاریخی ۳۰۵

دجری مرکزنده: لا اله الا الله

وحده لاشریکله

ابو جعفر

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الفلاس بسوق الاهواز سنه

خمس وثلاثماية

ظری برداثره ایچنده: الله

محمد

رسول الله

ابو جعفر

«چوره سی تماميله خلقه لایله مستدیردر.»

قطری ۲۰

اشو سکه خلیفه المقتدر بالله زماننده ضرب اولمشدر. ایکی وجهنده محرر
(ابو جعفر) اسمی کیمه عائد اولدیفی اکلاشیله مامشدر.

قنسرین

— ۷۷۵ —

تاریخی ۱۳۳

دجری مقوس دائره ایچنده: محمد

رسول

الله

دوره سنده: ضرب هذا الفلاس بقنسرین سنه ثلاث وثلاثین ومایه

— ۷۷۲ —

تاریخی ۱۹۲

نقشی براز فرقلی اولدینی کبی وجهنک مرکزی زیرنده کی (و)
بشقه شکله در .

قطری ۲۰

دمشقه ضرب ایدلمش اولان اشبو سکه لر هارون الرشیدک خلافتی زمانه
تصادف ایده یور .

الرملة

— ۷۷۳ —

تاریخی ۲۱۷

دجری ایجه دائره ایچنده : محمد

رسل

الله

بخ

دوره سنده : ضرب هذا الفللس بالرملة سنة سبع عشرة ومائتين

ظهری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

اطرافنده دائره :

قطری ۱۹

خليفة المأمونك مسكوكاتنددر .

دوره سنده : بسم الله معا امر به الامير صالح [الح بن علي اكرمه]
الله

(کناری برازکسیک یازیلری منتظمدر) قطری ۲۰

الامير صالح بن علي العباسي خليفه المنصورك عميسيد. السفاحك خلافتنده
ايكي دفعه مصر واليسى اولوب المنصورك زماننده بر مدت اوراده ابقا ومؤخرأ
ارض فلسطين وبلاد رومه مأمور قلتمش وحص عاملی ايكن ۱۴۷ سنه سنده وفاة
ايتمشدر. (النجوم الزاهرة لابن المحاسن جلد ۱ صميغه ۳۶۶).
(لاوا) صالح اسمنى (صلح) يازمشدر. (خزنة حلب) اسمك ارباب مسكو.
كاتبه مختلف مطالعاتى موجب اولديغنى دخى موسى اليه بيان ايده يور.

✽ دمشق ✽

— ۷۷۱ —

تاريخى ۱۹۲

دجهرى بردائرة ايجنده : محمد

رسول

الله

و

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفليس بدمشق سنه اثنتين
وتسعين ومية

ظهرى چفته دائره ايجنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۰

[خزنة حلب]

— ۷۶۹ —

تاریخی ۱۴۶

دجری مرکزنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: ضرب هذا الفلّس بخزنة حلب سنة ست واربعين ومية

ظری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره‌سنده: بسم الله معا امر به الامير صالح بن علي اكرمه الله
«ايكي وجهنك اطرافى نقطه لى دائره لى الله محاطدر.»

قطری ۲۳

— ۷۷۰ —

تاریخی ۱۴۶

دجری مرکزنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: ضرب هذا الفلّس بخز [نة حلب سنة] ۴ ست واربعين ومية

ظری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

الجزیره

— ۷۶۶ —

تاریخچه

دو جزئی تیرتیلی دائرہ ایچندہ :

محمد

رسول

الله

دورہ سندہ : بسم الله ضرب هذا الفلوس بالجزیره

ظہری تیرتیلی دائرہ ایچندہ : لا اله

الا الله

وحدہ

دورہ سندہ : امر الامیر العباس بن محمد اعز الله نصره

قطری ۲۱

— ۷۶۷ —

تاریخچه

بالادہ کینہ مشابہ اولوب رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۳

لوحة ۵

— ۷۶۸ —

تاریخچه

بودخی بالادہ کی طرززدہ اولوب یازیلری فرقلیجہ در .

قطری ۲۰

اشبو اوج قطعه باقر سکہدہ اسمی بولنان (امیر عباس بن محمد) خلیفہ المنصورک برادری اولوب ۱۴۲ تاریخندہ الجزیره والی نصب اولمش وبالادہ کوسترلدیکی اوزرہ ۱۵۵ سالندہ انفصال ایلہ یریتہ (موسی بن کعب) تعیین قلمشدر . (ابن اثیر جلد ۵ صفحہ ۱۹۰)

— خلفای عباسیه —

باقر مسکوکاتی

— محل ضرب لری محرر اولان مسکوکات —

اسمی، اسمز، تاریخلی، تاریخز

بلد

— ۷۶۵ —

تاریخی ۱۵۵

دوره برداره ایچنده : محمد

رسول

اله

دوره سنده : مما امر به الامیر موسی بن کعب ببلد سنه

خمس وخمسین ومیه

ظهری برداره ایچنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

اطرافنده خلقه : ○ ○ ○

فطری ۲۲

اشبو باقر المنصورك خلافتی زماننده ضرب اولمش سکه لردندر . موسی ابن کعب ۱۵۵ سالنده العباس ابن محمدك یرینه الجزیره والیسی اولمشیدی . (ابن اثیر جلد ۶ صحیفه ۲۳) (لاووا) قتالوغنده اشبو سکه نك بر عیننی کوسترمش فقط (کعب) اسمنی سهو اوله رق (مصعب) قرائت ایتشدرد . Kha. Ori. P. 425.

— ۷۶۰ —

تاریخی ۶۴۸

بمدینة السلام سنه ثمان واربعین وستمایة

قطری ۲۲

— ۷۶۱ —

نصفیه، تاریخی ۶۵۰

بمدینة السلام سنه خمین وستمایة

وجهنک دورسندہ (بسم الله) یازلیوب (ضرب هذا) دن باشلامشدر .
مرکز لرنیک اطراف لری چفته قوسلر ایلہ محاطدر .

وزنی ۷ ۱/۲ ط . قطری ۱۹

— ۷۶۲ —

نصفیه، تاریخی ۶۵۰

بالاده کینه مشاہجہدر .

قطری ۱۹

— ۷۶۳ —

تاریخی ۶۵۱

بمدینة السلام سنه احدى وخمین وستمایة

وجهنک دورہ سندہ کی عبارت : (بسم الله ضرب) دیو باشلامشدر .

وزنی ۱۴ ۲/۳ ط . قطری ۲۲

— ۷۶۴ —

نصفیه، تاریخی ۶۵۵

بمدینة السلام سنه خمس وخمین وستمایة

(بمثل) وزنی ۹ ۱/۲ ط . قطری ۱۹

— ۷۵۶ —

تاريخى ۶۴۳

بمدينة السلام سنة ثلث واربعين وستمائة

قطرى ۲۲

— ۷۵۷ —

تاريخى ۶۴۳

رسم خطى و نقشى جزئى بشقه در .

قطرى ۲۴

— ۷۵۸ —

نصفه ، تاريخى ۶۴۴

بمدينة السلام سنة اربع واربعين وستمائة

مرکزلى اطرافنده کی قوسلر چفته اولوب دردر عدد چيک نقش اولنماشدر .

وزنى ۷ ۲/۳ ط . قطرى ۱۸

— ۷۵۹ —

تاريخى ۶۴۵

بمدينة السلام سنة خمس واربعين وستمائة

مرکزلى برى دوز ديکرى مقوس دائره ل ايله محاط اولوب درت عدد چيک نقش اولنماشدر .

ايكى وجهى خارجاً نقشلى دائره ايله مستدير در : □□□□

(بمثل) دليکلى، وزنى ۱۵ ط . قطرى ۲۴

— ۷۵۱ —

تاریخی ۶۴۱

بمدينة السلام سنة احدى واربعين وستمائة

قطری ۲۳ وزنی ۱۴ ۱/۴ ط .

— ۷۵۲ —

تاریخی ۶۴۱

(احدی) کله سی یالکز (احد) یازلمشدر .

قطری ۲۳

— ۷۵۳ —

تاریخی ۶۴۱

نقشی فرقلیجهدر .

قطری ۲۳

— ۷۵۴ —

تاریخی ۶۴۲

بمدينة السلام سنة اثنتین واربعین وستمائة

ظهري مرکزینک بالا وزیرنده چچک یوقدر .

قطری ۲۳

— ۷۵۵ —

تاریخی ۶۴۲

نقشی فرقلیجهدر .

قطری ۲۲

مَدِیْنَةُ السَّلَامِ

— ۷۴۹ —

تاریخی ۶۴۰

↑

درت قوس ایچنده: لا اله الا

الله محمد

رسول الله

↓

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینة السلام سنه

اربعمین و ستمایة

↑

ظہری درت قوس ایچنده: الامام

المستعصم

بالله امیر

المؤمنین

↓

دوره سنده: نصر من الله وفتح (الح)

وزنی ۱۴ ۱/۴ ط. قطری ۲۳

— ۷۵۰ —

نصفیه، تاریخی ۶۴۰

بالاده کی نقش و عبارده در.

(بیٹل) وزنی ۷ ۱/۴ ط. قطری ۱۹

↑
 ظہری مقوس دائرہ ایچندہ: الامام
 المستعصم
 ⇨ باللہ امیر ⇨
 المؤمنین

↓
 دورہ سندہ: بسم اللہ نصر من اللہ وفتح (الح)
 یازیلری کاملاً کوفی اولوب خارجاً اطرافلرنده نقطه لی دائرہ لہ وارد ر.
 (بیتل) وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۳

— ۷۴۷ —

تاریخی ۶۴۸
 باربل سنہ ثمان واربعین وستمایہ
 ۷۴۵ نومرویه مشابہ اولوب فقط یازیلرک جملہ سی کوفی و مرکز لرینک
 اطرافندہ برر دوز دائرہ ایلہ درت عدد جوان قاشی منقوشدر.
 (بیتل) قطری ۲۳

— ۷۴۸ —

تاریخی ۶۵۳
 باربل سنہ ثلث و خمسین وستمایہ
 نقشلری بالادہ کینہ مشاہد ر.
 اشبو تاریخی بر سکہ یی (لاووا) قتالوغندہ (بیتل) اولہ رق کوسترمشدر.
 Kha. Ori. P. 339
 قطری ۲۴

اربل

— ۷۴۵ —

تاریخی ۶۴۰

دجری ایکی دائرہ ایچندہ: لا الہ الا

اللہ محمد

رسول اللہ

دورہ سندہ: بسم اللہ ضرب ہذا الدرہم باربل سنہ اربعین
وستمایہ

ظہری ایکی دائرہ ایچندہ: الامام

المستعصر

باللہ امیر

المؤمنین

دورہ سندہ: [بسم اللہ] نصر من اللہ وفتح (الح)

مرکز لرنک یازیلری کوفی و دورہ لرنک یازیلری نسخدرہ اطرافلری
بورسندہ دائرہ الہ محاطدرہ

(بمثل) وزنی ۱۵ ۱/۳ ط . قطری ۲۴

— ۷۴۶ —

تاریخی ۶۴۴

↑

دجری مقوس دائرہ ایچندہ: علیہ وآلہ

لا الہ الا
اللہ محمد
رسول اللہ

↓

دورہ سندہ: بسم (الح) باربل سنہ اربع واربعمین وستمایہ

— ۷۴۲ —

تاریخی ۶۴۴

بالاده کینک عینی رسم و نقشده در .

بمدینه السلام سنه اربع [و اربعه] ین و ستمایه

التون، وزنی ۱ م . قطری ۲۶

— ۷۴۳ —

تاریخی سیلکدر

بالاده کیلره مشاهددر .

التون، وزنی ۱ م ، ۶ ط . قطری ۲۵

کموش

— ۷۴۴ —

نمٹ، تاریخ و محل ضربی باطلا مشدر .

المستعصم

دجری

بني الاما
ع م

رسول الله

ظہری

ﷺ صلى الله
عليه ﷺ

وجهيله ظهريك مركزلى چفته چيزكيلى مثلثلا ايچنده در .

(يئىل) وزنى ۴ ط . قطرى ۱۶

لوحه ۵

— ۳۷ — ابو احمد عبداللہ المستعصم باللہ —

۶۵۶ — ۶۵۰

التون

مدينة السلام

— ۷۴۱ —

ميف دينار، تاريخي ۶۴۰

مقوس چيز كيلر ايجنده: الامام

لا اله الا الله
وحده لا شريك له
المستعصم بالله
امير المؤمنين

بنصر الله

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدينار بمدينة السلام سنة
اربعمين وستماية

مقوس چيز كيلر ايجنده: الحمد لله

محمد
رسول الله
صلى الله عليه

وسلم

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الى) كله

لوحة ه (دليکلی) التون وزنی ۲ م، ۹ ۱/۲ ط . قطری ۲۸

— ٧٣٩ —

تاریخی ٦٤٠
براز فرقلیدر.

قطری ٢١

— ٧٤٠ —

تاریخی ٦٤٠
نقشی فرقلیدر.

وزنی $١٤ \frac{1}{4}$ ط . قطری ١٢

— ٧٣٤ —

تاريخي ٦٣٧

بمدينة السلام سنة سبع وثلثين وستمائة

قطري ٢١

— ٧٣٥ —

تاريخي ٦٣٨

بمدينة السلام سنة ثمان وثلثين وستمائة

قطري ٢٢

— ٧٣٦ —

تاريخي ٦٣٨

يازيلري فرقليدر .

قطري ٢٠ . وزني ١٣ ط .

— ٧٣٧ —

تاريخي ٦٣٩

بمدينة السلام سنة تسع وثلثين وستمائة

قطري ٢١

— ٧٣٨ —

تاريخي ٦٤٠

بمدينة السلام سنة اربعين وستمائة

قطري ٢٢

كموش

مدينة السلام

— ۷۳۳ —

تاریخی ۶۳۶

دجری مقوس دائره ایچنده :

لا اله الا

الله محمد :

رسول الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة

ست وثلثین وستمائة

ظهري مقوس دائره ایچنده :

الامام

المستنصر

الله امیر :

المؤمنین

دوره سنده : نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين

« وجهيله ظهريك كنارلرنده نقطه لی برر دائره واردر »

وزنی ۱۴ ط . فطری ۲۱

لوحة ۵

(نصر من الله الخ) آية كريمه سی خلفا مسكوكاتی اوزرنده برنجی دفعه اوله رق
بو زمان تحریر اولنقه باشلامشدر .

٣٥ ابو نصر محمد الظاهر بامر الله

٩٢٢ - ٩٢٣

خليفة مشار اليك مدينة السلامه ضرب اولنفس ايكي نوع التون
سكسني (لاووا) قتالوغنده نشر ايتمشدر . مشار اليك مدت خلافتي
طقوز بجق ماهدن عبارت اولمغله مسكوكاني نادر بولنور . موزة هايون
طاقنده بولردن دخي ظهور ايتامشدر .

٣٦ ابو جعفر المنصور المستنصر بالله

٩٢٣ - ٩٤٠

التون

مدينة السلام

٧٣٢ -

تاريخي ٦٢٤

الامام

مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شريك له

المستنصر بالله

امير المؤمنين

دوره سنده (داخلا) : بسم الله ضرب هذا الدينار [بمدينة

ال] اسلام سنه اربع وعشرين وستمائة

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

مضروب دكلدر .

التون، وزني ٧ ٢/٣ ط . قطري ٢٥

— ﴿﴾ ۳۴ ابو العباس احمد الناصر لدين الله ﴿﴾ —

۵۷۵ — ۶۶۶

التون

﴿﴾ مدينة السلام ﴿﴾

— ۷۳۱ —

تاريخي ۵۸۴

الامام

دجری مرکزنده :

لا اله الا الله

وحده لا شريك له

الناصر لدين الله

امير المؤمنين

دوره سنده (داخلًا) : بسم الله ضرب هذا الدينار بمدينة

السلام سنة اربع وثمانين وخمسمائة

» (خارجًا) : لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بر دائره ايچنده : لله

محمد

رسول الله

صلى الله عليه

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزني ۱۱ ۴ ط. قطري ۲۷

(لاووا) اشبو التونك برميني (بيثل) اولق اوزره نشر ايتشدرد.

Lavoix, Kha, Ori. P. 325.

مشار اليه كمش سكه لرى بك كورلماش ايسه ده التون سكه لردن

دها انواعى ضرب اولندينى بض قتالوقلردن اكلاشيله يور.

— ﴿﴾ ٣٢ ابو المظفر يوسف المستنجد بالله ﴿﴾ —

٥٥٥ — ٥٩٦

خليفة مشار اليهك بالذات نامنه اوله رق مدينة السلامده ضرب ايدلمش
التون سكه لرى بعض قتالوقلرده كورلمش اولوب موزه هايونده موجودى
يوقدر .

— ﴿﴾ ٣٣ ابو محمد الحسن المستضى بالله ﴿﴾ —

٥٦٦ — ٥٧٥

مشاراليه المستضى باللهك دخى مدينة السلامده مضروب التون مسكو-
كاتى قتالوقلرده كورلمش ايسده بوراده ظهور ايتماشدر .

— ﴿﴾ ٣٤ ابو العباس احمد الناصر لدين الله ﴿﴾ —

٥٧٥ — ٦٦٦

التون

﴿﴾ مدينة السلام ﴿﴾

— ٧٣١ —

تاريخي ٥٨٤

الامام

مرکزنده : دجری

لا اله الا الله

وحده لا شريك له

الناصر لدين الله

امير المؤمنين

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدينار بمدينة

السلام سنة اربع وثمانين وخمسماية

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بر دائره ایچنده : لله

محمد

رسول الله

صلى الله عليه

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزني ١١ ٢/٤ ط. قطري ٢٧

(لا ووا) اشبو التونك برميني (بمثل) اولق اوزره نشر ايتشدرد.

Lavoix, Kha, Ori. P. 323.

مشار اليهك كموش سكه لري بك كورلماش ايسه ده التون سكه لردن

دها انواعي ضرب اولنديني بض قتالوقلردن اكلاشيله يور.

— ﴿٣٢﴾ ابو المظفر يوسف المستنجد بالله ﴿٣٢﴾ —

٥٥٥ — ٥٦٦

خليفة مشار اليه بالذات نامنه اوله رق مدينة السلامه ضرب ايدلمش
التون سكه لرى بعض قتالوقلرده كورلمش اولوب موزه هايونده موجودى
يوقدر .

— ﴿٣٣﴾ ابو محمد الحسن المستضى بالله ﴿٣٣﴾ —

٥٦٦ — ٥٧٥

مشار اليه المستضى بالله ك دخى مدينة السلامه مضروب التون مسكو-
كاتى قتالوقلرده كورلمش ايسه ده بوراده ظهور ايتماشدر .

— ﴿﴾ ۲۳ ابو القاسم الفضل المطيع لله ﴿﴾ —

۳۳۴ — ۳۶۳

خليفه المطيع لله بريسى (عثر) وديكرى (فلسطين) ده ضرب اولمش ايكي التون سكه سنى فرانسه مسكوكات قينه سى قتالوغنده (لاووا)

نشر ايتمشدر . Lavoix, Kha · Ori · P. 320—21

آئيه امرای اخشيديه مسكوكاتى شرحه مراجعت اولنه.

موزه هايونده خليفه مشاراليهك سكه لرندن هيچ ظهور ايتامشدر .

مشاراليهك عصرنده آل بويه و بنى حمدان طرفندن ضرب اولمش مسكوكات آشاغيده محللرنده كوسترلمشدر .

* *

۳۶۳ سنه سندن ۵۵۵ ساله قدر مقام خلافت عباسيه ده بولمش اولان

سكز ذاك خلافتلرنده يعنى يكرمى دردنحي خليفه دن اوتوز برنجى خليفه

المقتنى لامراللهك زمانه قدر بالذات خلفا نامنه سكه ضرب اولميوپ

كرك مركز خلافت عباسيه ده وكرك اورايه مربوط اولان ممالكده بالمله

مسكوكات بنو حمدان و آل بويه وسلاجقه عراق و سائر اسملرينه قطع

واخراج قلمش وبونلرده عادت اولديغى اوزره نام خليفه علاوه ايدلمشدر .

بزحكومات مذكوره دن نيم مستقل اوله رق ظهور ايتمش و عباسيه فروغندن

عد اولمش اولانلرك سكه لرني اشبو قتالوغك ذيلنده ترتيب وارانئ ايلك .

او عصرلرده مستقل اوله رق اجراى حكومت ايدن ملوك سكه لرى ايسه

منسوب اولدقلى اقوامه كوره بمنه تعالى آروجه قتالوقلرده نشر اولنور .

قهرى بردارته اينجده : الله

محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

امام الحسن

المستكفي بالله

دوره سى ديكر لرينك عيديد .

وزنى ۱ م، ۳ ط . قطرى ۲۶

خليفه المستكفي باللهك (امام الحق) لقبه تلعب ايدوب بوى سكه لرنده دخى
ضرب ايتديرديكفى ابى المحاسن سويليور . (النجوم الزاهره جلد ۲ صفحه ۳۰۸)
(امام الحق) عنوانى خلفاى سالفه نك هيچ برى طرفدن استعمال اولنماشدر .
سكه نك وجهنده محرر اولان (ابو الحسن محمد) خليفه مستكفينك مخدومى اولوب
فقط خلافتى احراز ايتماشدر .

— ۷۲۹ —

تاريخى ۳۳۴

يازيلرى و قطعه سى براز اوافقدر .

قطرى ۲۲

— ۷۳۰ —

تاريخى ۳۳۴

وجهنك مراكى اطرافنده بردارته واردر .

قطرى ۲۴

خليفه مستكفي باللهك التون سكه لرينى ديكر قتالوقلرده دخى كورمديك .

— ۷۲۶ —

تاریخی ۳۳۳

وجهتک مرکزی بردائره ایله محاطدر. وبالاسنده (۱) یوقدر.

ظہری ایکی دائره ایچنده : الله

محمد

رسول الله

صلی الله علیه

المستکفی بالله

دوره سی دیکرلری کبیدر.

قطری ۲۳ (بیٹل)

لوحه ۵

— ۷۲۷ —

تاریخی ۳۳۳

بالاده کینه مشابه اولوب انجق ظہرینک مرکزی ایکی یرینه بردائره
ایله مستدیردر.

قطری ۲۴

— ۷۲۸ —

تاریخی ۳۳۴

مرکزنده : لا اله الا الله

وحده لا شریکله

ابو الحسن محمد

بن امیر المؤمنین

دوره سنده : بسم (الح) بمدينة السلام سنه اربع وثلثین وثلثمایه

(المظفر ابو الوفا) امير الامرا (توزون) ك عنوانيدر . مومى اليه خليفه المتقى
عصرنده و ۳۳۱ سالنده امير الامرا الق منصبه تعيين اولنوب خليفه مستكفينك
خلافتنده دخی كندوسى مسندنده ابا قلنش و ۳۳۴ سنهسى محرمنده وفات
ايتشدر . (لاووا) قتالوغنده مذكور سكه لر ايله خليفه المستكفينك ديكر سكه لرى
حقنده بعض مطالعه بيان ايتش ايسه ده كوسترديكى سنه لرده بعض سمو اولوب مذ-
كور قتالوقده ايسه اشبو سكه لردن يوقدر . Lavoix, Kha . Ori . p . 349

— ۷۲۴ —

تاريخى ۳۳۳

۷۲۳ نومرونك عینی اولوب يازیلری براز فرقلیدر .

وزنى ۱۴ ط . قطرى ۲۴

— ۷۲۵ —

تاريخى ۳۳۳

دورهى بالاده كيلرك عینیدر .

ظہری ایکی دائره ایچنده : لله

محمد

رسول الله

صلى الله عليه

المستكفي بالله

الخليفه

دورهسى ديكرلرينك عینیدر .

قطرى ۲۵

— ﴿﴾ ۲۲ ابو القاسم عبدالله المستكفي بالله ﴿﴾ —

۳۳۳ — ۳۳۴

کوش

﴿﴾ مدينة السلام ﴿﴾

— ۷۲۳ —

تاريخي ۳۳۳

درجہ مرکز زنده :

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

المظفر

ابو الوفا

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام

سنة ثلث وثلثين وثمانماية

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائرہ ایچندہ : لله

محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

المستكفي بالله

الخليفة

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

قطری ۲۵ وزنی ۱ م . ۰

— ۷۲۱ —

تاریخی ۳۳۳

بمدينة السلام سنه ثلث وثلثین وثلثمائة

ظہری بر دائره ایچندہ: لله

محمد

رسول الله

صلى الله عليه

المتقى لله

دوره سی دیکر لری کییدر.

وزنی ۹ ۱/۲ ط. قطری ۲۴

— ۷۲۲ —

تاریخی ۳۳۳

رسم خطی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۳

معنایینی افاده ایدہ یور. (برهان قاطع جلد ۱ صفحہ ۲۴۳) حالبوکہ بر نقطہ لی جیم ایلہ (بحکم) ترکیہ اعتبار اواندیفی خالدہ هیچ بر معنای متضمن دکدر. حاصلی اسم مذکورک تحریفہ اوغرامش اولدیفندہ شہہ یوقدر. فی الواقع موی الہک اولوقت خطۂ عراقیہ دہ کسب انش اولدیفی قوت وشہرتہ بناءً عربلر بأ ایلہ جیمک نقطہ لینی الصاق و شو صورتلہ بانی یایہ تحویل ایلہ (بحکم) ایتش اولدقلى محتمل اولدیفی کبی بالعکس اسم مذکورک اصلی بویلہ اولدیفی خالدہ مرور زمانلہ اولندہ کی یانک ایکی نقطہ سنی تفریق ایلہ برنجی حرفی بایہ قلب وایکنجی حرفی جیمہ تبدیل ایدرک (بحکم) ایتشلردر. اگر (بحکم) ایسہ قورد معناسنی افادہ ایتک اوزرہ فارسیدن مأخوذ اولق لازم کلہ جکدر.

— ۷۱۹ —

تاریخی ۳۳۰

ویجی مرکزندہ : لا الہ الا
الله وحده
لا شریک لہ
ابو منصور بن
امیر المؤمنین

دورہ سندہ (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة
السلام سنة ثلثین وثلثمائة
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری دیکر لرینک عینی عبارہ بی شاملدر.

وزنی ۱ م، ۱۳ ط. قطری ۲۴

— ۷۲۰ —

تاریخی ۳۳۰

بالادہ کینہ مشابہ اولوب یازیلری براز کوچکدر.

(دلیکی) وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۷

— ۷۱۷ —

تاریخی ۳۲۹

عینی اولوب یازیلری بر از اینجه در .

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۵

— ۷۱۸ —

تاریخی ۳۲۹

وجهك سرکری دخی بر دائره ایله و ظهري ایکی دائره ایله محاطدر .

لوحه ۴ (کناری قیریق) قطری ۲۶

بالاده ۷۱۵ — ۷۱۸ نومرولی درت عدد سکه ده اسمی محرر اولان (ابوالحسین بجمک) اسرای اتر اکدن اولوب راضی خلیفه عصرنده واسط والیسی اوله رق مؤخرأ امیرالامرا نصب اولمش و خلیفه المتقی دخی بدایت خلافتنده کندوسنی امیرالامراق مسندنده ایقا ایشدر . ۳۲۹ سنه سی اواخرنده وفاة ایشدر .

بو ذاتک اسمی بعض روایتیه کوره ترجمه اوله رق (بجمک) اولدیغی حالده بالاخره تعریب ایله (بجمک) اولشدر .

منجم باشی دیورکه: «بجمک لفظنده مشهور صیغه مضارع ایله اولوب بعض معتمد علیه نسخه ده (بجمک) دیو مضبوط کوردیم .» (مخایف الاخبار جلد ۲ صیغه ۱۷۲) .

بو اسمی ابن اثیر و ابی الفدا (بجمک) یازیورلر . فقط یاقوت ایله ابی الفداتک بعض نسخه سنده یا و حأ ایله (بجمک) یازلشدر . ابی المحاسن دخی یا و حیم ایله (بجمک) یازه رق انجق حرکه لرینی کاه فقهه ایله بجمک و کاه ضمه ایله بجمک تحریر ایش اولدیغی کی یا و حأ ایله (بجمک) روایتی دخی ذکر ایشدر (النجوم الزاهره فی ملوک مصر و القاهرة جلد ۲ صیغه ۲۲۲ و ۲۶۰)

دیگر طرفدن مؤرخین مشهوره دن ابو الفرج تاریخ مختصر الدوله و منجم باشی سالف الذکر مخایف الاخبارده اسم مذکور ی علی العموم یا و حأ ایله (بجمک) دیو ضبط و تحریر ایدوب خاجی خلیفه و نظمی زاده و سائر مشاهیر مؤلفین عثمانیه دخی بوضورتی قبول ایشلدر .

لسان فارسیده اوج نقطه لی جیم ایله (بجمک) ایوان و اوتاغ و برده قورد

— ۷۱۵ —

تاریخی ۳۲۹

دورهی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ابوالحسین یحکم

مولی امیر المؤمنین

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام

سنة تسع وعشرين وثلاثمائة

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظهري بردارته ایچنده : الله

محمد

رسول

الله

المتقى لله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

قطری ۲۵ وزنی ۱ م .

— ۷۱۶ —

تاریخی ۳۲۹

ظهريك مرکزی بریرینه ایکی دائره ایله مستدیر در .

قطری ۲۵

— ۷۱۱ —

تاریخی ۳۳۰

رسم خط و نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۴

اشبو سکه لک عینی (لاووا) قتالوغنده (بمیل) اولق اوزره کوسترمشدر.
(Lavoix, Kha. Ori. p. 315.) واقعا ۳۳۰ تاریخنده خطه عراقیده بنو
حمدانک ناملری محرر اوله رق مسکوکات ضرب و اخراج اولمغه باشلامسیله سنه
مذکوره ده یالکیز خلیفه المتی باللهک اسمنه کیش سکه لر پک نادر در .
زیرده بنو حمدان مسکوکاتنه مراجعت اولنه .

بالکوفه

— ۷۱۲ —

تاریخی ۳۲۹

بالکوفه سنه تسع و عشرين و ثلثمایه

وزنی ۱۵۲ ط . قطری ۲۳

مدینه السلام

— ۷۱۳ —

تاریخی ۳۲۹

بمدینه السلام سنه تسع و عشرين و ثلثمایه

ظهرینک مرکزی ایکی دائره ابله مستدیردر .

وزنی ۱۲۴ ط . قطری ۲۳

— ۷۱۴ —

تاریخی ۳۲۹

یازیلری اینجه و قطعه سی براز کوچکدر .

وزنی ۱ م، ۱ ط . قطری ۲۳

— ﴿﴾ ۲۱ ابو اسحاق ابراهيم المتقى لله ﴿﴾ —
 ۳۶۹ — ۳۳۳

كموش

﴿﴾ البصره ﴿﴾

— ۷۱۰ —

تاريخى ۳۳۰

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

ابو منصور بن

امير المؤمنين

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره سنه
 ثلثين وثلثمائة

د (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظهري برداره ايجنده: لله

محمد

رسول

الله

المتقى لله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

ورنى ۱۴ ط. قطرى ۲۴

(ابو منصور) خليفه متقى لله محمد وميدر.

— ۷۰۹ —

تاریخی ۳۲۸

بواسط سنہ ثمان وعشرین وثلثمایہ

وجهنك مركزنده كلمه توحيددن صكره : { ابو الفضل بن } عبارہ سی محرر در .
{ امير المومنين }

(بجمل) قطری ۲۴

— ۷۰۵ —

تاریخی ۳۲۸

یازیلری اینجه در :

قطری ۲۳ (کناری کسکیدر)

— ۷۰۶ —

تاریخی ۳۲۹

بمدینة السلام سنه تسع وعشرين وثلاثماية

وجهك مركزنده كلمه توحيددن صكره : { ابو الفضل بن } يازلامشدر .

ظهرينك مركزي زيرنده : (د) منقوشدر .

قطری ۲۴ (بمثل)

— ۷۰۷ —

تاریخی ۳۲۹

بمدینة السلام سنه تسع وعشرين (وثلاثماية) « يازلامشدر . »

ظهرينك مركزي زيرنده : (د) يوقدر .

قطری ۲۵ (بمثل)

واسط

— ۷۰۸ —

تاریخی ۳۲۶

بواسط سنه ست وعشرين وثلاثماية

ظهرينك مركزي زيرنده : (د) يوقدر .

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط . قطری ۲۴

— ۷۰۰ —

تاریخی ۳۲۷

بمدينۃ السلام سنۃ سبع وعشرين وثلاثماية

وجہنك مركزندہ كلۃ توحيددن صكرہ: { ابو الفضل بن } عبارہ سی محرر در .
{ امير المؤمنين }

(۶۸۳) نومرو نك عیندر .

ظہر نك مركزی ایکی دائرہ ابلہ مستبدر در .

قطری ۲۵ وزنی ۱۴ ط .

— ۷۰۱ —

تاریخی ۳۲۷

عبارہ سی عینی اولوب یازیلری فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۷۰۲ —

تاریخی ۳۲۷

نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۷۰۳ —

تاریخی ۳۲۸

بمدينۃ السلام سنۃ ثمان وعشرين وثلاثماية

قطری ۲۵

— ۷۰۴ —

تاریخی ۳۲۸

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۶۹۴ —

تاریخی ۳۲۵

وجهنك مركزيه دوره لری آرمسی دائره لری ايله محاطدر .

قطری ۲۴

— ۶۹۵ —

تاریخی ۳۲۵

وجهنك يالكز مركزی بر دائره ايله محاطدر .

قطری ۲۴

— ۶۹۶ —

تاریخی ۳۲۶

بمدينة السلام سنه ست وعشرين وثلاثماية

ظهرينك مركزی ايكي دائره ايله مستديردر .

قطری ۲۵

— ۶۹۷ —

تاریخی ۳۲۶

ظهرينك مركزی اطرافنده ايكي يرينه بر دائره واردر .

قطری ۲۵

— ۶۹۸ —

تاریخی ۳۲۶

ظهرينك مركزی ايكي دائره ايله محاط اولوب زیرنده : (د) يوقدر .

قطری ۲۶

— ۶۹۹ —

تاریخی ۳۲۶

يازيلری پك اينجه وظهرينك مركزی بر دائره ايله مستديردر .

قطری ۲۴ (کناری قیریق)

— ۶۸۹ —

تاريخي ۳۲۴

وجهنك ايكي دوره سي پيننده بر دائره واردر .

قطري ۲۷

— ۶۹۰ —

تاريخي ۳۲۴

وجهنك دوره لري اره سنده دائره يوقدر .

ظهيرنك مركزي اطرافنده ايكي يرينه بر دائره واردر .

قطري ۲۷

— ۶۹۱ —

تاريخي ۳۲۴

ظهيرنك مركزنده (الراضى بالله) ك زيرنده : (د) يوقدر .

قطري ۲۵

— ۶۹۲ —

تاريخي ۳۲۵

بمدينة السلام سنه خمس وعشرين وثلثمائة

ظهيرنك مركزي زيرنده : (د) منقوشدر .

قطري ۲۴

— ۶۹۳ —

تاريخي ۳۲۵

يازيلري جزئى فرقليدر .

قطري ۲۵

— ۶۸۵ —

تاریخی ۳۲۲

وجهنک مرکزیله دورہ سنده کی عبارتہ لہر دائرہ ایلہ محاطدر .

قطری ۲۷

— ۶۸۶ —

تاریخی ۳۲۲

وجهنک یالکز مرکزی بر دائرہ ایلہ محاط اولدینی کی ظہرینک مرکزی دخی ایکی
یرینه بر دائرہ ایلہ مستدیردر .

قطری ۲۵

— ۶۸۷ —

تاریخی ۳۲۳

بمدینة السلام سنہ ثلث وعشرین وثلثمایة

وجهنک مرکزنده دائرہ یوقدر . ظہرینک مرکزی ایکی دائرہ ایلہ محاطدر .

قطری ۲۷

— ۶۸۸ —

تاریخی ۳۲۴

بمدینة السلام سنہ اربع وعشرین وثلثمایة

ظہرینک مرکزی زیرنده بر (د) دال منقوشدر . شویله :

لله

محمد

رسول

ال

الراضی بالله

د

قطری ۲۶

— ۶۸۳ —

تاریخی ۳۲۸

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ابو الفضل

بن امیر المومنین

دوره سنده (داخلاً): بسم (الح) بالكوفه سنه ثمان وعشرين

وثلثمائة

• (خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظہری عباراتی بالاده کيلرك عیندر.

لوحة ۴ (بمثال) قطری ۲۵

(ابو الفضل) خلیفه راضی باللهک اوغلی عبداللهک کنیه سیدر. خلیفه اولما مشدر.

مدينة السلام

— ۶۸۴ —

تاریخی ۳۲۲

مدينة السلام سنه اثنتین وعشرين وثلثمائة

وجهنده کله توحیددن صکره: { ابو الفضل بن } عباره سی محرر دکلدن .
امیر المؤمنین

(۶۷۸) نومرونک عیندر.

(دلیکلی) وزنی ۱۲ ط. قطری ۲۶

— ۶۸۰ —

تاریخی ۳۲۳

رسم خطی فرقلیجدر.

قطری ۲۶

— ۶۸۱ —

تاریخی ۳۲۳

بودخی فرقلیدر.

قطری ۲۷

الكوفه

— ۶۸۲ —

تاریخی ۳۲۶

بالکوفه سنه ست وعشرین وثلثمایه

(۶۷۸) نومرولی سکەنک عینی اولوب وجهنک مرکزی بالاسنده

بر نقطه واردر. شویله :

لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

وزنی ۱ م، ۲ ۴ ط. قطری ۲۶

(لاوا) قتالوغنده اشبو تاریخله مورخ وکذک کوفهده مضروب برسکهینی

(بیثل) اولقی اوزره کوسترمشدرد. Lavoix, Kha, Ori. P. 341.

البصره

— ۶۷۸ —

تاریخی ۳۲۲

و جری مرکزنده :

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده (داخل) : بسم (الخ) بالبصره سنة اثنتین وعشرین
وثلثمائة

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

ظری بردائره ایچنده :

محمد

رسول

الله

الراضی بالله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱ م ، ۱ ۱/۴ ط . قطری ۲۶

سر من رای

— ۶۷۹ —

تاریخی ۳۲۳

بسر من رای سنة ثلث وعشرین وثلثمائة

وزنی ۱ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

کھوش

— ۶۷۷ —

ثالث، محل ضربی یازلامشدر . تاریخ ۳۲۶

دعویٰ مرکزده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له .
عمر ۶

دوره سنده (داخل) : بسم الله ضرب هذا الدرهم سنه ست
وعشرين وثلاثمائة
» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائرہ ایچندہ : لله
محمد
رسول الله
الرازی بالله
احمد ۶

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)
(بمیل) (کنار لری کسیکدر) وزنی ۱۰ ط . قطری ۱۵

اشبو سکده اسملری مندرج اولان (عمر) ايله (احمد) کیم اولدقلری
اکلایه مدق . انجق (احمد) بوتاریخلره مصادف اوله رق خرسان والیسی بولنان
ابی علی احمد بن محتاج اولق احتمالدر . سکته ک محل ضربنک محرر اولامسی دخی
مذکور اسملرک ییلنسنی اشکال ایلکده در .

۲۰ ابو العباس احمد الرازی بالله

۳۶۲ - ۳۶۹

التون

مدينة السلام

— ۶۷۶ —

تاریخی ۳۲۲

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدين بمدينة السلام

سنة اثنتين وعشرين وثلاثماية

(خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردائره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

الرازی بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحة ۴ (بیتل) دلیکلی، التون، وزنی ۱ م، ۱/۴ ط. قطری ۲۳

سر من رای

— ۶۷۴ —

تاریخی ۳۲۱

[سر م] ن رای سنه احدى وعشرين و ثلثمائة

وزنى ۱ م ۱ ط . (براز بوزقدر) قطرى ۲۲

مدينة السلام

— ۶۷۵ —

تاریخی ۳۲۲

بمدينة السلام سنة اثنتين وعشرين و ثلثمائة

(۶۷۳) نومرونك عيندر .

دجهرى

[لله]

مرکزده :

ظهرى

محمد رسول الله

الله القاهرة بالله

المنتقم من اعدا

الله لدين الله

دوره سى ديكركلى كيدر .

وزنى ۱۴ ط (ايلشدر) قطرى ۲۴

خليفة مشاراليك التون سكه لرى بشقه قتالوقلرده دخى كورلما مشدر .

— ۱۹ ابو منصور محمد القاهر بالله —

۳۶۲ — ۳۶۰

كموش

حلوان

— ۶۷۳ —

تاريخي ۳۲۱

ربعي مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

ابو القاسم بن

امير المؤمنين

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدرهم بحلوان

سنه احد [ى وعشر] بن وثله مائة

(خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظري بر دائره اينجنده: لله

محمد

رسول

الله

القاهر بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحة ۴ وزنى ۱ م ۸ ط. قطري ۲۴

خليفه قاهر بالله محمد بن عبد العزيز كنيه سى بعض تاريخ لوده (ابو القسم)

ديو مضبوط ايسه ده اشبو سكه ده مندرج بولندينى وجهه (ابو القاسم) اوله جقدر.

— ۶۷۱ —

تاریخی ۳۱۹

بمدينة السلام سنة تسع عشرة وثلاثماية

وجهك مركزى برداثره ايله محاط اولوب بالاسنده : (.) ظهرك مركزينك
ايكنجى ايله اوچنجى سطرى بيننده وبرده زيرنده بر (.)

قطرى ۲۶

نصيبين

— ۶۷۲ —

تاریخی ۲۹۷

بنصيبين سنة سبع وتسعين ومائتين

وجهك مركزنده يالكز كلمه توحيد اولوب { ابوالعباس بن }
اميرالمومنين } عباره سى محرر دكلدر.

(يمثل) قطرى ۲۷

— ۶۶۵ —

تاریخی ۳۱۵

بمدینه السلام سنه خمس عشرة و ثلثمائة

قطری ۲۶

— ۶۶۶ —

تاریخی ۳۱۵

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۶۶۷ —

تاریخی ۳۱۷

بمدینه السلام سنه سبع عشرة و ثلثمائة

قطری ۲۸

— ۶۶۸ —

تاریخی ۳۱۷

یازیلری فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۶۶۹ —

تاریخی ۳۱۸

بمدینه السلام سنه ثمان عشرة و ثلثمائة

قطری ۲۶

— ۶۷۰ —

تاریخی ۳۱۸

خط و نقشی فرقلیجه در .

قطری ۲۵

— ۶۶۰ —

تاریخی ۳۱۲

بمدينة السلام سنة اثنتی عشرة وثلثمائة

ظهرینك مرکزنده کی عبارتہ نك ایکنجی ایله اوچنجی سطرى آرہ سندہ وبردہ زیرندہ: (۰)
قطرى ۲۷

— ۶۶۱ —

تاریخی ۳۱۳

بمدينة السلام سنة ثلث عشرة وثلثمائة

وجهنك مرکزى بالاسندہ: (:) وزیرندہ: (۰)
قطرى ۲۶ (بیتل)

— ۶۶۲ —

تاریخی ۳۱۳

پازیلری فرقلیدر . وجهنده نقطه یوقدر .

قطرى ۲۵

— ۶۶۳ —

تاریخی ۳۱۴

بمدينة السلام سنة اربع عشرة وثلثمائة

قطرى ۲۵

— ۶۶۴ —

تاریخی ۳۱۴

ظهرینك مرکزى زیرندہ: (۰)

قطرى ۲۶

— ۶۵۵ —

تاریخی ۳۰۷

وجہنک مراکزی زیرندہ کی (۰) یوقدر.

قطری ۲۶

— ۶۵۶ —

تاریخی ۳۰۸

بمدینۃ السلام سنہ ثمان وثلاثمائیۃ

قطری ۲۷

— ۶۵۷ —

تاریخی ۳۰۸

براز فرقلیدر.

قطری ۲۶ (دلیکی)

— ۶۵۸ —

تاریخی ۳۱۱

بمدینۃ السلام سنۃ احدى عشرة وثلاثمائیۃ

ظہرنک مراکزی زیرندہ برشی یوقدر.

قطری ۲۷

— ۶۵۹ —

تاریخی ۳۱۱

یازیلری براز بشقہدر.

قطری ۲۶

— ۶۵۰ —

تاریخی ۳۰۴

بمدينة السلام سنة اربع وثشماية

وجهك مركزى بر دائره ايله وظهرينك مركزى ايكي دائره ايله محاطدر .

قطرى ۲۶

— ۶۵۱ —

تاریخی ۳۰۴

وجهك مركزى اطرافنده دائره يوقدر .

ظهرينك مركزنده كي عبارتهك زيرنده : (ر)

قطرى ۲۵ (يمثل)

— ۶۵۲ —

تاریخی ۳۰۵

بمدينة السلام سنة خمس وثشماية

ظهرينك مركزى بر دائره ايله محاطدر . (ر) يوقدر

قطرى ۲۵ (دليکلى)

— ۶۵۳ —

تاریخی ۳۰۶

بمدينة السلام سنة ست وثشماية

ظهرينك مركزنده كي عبارتهك زيرنده اشارت : (ص)

قطرى ۲۵ (يمثل)

— ۶۵۴ —

تاریخی ۳۰۷

بمدينة السلام سنة سبع وثشماية

وجهك مركزنده كي عبارتهك زيرنده (.)

ظهرينك » » » (۴)

قطرى ۲۷

— ۶۴۵ —

تاريخي ۳۰۰

انجق ظهريك مركزي زبرنده : (. .) يوقدر .
قطري ۲۶ (بمثل)

— ۶۴۶ —

تاريخي ۳۰۱

بمدينة السلام سنة احدى وثلاثماية
قطري ۲۷

— ۶۴۷ —

تاريخي ۳۰۲

بمدينة السلام سنة اثنتين وثلاثماية
ظهريك مركزنده ايكنجي ايله اوچنجي سطر آره سنده : (.)
وزني ۱۳ $\frac{1}{4}$ ط . قطري ۲۷

— ۶۴۸ —

تاريخي ۳۰۲

عينيدر .
قطري ۲۵

— ۶۴۹ —

تاريخي ۳۰۲

وجهنك مركزنده سطرلر آره سنده : (.) يوقدر .
قطري ۲۶

مدينة السلام

— ۶۴۱ —

تاریخی ۲۹۵

بمدينة السلام. سنة خمس وتسعين ومائتين

ظهريك مركزي بردارثه ايله محاطدر.

(بمثل) وزي ۱ م قطري ۲۶

— ۶۴۲ —

تاریخی ۲۹۶

بمدينة السلام. سنة ست وتسعين ومائتين

وجهنك مركنده كلمه توحيددن صكره: { ابو العباس بن } عباره سي يازلامشدر.

ظهريك مركزي ايكي دائره ايله مستديردر.

قطري ۲۷

— ۶۴۳ —

تاریخی ۲۹۶

رسم خطي فرقليجهدر.

قطري ۲۷

— ۶۴۴ —

تاریخی ۳۰۰

بمدينة السلام. سنة ثلثمائة

وجهنك مركنده كلمه توحيددن صكره: { ابو العباس بن } محرردر.

ظهريك مركزي بردارثه ايله محاط اولوب زيرنده: (. .)

قطري ۲۰

سر من رای

— ۶۳۷ —

تاریخی ۳۰۲

بسر [من] رای سنه اثنین و ثلثمایه

(دلیکی) وزی ۱ م قطری

شیراز

— ۶۳۸ —

تاریخی ۳۰۷

بشیراز سنه سبع و ثلثمایه

(بیتل) خلقه به ربط اولغشدر قطری ۲۹

— ۶۳۹ —

تاریخی ۳۰۹

بشیراز سنه تسع و ثلثمایه

(بیتل) (دلیکی) قطری

الکوفه

— ۶۴۰ —

تاریخی ۳۱۹

بالکوفه سنه تسع عشرة و ثلثمایه

طهرینک مرکزنده ایکنجیله اوچنجی سطر آره سنده (۰) و مرکزلی اطراف

جفته دائره ایله مستدیردر.

وزی ۱ م ۱ ط قطری ۲۴

لوحه ۴

(لاووا) قتالوغنده اشبو تاریخده کی برسکه بی بیتل اولقی اوزره نشر اتمشدر.

Lavoix, Kha. Ori. p. 296

مکوش

الاهواز

— ۶۳۵ —

تاریخی ۳۰۱

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ابو العباس بن

امیر المؤمنین

دوره سنده (داخلًا) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالاهواز

سنة احدى وثلاثماية

» (خارجًا) : لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردارہ ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

المقتدر بالله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

(بیٹل) وزنی ۱ م ۱ ط ۰ قطری ۲۴

حران

— ۶۳۶ —

تاریخی ۳۱۷

بحران سنة سبع عشرة وثلاثماية

(بیٹل) قطری ۲۴

بالاده کی سکه ده اسمی بولنان (احمد بن علی) بن صعلوک (قم) عاملی اولدیفنی
 حالده ۳۰۴ تاریخنده آل سامان اداره سنده بولنان محمدیه (ری) شهرخی ضبط
 ایله الی سنه قدر اورانک رأس اداره سنده بولندقدن صکره ۳۱۱ سالنده
 مخالفتنه مبنی ابن ابی الساج ایله وقوع بولان محاربه ده وفاته ایتمشدر . (ری)
 شهری بالاخره ینه آل سامان الیه کجوب فقط ۳۱۵ ده تکرار ابن ابی الساج ضبط
 ایله سالف الذکر احمدک برادری محمد بن علی بن صعلوک اورایه مسلم نصب ایتمش
 و برسته صکره بتکرار سامانیل استرداد ایتمشدر . (ابن اثیر جلد ۸ صحیفه ۳۳
 و ۴۵ و ۵۲) انکتره موزمسی مسکوکات اسلامیة قتالوقلری علاوه سنده (Vol. IX,
 p. 18.) موسیو استانی - لان - پول (محمد بن علی) نامنی شامل ۳۱۵ تاریخی
 و محمدیه کسملش برالتون سکه نشر ایتمش واشبو محمدک ۳۱۶ تاریخنده خلیفه مقتدرک
 وزیرى اولان محمد بن علی بن مقله اولق احتمالی بیان ایتمشدر . فقط بوطن سهو
 اولوب محمد بن علی سالف الیابن احمد بن علی صعلوکک برادری اولدیفنده شهبه
 یوقدر.

سنین مذکوره ده محمدیه ده ضرب اولنان مسکوکات سامانیه اشاغیده آل سامان
 سکه لری صره سنده کوریلور.

مدينة السلام

— ۶۳۳ —

تاریخی ۳۰۶

بمدينة السلام سنه ست وثلثمایه

۶۲۷ نومرولی التونه مشابه اولوب ظهرینک مرکزی زیرنده برهء (۹)
 التون، وزنی ۱ م ۴ ط . قطری ۲۴

— ۶۳۴ —

تاریخی ۳۱۲

بمدينة السلام سنه اثنتی عشره وثلثمایه

ظهرینک مرکزی زیرنده (۹) منقوش دکلدور .
 التون، وزنی ۱ م ۳ ط . قطری ۲۴

(عمیدالدوله) ۳۲۰ سالنده مسند وزارتده بولنان الحسین بن القاسمک اقبیدر.
 « فلقبه عمید الدولة و ضرب اسمه على الدينار والدرهم » (ابن اثیر جلد ۸ صحیفه ۷۴)
 (استانلی - لان - پول) انکاتره موزه سی مسکوکات شرقیه قتالوقلری علاوه سندده
 (Ad. Vol. IX, P. 77.) مصرده مضروب ۳۲۰ تاریخی بر سکه نشر ایتمش
 وبونده (عمیدالدوله) مسکوک بولنمش اولمسیله اشیو عنوانک اولوقت مصر والیسی
 بولنان محمد بن طنجک اولقی احتمالی بیان ایتمش ایسه ده سهودر. زیرا بروجه
 محرر ابن اثیرک روایتی صحیح اولقله برابر (لاووا) قتالوغنده ۳۲۰ تاریخیله
 (تستر من الاهواز) و (مدینة السلام) ده ضرب ایدلش بویه ایکی سکه کوستروب
 بناء علیه بالکتر مصرده دکل بالاده کی سکه ایله برابر مختلف درت محله وبرتاریخده
 عینی عنوانی شامل سکه لر کلسی روایت مذکوریه بی تأیید ایتکده در .

ماء الکوفه

— ۶۳۱ —

تاریخی ۳۱۱

بماء الکوفه سنه احدى عشرة وثلاثماية

(۶۲۹) نومرولی التونه مشاهددر .

(بیئل) التون، وزنی ۱ م ۴ ط . قطری ۲۶

المحمدیه

— ۶۳۲ —

تاریخی ۳۰۹

بالمحمدیه سنه تسع وثلاثماية

(۶۲۷) نومرولی التونه مشاهددر .

دبره

الله

بر دائره ایچنده :

ظهری

محمد

رسول الله

المقتدر بالله

احمد بن علی

دوره سی دیکرلری کبیدر .

(بیئل) التون، وزنی ۱ م ۲ ط . قطری ۲۳

حلب

— ۶۲۸ —

تاريخي ۳۱۱

بحلب سنة احدى عشرة وثمانماية

نقش و عبارته سي بالاده كي ۶۲۷ نومرولى التونك عيدير .

(بمئل) التون، وزنى ۱ م، ۲ ۴ ط . قطرى ۲۵

سوق الاهواز

— ۶۲۹ —

تاريخي ۳۱۴

بسوق الاهواز سنة اربع عشرة وثلثماية

نقش و عبارته سي ۶۲۷ نومرولى التونه مشابه اولوب ظهريتك

مركزي زيرنده بر (۰)

(بمئل) التون، وزنى ۱ م، ۲ ۴ ط . قطرى

— ۶۳۰ —

تاريخي ۳۲۰

بسوق الاهواز سنة عشرين وثلثماية

بالاده كينك عيدير .

دبري

الله

بر دائره ايچنده :

ظهري

محمد

رسول

الله

المقتدر بالله

عيد الدولة

دوره سي ديكرلى كيدير .

(بمئل) التون، وزنى ۱ م ۴ ۴ ط . قطرى ۲۵

لوحة ۴

اشبو سكه نك وجهي زبرنده اسمي بولان (ابو الحسن) علي بن الفرات خليفه
المقتدرك او تاريخده مسند وزارتنده ایدی . ظهر سكه ده مندرج (يوسف بن
ديوداد) مشهور (ابي الساج) اولوب برادري محمدن صكره ۲۸۸ ده آرزنجان
واليسی نصب اولمش ایدی . ۳۱۵ سالنده قرامطه ايله وقوع بولان محاربه ده
وفات ايتشدرد . (ابن اثیر جلد ۸ صفحه ۵۳) ابي الساج عائله سنك ناملرینی حاوی
اولان مسكوكات بعض قتالوفلرده باشلی باشنه كوسترلمكده ايسنه ده بونلر خلفای
عباسیه نك والیرلی حكمنده بولنمسیله بز اشبو سكه نك مسكوكات عباسیه صره سنه
ادخالنی مناسب كوردك .

الاهواز

— ۶۲۷ —

تاریخی ۳۰۶

دجری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

ابو العباس بن

امیر المؤمنین

دوره سنده (داخلًا) : بسم (الخ) بالاهواز سنه ست عشرة

وثأماية

» (خارجًا) : لله الامر من قبل (الخ)

ظری بر دأره ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

المقتدر بالله

» دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

التون، وزنی ۱ م، ۹ ط . قطری ۲۵

(ابو العباس) خليفه المقتدر باللهك مخدومی (الراضی بالله) ك كنيه سیدر .
مقتدرك اكثری سكه لرنده اسمی واردر .

— ﴿﴾ ۱۸ ابو الفضل جعفر المقتدر بالله ﴿﴾ —

۲۹۵ — ۳۲۰

التون

﴿﴾ اردبیل ﴿﴾

— ۶۲۶ —

تاریخی ۲۹۷

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

الوزیر ابوالحسن

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر باردبیل سنه

سبع وتسعين ومائتين

د (خارجاً): S لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردائره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

المقتدر بالله

یوسف بن دیوداد

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

لوحه ۴ (دلیکلی) التون، وزنی ۱ م، ۲ ط. قطری ۲۲

— ۶۲۱ —

تاریخی ۲۹۳

یازیلری فرقایجهدر .

قطری ۲۳

— ۶۲۲ —

تاریخی ۲۹۵

بمدینه السلام سنه خمس وتسعين ومائتين
كذلك وجهنك سرکرنده (ولی الدوله) محرر دکلدر .

قطری ۲۵

— ۶۲۳ —

تاریخی ۲۹۵

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۶۲۴ —

تاریخی ۲۹۵

نقشی و رسم خطی براز بشقه در .

قطری ۲۴

— ❦ —

مصر

— ۶۲۵ —

تاریخی ۲۹۲

بمصر سنه اثنتین وتسعين ومائتين
كذلك وجهنك سرکرنده (ولی الدوله) محرر دکلدر .

لوحة ۴ (بمثال) وزنی ۱۳۴ ط . قطری ۲۴

خليفة المكتفي باللهك مصرده طولونيلره غلبه سی ۲۹۲ سنه سی ربيع الاولنده
وقوعبولوب اشبو سکه عباسيلرك مصره دخولليله برابر یعنی تاریخ مذکورده
ضرب اولغش ديمکدره (لاووا) قتالوغنده اشبو سکه نك تاريخيله مورخ برالتون
سکه نشر ايتشدرد . Lavoix, Kha. Ori. p. 270.

خليفة مشار اليهك التون سکه لرندن اشبو قولکسيونده ظهور ايتامشدر .

الكوفه

— ۶۱۶ —

تاریخی ۲۹۱

بالکوفه سنه احدى وتسعين ومائتين
وجهك مرکزی زیرنده: (ولی الدوله) محرردر.
وزنی ۱۱ ۲/۳ ط.

قطری ۲۶

مدینة السلام

— ۶۱۷ —

تاریخی ۲۹۱

بمدینة السلام سنه احدى وتسعين ومائتين
وجهك مرکزی زیرنده: (ولی الدوله) محرردر.
(دلیکلی) وزنی ۱۴ ۲/۳ ط.

قطری ۲۵

— ۶۱۸ —

تاریخی ۲۹۱

بازیلری اوفاقدر.

قطری ۲۵

— ۶۱۹ —

تاریخی ۲۹۱

رسم خطی فرقلیدر.

قطری ۲۴

— ۶۲۰ —

تاریخی ۲۹۳

بمدینة السلام سنه ثلث وتسعين ومائتين
وجهك مرکزی زیرنده: (ولی الدوله) محرر دکلدردر.

قطری ۲۴

رأس العين

— ۶۱۴ —

تاریخی ۲۹۱

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

ولی الدوله

دوره سنده (داخلًا) : بسم الله ضرب هذا الدرهم برأس العين

سنه احدى وتسعين ومائتين

» (خارجًا) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بالادہ کی کبیدر . مرکزی چفتہ دائرہ ایلہ محاطدر .

نوحہ ۴ (بیشل) وزنی ۱۶ ط . قطری ۲۵

(ولی الدوله) خلیفۃ مشارالیه مکتبی بالہک وزیرى اولان قابم بن عبیداللہک

لقبی اولقی ملحوظدر . تاریخلردہ بوبادہ معلوماتہ تصادف اولنہ مدی .

سر من رای

— ۶۱۵ —

تاریخی ۲۹۴

بسر من رأی سنۃ اربع وتسعين ومائتين

وجہنک مرکزی زیرندہ (ولی الدوله) یوقدر .

وزنی ۱ م . قطری ۲۵

— ﴿ ۱۷ ﴾ ابو محمد علی المکتفی بالله ﴿ ۱۷ ﴾ —

۲۸۹ — ۲۹۵

کروش

﴿ استر من الاهواز ﴾

— ۶۱۳ —

ناریخی ۲۹۳

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدرهم بستر من

الاهواز سنه ثلث وتسعين ومائتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظری بر دائره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

المکتفی بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

(بمیل) وزنی ۱ م ۰ فطری ۲۴

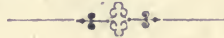
— ۶۱۲ —

تاریخی ۲۸۸

بمدینة السلام سنه ثمان وثمانین و مائتین
و جهنك مركز و دوره سنده دائره لر یوقدر .

قطری ۲۵

مشار الیه المعتضد بالله التون سكه دخی ضرب ایتدیرمش ایسه ده
اشبو قولکسیونده موجودی بولانه مامشدر .

شیراز

— ۶۱۰ —

تاریخی ۲۸۷

دورهی مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخل): بسم (الخ) شیراز سنه سبع و ثمنین و مائتین
 (خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بردائره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

المقتضد بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

وزنی ۱ م فطری ۲۴

اشبو تاریخ ایله مورخ و یمنل اولقی اوزره (لاووا) فتاوغنده بر سکه درج
 Lavoix, Kha. Orie. p. 266 ایچشدر.

مدینه السلام

— ۶۱۱ —

تاریخی ۲۸۴

بمدینه السلام سنه اربع و ثمنین و مائتین

وجهنک مرکزبله دوره داخلیه و خارجیه ی دائره ایله مستدیردر.

وزنی ۱۵ ط. فطری ۲۳

— ﴿﴾ ۱۶ ابو العباس احمد المعتضد بالله ﴿﴾ —

۲۷۹ — ۲۸۹

کموش

— ۶۰۹ —

ثلث، محل ضربی یازدهمشر . تاریخ ۲۸۲

دجری مرکزده: امیر

المو

منین

دوره سنده دائره لر آره سنده: بسم الله ضرب سنة اثنتین وثمانین

ومایتین

ظری مرکزده: لاله

المعتضد

بالله

دوره سنده دائره لر آره سنده: لا اله الا الله محمد رسول الله

لوحه ۴ (بمئل) وزنی ۱ ۱/۴ ط. قطری ۱۳

بوسکه نك عینی نقشده فقط ۱۸ میلیترو قطرنده وه ۱ قیراط وزننده اولقی اوزره
(لاووا) قتالوغنده برسکه درج وارانہ ایتشدرد. Lavoix, Kha. Orie. p. 263.

فارس

— ۶۰۸ —

تاريخي ۲۷۳

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

المفوض الى الله

محمد بن عمرو

دوره سنده (داخل): بسم (الح) بفارس سنه ثلث وسبعين

ومايتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

قهری جفته دائره ايچنده : لله

محمد

رسول

الله

المعتمد على الله

عمرو بن الليث

دوره سی دیکر لری کیدر .

(بمثل) وزنی ۱ م . قطری ۲۲

(عمرو بن الليث) بنو صفاردندر . ۲۶۶ سالنده برادری یعقوب بن الليثك وفاتی اوزرينه خليفه معتمدك برادری الموفق طرفندن خراسان، فارس، اصفهان، وسجستان والبلكرينه تعيين اولنوب برقاچ دفعه عزل ونصب اولندقدن صكره ۲۸۸ ده وفاة ايتشدرد . بوطا ئه ه حائد مسكوكات بعض قتالوقلرده آيروجه كوسترلش ايسه ده موي اليه عمرو عاداتا بروالی صفتنده اجراي حكومت ايتش امرا دن اولديني جهته بز اشبوسكه يني خلفای عباسيه مسكوكاتي صره سنه كچورمكي دها مناسب كوردك . اشبو سكه نك ظهرنده اسمي بولنان محمد عمروك مخدومي اولوب پدرينك حياتنده وفاة ايتكله عمرو دن صكره محمدك مخدومي طاهر برمديت بلاد مدكوره حكومتنده بولنشدر . (ترجمة صحايف الاخبار جلد ۲ صحيفه ۲۴۰ و ۴۲۲)

کوش

﴿ سر من رای ﴾

— ۶۰۷ —

تاریخی ۲۵۷

و جوی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

جعفر

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بسر من رای

سنه سبع وخمسين ومائتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری چفته دائره ایچنده : لله

محمد

رسول

اله

المعتمد على الله

م

دوره سی دیگر لینه مشاہدہ

وزنی ۱۲¼ ط. قطری ۲۳

~~~~~

— ۶۰۵ —

تاریخی ۲۷۱

بسر من رای سنه احدی و سبعین و مائتین
و جهنك مركزی زیرنده (جعفر) یرینه (المفوض الی الله) محرر در .

مهری برداثره ایچنده : الله

محمــــد

رــــول

الــــیــــه

المعتمد علی الله

ذوالوزارتین

دوره سی دیکر لرینک عینیدر .

(بمثل) التون، وزنی ۱ م، $3\frac{1}{4}$ ط فطری ۲۴

(ذوالوزارتین) اشبو عنوانك صاحبی حقننده برکونه معلومات تاریخیه
ظفریاب اوله مدم . احتمالاته کوره (الموفق بالله) اولزمان رأس اموره بولنمغله
انك لقبی اولمیدر .

~~~~~  
مدينة السلام

— ۶۰۶ —

تاریخی ۲۶۱

بمدينة السلام سنه احدی و ستین و مائتین
بالاده کی (۶۰۴) نومردلی سکته هینی عباره و اسملری حاویدر .
(الله الامر) آیه کریمه سنک اولنده (S) اشارت وارددر .

التون، وزنی ۱ م، $4\frac{1}{4}$ ط . فطری ۲۲

~~~~~

(رافقه) ده ۲۷۴ سالنده دخی اشبو سکه نك عینی ضرب اولنوب بردانه سی فرانسه مسكوكات قینه سی قتالوغنده کوسترلشدر . ۲۷۳ و ۲۷۵ سنه لرنده بنی طولوندن خاروبهك اسمنی شامل اوله رق ینه رافقه ده کسلش سکه لر بولندیغی جهتله سنتین مذکور تینك مابیننده یعنی ۲۷۴ ده بالنگز خلیفه اسمنه مضروب اولان مذکور سکه نك جالب نظر ذقت اولدیغی مذکور قتالوق مؤلفی (لاووا) ذکر ایده یور . Lavoix, Kha. Ori. P. 248.

زیرده بنی طولون مسكوكاتنه دخی مراجعت اولنه .

سر من رای

— ۶۰۴ —

تاریخی ۲۵۶

وجہی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

جعفر

دوره سنده (داخلًا) : بسم الله ضرب هذا الدينر بسر من رای

سنه ست وخمسين ومائتين

» (خارجًا) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری برداثره ایچنده : الله

محمد

رسول

الله

المعتمد على الله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

(بیتل) التون، وزنی ۱ م، ۵ ۱/۴ ط . قطری ۲۲

اشبو سکه نك وجہی مرکزنده محرر اولان (جعفر) بالاده ذکر اولندیغی وجهه خلیفه المعتمدك مخدومی المفوض الى الهك اسمیدر .

— ۱۵۰ — ابو العباس احمد المعتمد على الله —

۲۵۶ — ۲۷۹

التون

الرافقه

— ۶۰۳ —

تاريخي ۲۷۱

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

المفوض الى الله

دوره سنده (داخلاً): بسم الله ضرب هذا الدينر بالرافقة سنة

احدى وسبعين ومايتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظري بر دائره المجدد: لله

محمد

رسول

الله

المعتمد على الله

احمد بن الموفق بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

لوحة ۴ (بمیل) التون، وزنی ۱ م ۳ ط. قطری ۲۴

اشبو سكه درت اسم محرر در . بریسی (المعتمد على الله) که او تارخنده
خليفه بولسان صاحب سكه تك اسميدر . ديكری (الموفق بالله) اولوب المعتمدك
برادری و وكيل مطلقي ایدی . اوچيیسی (احمد) اولوب بوده مشاراليه الموفقك
مخدومی و المعتمدون صكره خليفه اولان (ابو العباس احمد المعتمد بالله) در .
دردنجیسی دخی (المفوض الى الله) که اسمی جعفر اولوب خليفه المعتمدك اوغلیدر .

— ﴿﴾ ۱۴ ابو اسحاق محمد المهتدی بالله ﴿﴾ —

۲۵۶ — ۲۵۵

خليفة مشاراليه نامنه بعض النون وكموش سكه ضرب اولنمش ايسهده
خلافتي بك آز اولديغندن سكه لري دخي نادر در. موزة هاپونك مسكوكاتي
ايچنده بونلردن ظهور ايتما مشدر .

— ۶۰۲ —

تاریخی ۲۵۱

رسم خطی فرقلیجہ در .

(دلیکی) قطری ۲۱

مشارالیه المعتر زمانندہ التون سکہ دخی ضرب ایدلمش ایسہدہ اشبو
طاقدہ موجودی یوقدر .

— ﴿ ۱۳ ﴾ ابو عبدالله محمد المعز بالله ﴿ —

۲۵۱ — ۲۵۵

مکوش

﴿ سر من رای ﴾

— ۶۰۱ —

تاریخی ۲۵۱

دورهی مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بسر من رای

سنه احدى وخمسين ومائتين

د (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظهری مرکزنده : الله

محمد

رسول

الله

المعز بالله

امیر المومنین

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۰

مصر

— ۶۰۰ —

تاریخی ۲۴۹

دہری مرکزندہ: لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

العباس بن

امیر المومنین

دورہ سندہ (داخلاً): بسم اللہ ضرب هذا الدينير بمصر سنہ

تسع واربعين ومائتين

(خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری بالادہ کی التونہ مشاہدہ.

(دلیکلی) التون، وزنی ۱ م، ۳ ¼ ط. قطری ۲۲

اشبو التونردہ محرر اولان (العباس) خلیفۃ مشارالہ مستعین باللہک

مخدومیدر.

مشار الہ زمانندہ کموش سکہ دخی ضرب ایدلمش اولدینی بعض

قتالوقلردن آکلاشیلہ یور.

— ﴿﴾ ۱۲ ابو العباس احمد المستعین بالله ﴿﴾ —

۲۴۸ — ۲۵۱

التون

﴿﴾ صنعاً ﴿﴾

— ۵۹۹ —

تاریخی ۲۴۹

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

العباس بن

امیر المومنین .

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدين بصنعا سنة تسع واربعين
ومايتين

ظہری مرکزنده: لله

محمد

رسول

الله

المستعین بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

لوحة ۴ (بمثال) التون، ورنى ۱۴ ط . قطرى ۱۸

— ﴿﴾ ۱۱ ابو جعفر محمد المنتصر بالله ﴿﴾ —

۲۴۷ — ۲۴۸

مشار الیه المنتصر باللهک یالکز (سر من رای) ده ضرب اولمش
کموش سکه لری اولوب دیکر سکه لری نی هیچ بر قتا لوقده کوره مدم .
موزه هایونک قولکسیوننده ایسه آنلردن دخی بولنه مامشدر .

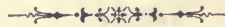

— ۵۹۷ —

تاریخی ۲۴۷

بمصر سنه سبع واربعين ومائتين
بالاده كينك عيني نقش و عبارده در .

(بمثل) التون، وزنى ۱ م، ۵ ط . قطرى ۱۷

كهوش

مدينة السلام

— ۵۹۸ —

تاریخی ۲۴۷

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

المعتر بالله

دوره سنده (داخلاً) : ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنه

سبع واربعين ومائتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظهرى بر دائره ايچنده : لله

محمد

رسول

الله

المتوكل على الله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) المشركون

(بمثل) (دليکلى) وزنى ۱۳ ۱/۴ ط . قطرى ۲۰

بمصر

— ۵۹۵ —

تاريخي ۲۳۳

دجری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدين بمصر سنه

ثالث وثلاثين ومائتين

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بردارہ ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

المتوكل على الله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) المشركون

التون، وزنى ۱ م قطرى ۲۰

— ۵۹۶ —

تاريخي ۲۴۵

بمصر سنه خمس واربعين ومائتين

وجهك مرکزى زیرنده (المعتر بالله) محرردر

النون، وزنى ۱ م، ۵ ط قطرى ۱۷

﴿ الحمدیه ﴾

— ۵۹۳ —

تاریخی ۲۳۴

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

مرکزنده : درجہ

دورہ سندہ (داخلاً) : بسم الله ضرب هذا الدين بالحمدية سنة

اربع وثلثين ومائتين

» (خارجاً) : لله الامر من قبل (الح)

ظہری بالادہ کینک عینی عبارہ پی شاملدری .

(بیٹل) التون، وزنی ۱ م، ۴ ط . قطری ۲۰

﴿ مرو ﴾

— ۵۹۴ —

تاریخی ۲۴۱

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

مرکزنده : درجہ

المعتز بالله

دورہ سندہ : بسم الله ضرب هذا الدين بمرور سنة احدى واربعين

ومائتين

ظہری ، برداؤہ ایچندہ : لله

محمد

رسول

اله

المتوكل على الله

لوحة ۳

(بیٹل) التون، وزنی ۱۲ ۱/۴ ط . قطری ۱۶

المتوكليه

— ۵۹۲ —

تاريخي ۲۴۷

رجري مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شريك له
المعتر بالله [°]

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدينر بالمدينة
المتوكليه سنة سبع واربعين ومايتين
(خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظري مرکزنده : الله
محمد
رسول
الله
المتوكل على الله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

لوحة ۳ (بمثل) التون، وزني ۱ م، ۴ ط. فطري ۱۶

[°] (المعتر بالله) متوكل على اللهك مخدومي اولوب بالاخره مقام خلافته
كشدر. پدريتك زماننده ۲۴۰ تاريخندن صكره اخراج اولنان سكه لره اسمي
ضرب اولمشدر .

— ﴿۱۰﴾ ابو الفضل جعفر المتوکل علی الله ﴿۱۰﴾ —

۲۳۲ — ۲۴۷

التون

سر من رای

— ۵۹۱ —

تاریخی ۲۳۴

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدين بسر من رای

سنه اربع وثلثین ومائتین

(خارجاً): لله الامر من قبل (الخ)

ظہری مرکزنده: لله

محمد

رسول

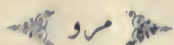
الله

التوکل علی الله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الخ)

التون، وزنی ۱ م، ۴ ط. قطری ۲۱

— ۵۹۰ —

تاریخی ۲۲۷

بمرو سنه سبع وعشرين ومائتين
نقش و طرزی بالاده کی سکینه مشاهد ر .
(بمیل) التون، وزی ۱ م، ۰ ط . قطری ۱۰

مشار اليك خلافتنمده كموش سكمه لر دخی ضرب اولن سديني بعض
قتالوقلردن اكلاشيلوب فقط اشبو طاقدمه ظهور ايتامشدر .

— ﴿﴾ ۹ ابو جعفر هارون الواثق بالله ﴿﴾ —

۲۴۷ — ۲۴۲

التون

﴿﴾ مدينة السلام ﴿﴾

— ۵۸۹ —

تاريخي ۲۳۰

دعوى مركزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدينر بمدينة السلام

سنة ثلثين ومائتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظهرى بر دائره ايچنده: لله

محمد

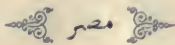
رسول

الله

الواثق بالله

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

(بمثال) التون، وزى ۱ م، ۴ ط. قطرى ۲۱

— ۵۸۸ —

تاریخی ۲۲۳

بمصر سنہ ثلث و عشرين و مائتين
رسم خط و نقشاری بالادہ کی التونہ مشاہدہ .
(یعنی) التون، فطری ۲۱

مشارالہ المعتمد باللہ نامہ ضرب اولنش کموش بعض سکہلر دخی
وارایسہدہ موزہ ہایونک قولکسیونندہ بونلرہ تصادف اولنہ مامشدر .

— ﴿﴾ ۸ ابو اسحاق محمد المعتصم بالله ﴿﴾ —

۲۱۸ — ۲۲۷

التون

﴿﴾ مدينة السلام ﴿﴾

— ۵۸۷ —

تاريخي ۲۲۴

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده (داخله) : بسم الله ضرب هذا الدين بمدينة السلام

سنه اربع وعشرين ومائتين

(خارجاً) : لله الامر من قبل (الخ)

فهری بردارنده : الله

محمد

رسول

الله

المعتصم بالله

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

التون، وزني ۱ م ۴، طه. قطري ۲۰

لوحة ۳

— ۵۸۲ —

تاریخی ۱۹۹

بمدینة السلام سنه تسع وتسعين ومية

قطری ۲۰

— ۵۸۳ —

تاریخی ۱۹۹

یازیلری جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۴

— ۵۸۴ —

تاریخی ۲۰۲

بمدینة السلام سنه اثنتین ومائتین

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

اللہ

۱۷

دورہ سی دیکر لرینہ مشاہدہ .

(بمثال) قطری ۲۳

— ۵۸۵ —

تاریخی ۲۰۳

بمدینة السلام سنه ثلث ومائتین

وجہنک اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزندہ کی عبارتہ نک زیرندہ : (۷)

قطری ۲۵

تا۔ مخفی ۲۰۴

لله

محمد رسول الله

المأمون خليفة الله

مما امر به الامير الرضا

ولی عهد المسلمین

ذوالرأستین

1

دوره سی دیکر لرینک عینیدر.

(بیمثل) قطری ۲۵

بالادہ فارسدہ مضروب سکہ نک شرحہ مراجعت اولنہ .

مدينة السلام

تاریخی، ۱۹۸

مدينة السلام سنة ثمان وتسعين ومية

وجہنک مرکزندہ دیکر لری کی یالکز کلمہ توحید

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

لله

ظہری برداثرہ ایچندہ:

محمد

رسول

السلامة

ذوالرہاستین

دوره سی دیگر لرنه مشاهد.

(دلیکلی) وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۳

الحمد لله

— ०४४ —

تاریخی ۱۹۶

بالحمد لله سنة ست وتسعين ومية

وجهتك اطرافنده خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : لله

[illegible]

رسول

الحمد لله

ذوالرياستين

دوره سی دیکرلری کپیدر .

(بیمثل) قطری ۲۱

— ७५८ —

تاریخی ۲۰۰

بالمحمد و سینه ماستین

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

(بیمثل) وزنی $۱۴\frac{۲}{۳}$ ط. قطری ۲۰

— ०४९ —

تاریخی ۲۰۱

بالمحمدیه سنه احدى و مائتین

○ ○ ○ ○ ○ ○ : خلقة

قطری ۲۵

الكوفه

— ۵۷۶ —

تاریخی ۲۰۰

دعوی مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالكوفه سنة مائتين

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردارہ ایچندہ : لله

محمد

رسول

الله

ذوالریاستین

دوره سی دیگر لری کییدر .

(دلیکی) قطری ۲۴

(لاوا) قتالوغندہ اشو سکه نک تاریخیله مورخ کوفه ده ضرب اولمش برسکه یی
(بمیل) اولقی اوزره نشر ایتشدیر .

Lavoix, Kha. Ori. P. 224.

فارس

— ۵۷۵ —

تاریخی ۲۰۳

مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

المشرق

دوره سنده (داخل): بسم الله ضرب هذا الدرهم بفارس سنة

ثلث ومائتين

» (خارجاً): لله الامر من قبل (الح)

ظہری بر دائره ایچنده: لله

محمد رسول الله

المأمون خليفة الله عما

امربه الامير الرضا ولي عهد

المسلمين على بن موسى

بن علي بن ابي طالب

ذوالرياستين

دوره سی دیکرلرینک عینیدر.

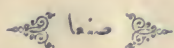
وزنی ۱۵ ط. فطری ۲۴

لوحة ۳

الرضا على بن موسى حقه مؤرخينك رواياتي تأييد ايدر برسكه در. تفصيلاني

ابن اثيرك ۲۰۱ سنه سی وقایعی صره سنده مسطوردر.

~~~~~

— ۵۷۴ —

(ثلث) تاریخى ۲۰۹

دبرى مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بصنعا سنه تسع و مائتين
اطرافنده :

ظہری ایکی دائره ایچنده : لله
محمد
رسول
الله

دوره سنده : لله الامر من قبل (الح)

لوحة ۳ (بمیل) وزنی ۴ ط . قطری ۱۶

— ۵۷۳ —

تاریخی ۲۰۰

رجوی مرکزنده:

لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

المشرق

دورمسنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة سمرقند سنة
مائتین

ظہری بردارہ ایچندہ: لله

محمد

رسول

السلامه

ذوالریاستین

دورمسی بشقملری کییدر.

قطری ۲۵

سمرقند

— ۵۷۱ —

تاریخی ۱۹۵

بمدينه سمرقند سنه خمس وتسعين وميه

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری جفته دائره ايچنده : لله ربی

محمد رسول الله

مما امر به الامام

المامون امير المومنين

الفضل

دوره سی دیکر لرینک عیندر .

(بیتل) وزنی ۱۲ ۱/۴ ط . قطری ۲۴

— ۵۷۲ —

تاریخی ۱۹۷

بمدينه سمرقند سنه سبع وتسعين وميه

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزى بالاستنده يالكز (لله) اولوب (ربى) يازلامشدر .

(بیتل) (دلیکلی) قطری ۲۴

بلخ

— ۵۷۰ —

تاریخی ۱۹۵

دورهی مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدینه بلخ سنه خمس
وتسعين ومیه

اطرافنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظری بردائره ایچنده: لله

محمد رسول

الله بما امر به

الامام المامون

الفضل

دوره سی دیکرلری کیدر. (نقطه لی) الفضل

(بیشل) وزنی ۱۳ ۱/۴ ط. قطری ۲۴

الفضل بن سهل مأمونك وزیرى ایدی. ذوالریاستین تلقیب اولندیغی بالاده
کوسترلشدر.

— ۵۶۸ —

تاریخی ۱۹۹

(نقطه‌لی) ضرب، اصبهان

ظهربنك مركزنده کی (ذوالریاستین) نك زیرنده بر عین (ء) وارد ر .
(بمیل) قطری ۲۴

— ۵۶۹ —

تاریخی ۲۰۳

بره‌ی مركزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره‌سنده (داخل) : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة اصبهان
سنه ثلث ومائتين

نقطه‌لی دائره‌لر ایچنده (خارجاً) : لله الامر من قبل و من بعد
و یومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله ○

ظهربی برداثره ایچنده : لله

محمد

رسول

الله

ح

دوره‌سی دیگر لربنك عیندر ،

(بمیل) قطری ۲۵

(الله الامر من قبل) الخ آیه کریمه‌سی برنجی دفعه اوله رق مسکوکانه درج
اولنشد ر . بوندن صکره بعض مسکوکانده وسنین اخیرده اکثریتله یازلمشدر .

— ۵۶۶ —

تاریخی ۱۹۸

بمدينه اصبهان سنه ثمان وتسعين ومية

وجهنك بالاسنده هلال يوقدر .

ظهرينك سرگزنده (هرمه) نقطه سز اولديتي كبي انك زيرنده برهاء (۹)
واردر .

(دليکلي) قطری ۲۳

هرمه بن اعين ۱۹۲ سنه سنده ابن ماهانك يربنه خراسان وعراق عجمه
والى اولوب ۱۹۴ ده المامون طرفندن بغداده اعزام قلمش ومشارا اليهك خلافتده
استقرارى اوزرينه ۱۹۸ سالنده ينه خراسانه عودت و ۲۰۰ سنه سنده وفات
ايلشدر . (ترجمة صحايف الاخبار جلد ۲ صفحه ۲۳۳)

— ۵۶۷ —

تاریخی ۱۹۹

بمدينه اصبهان سنه تسع وتسعين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرى تيرتيلالى دائره ايجنده : لله

محمد

رسول

الله

ذوالرياستين

دوره سى ديكرلرينه مشاهدر .

قطری ۲۴

اصهان

— ۵۶۵ —

تاریخی ۱۹۷

درمزی مرکزنده: لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة اصفهان سنة
سبع وتسعين ومية

اطرافنده اوج دائره اولوب ايکنجی ايله اوچنجی دائره اده سنده خلقه:
○ ○ ○ ○ ○ اشبو خلقه لک پیننده و بسمه نك بالاسی خدا سنده برهلال ☾

ظہری تیریللی دائره ایچنده: لله
محمد
رسول
السلام
هرثمه
دوره سی دیگر لرینک عیندر.

(نقطه لی) صرب، هرثمه

قطری ۲۲

لوحه ۳

کوش

ارمینیہ

— ۵۶۴ —

تاریخی ۲۰۳

دجری مرکزده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بarmينية سنة ثلاث ومائتين

خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری تیرتیلی برداثره ایچنده: لله

محمد

رسول

الله

حاتم

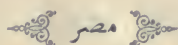
دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) المشركون

(بیٹل) ورنی ۱۴ ط. قطری ۲۴

حاتم بن هرثمة بن اعين آذربيجان واران واليسى اولدينى حالدہ بعض مؤرخلر

۲۰۲ سنه سنده وفاتنى يازارلر ايسه ده اشبو سكه نك تاريخى ۲۰۳ در.

Weil : Geschichte der Chalifen II, p. 23.

— ۵۶۳ —

تاریخی ۲۰۰

دجری مرکزنده : لله طاهر

محمد

رسول

الله

ذو الیمین

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين بمصر في سنة ميتين

قهری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

السرى

دوره سی دیگرلری کییدر .

التون، وزنی ۱ م $\frac{3}{4}$ ط . قطری ۱۷

مسكوكات عباسيه دن التون سكه لده محل ضرب ايلك دفعه اوله رق مصرده
كسيلان اشبو التونده كوريليور . بعدما على الاكثر دارالضربلر التون سكه لر
اوزرنده دخی بازلق عادت اولمشدر .

اشبو سكه نك وجهنده محرر ذو اليمين ابو الطيب طاهر بن الحسين خليفه
مأمونك مشاهير امرا سندن ايدى . ذو اليمين عنوانك سبب تسميه سى مسطور
تواريخدر . (ترجمة صحايف الاخبار جلد ۲ صحيفه ۱۱۶ و ۱۲۰ و ۲۳۴) ظاهر
سكه ده اسمى بولنان السرى ايسه ذكرى سبقت ايدن السرى بن الحكمدر .
برنجى دفعه اوله رق مصر واليلكى ۲۰۰ تاريخنده ايدى .

— ۵۶۲ —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخ ۲۰۷

دهری مرکزنده : الخليفة
 محمد
 رسول
 الله
 المأمون

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنة سبع وميتين

ظهری مرکزنده : لا اله الا
 الله وحده
 لا شريك له
 عبيد الله بن السري

دوره سی دیکر لری کیدر .

لوحة ۳ التون، وزنی ۱ م ۵ ط . قطری ۱۸

عبيد الله بن السري ۲۰۶ دن ۲۱۱ سنه سنه قدر مصرده والى ايدى . كندو .
 سندن اول بر سنه مدت برادری محمد بن السري واندن اول ايكنجى دفعه اولقى
 اوزره ۲۰۲ دن ۲۰۵ سالنه قدر پدرى السري بن الحكم والى ايدىلر . (النجوم
 الزاهرة جلد ۱ صحيفه ۵۸۰ — ۵۹۳) اشاعیده کی سکه به مراجعت اولنه .

— ۵۶۰ —

محل ضربی یازلامشدر . تاریخی ۲۰۳

مرکزنده : محمد

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين سنة ثلث ومائتين

ظہری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سی بالاده کینک عینیدر .

التون، وزنی ۱ م ۴ ط ۰ قطری ۱۸

— ۵۶۱ —

محل ضربی یازلامشدر . تاریخی ؟ ۲۰*

مرکزنده : الله

محمد

رسول

الله

ذوالریاستین

دوره سنده : بسم الله الرحمن الرحيم ضرب هذا وميتين

ظہری بردارہ ایچنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

العراق

دوره سی دیکرلری کیدر .

التون، وزنی ۱ م ۳ ط ۰ قطری ۱۷

ذوالریاستین فضل بن سہلک عنوانیدر . مأمونک وزیرى اولوب سیف و قلم ریاستی کندوسنه احواله اولغفله ۱۹۶ سنه سنده بوبله تلقیب قلمشیدی . (ترجمہ صحایف الاخبار جلد ۲ صفحہ ۱۱۶) ۲۰۲ سنه سنده وفاة اتمشدر . بتون ولایاته نظارت شامله سی اولغله اشبو سکده (العراق) اکا بناء کوسترلمش اولمق محتملدر . (بسمله) اشبو التونده ایلک دفعه اوله رق تمام یازلمشدر .

— ﴿﴾ ۷ ابو جعفر عبدالله المأمون ﴿﴾ —

[*] ۱۹۸ — ۲۱۸

التون

— ۵۵۹ —

محل ضربی یازلامسمر . تاریخی ۱۹۷

الخليفة

مرکزنده : دهری

محمد

رسول

الله

المأمون

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين سنة سبع وتسعين ومية

لا اله الا

مرکزنده : ظهري

الله وحده

لا شريك له

عباد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كله

(نقطه) عباد

التون، وزني ۱ م ۴ ۴ ط . قطري ۱۷

اشبو سكه نك ظهري محمر اولان (عَبَادُ) بن محمد مصرده المأمون طرفدار
لربنك واليبي ايدي . ۱۹۶ ده مأمور اولوب ۱۹۸ سنه سنده انفصال ايتشد .
اوتار يخلرده خليفة وقت اولان الامين طرفندن دخی مصرده ربيعة بن قيس والي
ايدي . (النجوم الزاهرة في ملوك مصر والقاهرة لابن الحسن جلد ۱ صيفه ۵۶۰)

[°] المأمونك مقام خلافتده استقراري خليفة الامينك وفاي تاريخي اولان
۱۹۸ سنه سنده ايسده مشاراليه مأمون ۱۹۵ سالنده خراسان وسائر بعض ممالك
شرقيه ده صورت خصوصيه ده خليفة وامير المؤمنين وامام القابله تلقب ونامنه سكه لر
ضرب اولمشدر . بنا عليه ۱۹۸ تاريخندن اول سنه لرده كوستري لان مسكوكات انلردندر .

مدينة السلام

— ۵۵۵ —

تاریخی ۱۹۵

بمدينة السلام سنة خمس وتسعين ومية

وجهك اطرافنده خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : ربی اللہ

محمد رسول اللہ

مما امر به عبد اللہ الامین

محمد امیر المومنین

العباس

دورہ سی دیکر لرینہ مشاہدہ .

قطری ۲۴

— ۵۵۶ —

تاریخی ۱۹۵

نقشی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۵۵۷ —

تاریخی ۱۹۵

مشاہدہ .

قطری ۲۴ (دلیکلی)

— ۵۵۸ —

تاریخی ۱۹۶

بمدينة السلام سنة ست وتسعين ومية

خلقہ : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

قطری ۲۳

اشبو مدينة السلام سکه لرندہ اسمی بولنان العباس بن الہادی ۱۹۳ دن

۱۹۷ سنہ سنہ قدر عراق والبلکنندہ بولنش ایدی .

سمرقند

— ۵۵۳ —

تاريخي ۱۹۵

بمدينة سمرقند سنة خمس وتسعين ومية

وجهنك اطرافنده ايكي دائره آره سنده خلقه : ۰ ۰۰۰ ۰ ۰۰۰ ۰ ۰۰۰

ظهرى برداره ايچنده : الله

محمد رسول الله

مما امر به الامام المامون

ولى عهد المسـلمين

عبد الله بن امير المؤمنين

الفضل

دوره سى ديكرلرينك عينيدر .

(بمثل) وزنى ۱۵ ۴ ط . قطرى ۲۳

بوسكه لده مندرج اولان (الفضل) خليفه امينك وزبرى اولان فضل بن
ربيعدن زياده مامونك نزدنده بولنان وزبرى فضل بن سهلك اسمى اولقى ملحوظدر .

الحمدية

— ۵۵۴ —

تاريخي ۱۹۴

بالمحمدية سنة اربع وتسعين ومية

خلقه : ۰ ۰۰ ۰ ۰۰ ۰ ۰۰

ظهرى نقطه لى دائره ايچنده : الله

محمد رسول الله

مما امر به الامير المامون

ولى عهد المسـلمين

عبد الله بن امير المؤمنين

الفضل

دوره سى ديكرلرينك عينيدر .

وزنى ۱۴ ۱ ط . قطرى ۲۴

كهوش

بلخ

— ٥٥٢ —

تاريخي ١٩٣

دعوى مركززنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة بلخ سنه ثلث
وتسعين ومية

اطرافنده چفته خط اوزرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظري تيرتيللي چفته دائره ايجنده : لله

محمد رسول الله

مما امر به الامير المامون

ولي عهد المسلمين

عبدالله بن امير المؤمنين

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) المشركون

وزني ١٤٢ ط . قطري ٢٦

خليفه الامينك برادري المأمون پدري هارون الرشيد خلافتنده و ١٨٢ سا -
لنده عموم شرق ممالكنه والى نصب اولنشىدى . (ترجمه صحايف الاخبار جلد ٢
صحيقه ١٠٣) خليفه امينك نامنه اوله رق بلاد شرقيه نك اكثر يسنده ضرب اولناق
سكه لده المأمونك دخى اسمى درج اولنمشدر .

— ﴿﴾ ۶ ابو موسی محمد الامین ﴿﴾ —

۱۹۸ — ۱۹۳

التون

— ۵۵۱ —

محض ضربی یا زلامشدر . تاریخ ۱۹۷

ظہری مرکز زنده : ربی اللہ

محمد

رسول

اللہ

الامین

دورہ سندہ : بسم اللہ ضرب هذا الدين سنه سبع وتسعين ومية

ظہری مرکز زنده : لا اله الا

اللہ وحسده

لا شريك له

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسله بالهدى (الح) كله

(نقطه) الامین، سبع

لوحة ۳ — (بمثال) التون، قطری ۱۹

التون سكه لردہ نام خليفه يازلمق بو عصرده عادت اولمشدر .

— ۵۴۹ —

تاریخی ۱۹۳

یازیلری فرقلیدر .

خالقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینک مرکزی چفته دائره ایله محاطدر .

قطری ۲۲

— ۵۵۰ —

تاریخی ۱۹۳

مشاهددر .

قطری ۱۸

— ۵۴۴ —

تاريخي ۱۹۱

بمدينة السلام سنة احدى وتسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطري ۲۱ (دليکلي)

— ۵۴۵ —

تاريخي ۱۹۱

جزئي فرقليدر .

قطري ۲۰ (دليکلي)

— ۵۴۶ —

تاريخي ۱۹۲

بمدينة السلام سنة اثنتين وتسعين ومية

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطري ۲۱

— ۵۴۷ —

تاريخي ۱۹۲

مشاهددر .

قطري ۲۱

— ۵۴۸ —

تاريخي ۱۹۳

بمدينة السلام سنة ثلث وتسعين ومية

ظهرينك مركزي نقطلي بردارثه ايله محاطدر .

قطري ۲۴

— ٥٣٩ —

تاريخي ١٨٨
مشاهد.

قطري ٢٣

— ٥٤٠ —

تاريخي ١٨٩
مدينة السلام سنة تسع وثمانين ومية

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطري ٢٣

— ٥٤١ —

تاريخي ١٨٩
مشاهد.

قطري ٢٤

— ٥٤٢ —

تاريخي ١٩٠
مدينة السلام سنة تسعين ومية

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطري ٢١

— ٥٤٣ —

تاريخي ١٩٠
جزئي فرقليدر.

قطري ٢١

— ۵۳۵ —

تاریخی ۱۸۷

بمدينة السلام سنة سبع وثمانين ومية

خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

ظہری ایکی دائرہ ایچندہ: محمد

رسول

السلام

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالمہدی (الخ)

قطری ۲۳ وزنی ۱۴ ۱/۴ ظ .

— ۵۳۶ —

تاریخی ۱۸۷

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۳ (برکوک تمغا وار)

— ۵۳۷ —

تاریخی ۱۸۷

خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

ظہرینک مرکزندہ کی عبارہ نک زیرندہ برہا (۴)

قطری ۲۴

— ۵۳۸ —

تاریخی ۱۸۸

بمدينة السلام سنة ثمان وثمانين ومية

خلقه : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

ظہرینک مرکزى زیرندہ کدلاک (۴)

قطری ۲۳ (دلیکی)

— ۵۳۱ —

تاریخی ۱۸۲

بمدينه السلام سنه اثنتين وثمانين ومية

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

فطری ۲۵

— ۵۳۲ —

تاریخی ۱۸۲

براز فرقلیدر .

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

فطری ۲۶

— ۵۳۲ —

تاریخی ۱۸۳

بمدينه السلام سنه ثلث وثمانين ومية

وجهك مرکزنده ایکنجی ایله اوچنجی سطر پیننده : (○)

فطری ۲۵

— ۵۳۴ —

تاریخی ۱۸۳

وجهك مرکزنده کی ها (۸) یوقدر .

فطری ۲۵ (دلیکلی)

— ۵۲۶ —

تاريخي ۱۷۹
جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۵ (دلیکی)

— ۵۲۷ —

تاريخي ۱۸۰
بمدينة السلام سنه ثمنین ومیه

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرينك مرکزی اطرافنده بويله دائره : □□□□□□□□

قطری ۲۶

— ۵۲۸ —

تاريخي ۱۸۰
ظهرينك مرکزنده ايکنجي ايله اوچنجي سطر بيننده برنقطه (○)
قطری ۲۴

— ۵۲۹ —

تاريخي ۱۸۱
بمدينة السلام سنه احدى وثمانین ومیه

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهرينك مرکزی اطرافنده دوز چفته دائره واردر .

قطری ۲۵

— ۵۳۰ —

تاريخي ۱۸۱
مشاهددر .

قطری ۲۶

مدينة السلام

— ۵۲۴ —

تاريخي ۱۷۸

بمدينة السلام سنه ثمان وسبعين ومية

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهري بردآره ايجنده : محمد

رسول

الله

۸

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح)

وزني ۱۴ ۴ ط. قطري ۲۴

— ۵۲۵ —

تاريخي ۱۷۹

بمدينة السلام سنه تسع وسبعين ومية

خلفه : ○ ○ ○

ظهري جفته دائره ايجنده : محمد رسول الله

مما امر به الامير الامين

محمد بن امير المؤمنين

جعفر

دورده سي ديكر لرينه مشاهدر .

قطري ۲۵

تاریخی ۱۹۰

وزنی ۱۵ ط. قطری ۲۲

تاریخی ۱۹۱

.. ○ .. ○ .. ○ : خلقه

قطری ۲۳

تاریخی ۱۹۱

قطری ۲۲

تاریخی ۱۹۲

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○

(دلیکلی) . قطری ۲۲

بالادہ کی ۱۹۰۰ و ۱۹۱۱ تاریخلی سکھلر کوچک حجم و قطرده درلر .

— ۵۱۸ —

تاریخی ۱۸۶
بالمحمدیه سنه ست وثمانین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بر دائرہ ایچندہ : و

محمد رسول
الله صلی الله علیه وسلم
مما امر به الامیر الامین
محمد بن امیر المؤمنین
جعفر

دورہ سی بشقہ لری کیدر .

قطری ۲۵

— ۵۱۹ —

تاریخی ۱۹۰
بالمحمدیه سنه تسعین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری تیرتیللی ایکی دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

الله

۸

دورہ سی دیکر لری نک عینیدر .

قطری ۲۴

— ۵۱۵ —

تاریخی ۱۸۳

وجہنک اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
 ظہرنک مرکزندہ کی عبارتہ نک زیرندہ (صبر) یرینہ (جعفر) منقوشدر .
 قطری ۲۶

— ۵۱۶ —

تاریخی ۱۸۴

بالحمدیہ سنہ اربع و ثمنین و مئۃ

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری تیرتیللی چفتہ دائرہ ایچندہ : س

محمد رسول

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

مما امر بہ الامیر الامین

محمد بن امیر المؤمنین

جعفر

دورہ سی دیکر لری کیدر .

قطری ۲۵

— ۵۱۷ —

تاریخی ۱۸۵

بالحمدیہ سنہ خمس و ثمنین و مئۃ

ظہری بر دائرہ ایچندہ : و

محمد رسول اللہ

مما امر بہ الامیر ولی

عهد المسلمین الامیر

محمد بن امیر المؤمنین

جعفر

دورہ سی دیکر لرینہ مشاہدہ .

(کناری چاتلاق) قطری ۲۶

— ۵۱۳ —

تاریخی ۱۸۳
بالمحمدیہ سنہ ثلث وثمانین ومیة

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : س

محمد رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
مما امر بہ الامیر الامین
محمد بن امیر المؤمنین
جعفر

دورہ سی دیکر لرینک عینیدر .

قطری ۲۵

— ۵۱۴ —

تاریخی ۱۸۳
وجہنک اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : محمد رسول اللہ
مما امر بہ الامیر الامین
محمد بن امیر المؤمنین
صبر ؟

دورہ سی عینیدر .

قطری ۲۵

— 0.9 —

تاریخی ۱۸۲

مشاهدہ .

قطری ۲۴

— ०१० —

تاریخی ۱۸۲

وَجْهَنكَ اطرافنده خلقه : ○ ○○ ○ ○○ ○ ○○ ○

ظہرینک مرکزندہ کی عبارتہ نك بالاسندہ : (و) زیرندہ : (جعفر)

قطری ۲۴

— ०११ —

تاریخی ۱۸۲

وجھنک اطرافندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزندہ کی عبارتہ نك بالاسندہ : (..). زیرندہ كذاك (جعفر)

قطری ۲۴

— 015 —

تاریخی ۱۸۲

ظہرینک مرکزندہ کی عبارتہ نك بالاسمندہ برشیء اولیوب یالکیز زیرندہ

(جعفر). وارد ر.

قطری ۲۴

— ۵۰۵ —

تاریخی ۱۸۱
 بالمحمدیه سنه احدى و ثمنین و میه
 خلقه : ۰۰ ۰۰ ۰۰ ۰۰

ظہری ایکی دائرہ ایچندہ : و

محمد رسول اللہ
 ماما امر به الامیر الامین
 محمد بن امیر المؤمنین
 جعفر

دورہ سی بشقہ لری کیدر .

قطری ۲۴

— ۵۰۶ —

تاریخی ۱۸۱
 فرقلیجہ در .

خلقہ : ۰۰ ۰ ۰۰ ۰ ۰۰ ۰

قطری ۲۵

— ۵۰۷ —

تاریخی ۱۸۱

ظہریک مرکزی ایکی دائرہ یرینہ اوچ دائرہ ایله محاطدر .

قطری ۲۴

— ۵۰۸ —

تاریخی ۱۸۲

بالمحمدیه سنه اثنتین و ثمنین و میه

خلقہ : ۰ ۰ ۰ ۰ ۰ ۰

ظہریک مرکزنده کی عبارتہ نك بالاسنده (و) یرینہ : (L . L) اشارتی وزیرنده
 دیگر لری کی (جعفر) منقوشدر .

قطری ۲۵

— ٥٠٣ —

تاريخي ١٨٠

بالحمدية سنة ثمان و مية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری تیر تیللی بردآره ایچنده : سلام

محمد رسول الله

نما امر به الامير محمد

ولی عهد المسـلمین

محبوب

دوره سی دیکر لرینک عینیدر .

(بمثل) قطری ٢٥

لوحه ٣

— ٥٠٤ —

تاريخي ١٨٠

وجهنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بردآره ایچنده : و

محمد رسول

الله نما امر به الامير الامين

محمد بن امير المؤمنين في

ولاية محمد بن يحيى

جعفر

دوره سی بشقه لری کیدر .

قطری ٢٥

(محمد بن يحيى) جعفر بن يحيى بن خالد برمكينك برادریدر . محمدیه (ری) ده

والیلکنه دائر مؤرخین معلومات ویرمامشلدردر .

— ۵۰۰ —

تاریخی ۱۷۲

یازیلری براز فرقلیدر.

قطری ۲۵

اشبو سکه لوده اسمی بولسان (داود) بن یزید بن حاتم عمیسی روح بن
حاتمک افریقیه والیسی اولسی اوزرینه محمدیه (ری) ولایتنه مأمور اولشدر.

— ۵۰۱ —

تاریخی ۱۸۰

بالمحمدیه سنه ثمنین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطه لی برداؤره ایچنده : و

محمد رسول الله

مما امر به الامیر الامین

محمد بن امیر المومنین

جعفر

دوره سی دیکرلری کیدر.

وزنی ۱۵ ¼ ط . قطری ۲۶

— ۵۰۲ —

تاریخی ۱۸۰

مشاہد.

قطری ۲۵

الحمدية

— ٤٩٧ —

تاريخي ١٧٠

بالحمدية سنة سبعين ومية

خلقه : ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥ ٥٥

ظري جفته دائره ايجنده : دا

محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

الحليفة الرشيد

ود

دوره سي ديكرلرينك عينيدير .

(دليكي) وزني ١٣ ط . قطري ٢٣

— ٤٩٨ —

تاريخي ١٧١

بالحمدية سنة احدى وسبعين ومية

قطري ٢٤ وزني ١٤ ط .

— ٤٩٩ —

تاريخي ١٧٢

بالحمدية سنة اثنتين وسبعين ومية

قطري ٢٤

— ۴۹۳ —

تاریخی ۱۷۳

بالعباسیه سنه ثلث و سبعین و میه

قطری ۲۶

— ۴۹۴ —

تاریخی ۱۷۴

بالعباسیه سنه اربع و سبعین و میه

قطری ۲۵

— ۴۹۵ —

تاریخی ۱۷۶

بالعباسیه سنه ست و سبعین و میه

قطری ۲۵

— ۴۹۶ —

تاریخی ۱۷۷

بالعباسیه سنه سبع و سبعین و میه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۵

بالاده (۱۴۳) صحیفه ده کوستردیکی اوزره ۱۷۰ سنه سننده یزید بن حاتم
وفاة واون ماه قدر مخدومی داود امور ولایتی اداره ایدوب صکره برادری روح
بن حاتم طرف خلافتدن ۱۷۱ ده افریقیه والیسی نصب اولمشدر . روح دخی
۱۷۴ سنه سننده وفاة ایتسیله ۱۷۷ سالنه قدر نصر بن حبیب المهلی نام ذات
ولایت مذکورده بولنه رق مؤخرأ الفضل ابن نوح ابن حاتم والی اولمش واک
وردینه قدر دخی عبدالله بن یزید بن حاتم وکالت ایتشددر . فضل دخی برمدت
صکره وفاة ایتشددر . یرینه هرثمه بن اعین مأمور اولمشدر .

قوللکسیونده موجود اولان افریقیه وعباسیه ده مضروب سکه لک ۱۷۷
تاریخچه قدر (یزید) اسمنی حاوی بولمنی مومی الیهدن صکره اوراده والیک ووکالت
ایدن ذوات کندوسنک مخدوم و برادر و برادرزاده سی اولملری حسبله نامنی تبرکاً
سکه لرده ابقا ایتمش اولدقلرینه حمل اولنه بیلور .

العباسیه

— ۴۹۰ —

تاریخی ۱۷۰

بالعباسیه سنه سبعین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطہ لی بردائره ایچندہ: بخ

محمد

رسول

السلہ

یزید

دورہ سی دیگر لری کیدر .

وزنی ۱۵ ط . قطری ۲۴

— ۴۹۱ —

تاریخی ۱۷۰

یازیلری فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۴۹۲ —

تاریخی ۱۷۱

بالعباسیه سنه احدی وسبعین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۵

[معدن] الشاش

— ۴۸۸ —

تاریخی ۱۹۰

بمعدن الشاش سنه تسعين ومیه

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری مرکزده :

علی

محمد رسول الله

بما امر به الامير المامون

عبدالله بن امير المؤمنين ولی

ولی عهد المسلمین

النهر

دورہ سی دیکر لری کبدر .

وزنی ۱۱ ۱/۲ ط . قطری ۲۵

— ۴۸۹ —

تاریخی ۱۹۰

رسم خطی بشقه در . ظہری نک مرکزده کی ایکنجی واوخنجی سطرک آره سندہ

نقطه بوقدر .

قطری ۲۶

اشبو سکهلده اسمی بوانان (النصر) علی بن عیسی بن ماہانک شاشده

بولنان عاملی اولتی لازم کاور .

— ۴۸۶ —

تاریخی ۱۸۲

بمدینه زرنج سنه اثنین و ثمنین و میه

ظہری مرکزنده:

علی

محمد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

الخليفة الرشيد

اطریف؟

بخ بخ

دوره سی دیکر لرینک عینیدر.

قطری ۲۶

اشبو سکده محرر (علی) اسمی علی بن عیسی بن ماہانک اوله جق ایسه ده
(اطریف) اسمنه دائر معلومات تاریخیه دسترس اوله مدق . اوتاریخلرده زرنجده
حامل اولقی ملحوظدر.

— ۴۸۷ —

تاریخی ۱۸۵

بمدینه زرنج سنه خمس و ثمنین و میه

خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظہری مرکزنده:

علی

محمد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

الخليفة الرشيد

ابن برکه

ج

دوره سی دیکر لرینه مشاہدر.

قطری ۲۵ (بمثال)

ان برکه نك مؤرخل طرفندن قید اولمش برماورینته تصادف ایده مدك .
بو ذات دخی اوتاریخده علی بن عیسی طرفندن زرنجده حامل اولقی کرکدر .

— ۴۸۴ —

تاریخی ۱۸۹

بمدینه بلخ سنه تسع و ثمنین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری مرکزنده : علی

محمد رسول الله

مما امر به الامیر المأمون

عبدالله بن امیر المؤمنین

ولی عهد المسلمین

م

(بمثل) قطری ۷۲

علی بن عیسی بن ماهان تاریخ مذکورده خراسان والیسی ایدی . بر آراق
سجستان دخی علاوه کندوسنه احاله قلمشدر : خراساندن ۱۹۱ هـ عزل اولمشدر .
(ابن اثیر جلد ۶ صحیفه ۶۶)

زرنج

— ۴۸۵ —

تاریخی ۱۸۰

بمدینه زرنج سنه ثمنین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهری نقطه لی بردائره ایچنده : محمد رسول الله

صلی الله علیه وسلم

الخليفة الرشید

جعفر

دوره سی دیگر لرینه مشاهد ر .

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۵

— ۴۸۲ —

تاریخی ۱۸۵

بمدينه بلخ سنه خمس و ثمنين وميه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری مرکزنده :

و

محمد رسول الله

مما امر به الامير المامون

عبد الله بن امير المؤمنين

ولى عهد المسـلمين

بخ

دوره سی دیگر لرینک عینیدر.

قطری ۲۷

— ۴۸۳ —

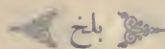
تاریخی ۱۸۶

بمدينه بلخ سنه ست و ثمنين وميه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزنده کی عبارہ نک بالاسنده واو یرینه : (○)

قطری ۲۶

— ۴۸۰ —

تاریخی ۱۸۲

بمدینه بلخ سنه اثنین و ثمنین ومیه

خلفه : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظہری بردارہ ایچندہ: محمد رسول

اللہ مامر بہ الامیر الامین

محمد بن امیر المومنین

ولی عهد المسلمین

بخ

دورہ سی دیکر لری کبدر .

وزنی ۱۴۱ ط. قطری ۲۵

— ۴۸۱ —

تاریخی ۱۸۴

بمدینه بلخ سنه اربع و ثمنین ومیه

ظہری بردارہ ایچندہ: و

محمد رسول اللہ

مما امر بہ الامیر ولی

عهد المسلمین الامین

محمد بن امیر المومنین

بخ

دورہ سی دیکر لری کبدر .

قطری ۲۵

افریقہ

— ۴۷۸ —

تاریخی ۱۷۶

بافریقہ سنہ ست و سبعین و مئۃ

• خلعة : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری نقطہ لی دائرہ ایچندہ : • بخ •

محمد

رسول

اللہ

•

یزید

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ)

(بمثل) وزنی ۱۲ ۱/۴ ط • قطری ۲۵

زیردہ (العباسیہ) دہ ضرب اولمش اولان سکہ لہ حقندہ کی شرحدہ (یزید)
اسمنہ دائرہ ایضاحانہ مراجعت اولنہ •

البصرہ

— ۴۷۹ —

تاریخی ۱۸۱

بالبصرہ سنہ احدی و ثمنین و مئۃ

• خلقة : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردائرہ ایچندہ : محمد رسول اللہ

مما امر بہ الامیر الامین

محمد بن امیر المؤمنین

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ)

وزنی ۱۴ ط • قطری ۲۳

کوش

ارمینیه

— ۴۷۷ —

تاریخی ۱۷۳

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بارمینیه سنه ثلث

وسبعین ومیه

اطرافنده بردائره اوستنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظهری بردائره ایچنده: بخ

محمد رسول

الله

الخليفة هرون

ر بخ

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح) المشرکون

(بمیل) وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۵

— ۴۷۵ —

تاریخی ۱۸۶

دجری مرکزنده: محمد

رسول.

الله

دوره سنده (داخل): بما امر به الامير الامين محمد بن امير المؤمنين

» (خارجاً): بسم الله ضرب هذا الدينر سنة ست وثمانين ومية

ظری (۴۷۳) نومرونك عیندر.

لوحة ۳ التون، وزی ۱ م ۴ ط. قطری ۱۸

برنجی دفعه اوله رق التون سکه لک شکنده برتبدل وقوعبولشدر: وجهنده ایکی دوره نقش اولتوب داخلنده هارون الرشیدک مخدوم و خلی الامینک امریه ضرب اولندیغی ذکر اولمشدر. آتیا کوریه جکی وجهله ایکی دوره لی سکه لک سنین اخیرده نعم ایش ایسده اوائلده یک نادر اوله رق ضرب و اخراج قلمشدر.

— ۴۷۶ —

تاریخی ۱۹۰

دجری مرکزنده: محمد

رسول

الله

الخلیفة

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنة تسعين ومية

ظری (۴۷۳) نومرونك عینی نقش و عباره ده در.

التون، وزی ۱ م ۴ ط. قطری ۱۷

اشبو التون سکه ده اسم اولیه رق یالکز (الخلیفة) عنوانی یازمشدر.

— ۴۷۴ —

تاریخی ۱۷۷

دجری مرکزنده: محمد

رسول

السله

جعفر

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنة سبع وسبعين ومية

ظری بالاده کی (۴۷۳) نومرونك عینی رسم و عبارده در.

(نقطه لی) سبع

(بمیل) التون، وزنی ۱ م ۴ ۱/۴ ط. قطری ۱۸

خليفة هارون الرشيد زمانه قدر التون سكه لره خلفا اسملى يازلمدينى
حاله بو عصرده يالكز (الخليفة) عنوانيله بعضاً محمد ومليكنك و بعضاً دخي
وزراسنك اسملى يازلفه باشلامشدر.

اشاغى به طوغرى كوريله جكي وجهه هارون الرشيدك اكثر التون وكوش
سكه لرنده (جعفر) اسمى محرردر. كرك جعفر بن يحيى بن خالد برمكى وكرك جعفر
بن محمد الاشعث خليفة مشاراليه زماننده خراسان ومصر و سائر ولايتلره مكرراً
مأمور اولمشلايسه ده بعض سكه لرك تاريخلى مؤرخلرك قيد و ضبط ايندكلى
سنه ل ايله توافق اينديكى كبي بعضاً دخي ديكر والى اسملي به برابر برسكه ده
جعفر اسمى محرر اولمسنه نظراً جعفر برمكىنك اسمى اكثرى سكه لرده وزارتى
صفتيله ذكر اولمش اولدينى تظاهر ايده يور.

~~~~~

﴿ ه ابو جعفر هارون الرشيد ﴾

١٧٠ - ١٩٣

التون

— ٤٧٣ —

محل ضربى بازطامشدر . تاريخى ١٧٣

محمد

مرکزنده :

وجرى

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنه ثلث وسبعين ومية

لا اله الا

مرکزنده :

ظهرى

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

(نقطه) صرث ، ليظهره

(بمئل) التون، وزى ١ م $4\frac{3}{4}$ ط . قطرى ١٩

المحمدیه

— ۴۷۲ —

تاریخی ۱۷۰

بالمحمدیه سنه سبعین ومیه

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○

ظہری جفته دائره ایچنده : محمد رسول

الله صلی الله

علیه وسلم

الحلیفه الهادی

بسن

دوره سی بالاده کینه مشاہدر .

وزنی ۱۴ ۱/۲ ط . فطری ۲۴

کوش

ارمینہ

— ۴۷۱ —

ناریخی ۱۶۹

وہری مرکزندہ: لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

دورہ سندہ: بسم اللہ ضرب هذا الدرهم بآرمینہ سنہ تسع

وستین ومیۃ

اطرافندہ ایکی دائرہ آرہ سندہ خلقہ: ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردائرہ ایچندہ: ہر؟

الخلیفۃ الہادی

مما امر بہ الرشید

ولی عہد المسلمین

فر؟

دورہ سندہ: محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ) المشرکون

(بمثل) وزنی ۱۰ ۲/۳ ط . قطری ۲۶

— ﴿﴾ : ابو محمد موسى الهادى ﴿﴾ —

١٦٩ — ١٧٠

التون

— ٤٧٠ —

محل ضربى باطلامشدر . تاريخى ١٧٠

محمد

مرکزنده :

دجهرى

رسول

الله

على

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنة سبعين ومية

لا اله الا

مرکزنده :

ظهرى

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) لله

التون ، قطرى ١٨

اشبو التونك وجهنده محمر اولان (على) بن عيسى بن ماهان اولوب برچوق
مدت مسند وزارتده و ولاياته بولمشددر . التون سكه لره ولايه ووزرا اسمى
ايك دفعه اوله رق بوعصرده يازلمشددر .

— ۴۶۷ —

تاریخی ۱۶۵

بمدينه السلام سنه خمس وستين ومية

وجهنك خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهيرنك مركزى زيرنده (بخ) اشارتى .

قطرى ۲۴

— ۴۶۸ —

تاریخی ۱۶۸

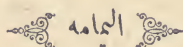
بمدينه السلام سنه ثمان وستين ومية

وجهنك اطرافى ابكى دائره ابله محاط اولوب خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهيرنك مركزى اطرافنده چفته دائره اولوب عبارهنك بالاسنده : (. .)

قطرى ۲۴

وزيرنده : (بخ) موضوعدر .

— ۴۶۹ —

تاریخی ۱۶۵

باليامه سنه خمس وستين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهيرنك چفته دائره ايچنده : محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

الخليفة المهدى

بشر

دوره سى ديكرلرينك عيىندر .

(بمئل) (بر خلقه يه ربط اولمش) قطرى ۲۴

بشر بن المنذر ۱۵۹ تاريخنده يامه واليسى بولنوب ۱۶۱ ده جعفر بن سليمان
نام ذات يرينه تعيين قلمشدر (ابن اثير جلد ۶ صيفه ۱۴ و ۱۹) بالادهكى
سكاهيه نظراً مومى اليه بشر ۱۶۵ سالنده تكرار يامه ده بولغشدر .

اخطار: خليفه المهدى ۱۶۹ محرمنده وفاة ايتمكله سكهلى ۱۶۸

سالنه قدر ضرب اولنوب ۱۶۹ تاريخلى سكهلى خليفه الهادى يه منسوبدر .

— ۴۶۲ —

تاریخی ۱۶۳
یازیلری براز فرقلیدر.

قطری ۲۳

— ۴۶۳ —

تاریخی ۱۶۳
وجهنک اطراف چفته دائره ایله مستدردر .
ظهرینک مرکزی بالاسنده بر (.) زیرنده ایکی (. .) نقطه لر اولوب
اطراف چفته دائره ایله محاطدر .

قطری ۲۴

— ۴۶۴ —

تاریخی ۱۶۳
جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۳

— ۴۶۵ —

تاریخی ۱۶۴
بمدینه السلام سنه اربع وستین ومیه
وجهنک اطراف اوج وظهرینک مرکزی بر دائره ایله مستدیر اولوب عبارته
زیرنده دخی یالکز بر (.)

قطری ۲۳

— ۴۶۶ —

تاریخی ۱۶۴
مشاهددر .

قطری ۲۲

— ۴۵۷ —

تاریخی ۱۶۱
براز فرقلیجهدر.

قطری ۲۳

— ۴۵۸ —

تاریخی ۱۶۲
بمدینة السلام سنه اثنتین وستین ومیة

قطری ۲۵

— ۴۵۹ —

تاریخی ۱۶۲
یازیلری فرقلیدر.

قطری ۲۳   وزنی ۱۴ ط.

— ۴۶۰ —

تاریخی ۱۶۲
نقشی جزئی بشقهدر.

قطری ۲۳

— ۴۶۱ —

تاریخی ۱۶۳
بمدینة السلام سنه ثلث وستین ومیة

قطری ۲۳

— ۴۵۲ —

تاریخی ۱۵۹
مشاهد.

قطری ۲۶

— ۴۵۳ —

تاریخی ۱۶۰
بمدینة السلام سنہ ستین ومیة
ظہرینک مرکزى بالكز بردائرہ ایلہ محاطدر.

قطری ۲۵

— ۴۵۴ —

تاریخی ۱۶۰
ظہرینک مرکزندہ کی عبارہ نک زیرندہ : (.)
(دلیکلی)

قطری ۲۶

— ۴۵۵ —

تاریخی ۱۶۰
فرقلیجہ در.
(دلیکلی)

قطری ۲۴

— ۴۵۶ —

تاریخی ۱۶۱
بمدینة السلام سنہ احدی وستین ومیة

قطری ۲۶

تاریخی ۱۶۸
فرقلیحه در .

— २२९ —

تاریخی ۱۶۸
بودخی .

قطری ۲۴

مدينة السلام

— ३० —

تاریخی ۱۵۹

مدينة السلام سنة تسع وخمسين ومية

وَجَهَنكُ عِبَارَةٌ لِرَى حِفْثَةِ دَائِرَةِ اَللّٰهِ مُحَاطٌ اَوَّلُوْبٍ خَارِجُهُ خَلْقُهُ : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری   تیرتیلی ایکی دائرہ اچندہ :   محمد رسول

الله صلى الله

عنه و سلم

الخليفة المهدي

دوره سنده : محمد رسول الله ارساله بالهدى (الخ)

وزنی ۱۴ ظ . قطری ۲۸

— 301 —

تاریخی ۱۵۹

و جهنك اطراف تیریلی اوج دائره ایله محاط و ظهیرنك مرکزی دخی چفته دائره ایله مستدردر .

قطری ۲۷

— ८८८ —

تاریخی ۱۶۵

بالمحمدية سنة خمس وستين ومية

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکز زدہ کی عبارتہ نك زیرندہ : (م)

قطری ۲۴

— ३३० —

نارنجی ۱۶۶

بالحمد لله سنة ست وستين ومية

قطری ۲۴

— ३३७ —

تاریخی ۱۶۷

بالمحمدية سنة سبع وستين ومية

ظہرینک مرکز ندہ کی عبارتہ نك بالاسندہ : (.) وزیر ندہ : (بڄ) موضوع ددر .

قطری ۲۳

— ३३४ —

تاریخی ۱۶۸

بالمحمدية سنة ثمان وستين ومية

ظہرینک مرکز ندہ کی عبارتہک بالاسنندہ: (.) وزیرندہ: (.) بیخ: (.)

منقوشدار.

قطری ۲۵

— ३३१ —

تاریخی ۱۶۸

بالبعاسيه سنه ثمان وستين ومية

وزنی $13\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۵

عباسیه ده ضرب اولمش اولان بالاده کی سکه لده اسمی بولنان (یزید) ۱۵۴
سنه سنده وفاة ابدن عمر بن حفصک یرینه افریقیه والیسی تعیین اولنان یزید بن خاتم
اولوب المهدینک خلافتنده یعنی ۱۵۹ تاریخنده ماموریتی تأیید اولمش و ۱۷۱
سالنه قدر افریقیه والیکنده بولمشدرد. (ابن اثیر جلد ۶ صفحه ۱۴)

المحمدية

— ६६४ —

تاریخی ۱۶۱

بالمحمدية سنة احدى وستين ومية

وجہنك اطرافندہ خلقہ : ○ ○○○ ○ ○○○ ○ ○○○

ظہری بردارہ ایچندہ: محمد رسول

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ

عنه و الله

الخليفة المهدي

دورہ سندھ: محمد رسول اللہ ارسلہ بالہدی (الخ)

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۳

— ३३५ —

تاریخی ۱۶۱

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۳

— ۴۳۶ —

تاریخی ۱۶۶

بالعباسیه سنه ست وستین ومیه

قطری ۲۴

— ۴۳۷ —

تاریخی ۱۶۶

مشاهددر .

قطری ۲۴

— ۴۳۸ —

تاریخی ۱۶۶

ظهرینک مرکزی اطرافنده نقطه لی دائره اولوب بالاسنده : (یح)

قطری ۲۵

— ۴۳۹ —

تاریخی ۱۶۶

نقشی فرقلیجه در .

قطری ۲۵

— ۴۴۰ —

تاریخی ۱۶۷

بالعباسیه سنه سبع وستین ومیه

ظهرینک مرکزی بالاسنده : (و) زیرنده کنداک (یزید)

قطری ۲۵ . دلیکلی (وزنی ۱۰ ۱/۴ ط .)

— ۴۳۱ —

تاریخی ۱۶۰

یا لکزر رسم خطی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۴۳۲ —

تاریخی ۱۶۱

بالعباسیه سنه احدى وستین ومیه

قطری ۲۵

— ۴۳۳ —

تاریخی ۱۶۲

بالعباسیه سنه اثنتین وستین ومیه

ظهرینک مرکزی بالاسنده (بج) یرینه (○) اشارتی واردر .

وزنی ۱۲ ¼ ط . قطری ۲۵

— ۴۳۴ —

تاریخی ۱۶۳

بالعباسیه سنه ثلث وستین ومیه

ظهرینک مرکزی چفته دائره ایله محاط اولوب بالاسنده: (بج)

قطری ۲۵

— ۴۳۵ —

تاریخی ۱۶۴

بالعباسیه سنه اربع وستین ومیه

ظهرینک مرکزی یا لکزر بردائره ایله مستدیر اولوب بالاسنده: (○)

وزنی ۱۳ ¼ ط . قطری ۲۶

— ۴۲۸ —

تاریخی ۱۶۲
رسم خطی فرقلیدر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۶

۱۶۲ تاریخندہ یحییٰ الحرشی اصفہان والیسی بولنوب ۱۶۳ سالندہ انفصال
ایتمشدر . جی شہری اصفہانہ مربوط بولنوب اورا والیرینک زیر ادارہ سسندہ
ایدی . (ابن اثیر جلد ۶ صفحہ ۲۱)

العباسیہ

— ۴۲۹ —

تاریخی ۱۶۰
بالعباسیہ سنہ ستین ومیة

وجہنک اطرافندہ خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری ایکی دائرہ ایچندہ : بخ

محمد

رسول

اللہ

یزید

دورہسی دیکر لرینک عینیدر .

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۵

— ۴۳۰ —

تاریخی ۱۶۰
ظہرینک مرکزی اطرافندہ کی دائرہ تک ونقطہ لیدر .

قطری ۲۵

— ३२० —

تاریخی ۱۶۱
رسم خطی فرقلیدر .

قطری ۲۳

﴿مدینہ﴾ جی ﴿﴾

— ३२७ —

تاریخی ۱۶۲
مدنہ جی سنہ اثنین وستین ومیہ

○ ○ ○ ○ ○ : وجهنك اطرافند. تیریللی اوچ دائره اوزرند. خلقه :

ظہری نقطہ لی بردائره ایچندہ: محمد رسول

الله صلى الله

عليه وسلم

الخليفة المهدي

یہی

دوره سی دیکرلرینک عینیدر .

قطری ۲۶

— ४२४ —

تاریخی ۱۶۲
بازیلری جزئی فرقلیدر .

(کناری کسیکدر) قطری ۲۷

اصفهان

— ۴۲۳ —

تاریخی ۱۶۸

باصفهان سنه ثمان وستین و میه

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردارہ ایچندہ : محمد رسول

اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم

الخليفة المہدی

نصر

دورہ سی بالادہ کی سکالر کبدر . (بیتل) قطری ۲۴

۱۶۳ تاریخندہ یحی الحرشی اصفهان والیکندن عزل ایلہ یرینہ الحکم بن سعید نامندہ و ۱۶۹ سنہ سندہ دخی طیفور اسمندہ کی ذاترک تعین اولندلری مضبوط توارج ایسہدہ بونلرک آرہ سندہ دیکر والی اسمی مذکور دکلدر . بوسکہدہ محرر اولان (نصر) احتالکہ اولجہ سند والیسی بولنان نصر ابن محمد بن الاشعث نام ذات اولوب ۱۶۸ سالندہ یعنی طیفوردن برسنہ اول اصفہاندہ والی بولنش اولہ .

البصرہ

— ۴۲۴ —

تاریخی ۱۶۱

بالبصرہ سنہ احدی وستین و میه

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظہری چفتہ دارہ ایچندہ : محمد رسول اللہ

صلی اللہ علیہ وسلم

الخليفة المہدی

محمد

دورہ سی دیکرلری کبدر .

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۴

محمد بن سلیمان العباسی ۱۶۰ سنہ سندہ بصرہ واعمالندن اولان عمان وفارس والیسی نصب اولنوب مأموریتی خیلی مدت دوام ایتشدہ . (ابن اثیر جلد ۶ صمیمہ ۱۷)

کھوش

ارمینیہ

— ۴۲۱ —

تاریخی ۱۶۱

مرکز زندہ : لا الہ الا

اللہ وحدہ

لا شریک لہ

دورہ سندہ : بسم اللہ ضرب هذا الدرهم بآرمینیہ سنہ احدی

وستین ومیۃ

اطرافندہ اوج دائرہ اولوب آرمہ لرنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری بردائرہ ایچندہ : محمد رسول

اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم

الخلیفۃ المہدی

دورہ سندہ : محمد رسول اللہ ارسلہ بالمہدی (الح) المشرکون

(دلیکلی) وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۶

— ۴۲۲ —

تاریخی ۱۶۲

بارمینیہ سنہ اثنتین وستین ومیۃ

وجہنک اطرافندہ خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۴ (بیمثل)

مسکوکات عباسیہ دہ مسکوکات امویہ مثلاًو بو زمانہ قدر خلیفہ اسمی درج اولمذیوب انجیق خلیفہ المنصورک نصرندہ خلف اولہ حق ذات الہ بعض والیرک اسماری یازلقی عادت ابدلشیدی . ایلک دفعہ اولہرق المہدیک زمان خلافتندہ نام خلیفہ کھوش سکہ لہ یازلمغہ باشلامشدر . بعدما بو عادتہ رعایتلہ بمضاً یالکز خلیفہ نک نامی وبعضا خلیفہ الہ والیرک اسمی برابر اولہرق یازلدی کبی کاه قدیمی وجہلہ اسممز ویاخود یالکز والینک اسمنی حاوی سکہ لہ ضرب اولتمشدر .

— ﴿﴾ ۳ ابو عبدالله محمد المهدی ﴿﴾ —

۱۵۸ — ۱۶۹

التون

— ۴۱۹ —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخ ۱۶۲

مرکزنده : محمد

رسول .

الله

...

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين سنة اثنين وستين ومية

ظہری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

التون ، وزنى ۱ م ۴ ۴ ط . قطری ۱۸

— ۴۲۰ —

تاریخ ۱۶۵

سنة خمس وستين ومية

وجہنك مرکزنده (رسول) دن صکره کی نقطه ایله زیرنده کی اوج نقطه

موضوع دکلدرد .

التون ، وزنى ۱ م ۴ ۴ ط . قطری ۱۷

— ﴿﴾ —

— ۴۱۷ —

تاریخی ۱۵۸

ظہرینک مرکزی زیرندہ : (بخ ر بخ)

قطری ۲۴

— ۴۱۸ —

تاریخی ۱۵۸

مشاہدہ

قطری ۲۵

خليفة منصور ۱۵۸ سنه سی غایه سنده یعنی ذی الحجه سنده وفات
ایتمش اولغله سنه مذکورده کیسلان سکه لر مشارالیه منسوب اولوب
خليفة المهدینک مسکوکاتی ۱۵۹ سالدن باشلامشدر .

— ۴۱۲ —

تاریخی ۱۵۷

ظہرینک مرکزی بالاسندہ و براز صاغ طرفہ بر نقطہ (.) وز پرندہ اولکیلر
کبی ایکی عدد (بیخ بیخ)

قطری ۲۵

— ۴۱۳ —

تاریخی ۱۵۷

ظہرینک مرکزی بالاسندہ کی نقطہ (.) تمام اورتہ در .

قطری ۲۵

— ۴۱۴ —

تاریخی ۱۵۷

کذلک ظہرینک مرکزی بالاسندہ نقطہ اولدینی کبی ایکنجی سطر ایله اوچنجی
سطر آره سندہ دخی بر نقطہ موضوعدر (.)

قطری ۲۵ (بیٹل)

— ۴۱۵ —

تاریخی ۱۵۸

بمدینة السلام سنہ ثمان و خمسن و مية

ظہرینک مرکزندہ کی نقطہ یوقدر . یالکز زیرندہ : (بیخ بیخ)

قطری ۲۴

— ۴۱۶ —

تاریخی ۱۵۸

مشاہدہ .

قطری ۲۳

— ۴۰۷ —

تاریخی ۱۵۵
براز فرقلیدر.

قطری ۲۵ (دلیکلی)

— ۴۰۸ —

تاریخی ۱۵۵
جزئی اوقادر.

قطری ۲۴ وزنی ۱۳ ط.

— ۴۰۹ —

تاریخی ۱۵۶
بمدینة السلام سنه ست وخسین ومیة
وجهنك مرکزی زیرنده نقطه ل یوقدر.

○ ○ ○ ○ ○ خلقه :

قطری ۲۴

— ۴۱۰ —

تاریخی ۱۵۶
یازیلری جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۵

— ۴۱۱ —

تاریخی ۱۵۷
بمدینة السلام سنه سبع وخسین ومیة

(بمثل) وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۵

— ۴۰۲ —

تاريخي ۱۵۴

بمدينة السلام سنة اربع وخمسين ومية

ظهرتك مركزندہ کی یازیرك زبرندہ بریرینہ ایکی : (بخ بخ)

قطری ۲۵

— ۴۰۳ —

تاريخي ۱۵۴

مشامدر .

قطری ۲۴

— ۴۰۴ —

تاريخي ۱۵۴

ظهرتك مرکزی اطرافندہ کی ایکی دائرہ تیریلیدر .

قطری ۲۵

— ۴۰۵ —

تاريخي ۱۵۴

فرقلیجہدر .

قطری ۲۵

— ۴۰۶ —

تاريخي ۱۵۵

بمدينة السلام سنة خمس وخمسين ومية

وجهتك مركزندہ کی کلمہ توحیدك زبرندہ : (. .)

وزنی ۱۴ ۱ ط . قطری ۲۶

— ۳۹۷ —

تاریخی ۱۵۲

بمدينه السلام سنه اثنین و خمسين و ميه

قطری ۲۵

— ۳۹۸ —

تاریخی ۱۵۲

رسم خطی فرقلیجه در.

قطری ۲۴

— ۳۹۹ —

تاریخی ۱۵۳

بمدينه السلام سنه ثلث و خمسين و ميه

قطری ۲۵

— ۴۰۰ —

تاریخی ۱۵۳

مشاهد در.

قطری ۲۴ (ایکی دلیکی)

— ۴۰۱ —

تاریخی ۱۵۳

نقشی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۴

— ٣٩٢ —

تاريخي ١٤٩

مشاهد.

قطري ٢٤

— ٣٩٣ —

تاريخي ١٥٠

بمدينة السلام سنة خمسين ومية

قطري ٢٥

— ٣٩٤ —

تاريخي ١٥٠

جزئي فرقليدر.

قطري ٢٤

— ٣٩٥ —

تاريخي ١٥١

بمدينة السلام سنة احدى وخمسين ومية

قطري ٢٦

— ٣٩٦ —

تاريخي ١٥١

مشاهد.

قطري ٢٥

مدينة السلام

— ۳۸۸ —

تاریخی ۱۴۸

بمدينة السلام سنه ثمان واربعين ومية

خالقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری ایکی دائره ایچنده : محمد

رسول

السلامه

بنخ

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح)

وزنی ۱۴ ۱/۴ ط. قطری ۲۰

— ۳۸۹ —

تاریخی ۱۴۸

یازیلری براز فرقلیدر.

(دایکلی) قطری ۲۰

— ۳۹۰ —

تاریخی ۱۴۸

فرقلیجه در.

قطری ۲۴

— ۳۹۱ —

تاریخی ۱۴۹

بمدينة السلام سنه تسع واربعين ومية

قطری ۲۰

— ۳۸۳ —

تاريخي ۱۵۳
بودخی فرقليجه در .

قطری ۲۵

— ۳۸۴ —

تاريخي ۱۵۴
بالمحمدیه سنه اربع و خمسين ومیه

قطری ۲۷

— ۳۸۵ —

تاريخي ۱۵۴
عيندر .

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

ظهيرتك مرکزنده کی یازيلك بالاسنده اشارت اوليوب بوش براقش وزيرينه
بر (○) وضع اولمشدر .

قطری ۲۶

— ۳۸۶ —

تاريخي ۱۵۵
بالمحمدیه سنه خمس و خمسين ومیه

قطری ۲۶

— ۳۸۷ —

تاريخي ۱۵۵
مشاهددر .

قطری ۲۶

— ۳۷۸ —

تاریخی ۱۵۱
یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ۳۷۹ —

تاریخی ۱۵۲
بالحمدیه سنه اثنتین وخمسن ومیه
ظهرینک مرکزى بالاسنده کذاک (م) اولوب زیرنده کی عین رسم دیکرده
منقوشدر .

قطری ۲۶

— ۳۸۰ —

تاریخی ۱۵۲
مشاهددر .

قطری ۲۶

— ۳۸۱ —

تاریخی ۱۵۳
بالحمدیه سنه ثلث وخمسن ومیه

قطری ۲۷

— ۳۸۲ —

تاریخی ۱۵۳
جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ۳۷۳ —

تاريخى ۱۴۹

ظهيرىك مركزى بالاده سنده (۵) يرينه (م) ميم موضوعدر .

قطرى ۲۶

— ۳۷۴ —

تاريخى ۱۴۹

رسم خطى جزئى فرقليدر .

قطرى ۲۵

— ۳۷۵ —

تاريخى ۱۵۰

بالحمديه سنه خمسين ومية

ظهيرىك عباره و اشارتلى بالاده كيلرك عينيدر .

قطرى ۲۵

— ۳۷۶ —

تاريخى ۱۵۰

نقشى مشاهددر .

ظهيرىك مركزنده (المهدى) كله سنك (اللى) ديكرلى كى برنجى سطرک

نهایتند اوليوب ايكنجى سطرک باشنده برابر يازلشدر .

قطرى ۲۵

— ۳۷۷ —

تاريخى ۱۵۱

بالحمديه سنه احدى وخمسين ومية

قطرى ۲۶

— ۳۶۸ —

تاریخی ۱۴۸
براز فرقلیدر ..

قطری ۲۶

— ۳۶۹ —

تاریخی ۱۴۹
بالحمیدیه سنه تسع واربعین ومیه

قطری ۲۵

— ۳۷۰ —

تاریخی ۱۴۹
مشابهدر ..

قطری ۲۵

— ۳۷۱ —

تاریخی ۱۴۹
عینی عباردهدر ..

خالقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۵

— ۳۷۲ —

تاریخی ۱۴۹
ظهرینک مرکزنده (مما امر به الخ) عبارده سنک بالاسنده (○) اشارتی
وزیرنده بر (۶) حرفی موضوعدر ..

قطری ۲۵

— ۳۶۴ —

تاريخي ۱۴۵
بودخي.

قطري ۲۴

— ۳۶۵ —

تاريخي ۱۴۶
بالكوفه سنه ست واربعين ومية
(۰۰)

قطري ۲۵

— ۳۶۶ —

تاريخي ۱۴۶
يازيلري جزئي فرقليدر.

قطري ۲۵

المحمديه

— ۳۶۷ —

تاريخي ۱۴۸
بالمحمديه سنه ثمان واربعين ومية

وجهنك اطرافنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظري مر كزده ايكي دائره ايچنده : مما امر به ا

المهدي محمد

بن امير المؤمنين

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

وزني ۱۴ ط . قطري ۲۵

— ۳۵۹ —

تاریخی ۱۴۳

عیندر .

قطری ۲۴

— ۳۶۰ —

تاریخی ۱۴۴

بالکوفه سنه اربع واربعین ومیه

ظهرینک مرکز زیرنده : (۰۰)

قطری ۲۵

— ۳۶۱ —

تاریخی ۱۴۴

مشاهددر .

قطری ۲۴

— ۳۶۲ —

تاریخی ۱۴۵

بالکوفه سنه خمس واربعین ومیه

(۰۰)

قطری ۲۵

— ۳۶۳ —

تاریخی ۱۴۵

مشاهددر .

قطری ۲۴

— ۳۵۴ —

تاریخی ۱۴۱

بالکوفه سنه احدى واربعين ومية

ظهرينك مرکنده اوچنجي سطرک زیرنده : (۰۰)

قطری ۲۴

— ۳۵۵ —

تاریخی ۱۴۱

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۳۵۶ —

تاریخی ۱۴۲

بالکوفه سنه اثنین واربعين ومية

ظهرينك مرکزی زیرنده : (۰۰)

قطری ۲۵

— ۳۵۷ —

تاریخی ۱۴۲

مشاهددر .

ظهرينك مرکزی زیرنده : (۰۰)

قطری ۲۵

— ۳۵۸ —

تاریخی ۱۴۳

بالکوفه سنه ثلث واربعين ومية

ظهرينك مرکزی زیرنده : (۰۰)

قطری ۲۵

تاریخی ۱۳۹

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۴

تاریخی ۱۳۹

قطری ۲۴

تاریخی ۱۳۹

قطری ۲۴

تاریخی ۱۴۰

قطری ۲۵

تاریخی ۱۴۰

قطری ۲۵

العباسیه

— ۳۴۷ —

تاریخی ۱۵۲

بالعباسیه سنه ثنتين وخمسين ومية

وجهك اطرافنده خلقه : ۰ ۰۰۰ ۰ ۰۰۰ ۰۰۰

ظہری اوچ دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

السلہ

عمر

دورہ سی دیگر لربنک عینیدر .

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

عمر بن حفص افریقیہ والیسی اولوب ۱۵۳ سنہ سندہ مقتولاً وفات ایتشدرد .
 (عباسیہ) قیروان قرشدہ ابراہیم بن اغلب طرفسندن ۱۸۴ تاریخندہ بنا
 ایدلش بر شهر اولدیغنی مؤرخین بیان ایتکده ایسه لردہ تاریخ مذکوردن اوتوز
 اوتوز بش سنہ اول ضرب اولنان سکه لره نظراً افریقیہ ده بولنان والیلر مرکز
 حکومتلری اولان (قیروان) شهرینه خلفای عباسیہ به نسبتله (عباسیہ) توسیم و اطلاق
 ایلدکری اشبو سکه ایلہ سنین اخیرده ضرب اولنان سکه لردن استنباط اولمقده در .

الکوفه

— ۳۴۸ —

تاریخی ۱۳۷

بالکوفه سنه سبع وثلاثين ومية

خلقه : ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰

ظہری اوچ دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

السلہ

دورہ سی دیگر لری کبیدر .

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط . قطری ۲۳

— ۳۴۳ —

تاریخی ۱۴۶
نقش جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۳۴۴ —

تاریخی ۱۴۷
بالری سنه سبع و اربعین ومیه

قطری ۲۵

— ۳۴۵ —

تاریخی ۱۴۷
یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۳۴۶ —

تاریخی ۱۴۷
مشامهدر .

قطری ۲۵

۱۴۸ تاریخندن اعتباراً (ری) شهرینه نام دیگر اوله رق (محمدیه) اسمیه
قلمشدر . اشاغیده (۳۶۷) نومرولی سکه یه مراجعت اولنه . مع مافیه سنین اخیرده
هرایکی اسم دخی براز وقت سکه لر اوزرنده کورلمسکده در .

— ۳۴۰ —

تاریخی ۱۴۸

بالبصره سنه ثمان واربعین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری اوج دائره ایچندہ : محمد

رسول

اللہ

دورہ سی دیگر لرینک عینیدر .

قطری ۲۴

— ۳۴۱ —

تاریخی ۱۵۸

بالبصره سنه ثمان وخمین ومیه

ظہرینک مرکزندہ کی عبارتک زیرندہ : (۰ ۰)

قطری ۲۴ (بیٹل)

الری

— ۳۴۲ —

تاریخی ۱۴۶

بالری سنه ست واربعین ومیه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری چفتہ دائره ایچندہ : مما امر به ا

المہدی محمد

بن امیر المومنین

دورہ سی دیگر لرینہ مشاہدہ .

قطری ۲۶ وزنی ۱۴ ۱/۴ ط .

— ۳۳۶ —

تاریخی ۱۴۷

مشاهد.

ظہرینک مرکزی زیرندہ کی اشارت یکدیگرندن آچقدرد. (○ ○)
قطری ۲۳

— ۳۳۷ —

تاریخی ۱۴۷

عینیدر.

قطری ۲۵

— ۳۳۸ —

تاریخی ۱۴۷

وجہنک اطرافندہ خلقہ: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزی زیرندہ بر اشارت وارد (○)
(کناری کسیکدر) قطری ۲۳

— ۳۳۹ —

تاریخی ۱۴۷

وجہنک اطرافندہ خلقہ: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری چفتہ دائرہ ایچندہ: نما امر بہ ا

لمہدی محمد

بن امیرالمومنین

دورہ سی دیگرلری کیدر.

قطری ۲۵

— ۳۳۲ —

تاریخی ۱۴۶

یازیلری براز فرقی اولوب بونده دخی (سلم) کلهسی واردر .

قطری ۲۶

۱۴۵ سنه سندن ۱۴۶ سنهسی واسطنه قدر سلم بن قتیبة الباهلی بصره والیسی ایدی . اشبو سکه ده کی اسم انکدر . (ابن اثیر جلد ۵ صفیحه ۲۱۲)

— ۳۳۳ —

تاریخی ۱۴۶

کذلک خطی فرقیجه در .

ظهرینک مرکزنده اوچنی سطرک زیرنده : (○)

قطری ۲۴

— ۳۳۴ —

تاریخی ۱۴۶

وجهنک خارجی نقطه لی برداژه ایله محاطدر .

ظهرینک مرکزری زیرنده برشی یوقدر .

قطری ۲۵

— ۳۳۵ —

تاریخی ۱۴۷

بالبصره سنه سبع و اربعین و مئة

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظهرینک مرکزنده اوچنی سطرک زیرنده : (○○) اشارت منقوشدر .

اطرافنده کی اوج داژه دخی تیریلیدر .

قطری ۲۴

— ۳۲۸ —

تاریخی ۱۴۵

بالبصره سنه خمس واربعين و مية

ظہرینک مرکزندہ اوچچی سطرک زیرندہ (س ۰۰) منقوشدر .

قطری ۲۴

— ۳۲۹ —

تاریخی ۱۴۵

مشاہدر .

ظہرینک مرکزی زیرندہ کی حرف و نقطہ ل شویاہدر : (س ۰۰)

قطری ۲۶

— ۳۳۰ —

تاریخی ۱۴۵

فرقلیدجہدر .

خالقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہرینک مرکزندہ کی اوچچی سطرک زیرندہ : (۰۰۰)

قطری ۲۵

— ۳۳۱ —

تاریخی ۱۴۶

بالبصره سنه ست واربعين و مية

ظہری اوچ دائرہ ایچندہ : محمد

رسول

السلامہ

سلمہ

دورہ سی دیگرلرینک عینیدر .

وزنی ۱۴ ۱/۴ ط . قطری ۲۶

— ۳۲۵ —

تاریخی ۱۴۴

بالبصرة سنة اربع واربعين ومية

خلقہ : ○○○○ ○○○○ ○○○○ ○○○○

ظہری اوج دائرہ ایچندہ: محمد

رسول

الـ

س

دوره‌ی دیکرلری کېدو.

وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۶

سليمان بن علي بنك عز لنس دن صكره ١٤٠ دن ١٤٥ سنه سنه قدر بصره ده
سفيان بن معاويه بن يزيد الماهلي والي بولنغله اشبو سكه ايله آشاغيني درت سكه ده
منقوش اولان (س) حرفي سفانه اشارت اولوق ملحوظدر .

— ۲۲۶ —

تاریخی ۱۴۴

مشاهدہ .

قطری ۷۶

— ۳۲۷ —

تاریخی ۱۴۴

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۳۲۱ —

تاریخی ۱۴۲
پک جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۳۲۲ —

تاریخی ۱۴۲
بودخی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۳۲۳ —

تاریخی ۱۴۳
بالبصره سنه ثلث و اربعین و میه

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۶

— ۳۲۴ —

تاریخی ۱۴۳
جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۳۱۸ —

تاریخی ۱۴۰

بالبصره سنه اربعین ومیه

خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

ظہری اوچ دائره ایچندہ: محمد

رسول

الله

عبد

دورہ سی دیگر لرینک عینیدر .

قطری ۲۴

۱۳۷ دن ۱۴۰ سنه سنه قدر بصرہ دہ والی بولنان سلیمان بن علی بنک برادری
عبد الله استقلال داعیہ سندہ بولنغله سلیمان معزول و عبد الله مقتول اولمشدر . اشبو
سکده محرر اولان (عبد) مرقوم عبد الله اشارت اولق محملدر .

— ۳۱۹ —

تاریخی ۱۴۱

بالبصره سنه احدى واربعین ومیه

طهرینک مرکزى زیرنده (عبد) کلہ سی یوقدر .

قطری ۲۶

— ۳۲۰ —

تاریخی ۱۴۲

بالبصره سنه اثنتین واربعین ومیه

قطری ۲۶

— ۳۱۳ —

تاریخی ۱۳۷

رسم خطی پک جزئی فرقلیدر .

(ایکی دلیکلی بری کسک) قطری ۲۴

— ۳۱۴ —

تاریخی ۱۳۸

بالبصره سنه ثمان وثلثین ومیه

خالقه : ○○○ ○○○ ○○○

قطری ۲۵

— ۳۱۵ —

تاریخی ۱۳۸

جزئی فرقلیدر .

(کناری کسکدر) قطری ۲۴

— ۳۱۶ —

تاریخی ۱۳۹

بالبصره سنه تسع وثلثین ومیه

قطری ۲۴

— ۳۱۷ —

تاریخی ۱۳۹

براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

ارمینیہ

— ۳۱۱ —

تاریخی ۱۵۳

بارمينيه سنه ثاٲ و خمسين و مية

اطرا منده اوچ دائره اولوب يازيلر قسماً بونلرک اوزرينه تصادف ايلديکی کي بالا۔

سندہ (پیکار) اسمی محرر در . خارجاً خانہ : ○○ ○○ ○○

ظہری چفتہ دائرہ ایچندہ: مما امر بہ

المهدي محمد

بن امير المؤمنين

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهـی (الخ)

(بیشل) قطری ۲۶

منصورک مخدوم و خانی اولان المهدی محمدک نامی بعض مسکوکات اوزرینه یازمغه باشلا یوب بو اصول بعدما مسکوکات عباسیه ده عادت حکمنه کیرمشر . بالاده کی سکه تک وجهی بالاسنده محرر اولان (بکار) او تاریخلرده اذربایجان وارمینه والیسی بولنان ذاتک اسمیدر . انجی بعض مؤرخلر ۱۵۳ سالنده ولایت مذکورده بکر بن مسلم نامنده بر ذاتک والی بولنیدیغی بیان ایدوب بکر ایله بکارک مشاهرت لفظه سندن طولانی بو یاده بر سهو اولقی کرکدر .

البصر.

— ۲۱۲ —

تاریخی ۱۳۷

بالبصرة سنة سبع وثلاثين ومية

اطرافند، اوچ دائره اولوب اوزرلرند، خلقه: ○○○○ ○○○○ ○○○○

ظہری اوج دائرہ ایچندہ: محمد د

رسول

الله

دورہ سی دیگر لری کیدر .

وزنی $\frac{1}{4}$ ۱۴ ط . قطری ۲۵

— ابو جعفر عبد الله المنصور —

۱۴۶ — ۱۵۸

التون

— ۳۰۷ —

محل ضربی بازطامشمر . تاریخ ۱۵۶

محمد

مرکزنده:

دجری

رسول

الله

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدين سنة ست وخمسين ومية

لا اله الا

مرکزنده:

ظری

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

وزنی ۱ م ۱/۴ ط . قطری ۱۹

— ۳۰۸ —

تاریخی ۱۵۸

سنة ثمان وخمسين ومية

رسم خطی و نقش فرقلیجہ در .

وزنی ۱ م ۱/۴ ط . قطری ۱۸

الکوفه

— ۳۰۲ —

تاریخی ۱۳۲

بالکوفه سنه اثنین وثلین و میه

قطری ۲۳ وزنی ۱۴ ط .

— ۳۰۳ —

تاریخی ۱۳۲

رسم خطی فرقلیجه در .

قطری ۲۴

— ۳۰۴ —

تاریخی ۱۳۲

بودنی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۵ (دلیکی)

— ۳۰۵ —

تاریخی ۱۳۶

بالکوفه سنه ست وثلین و میه

قطری ۲۴

— ۳۰۶ —

تاریخی ۱۳۶

ظهر سنک مرکزنده برنجی سطر ایله ایکنجی سطر آره سنده برنقطه (.) موضوعدر .

قطری ۲۴

خلیفه السفاح ۱۳۶ سنه سی ذی الحجه سنده وفات ایلمش والمنصور ۱۳۷

سنه سی محرمنده مقام خلافتده استقرار ایتیش اولدیغندن ۱۳۶ سالنده ضرب

اولنان سکه لر مشارالیه سفاحک اولمق لازم کماکله اوصریه کچورلمشدر .

البصرہ

— ۲۹۷ —

تاریخی ۱۳۳

بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصرہ سنہ ثلث وثلثین ومیة

«وجہی وظہری ۲۹۵ نومرونک عینی طرز وعبارہ در.»

وزنی ۱۳ ط. قطری ۲۵

— ۲۹۸ —

تاریخی ۱۳۴

بالبصرہ سنہ اربع وثلثین ومیة

قطری ۲۵

— ۲۹۹ —

تاریخی ۱۳۵

بالبصرہ سنہ خمس وثلثین ومیة

وجہنک اطرافندہ کی اوچ دائرہ اوزرنندہ خلقہ : ۰۰۰ ۰ ۰۰۰ ۰ ۰۰۰ ۰ ۰۰۰ ۰

قطری ۲۵

— ۳۰۰ —

تاریخی ۱۳۶

بالبصرہ سنہ ست وثلثین ومیة

قطری ۲۵

بجندی ساہور

— ۳۰۱ —

تاریخی ۱۳۵

ببجندی ساہور سنہ خمس وثلثین ومیة

وجہنک اطرافندہ کی اوچ دائرہ اوزرنندہ خلقہ : ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰

(بمٹل) وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۵

گموش

ارد شیر خره

— ۲۹۵ —

تاریخی ۱۳۴

دجری مرکزنده لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدرهم بارد شیر خره سنه

اربع وثلثین ومیه

اطرافنده اوچ دوز دائره اولوب خارجنده و دردنچی بر دائره ایچنده اوچ

محلده خلقه: ○○○ ○○○ ○○○

ظہری اوچ دائره ایچنده: محمد

رسول

السلامه

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره

علی الدین کله ولو کره المشرکون

خارجنده بر دائره اوزرنده و بش محلده خلقه: ○○○○○

وزنی ۱۴ ط. قطری ۲۴

— ۲۹۶ —

تاریخی ۱۳۶

بارد شیر خره سنه ست وثلثین ومیه

وزنی ۱۴ ۱/۴ ط. قطری ۲۴

— ﴿﴾ ۱ ابو العباس عبد الله السفاح ﴿﴾ —

۱۳۶ — ۱۳۲

التون

— ۲۹۳ —

محل ضربی بازطامشدر . تاریخ ۱۳۳

محمد

رسول

الله

دجری

مرکزنده :

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدين سنة ثلث وثلثين ومية

لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

ظهری

مرکزنده :

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

وزنی ۱ م ۲۴ ط . قطری ۱۹

— ۲۹۴ —

تاریخی ۱۳۴

سنة اربع وثلثين ومية

وجهك مرکزنده برنجی ايله آيكنجی سطر آره سنده برنقطه اولوب ظهريك

مرکزی زیرنده نقطه یوقدر .

وزنی ۱ م ۵ ط . قطری ۲۰

لوحة ۳

سنه هجرية

- ۳۳۳ المستکفی بالله بن المکتفی بالله
 ۳۳۴ المنطیع لله بن المقتدر بالله
 ۳۶۳ الطایع لله بن المطیع لله
 ۳۸۱ القادر بالله بن اسحاق بن المقتدر بالله
 ۴۲۲ القائم بامر الله بن القادر بالله
 ۴۶۷ المقتدی بامر الله بن محمد بن قائم بامر الله
 ۴۸۷ المستظهر بالله بن المقتدی بالله
 ۵۱۲ المسترشد بالله بن المستظهر بالله
 ۵۲۹ الراشد بالله بن المسترشد بالله
 ۵۳۰ المقتفی لامر الله بن المستظهر بالله
 ۵۵۵ المستنجد بالله بن المقتفی لامر الله
 ۵۶۶ المستضی بامر الله بن المستنجد بالله
 ۵۷۵ الناصر لدين الله بن المستضی بامر الله
 ۶۲۲ الظاهر بامر الله بن الناصر لدين الله
 ۶۲۳ المستنصر بالله بن الظاهر بامر الله
 ۶۴۰ المستعصم بالله بن المستنصر بالله
 ۶۵۶ تم

— خلفاء عباسيه —

سنة هجرية

١٣٢	١ السفاح بن محمد العباسي
١٣٦	٢ المنصور بن محمد العباسي
١٥٨	٣ المهدي بن المنصور
١٦٩	٤ الهادي بن المهدي
١٧٠	٥ هارون الرشيد بن المهدي
١٩٣	٦ الامين بن هارون الرشيد
١٩٨	٧ المأمون بن هارون الرشيد
٢١٨	٨ المعتصم بالله بن هارون الرشيد
٢٢٧	٩ الواثق بالله بن المعتصم بالله
٢٣٢	١٠ المتوكل على الله بن المعتصم بالله
٢٤٧	١١ المنتصر بالله بن المتوكل على الله
٢٤٨	١٢ المستعين بالله بن المعتصم بالله
٢٥١	١٣ المعتز بالله بن المتوكل على الله
٢٥٥	١٤ المهتدي بالله بن الواثق بالله
٢٥٦	١٥ المعتمد على الله بن المتوكل على الله
٢٧٩	١٦ المعتضد بالله بن الموفق بن المتوكل على الله
٢٨٩	١٧ المكتفي بالله بن المعتضد بالله
٢٩٥	١٨ المقتدر بالله بن المعتضد بالله
٣٢٠	١٩ القاهر بالله بن المعتضد بالله
٣٢٢	٢٠ الراضي بالله بن المقتدر بالله
٣٢٩	٢١ المتقي لله بن المقتدر بالله

مسکوکات عباسیه

تاریخ و محل ضربی اولیوب یا لکن اسم محرر سکه در

— ۲۹۱ —

لا اله الا
لله وحده لا
شریک له

رجوی

« اطرافنده نقطه لی برداثره واردر . »

محمد
رسول
الله
شعیب

ظهری

« اطرافنده بری نقطه لی دیگر دوز ایکی دائره واردر . »

قطری ۱۹

— ۲۹۲ —

بالاده کینه مشاهددر . وجهی ده اوقوناقلیدر .

قطری ۱۹

اشبو سکه لر یزید بن عبد الملک خلافتنده بعض ولایتلرده بولسان
شعیب ابن حمیدانک نامنه ضرب اولمش اولقی احتمالی واردر . موسیو (استانی
- لان - پول) اشبو سکه نک برعینی ۱۸۷ سالنده دمشق والیسی اولان شغیت
بن حازمک اولقی ظنیله انکاتره موزه سنک مسکوکات اسلامیة قتالوقلری
علاوه سنده کوسترمشدر . (T. IX. P. 400.) فقیر بوسکه نی عباسی اولمقدن زیاده
اموی مسکوکاتی طرزنده کورمکده یم .

اسم و محل ضربی اولیوب
بالکذ تاریخى محرم سنه

— ۲۹۰ —

تاریخی ۹۰

دجهری مرکزده: *

دوره سنده: لا اله الا الله

ظهری مرکزده: ن

دوره سنده: ضرب هذا الفلوس سنه تسعين

«ایکی وجهک اطرافلری نقطه لی دائره لر ایله مستدیردر.»

(بمثل) قطری ۱۶

تاریخنه نظراً الولید بن عبد الملک عصری مسکوکاتنددر.

✽ واسط ✽

— ۲۸۹ —

تاریخی ۱۱۸

رجری مرکزده بردارہ ایچنده: . .

محمد

رسول

الله

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الفلاس بواسط سنه ثمان

عشرة و مئة

اطراف چفته دائره ايله محاط اولوب آره لرندہ خلقه: ○ ○ ○ ○

امر الله

ظہری

بالوفسا

والعدل

اطراف ادچ دائره ايله محاط اولوب ایکنجی ايله اوچنجی آره سنده سکر عدد

شوبله خلقه: ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

(بمثل) (دلیکلی) قطری ۱۹

— ۲۸۷ —

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا [شریکله]

دوره‌سنده: بسم الله [ضرب هذا الفلاس] بالموصل

ظہری مرکزنده: محمد

رسول

[الله]

دوره‌سنده: امر به الامير الوليد....؟

قطری ۱۶

— ۲۸۸ —

دجری مرکزنده: الله

احد الله

الصمد

دوره‌سنده: لا اله الا الله وحده لا شریک له

ظہری مرکزنده: محمد

رسول

الله

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلاس بالموصل جاز

قطری ۲۰

— ۲۸۴ —

لا اله

الا اله

وحده

زاویه لری یکدیگرینک ضلع لری اوزرینه کتورلمش ایکی سریع ایچنده در .

بسم الله امر

ظهری

محمد
رسول
الله

۲۰ قطری

۲۳۳ ۲۳۳

— ۲۸۵ —

بالاده کینه مشابه اولوب ظهیرینک زیرنده کی (الولید بن) دن صکره
یا لکز (تد) حرف لری کورلمکده در .

۱۹ قطری

الولید بن تلید ۱۱۳ سالنده و امیر الحرك و فائنده خلیفه هشام طرفندن
موصله مأمور ایدلشد . (ابن اثیر جلد ۵ صحیفه ۶۵)

— ۲۸۶ —

بالاده کینک عینیدر .

دجری

الولید

ظهری

محمد
رسول
الله

۲۳۶ ۲۳۶

۲۲ قطری (دلیکی)

لوحة ۲

الولید بن بکر ۱۲۱ سالنده موصول والیسی ایدی . بکر اسمنی ابن اثیر یا ایله
(بکیر) یازمشدر . (ابن اثیر جلد ۵ صحیفه ۸۹)

الموصل

— ۲۸۲ —

تاریخی ۹۷

دورهی مرکزنده : الله

احد الله

الصمد

دوره‌سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده لا شریک له

دورهی مرکزنده : محمد

رسول

الله ﷺ

دوره‌سنده : ضرب هذا الفلاس بالموصل سنه سبع وتسعين

لوحة ۲ (بمثال) (دلیکلی) قطری ۲۵

— ۲۸۳ —

لا اله

دورهی

الا الله

وحده

اطرافی زنجیری اوج دائره ایله محاط اولوب آره‌سنده خاقه : ○ ○ ○ ○

دورهی مرکزده زنجیری بردائره ایچنده : محمد

رسول

الله

دوره‌سنده : بسم الله مما امر به الامیر الحر بن یوسف الموصل

لوحة ۲ قطری ۲۰

امیر الحر بن یوسف بنو امیه به منسوب اولوب ۱۰۶ سنه‌سندن ۱۱۳ سنه‌سنه قدر موصلده والی بولمشددر . (تاریخ الکامل لابن اثیر جلد ۵ صفیحه ۴۹)

— ۲۸۰ —

لا اله

الا الله

وحده

« اطراف تیرتیلی اوج دائره ایله مستدیر در . »

ظہری مرکزنده :

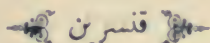
محمد

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلاس بطبریه

قطری ۲۲

— ۲۸۱ —

ظہری مرکزده نقطه لی دائره ایچنده :

محمد

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده

بسم الله

من ضرب

قنسرین

« اطراف نقطه لی بر دائره ایله مستدیر در . »

قطری ۱۸

— ۲۷۸ —

لا اله

درجہ

الا اله
وحدہ

اطرافندہ چفتہ دائرہ اولوب آرمہ لرنده خلقه: ○ ○ ○ ○

محمد

مرکز زندہ: ظہری

رسول

الله

دورہ سندہ: بسم الله ضرب هذا الفلّس بسروج

(بیٹل) قطری ۱۵

طبریہ

— ۲۷۹ —

الله ا

مرکز زندہ: درجہ

حد الله

الصمد

دورہ سندہ: لا اله الا الله وحدہ لا شریک له

محمد

مرکز زندہ: ظہری

رسول
الله

دورہ سندہ: بسم الله ضرب هذا الفلّس بطبریہ

(بیٹل) قطری ۱۸

الری

— ۲۷۶ —

تاریخی ۱۱۳

..

بسم الله

ضرب هذا

الفلس بالری سنه ثلث

عشر و میه

« اطراق نقطه لی برداژه ایله مستدبردر .. »

..

امر الله

بالوفــــــــــــا

و العدل

(خط پهلوی) له ل ر س (اشرس؟)

قطری ۱۹

لوحه ۲

سروج

— ۲۷۷ —

نقطه لی دائره ایچنده : لا اله

الا اله

وحده

چوره سنده : * * * * *

مركزده نقطه لی دائره ایچنده : محمد

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلس بسروج

قطری ۲۰ (بیثل)

لوحه ۲

الرملة

— ۲۷۴ —

دجری نقطه‌لی بردارّه ایچنده: لا اله
الا اله
وحده

دوره‌سنده: لله الملك فلس و اف

ظہری نقطه‌لی دائره ایچنده: محمد
رسول

الله

دوره‌سنده: ضرب بالرملة .

(دلیکی) قطری ۲۶

لوحة ۲

الرها

— ۲۷۵ —

تاریخی ۱۱۰

دجری مرکزده: الله احد الله

الصمد لم يلد

ولم يولد

دوره‌سنده: بسم الله ضرب هذا الفلاس بالرها سنه عشرة ومية

دجری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره‌سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

(بیتل) قطری ۲۲

— ۲۷۲ —

[لا] اله

[۱] لا الله

[و] حده

دجری

چفته دائره ايله محاط اولوب آره لرنده خلقه : . . . .

*

ضرب

ن

بدمشق

ظہری

« زنجیری بر دائره ايله مستدیر در . »

فطری ۱۶

الرقه

— ۲۷۳ —

نقطه لی دائره ایچنده : ۴

دجری

دوره سنده : لا اله الا الله وحده

نقطه لی دائره ایچنده : (۱)

ظہری

دوره سنده : ضرب هذا الفلاس بالرقه

فطری ۱۴

— ۲۷۰ —

لا اله

الا اله

وحده

دجری

« نقطه‌لی ایکی دائره ایله محاطدر. »

ظہری اوجلری هلاله منتهی بر دائره ایچنده : (☆)

ضرب

هذا الفلاس

بدمشق

دوره‌سنده : بسم الله ربی الله محمد رسول الله

« خارجاً اوجلری کوبه منتهی بر دائره ایله محاطدر. »

قطری ۲۱ (دلیکلی)

— ۲۷۱ —

لا اله

الا اله

وحده

دجری

« اطراف نقطه‌لی بر دائره ایله محاطدر. »

ظہری نقطه‌لی بر دائره ایچنده : (☆)

ضرب

هذا الفلاس

بدمشق

دوره‌سنده : بسم الله محمد رسول الله

قطری ۲۰ (بیتل)

لوحه ۲

— ۲۶۷ —

لا اله
الا الهه
وحده

دجری

« آره لری چیزکیلر ایله وصل ایدلش ایکی دائرة ایله مستدیر در . »

محمّد   مَرکَزده :   ظهري

رسول
الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلّس [بد] مشق

قطری ۲۰

لوحه ۲

— ۲۶۸ —

بالاده کینه مشابه اولوب انجق وجهی بر دائرة ایله محاطدر .

قطری ۱۸

— ۲۶۹ —

لا اله
الا * الله
وحده

دجری

« نقطه لی ایکی دائرة ایله مستدیر در . »

محمّد   مَرکَزده نقطه لی بر دائرة ایچنده :   ظهري
رسول
الله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الفلّس بدمشق

قطری ۲۰

﴿ دستوا ﴾

— ۲۶۵ —

لا اله

الا اله

وحدہ

دجہزی

« اطرافِ زنجیری اوج دائرہ ایلہ محاطدر . »

محمد

مرکزِ زندہ :

ظہری

رسول

اللہ

دورہ سندیہ : بسم اللہ ضرب هذا الفلّس بدستوا

« خارجاً زنجیری بردائرہ ایلہ محاطدر . »

(بیٹل) قطری ۲۰

﴿ دمشق ﴾

— ۲۶۶ —

لا اله

الا اله

وحدہ

دجہزی

« اطرافِ دوز ایکی دائرہ ایلہ مستدیردر . »

محمد

مرکزِ زندہ بردائرہ ایچندہ :

ظہری

رسول

اللہ

دورہ سندیہ : بسم اللہ ضرب بدمشق

(بیٹل) قطری ۲۰

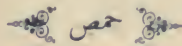

— ۲۶۲ —

بالاده کینک عینی عبارده اولوب فقط وجهنده لفظه جلالک وظهرنده
(رسول) ک اوزرنده برر نقطه واردر.

نطری ۱۶

لوحه ۲

— ۲۶۳ —

محمد

رسول الله

بمحض

دجری

« اطراف تیبتلی چفته اوج دائره ابله محاطدر. »

دوره سنده : لا اله الا الله وحده

ظهری

اورته ده :

نطری ۱۵

— ۲۶۴ —

مرکزده نقطه لی دائره ایچنده : بام

دجری

مرون

ل...؟

دوره سنده : [محمد] رسول الله ارسله با [لهدی و دین الحق]

مرکزده دائره ایچنده : (صوله متوجه

ظهری

برطوشان رسمی)

دوره سنده : [بسم الله ضر] ب هذا الفلاس بمحض

(یازیلری و نقشی بوزجه در) نطری ۱۷

محل ضربلری محرر باقر مسکوکات
اسمعی، اسمز و تاریخی، تاریخز

الاردن

— ۲۶۰ —

لا اله

الا اله

وحده

.*.*

« اطراف بردائره ايله مستدير در . »

محمد

رسول

الله

دوره سنده : بسم الله ضرب بالاردن

قطری ۲۰

بعلبك

— ۲۶۱ —

ظهری

محمد

رسول

اله

لا اله

لا اله

بعلبك

ایکی و بهنک اطرافنده چفته دائره اولوب آره لنده خلقه : . . . .

قطری ۱۸

محمد	لا اله
(فرس رسمى)	الا الهه
۱۳۳	وحده
« اطرافنده اوج دائره »	« ايکي دوز دائره ايجنده »

لوحه ۲ (بمیل) قطری ۲۰

— ۲۵۹ —

الله احد	لا الهه
الله الصمد	لا الهه و
لم يلد ولم	حده لا شر
لم يو	يک له
« اطرافنده کي دائره کسيکدر »	« اطرافنده دوز دائره »

قطری ۱۸

اسم وتاریخ و محل ضربری تحریر ایدلمیه رک یا لکنز توحید و بعض آیات قرآنی
شامل اولان بالاده کی مسکوکات رسم خط و نقش و طرزری ایجابجه فن مسکوکات
اسلامیه اربابی نزدنده خلفای اموییه عائد اولقی اوزره قبول اولمشدر .

— ۲۵۴ —

محمد
ع *
۲۱

بسم الله
لا اله الا
الله وحده

« اطرافنده نقطه‌لی دائره »

« اطرافنده دوز دائره »

قطری ۱۶

لوحه ۲

— ۲۵۵ —

بالاده کینه مشابه اولوب یالکنز رسم خطی فرقیدر .

قطری ۱۴

— ۲۵۶ —

محمد
رسول
الله

لا اله الا
الله وحده [ه]
لا شریک [له]

« اطرافلرنده بر دوز دائره »

قطری ۱۴

— ۲۵۷ —

ظہری

دجہری

محمد
رسول
الله

لا اله
الا الله
شریک له

قطری ۲۱

« رسم خطی بشقه طرزده در . »

یازیلری براز فرقیدر . (وحده) نك اوزرنده بر نقطه واردر .
وجهنك دائره سی نقطه لی ، ظهیرینك دوزدر .

قطری ۲۲

— ۲۵۱ —

كذلك ۲۴۷ نومرویه مشابه اولوب (الله) ك ایکی طرفینده نقطه یوقدر .
ایکی وجهی نقطه لی دائره ایله مستدیردر .

قطری ۲۰

— ۲۵۲ —

ظهیری

وجهی

محمد	لا اله
رسول	الا الله
* لله ا	وحده

« اطرافلرنده بر دوز دائره »

قطری ۱۶

— ۲۵۳ —

عبد [ه]	لا اله
محمد	الا الله
رسو [ل]	وحده
الله	

« بر دوز دائره ایچنده »

قطری ۱۴

— ۲۴۵ —

اطرافنده دائرہ لر پوقدر.

قطری ۱۵

— ۲۴۶ —

***
محمد
رسول
الله

لا اله
الا الله
وحده

« اوج سرہ نقطہ لی دائرہ ایچندہ » « ایکی سرہ زنجیری دائرہ ایچندہ »

قطری ۱۸

— ۲۴۷ —

محمد
رسول
الله

لا الله
الا الله*
وحده

« دوز بردائرہ ایچندہ »

« زنجیر بردائرہ ایچندہ »

قطری ۲۰

— ۲۴۸ —

بالادہ کی طرززدہ اولوب فقط ایکی وجہنک دائرہ لربیدہ زنجیرلیدر.

قطری ۲۰

— ۲۴۹ —

بالادہ کی طرززدہ در. ایکی وجہنک دائرہ لری نقطہ لیدر.

قطری ۲۰

— خلفای امویه —
 باقر مسکوفانی

— یا لکز کلمه توحید محررد —

— ۲۴۱ —

ظہری

دجری

محمد
 رسول
 اللہ

لا الہ
 الا اللہ
 وحدہ

« دوز بردارہ ایچندہ »

« نقطہ لی بردارہ ایچندہ »

قطری ۲۰

— ۲۴۲ —

بالادہ کی سکہ طرزندہ اولوب یازیلری قالیندر .

قطری ۱۸ (بیتل)

لوحة ۲

— ۲۴۳ —

بودخی عینی عبارہ یی حاوی اولوب انحق و جہنک دائرہ لری دوز
 ظہرینک نقطہ لیدر .

قطری ۱۶

— ۲۴۴ —

یازیلری براز فرق لیدر . دائرہ لری بالادہ کینک عینیدر .

قطری ۱۵

— ۲۳۸ —

تاریخی ۱۳۰
 راز فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۲۳۹ —

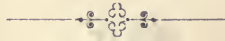
تاریخی ۱۳۰
 بودخی .

قطری ۲۴

— ۲۴۰ —

تاریخی ۱۳۱
 بواسط سنه احدی وثلثین و میه

قطری ۲۳ (دلیکی)

واسط

— ۲۳۳ —

تاریخی ۱۲۸

بواسط سنہ ثمان وعشرین ومیة

ظہرینک اطرافندہ اوچنبی دائرہ اوزرندہ خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزنی $۱۴ \frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۵

— ۲۳۴ —

تاریخی ۱۲۸

نقشی فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۲۳۵ —

تاریخی ۱۲۸

بودخی .

قطری ۲۵

— ۲۳۶ —

تاریخی ۱۲۹

بواسط سنہ تسع وعشرین ومیة

خلقہ : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۴

— ۲۳۷ —

تاریخی ۱۳۰

بواسط سنہ ثلثین ومیة

قطری ۲۴

السامیه

— ۲۳۰ —

تاریخی ۱۳۱

مرکزنده : لا اله الا

الله وحیده

لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالسامیه سنه احدى

وثائین ومیه

اطرافنده اوج دائره اولوب اوچینیک اوزرنده : ○ ○ ○ ○ ○ ○

دیگرلرینک عینی عباره و نقشده در .

ظہری

قطری ۲۴

— ۲۳۱ —

تاریخی ۱۳۱

براز فرقلیجہ در .

قطری ۲۴

مرو

— ۲۳۲ —

تاریخی ۱۳۲

بمرو سنه اثین وثائین ومیه

وجهنک اطرافنده اوچنجی دائره ایله دردنجی دائره بیننده سکز عدد شویله

خلقه : ○ ○

وزنی ۱۱ ۳/۴ ط . قطری ۲۵

كموش

الجزیره

— ۲۲۷ —

تاریخی ۱۲۸

بالجزیره سنه ثمان وعشرين ومیه

۲۱۱ نومرولی سکه نك عینی نقش و عباراتی متضمندر.

وجه نك اطرافنده ایکی دائرة اولوب انسکله اوچنچی دائرة آره سنده خالقہ: ○ ○ ○ ○

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

— ۲۲۸ —

تاریخی ۱۲۹

بالجزیره سنه تسع وعشرين ومیه

قطری ۲۶

رامهرمز

— ۲۲۹ —

تاریخی ۱۲۸

لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

وجہی

مراکزنده:

دوره سنده (داخلاً): قل لا اسئلكم علیه اجرأ الا المودة
فی القربا

» (خارجاً): بسمه الله . ضرب . رامهرمز . سنه .

ثمان . وعشرين . ومیه .

مسكوكات سائرہ امويه نك عینی عبارہ و نقشده در.

قرری

(بمثل) قطری ۲۴

— ﴿﴾ ۱۴ مروان ثانی بن محمد ﴿﴾ —

۱۲۷ — ۱۳۲

التون

— ۲۲۵ —

محل ضربی یازدهم . تاریخ ۱۲۹

مرکزنده: الله احد الله

الصمد لم يلد

ولم يولد

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدينر سنة تسع وعشرين ومية

ظری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) كله

وزنی ۱ م ۱۰ ۱/۴ طه قطری ۱۸

— ۲۲۶ —

تاریخ ۱۳۰

سنة ثلثین ومية

وزنی ۱ م ۵ ۱/۴ طه قطری ۲۰

— ۲۲۳ —

تاریخی ۱۲۷
نقشی فرقلیدر .

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزن $۱۴\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۵

— ۲۲۴ —

تاریخی ۱۲۷
مشاہدہ .

قطری ۲۴

— ﴿ ۱۳ ابراهيم بن الوليد الاول ﴾ —

۱۲۶ — ۱۲۷

كموش

﴿ الجزيره ﴾

— ۲۲۱ —

تاريخي ۱۲۷

بالجزيره سنه سبع وعشرين ومية

۲۱۱ نومرولى سكه نك عيني عباراتى شاملدر .

وجهنك اطرافنده نقطه لى ايكي دائره اولوب بونكله اوچنجى دائره بيننده

خالقه : ○ ○ ○ ○ ○

(بمثل) وزنى ۱۴ ¼ ط . قطرى ۲۶

نوحه ۱

﴿ واسط ﴾

— ۲۲۲ —

تاريخي ۱۲۷

بواسط سنه سبع وعشرين ومية

وجهنك اطرافنده نقطه لى اوچ دائره اولوب دردنجيسيله بونك اوده سنده

خالقه : ◎ ◎ ◎

(بمثل) وزنى ۱۲ ¼ ط . قطرى ۲۷

— ۲۱۹ —

تاريخي ۱۲۶

مشاهدر.

قطري ۲۴

— ۲۲۰ —

تاريخي ۱۲۶

بودخي.

وزني ۱۲۴ ط. قطري ۲۵

كرك وليد ثاينك و كرك يزيد ثالثك سكه لري ۱۲۶ تاريخي اولوب انجق
بونلري يكدىكرندن تفريق ايدن علامت بالاده كوسترلديكي اوزره اولكيسنك
وجهي اوج دائره بش خلقه وايكنجيسنك وجهي درت دائره يدي خلقه ابله محاط
اولمريد. برنجيسي سلفنك يعنى خليفه هشامك سكه لري نقشنده اولسيه وليد
ثانيه وايكنجيسي يكي برطرزده بولنسيه يزيد ثالثه اسناد اولمق طبعيدر.

— ﴿﴾ ۱۲ یزید ثالث بن الولید اول ﴿﴾ —

۱۲۶ — ۱۲۶

کموش

﴿﴾ واسط ﴿﴾

— ۲۱۶ —

تاریخی ۱۲۶

بواسط سنه ست و عشرين و دية

۲۱۱ نومرولى سكه‌نك عینی عباراتی حاویدر .

وجهنك اطرافنده درت دائره اولوب اوچنجی ايله دردنجی دائره بیننده

خلفه : ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

نوحه ۱ (بیشل) وزنی ۱۴ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

— ۲۱۷ —

تاریخی ۱۲۶

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

وزنی ۱۳ ۲/۳ ط . قطری ۲۵

— ۲۱۸ —

تاریخی ۱۲۶

عینیدر .

قطری ۲۴

— ۲۱۲ —

تاریخی ۱۲۶
نقشی فرقلیدر .

وزنی ۱۲ $\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۵

— ۲۱۳ —

تاریخی ۱۲۶
بودخی .

وزنی ۱۴ $\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۳

— ۲۱۴ —

تاریخی ۱۲۶
بودخی .

قطری ۲۴

— ۲۱۵ —

تاریخی ۱۲۶
بودخی .

(دلیکلی) وزنی ۱۲ $\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۳

— ﴿﴾ ۱۱ الوليد ثانی بن يزيد ثانی ﴿﴾ —

۱۲۵ — ۱۲۶

کموش

﴿﴾ واسط ﴿﴾

— ۲۱۱ —

تاریخی ۱۲۶

مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بواسط سنه ست

وعشرين ومية

اطرافنده اوج دائره اولوب ايكنجی ايله اوجنجی دائره آره سنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

ظہری مرکزنده بردائره ایچنده : الله احد الله

الصمد لم يلد و

لم يولد ولم يكن

له كفواً احد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ)

خارجاً اطرافنده بردائره اولوب اوزرنده خلقه: ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۴ وزنی ۱۴ ۱

لوحة ۱

— ۲۰۹ —

تاریخی ۱۲۵

جزوی فرقلیدر . قطعہ سی کوچکدر .

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۴

— ۲۱۰ —

تاریخی ۱۲۵

بودخی .

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۴

— ۲۰۴ —

تاریخی ۱۲۳

نقشی فرقلیجه در .

قطری ۲۵

— ۲۰۵ —

تاریخی ۱۲۳

یازیلری اینجه قطعه سی کوچکدر .

قطری ۲۲ (کسیکدر) وزنی ۱۱ ۱/۴ ط .

— ۲۰۶ —

تاریخی ۱۲۴

بواسط سنه اربع و عشرین و میه

قطری ۲۵ وزنی ۱۴ ۱/۴ ط .

— ۲۰۷ —

تاریخی ۱۲۴

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۲۰۸ —

تاریخی ۱۲۵

بواسط سنه خمس و عشرین و میه .

قطری ۲۵

— ۱۹۹ —

تاریخی ۱۲۱
بودخی .

قطری ۲۵

— ۲۰۰ —

تاریخی ۱۲۲
بواسط سنہ انتین و عشرین ومیہ

قطری ۲۶

— ۲۰۱ —

تاریخی ۱۲۲
نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۲۰۲ —

نصفیہ . تاریخی ۱۲۲
یازیلری ایجہدر .

قطری ۲۳ . وزنی ۶ ط .

— ۲۰۳ —

تاریخی ۱۲۳
بواسط سنہ ثلث و عشرین ومیہ

قطری ۲۵ . وزنی ۱۴ ط .

— ۱۹۴ —

تاریخی ۱۲۰
یازیلری اینجه در .

وزنی $۱۳\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۵

— ۱۹۵ —

تاریخی ۱۲۰
بودخی .

قطری ۲۵

— ۱۹۶ —

تاریخی ۱۲۱
بواسط سنه احدی و عشرین و میه

وزنی $۱۴\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۶

— ۱۹۷ —

تاریخی ۱۲۱
رسم خطی فرقلیجه در .

قطری ۲۶

— ۱۹۸ —

تاریخی ۱۲۱
یازیلری اینجه در .

قطری ۲۵

— ۱۸۹ —

تاریخی ۱۱۹
یازیلری فرقلیدر .

قطری ۲۸ وزنی ۱۳ ط .

— ۱۹۰ —

تاریخی ۱۱۹
جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۸

— ۱۹۱ —

تاریخی ۱۲۰
بواسط سنه عشرين وميه

قطری ۲۸

— ۱۹۲ —

تاریخی ۱۲۰
یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۸ وزنی ۱۳ ط . (دلیکلی)

— ۱۹۳ —

تاریخی ۱۲۰
بو دخی .

قطری ۲۷

خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

— ۱۸۴ —

تاریخی ۱۱۶

بواسط سنه ست عشره ومیه

قطری ۲۸ (دلیکی)

— ۱۸۵ —

تاریخی ۱۱۷

بواسط سنه سبع عشره ومیه

قطری ۲۸ وزنی ۱۴ ط.

— ۱۸۶ —

تاریخی ۱۱۸

بواسط سنه ثمان عشره ومیه

قطری ۲۸

— ۱۸۷ —

تاریخی ۱۱۸

نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ۱۸۸ —

تاریخی ۱۱۹

بواسط سنه تسع عشره ومیه

قطری ۲۴ (کناری کسیکدر) وزنی ۱۱ ط.

— ۱۷۹ —

تاریخی ۱۱۳

یازیلری فرقلیجه در .

قطری ۲۶ (دلیکلی)

— ۱۸۰ —

تاریخی ۱۱۴

بواسط سنه اربع عشره ومیه

قطری ۲۴

— ۱۸۱ —

تاریخی ۱۱۴

نقشی فرقلیدر .

قطری ۲۶ وزنی ۱۱ ۱/۴ ط .

— ۱۸۲ —

تاریخی ۱۱۴

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۵ وزنی ۱۴ ۱/۴ ط .

— ۱۸۳ —

تاریخی ۱۱۵

بواسط سنه خمس عشره ومیه

قطری ۲۶

— ۱۷۴ —

تاریخی ۱۰۸

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۱۷۵ —

تاریخی ۱۱۰

بواسط سنه عشره ومیه

وزنی $۱۴\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۷

— ۱۷۶ —

تاریخی ۱۱۱

بواسط سنه احدی عشره ومیه

قطری ۲۵

— ۱۷۷ —

تاریخی ۱۱۲

بواسط سنه اتی عشره ومیه

وزنی $۱۳\frac{3}{4}$ ط . قطری ۲۶

— ۱۷۸ —

تاریخی ۱۱۳

بواسط سنه ثالث عشره ومیه

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۶

واسط

— ۱۷۰ —

تاریخی ۱۰۶

بواسط سنہ ست و میہ

قطری ۲۶   وزنی ۱۲ ط .

— ۱۷۱ —

تاریخی ۱۰۶

نقشی فرقلیجہ در .

خلفہ : ○ ○ ○ ○

قطری ۲۵

— ۱۷۲ —

تاریخی ۱۰۷

بواسط سنہ سبع و میہ

خلفہ : ◎ ◎ ◎

قطری ۲۶   وزنی ۱۵ ط .

— ۱۷۳ —

تاریخی ۱۰۸

بواسط سنہ ثمان و میہ

قطری ۲۶   وزنی ۱۳ ط .

الاندلس

— ۱۶۷ —

تاریخی ۱۱۵

بالاندلس سنه خمس عشره ومیه

وجهك اطرافنده اوج دائره اولوب خارجنده دوت محله : ⑤
 ظهرك دائره خارجهنده : ⑤ ⑤ ⑤

قطری ۲۶

لوحة ۱

المبركة

— ۱۶۸ —

تاریخی ۱۱۸

بالمبركة سنه ثمان عشره ومیه

وجهك اطرافنده خلقه : ⑤ ⑤ ⑤

وزنی ۱۳ ۱/۲ ط . قطری ۲۷

— ۱۶۹ —

تاریخی ۱۱۹

بالمبركة سنه تسع عشره ومیه

وزنی ۱۲ ۱/۲ ط . قطری ۲۵

— ۱۰ هشام بن عبد الملك —

۱۰۵ — ۱۲۵

التون

— ۱۶۴ —

محل ضربی باطلامسدر . تاریخى ۱۱۴

۱۴۴ نومرونك عینیدر .

تاریخى : سنه اربع عشره ومیه

وزنى ۱ م $5 \frac{1}{4}$ ط . قطرى ۲۰

— ۱۶۵ —

تاریخى ۱۲۱

سنه احدى وعشرين ومیه

وزنى ۱ م $5 \frac{1}{4}$ ط . قطرى ۲۰

مكوش

افریقیه

— ۱۶۶ —

تاریخى ۱۲۵

بافریقیه سنه خمس وعشرين ومیه

۱۳۸ نومرونك عینى عباره یی شاملدر .

ظهرینك سرکرنده کی عباره نك زیرنده بر نقطه موضوعدر .

وجهنك اطرافنده بش دائره اولوب دردنجیسنك اوزرنده درت مساوی

قسمده خلقه : © © © ©

(بمثل) وزنى ۱۴ ط . قطرى ۲۶

نوحه ۱

واسط

— ۱۵۸ —

تاریخی ۱۰۳

بواسط سنه ثلث ومیه

قطری ۲۵

— ۱۵۹ —

تاریخی ۱۰۴

بواسط سنه اربع ومیه

قطری ۲۵   وزنی ۱۴ ط.

— ۱۶۰ —

تاریخی ۱۰۵

بواسط سنه خمس ومیه

قطری ۲۶

— ۱۶۱ —

تاریخی ۱۰۵

رسم خطی بشقه جه در.

قطری ۲۵   وزنی ۱۳ ط.

— ۱۶۲ —

تاریخی ۱۰۵

بودخی.

قطری ۲۵

— ۱۶۳ —

تاریخی ۱۰۵

بودخی.

قطری ۲۵

— ۹ یزید ثانی بن عبد الملك —

۱۰۱ — ۱۰۵

التون

— ۱۵۶ —

محل ضربی بازلامشدر . تاریخ ۱۰۴

۱۴۴ نومرونک عینی رسم و عبارہ ددر .

تاریخی : سنہ اربع و میہ

(نقطہ لی) صرب

وزنی ۱۵۴ ط . قطری ۲۰

مکوش

دمشق

— ۱۵۷ —

تاریخی ۱۰۴

۱۳۸ نومرویه مشاہددر .

بدمشق سنہ اربع و میہ

(نقطہ لی) صرب

وجہندہ کی خلقہ ل: ○ ○ ○ ○ ○ ○

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۴

— ۱۵۳ —

تاریخی ۹۹

وجهنده کی اوچ دائره نك خارجنده خلقه : ○ ○ ○ ○ ○

قطری ۲۶

— ۱۵۴ —

تاریخی ۹۹

بالاده کینه مشاهددر .

وزنی ۱۳ ¼ ط . قطری ۲۶

— ۱۵۵ —

نصفیه . تاریخی ۹۹

ظهرینك مرکزنده کی عباره نك زیرنده بر نقطه موضوعدر .

وزنی ۸ ¼ ط . قطری ۲۵

(لاوا) قتالوغنده ۹۹ سنه سننده ضرب اولنان سکه لری خلیفه سلیمانك اولق احتمالیله انك مسکوکاتی صره سنه کچورمش ایسه ده عمر ابن عبدالعزیز ۹۹ سنه سی صغرنده مقام خلافته کلش اولسیله مشارالیهک دخی سنه مذکوره طرفنده ضرب اولغش سکه لری بولغمی جای تردد دکلددر . بو زمانه قدر کموش مسکوکاتنده (ضرب) ابله (سنه) کله لرینك آراسنده استعمال اولنان (فی) اداتی مشارالیه عمرک سکه لرنده ترك وخذف اولنهرق ساده جه (ضرب سنه) یازلق عادت ایدلمش اولدیفتدن مشارالیهک سکه لرینی اسلانك مسکوکاتندن تفریق ایچون بوندن بشقه بر علامت تحریرسنه لزوم اولمامقله بوقییلدن اولهرق ۹۹ سالنده (واسط) ده ضرب اولنان سکه لری بروجّه بالا بز مشارالیه عمرک مسکوکاتی صره سنه ادخال ایلدک .

— ۱۴۹ —

تاریخی ۱۰۰

یازیلری جزئی فرقلیدر .

(نقطه سز) صرب

(اطراف کسبکدر) وزنی $۹\frac{2}{3}$ ط . قطری ۲۳

الكوفه

— ۱۵۰ —

تاریخی ۱۰۰

بالکوفه سنه میه

وزنی $۱۳\frac{1}{3}$ ط . قطری ۲۵

واسط

— ۱۵۱ —

تاریخی ۹۹

بواسط سنه تسع وتسعين

وزنی $۱۱\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۷

— ۱۵۲ —

تاریخی ۹۹

یازیلری براز فرقلیدر .

وزنی $۱۳\frac{2}{3}$ ط . قطری ۲۵

کموش

البصره

— ۱۴۵ —

تاریخی ۱۰۰

۱۳۸ نومرونك عیندر .

بالبصره سنه میه

وزنی ۱۵ ط. قطری ۲۶

— ۱۴۶ —

تاریخی ۱۰۰

یازیلری براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

دمشق

— ۱۴۷ —

تاریخی ۱۰۰

بدمشق سنه میه

(نقطه لی) ضرب

قطری ۲۶

— ۱۴۸ —

تاریخی ۱۰۰

نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۷

— ﴿عمر ابن عبدالعزیز﴾ —

۹۹ — ۱۰۱

التون

— ۱۴۴ —

محل ضربی بازطامشمر . تاریخ ۱۰۰

دجری مرکزنده: الله احد الله

الصمد لم يلد

ولم يولد

دوره سنده: بسم الله ضرب هذا الدين سنة ۱۰۰

(نقطه لی) ضرب

ظہری مرکزنده: لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده: محمد رسول الله ارسله بالهدى (الح) كله

وزن ۱ م ۱/۴ ط . قطری ۱۹

— ۱۴۰ —

تاریخی ۹۹

بمرو فی سنه تسع وتسعين

قطری ۲۶

واسط

— ۱۴۱ —

تاریخی ۹۷

بواسط فی سنه سبع وتسعين

قطری ۲۶ وزنی ۱۴ ۱/۴ ط.

— ۱۴۲ —

تاریخی ۹۷

رسم خطی فرقلیجه در.

قطری ۲۶

— ۱۴۳ —

تاریخی ۹۷

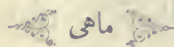
یازیلری براز قالیندر.

قطری ۲۶

کوش

— ۱۳۸ —

تاریخی ۹۸

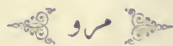
ربیعہ : مرکزنده : لا اله الا
الله وحده
لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بعمانی فی سنه ثمان
وتسعين

ظہری : مرکزنده بر دائره ایچنده : الله احمد الله
الصمد لم یلد و
لم یولد ولم یکن
له کفو احد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح) المشرکون
نقش لری ۵۹ نومرویه مشاہدر.

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط. قطری ۲۷

— ۱۳۹ —

تاریخی ۹۷

بمرو فی سنه سبع وتسعين

وجهنک مرکزنده کی یازیلرک زیرنده بر نقطه موضوعدر.

قطری ۲۷

— ﴿﴾ ۷ سلیمان بن عبد الملک ﴿﴾ —

۹۶ — ۹۹

التون

— ۱۳۷ —

محل ضربی یازلامتدر . تاریخ ۹۸

دوره سندی : مرکزنده : الله احد الله

الصمد لم یلد

ولم یولد

دوره سندی : بسم الله ضرب هذا الدینر سنه ثمان وتسعين

ظہری : مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سندی : محمد رسول الله ارساه بالهدی (الخ) کله

وزنی ۱۰۴ ط . قطری ۱۹

— ۱۳۵ —

تاریخی ۹۶

بو دخی .

قطری ۲۶

همدان

— ۱۳۶ —

تاریخی ۹۳

همدان فی سنه ثلث وتسعين

(دلیکی) قطری ۲۴

— ۱۳۰ —

تاریخی ۹۵

بودخی.

(اطرافی کسیکدر) وزنی ۱۰ ط. قطری ۲۳

— ۱۳۱ —

تاریخی ۹۵

ظهرینک مرکزنده کی یازیلرک اوزرنده بر (*) وارد.

وزنی ۱۳ ط. قطری ۲۶

— ۱۳۲ —

تاریخی ۹۶

بواسط فی سنه ست وتسعین

قطری ۲۶

— ۱۳۳ —

تاریخی ۹۶

نقشی فرقلیجه در.

قطری ۲۶

— ۱۳۴ —

تاریخی ۹۶

بودخی.

قطری ۲۶

— ۱۲۵ —

تاریخی ۹۴

مشابه رسم و نقشه در .

وزنی ۱۰ ط . قطری ۲۳

— ۱۲۶ —

تاریخی ۹۴

بودخی .

وزنی ۱۱ $\frac{1}{4}$ ط . قطری ۲۴

— ۱۲۷ —

تاریخی ۹۵

بواسط فی سنه خمس وتسعين

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۶

— ۱۲۸ —

تاریخی ۹۵

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۱۲۹ —

تاریخی ۹۵

بودخی .

قطری ۲۶

— ۱۲۰ —

تاریخی ۹۳

بو دخی .

(اطراف کسیدر) وزنی ۱۰ ط . قطری ۲۳

— ۱۲۱ —

تاریخی ۹۳

بو دخی .

(اطراف زیاده کسیدر) وزنی ۹ ط . قطری ۲۳

— ۱۲۲ —

تاریخی ۹۴

بواسط فی سنه اربع وتسعين

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۶

— ۱۲۳ —

تاریخی ۹۴

رسم خطی فرقلیجه در .

قطری ۲۶

— ۱۲۴ —

تاریخی ۹۴

بو دخی .

(دلیکلی) قطری ۲۶

— ۱۱۵ —

تاریخی ۹۲

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۳ (اطراف کسیدر)

— ۱۱۶ —

تاریخی ۹۳

بواسط فی سنہ ثلث وتسعين

قطری ۲۷ وزنی ۱۴ ط .

— ۱۱۷ —

تاریخی ۹۳

نقشی فرقلیجہدر .

قطری ۲۶ وزنی ۱۳ ط .

— ۱۱۸ —

تاریخی ۹۳

بودخی .

قطری ۲۶

— ۱۱۹ —

تاریخی ۹۳

بودخی .

قطری ۲۶

— ۱۱۰ —

تاریخی ۹۱

یازیلری بر از فرقلیدر.

قطری ۲۶   وزنی ۱۴ ط. (دلیکی)

— ۱۱۱ —

تاریخی ۹۱

جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۵

— ۱۱۲ —

تاریخی ۹۲

بواسط فی سنه اثنین وتسعین.

قطری ۲۶

— ۱۱۳ —

تاریخی ۹۲

یازیلری فرقلیجهدر.

قطری ۲۷   وزنی ۱۴ ۱/۴ ط.

— ۱۱۴ —

تاریخی ۹۲

یازیلری ایخهدر.

قطری ۲۳   (اطراف کیسک)   وزنی ۱۰ ۱/۴ ط.

— ۱۰۵ —

تاریخی ۹۰

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۱۰۶ —

تاریخی ۹۰

یازیلری براز اینجهدر .

قطری ۲۵

— ۱۰۷ —

تاریخی ۹۰

جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۴

— ۱۰۸ —

تاریخی ۹۱

بواسط فی سنه احدی وتسعین

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۷

— ۱۰۹ —

تاریخی ۹۱

نقشی بشقه جہدر .

قطری ۲۵

— ۱۰۰ —

تاریخی ۸۸

بواسط فی سنه ثمان وثمانین

وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۷

— ۱۰۱ —

تاریخی ۸۹

بواسط فی سنه تسع وثمانین

ظہرینک مرکزندہ کی یازیلرک زیرندہ بر نقطہ موضوعدر.

وزنی ۱۳ ط . قطری ۲۶

— ۱۰۲ —

تاریخی ۸۹

رسم خطی بر از فرقلیدر.

وزنی ۱۵ ط . قطری ۲۷

— ۱۰۳ —

تاریخی ۸۹

جزئی فرقی واردر.

(خلقہ بہ مربوط) قطری ۲۷

— ۱۰۴ —

تاریخی ۹۰

بواسط فی سنه تسعین

(دلیکلی) وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۵

ماہی

— ۹۵ —

تاریخی ۹۰

بماہی فی سنہ تسعین

قطری ۲۵

— ۹۶ —

تاریخی ۹۰

نقشی براز فرقلیدر .

قطری ۲۵

— ۹۷ —

تاریخی ۹۴

بماہی فی سنہ اربع وتسعین

وزنی ۱۱ ۱/۲ ط . قطری ۲۵

نہر تیری

— ۹۸ —

تاریخی ۹۵

نہر تیری فی سنہ خمس وتسعین

قطری ۲۳

واسط

— ۹۹ —

تاریخی ۸۷

بواسط فی سنہ سبع وثمانین

قطری ۲۵

السوس

— ٩١ —

تاريخي ٩١

بالسوس في سنة احدى وتسعين

(بمثل) قطري ٢٤

سوق الاهواز

— ٩٢ —

تاريخي ٩٤

بسوق الاهواز في سنة اربع وتسعين

قطري ٢٥

الفراب

— ٩٣ —

تاريخي ٩٥

بالفراب في سنة خمس وتسعين

(بمثل) اطراف براز كسيكدر) وزني ١٠ ١/٤ ط. قطري ٢٣

كرمان

— ٩٤ —

تاريخي ٩١

بكرمان في سنة احدى وتسعين

وزني ١ م. قطري ٢٧

— ۸۷ —

تاریخی ۹۶

بدمشق سنہ ست وتسعين

(نقطہ لی) « صرب » « بد » « ست »

(بمثال) وزنی ۱۰ ط. قطری ۲۳

سابور

— ۸۸ —

تاریخی ۹۰

بسابور فی سنہ تسعين

وزنی ۱۳ ط. قطری ۲۰

سرق

— ۸۹ —

تاریخی ۹۳

بسرق فی سنہ ثلث وتسعين

قطری ۲۶

— ۹۰ —

تاریخی ۹۵

بسرق فی سنہ خمس وتسعين

قطری ۲۵

حَرَّان

— ۸۳ —

تاریخی ۸۷

بحران سنه سبع و ثمنین

قطری ۲۵ (بمثل)

لوحه ۱

در بَجَرْد

— ۸۴ —

تاریخی ۹۴

بدر بجرّد فی سنه اربع و تسعین

قطری ۲۳ وزنی ۱۰ ¼ ط.

دَمَشَق

— ۸۵ —

تاریخی ۹۰

بدمشق سنه تسعین

قطری ۲۷ وزنی ۱۴ ط.

— ۸۶ —

تاریخی ۹۱

بدمشق سنه احدی و تسعین

قطری ۲۳ وزنی ۱۰ ¼ ط. (اطرائی کسبکدر)

اصطخر

— ۷۹ —

تاریخی ۹۶

باصطخر فی سنہ ست وتسعين

قطری ۲۵

— ۸۰ —

تاریخی ۹۶

رسم خطی فرقلیجہ در .

قطری ۲۵

جندی سابور

— ۸۱ —

تاریخی ۹۴

بجندی سابور فی سنہ اربع وتسعين

قطری ۲۵

— ۸۲ —

تاریخی ۹۵

بجندی سابور فی سنہ خمس وتسعين

قطری ۲۵

مکوش

ارد شیر خرّه

— ٧٨ —

تاریخی ٩٥

وهری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریکله

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم باردشیر خره فی سنه

خمس و تسعين

ظهری مرکزده بردائره ایچنده : الله احد الله

الصمد لم یلد و

لم یولد ولم یکن

له کفوا احد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی (الح) المشرکون

نقشلی ٥٩ نومرویه مشاهددر .

وزنی ١٤ ط . قطری ٢٥

— ﴿﴾ الوليد اول بن عبد الملك ﴿﴾ —

۸۶ — ۹۶

التون

— ۷۶ —

محل ضربی با زلامتدر . تاریخ ۹۱

دوره : مرکزنده : الله احد الله

الصمد لم يلد

ولم يولد

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدينر سنة احدى وتسعين

ظہری : مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدى (الخ) كاله

وزن ۱ م ۴ ۰ ط . قطری ۱۹

— ۷۷ —

تاریخی ۹۳

عیندر . تاریخ : سنة ثلث وتسعين

وزن ۱ م ۴ ۰ ط . قطری ۲۰

— ۷۳ —

تاریخی ۸۶

فرقلیجه در.

قطری ۲۶

— ۷۴ —

تاریخی ۸۶

براز فرقی وارد در.

وزنی ۱۱ $\frac{۲}{۳}$ ط. قطری ۲۵

— ۷۵ —

تاریخی ۸۶

جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۴

— ۶۸ —

تاریخی ۸۵

بواسط فی سنه خمس وثمانین

وزنی ۱۱ ۱/۴ ط. قطری ۲۷

— ۶۹ —

تاریخی ۸۵

بالاده کینه مشابه اولوب انحق ظهرینک مرکزنده اوچنجی

سطرك باشنده کی (و) ایکنجی سطرک نهایتنده یازلمشدر .

قطری ۲۵

— ۷۰ —

تاریخی ۸۵

رسم خطی جزئی فرقلیدر .

قطری ۲۵ (دلیکی)

— ۷۱ —

تاریخی ۸۶

بواسط فی سنه ست وثمانین

وزنی ۱۳ ط. قطری ۲۶

— ۷۲ —

تاریخی ۸۶

رسم خطی فرقلیدر .

قطری ۲۶

— ۶۴ —

تاریخی ۸۲

رسم خطی جزئی فرقلیدر.

قطری ۲۴

— ۶۵ —

تاریخی ۸۵

بدمشق سنه خمس وثمانین

ظہرندہ خارجاً ایکی دائرہ آرمسندہ: ۰۰۰۰۰

قطری ۲۴   وزنی ۱۲ ۱/۲ ط.

نہر تیری

— ۶۶ —

تاریخی ۸۰

نہر تیری فی سنه ثمنین

قطری ۲۵   وزنی ۱۴ ط.

واسط

— ۶۷ —

تاریخی ۸۴

بواسط فی سنه اربع وثمانین

قطری ۲۷

— ۶۰ —

تاریخی ۸۰

بالبصره فی سنه ثمنین

وزنی ۱۳ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

— ۶۱ —

تاریخی ۸۱

بالبصره فی سنه احدى وثمانین

(دلیکلی) قطری ۲۵

— ۶۲ —

تاریخی ۸۱

بالاده کنک عینی اولوب اطراف قلع اولمشدر

وزنی ۹ ۲/۳ ط . قطری ۲۱

دمشق

— ۶۳ —

تاریخی ۸۲

بدمشق سنه ثنّین وثمانین

«ظهرنده خارجاً ایکی دائره اراسنده خلقه

یرینه بش عدد نقطه موضوعدر.»

(دلیکلی) وزنی ۱۴ ط . قطری ۲۵

— ۵۸ —

تاریخی ۸۴

عیندر، تاریخی : سنه اربع و ثمنین
(نقطه لی) یولد

وزنی ۱ م ۱۰ ۵ ط . قطری ۱۹

کوش

البصره

— ۵۹ —

تاریخی ۷۹

دجری مرکزنده : لا اله الا

الله وحده

لا شریک له

دوره سنده : بسم الله ضرب هذا الدرهم بالبصره في سنة تسع وسبعين
« خارجاً اوج صره نقطه لی دائره ايله محاط اولوب آنلرك طیشاروسنده
دخی بش عدد اوفق خلقه ايله مساوی قسملره تفریق اولمش بر دائره
واردر. »

ظہری مرکزی بر دائره ایچنده : الله احمد الله

الصمد لم یلد

ولم یولد ولم یکن

له کفوا احد

دوره سنده : محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره
علی الدین کله ولو کره المشرکون .

« خارجاً نقطه لی ایکی دائره اولوب بونلرك مایینی بش عدد خلقه ايله
مساوی قسمنده تفریق اولمشدر. »

(دلیکلی) وزنی ۱۲ ۱/۴ ط . قطری ۲۵

— عبد الملك —

۶۵ — ۸۶

التون

— ۵۶ —

محل ضربی بازطامندر . تاریخ ۷۸

دبرہی مرکزندہ : اللہ احد اللہ

الصمد لم یلد

ولم یولد

دورہ سندہ : بسم اللہ ضرب هذا الدين في سنة ثمان وسبعين

ظہری مرکزندہ : لا اله الا

الله وحده

لا شريك له

دورہ سندہ : محمد رسول الله ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره

على الدين كله

لوحة ۱ (دلیکی) وزنی ۱ م ۴ ط . قطری ۱۹

— ۵۷ —

تاریخی ۷۹

عینی عبارہ . تاریخ : فی سنہ تسع وسبعین

(دلیکی) وزنی ۱ م ۴ ط . قطری ۱۹

مسکوکات امویہ

در عصر عبد الملك بن مروان

باقر

حلب

— ۵۴ —

۵۲ نومروده تعریف ایدیلاں تصویرک عیندر .
 صاغنده : لعبد الله عبد الملك صولنده : امیر المؤمنین

ظہری اورتہدہ :

دورہ سندہ : لا اله الا [الله وحده محمد] رسول الله

باقر، قطری ۲۱

قنسرین

— ۵۵ —

۵۲ نومرونک عینی تصویرى شاملدر .
 صاغنده : عبد الملك صولنده : امیر المؤمنین

ظہری اورتہدہ :

دورہ سندہ : لا اله الا الله وحده [محمد رسول الله]

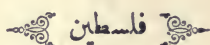
باقر، قطری ۲۱

لوحة ۱

مقدمه بالسیف حکمدار تصویر منقوشه مخصوصی سُطنده

باقر

— ۵۲ —

دجری قائماً بر حکمدار تصویری. صاغ الیه صدری اوزرینه طوغری
قلیچنک قبضه‌سنی وصول الیه قیننی طوتوب صوله اوزاتمشدر.
صولنده: محمد صاغنده: [رسول الله]

ظهری

(شکلی غیر منتظمدر.) باقر، قطری ۲۵

حراز — یاخود — نجران

— ۵۳ —

دجری بالاده ۵۲ نومروده تعریف اولندیغی وجهله حکمدار تصویری.
صولنده: محمد صاغنده: حراز

ظهری

(نادر) باقر، قطری ۲۰

اشبو سکه‌نک ظهرنده منقوش اشاراتک خطوط حییه اولسی ظن اولنه‌بور.
بو باده مقدمه‌ده بعضی ایضاحات مندرجدر.

هراقلیوس و هراقلیوس قسطنطین و هراقلیوس ابیمپراطور لک
مشترک سکه سی نقلیه

التون

— ۵۰ —

محل ضربی با نامشده . تاریخ ۲۱

وجهی قائماً اوج ابیمپراطور تصویر، صاغ اللرنده بر رُکله وارد .

ظهری اورتهده : درت قدمه لی قاعده اوزرینه . موضوع برستون .

صاغنده : I صولنده : B

دوره سنده : بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله

(غایت نادر) التون، وزی ۱ م، ۶ ط . قطری ۱۹

باقر

— ۵۰ — (ب)

طبریہ Tibériade

وجهی بالاده کی التونک عینی اولوب ظهرنده :

RIAΔO

باقر، قطری ۲۵

ابلیخی قسطنطین سکه سی نقلیه

دمشق

— ۵۱ —

وجهی قائماً ابیمپراطور تصویر، صاغ النده عصا و صول النده صلیلی کله .

صاغنده : AEO صولنده : . . . ؟

ظهری

باقر، قطری ۱۷

وفیه

بیزانتین مسکوکاتی شکل و طرزنده

ایمپراطور هراقلیوس سکه سی نقلیه‌نده

باقر

Emèse حص

— ۴۸ —

دجری ایمپراطور تصویری (بوست) صاغ الیه کوکسی اوزرنده صلیبی
برکله طوتمشدر.

صولنده : KAAON

صاغنده : حص

E C
M
I

ظہری

باقر، قطری ۱۷

طیب

هراقلیوس و هراقلیوس قسطنطین ایمپراطورلرک مشترک سکه سی نقلیه‌نده

Héliopolis بعلیک

— ۴۹ —

دجری قائماً ایکی ایمپراطور تصویری، ایکسی بیننده و باشلری خداسنده
بر صلیب رسمی وارد.

H Π
Λ O
I Δ
δ E

ظہری

بعلیک

باقر، قطری ۲۱

اسد بن یزید

الری

— ۴۶ —

تاریخی ۱۶۸ هـ .

۱۹ نومرو نك عینی تصویرده در .

دبرہی

صولده : ام
افزود (پهلوی)

صاغده : اسد (کوفی)

کنارنده : عبد | طیب (پهلوی)

رسمی دیگر لرینک عیندر .

ظہری

صولده : بالری سنہ (کوفی)

صاغده : ثمان وستین ومیہ (کوفی)

اطرافلرنده : :: (☆) :: (☆) ::

قطری ۲۴

(بمثل)

— ۴۷ —

بالاده کنک عینی رسم و عبارده در .

قطری ۲۳

﴿ در ولایت جریر ﴾

— ۴۳ —

تاریخی ۱۴۰ ط = ۱۷۴ هـ .

۱۹ نومرو نك عینیدر .

دجری

صاغده : جریر (کوفی)

دیگر لری نك عینیدر .

ظهری

سنه‌سی : چهل ست (پهلوی)

قطری ۲۳

﴿ در ولایت ابراهیم ﴾

— ۴۴ —

تاریخی ۱۴۰ ط = ۱۷۴ هـ .

۱۹ نومرو نك عینیدر .

دجری

صاغده : ابراهیم (کوفی) . الفسز

سنه‌سی : چهل ست (پهلوی)

ظهری

قطری ۲۳

— ۴۵ —

تاریخی ۱۴۱ ط = ۱۷۵ هـ .

بالاده کینک عینیدر . سنه‌سی : یک چهل ست (پهلوی)

قطری ۲۴ (بیئل)

﴿ در ولایت عبدالله ابو العباس ﴾

— ۴۱ —

تاریخی ۱۳۹ ط = ۱۷۳ هـ.

۱۹ نومرونک عینی طرز و عبارہ دہ در . دہری

صاغندہ : عبدالله (خط کوفی)

کنارندہ : عبد | طیب (پہلوی)

دیکرلرینک عینیدر .

ظہری

سنہ سی : ناو سی ست (پہلوی)

قطری ۲۲ (دلیکلی)

— ۴۲ —

۱۴۰ ط = ۱۷۴ هـ.

بالادہ کینک عینیدر .

سنہ سی : چہل ست (پہلوی)

قطری ۲۳

— ۳۸ —

عینی تاریخ و رسم‌ده در .

قطری ۲۳

﴿ در ولایت مقاتل ﴾

— ۳۹ —

تاریخی ۱۳۸ ط = ۱۷۳ هـ .

۱۹ نومرویه مشاهد در .

دجری

صاغده : مقاتل (کوفی)

کنارده : عبد | طیب (پهلوی)

دیگرلرینک عینیدر .

ظهری

سنه سی : هشت سی ست (پهلوی)

قطری ۲۴

— ۴۰ —

عینی تاریخ و رسم‌ده در .

قطری ۲۳

﴿ در ولایت هانی ﴾

— ۳۵ —

تاریخی ۱۳۷ ط = ۱۷۲ هـ.

۱۹ نومرونك عینی تصویر و شکله در. برجی

صولنده : ام {
(خط پہلوی) افزود

صاغنده : هانی (خط کوفی)

(۴) بویله بر اشارت

کنارنده : عبد | طیب (پہلوی)

دیگر لرینك عینیدر .

ظہری

صاغنده : تبورستان (پہلوی)

» صولنده : هفت سی ست

قطری ۲۱

— ۳۶ —

عینی تاریخ و رسمده در .

وزنی ۹۴ ط . قطری ۲۰

— ۳۷ —

تاریخی ۱۳۸ ط = ۱۷۳ هـ.

بالاده کینك عینیدر . هانی نك زیرنده (۴) اشارتی کوچو کدر .

سنه سی : هشت سی ست (پہلوی)

قطری ۲۲

﴿ در ولایت یحی ﴾

— ۳۳ —

تاریخی ۱۲۹ ط = ۱۶۳ هـ.

۱۹ نومرونک عیندر.

دبره‌ری

صوانده : ام
افزود } (پهلوی)

صاغنده : یحی (کوفی)

کنارنده : طیب | عبد (پهلوی) نقش

دیگر لرینه مشاهدرد.

ظهری

صاغنده : تیورستان (پهلوی)

صولده : ناو ویست ست »

قطری ۲۴

— ۳۴ —

عینی تاریخ و عبارده‌در .

قطری ۲۴

اخطار : اشبو ۳۳ و ۳۴ نومرولو سکه‌ل تاریخلری اقتضاسجه ۱۰ نجی
صحیفه‌ده کی ۳۰ نومرولی سکه‌بی تعقیباً بازلق لازم کلور ایکن صکره‌دن بولنش
اوللرینه مبنی بو صحیفه ونومرویه کچورلمشدر .

﴿ در ولايت سليمان بن منصور ﴾

— ۳۱ —

تاريخي ۱۳۷ ط = ۱۷۲ هـ .

رجمي حکمدار تصويرينک تاج واوموزلرنده کی اورتو وساژ ترينانی ديکر .
لرينک عيني اولوب انجق اصل چهره سی ترسيم ايدليه رك چهره يرينه
بوشکل ◇ رسم ايدلمش ودرونه (نج) کله سی وضع اولمشدر [۱] .

صولنده : ام { (پهلوی)
افزود

صاغنده : سليمان (کوفي) « سليمان »
کنارنده : عبد | طيب (پهلوی)

ظري ديکرلرينک عيني رسمده در .

صاغنده : تبورستان (پهلوی)

صولنده : هفت سی ست »

قطري ۲۲

لوحه ۱

— ۳۲ —

بالاده کينک عيني تاريخ ورسمده در .

وزني ۸ ط . قطري ۲۵

[۱] اشبو (نج) کله سی بعض شکل کسروی سکهلرينک کنارنده يازلمش اولديفی
کی ایلروده کوريله جکی وجهله طرز اسلامیده کی اموی وعباسی مسکوکاتنده دخی
اره صره تک وچفت اوله رق نقش اولمشدر . کرك بونک وکرك مسکوکاتنده
منقوش ديکر اشارات حقنده مقدمه ده ايضاحات لازمه ویرلمش اولمقله اورايه
مراجعت بيوريله .

﴿ در ولایت سعید بن عمرو ﴾

— ۲۹ —

ناریخی ۱۲۸ ط = ۱۶۲ هـ.

۱۹ نومرونک عینی رسم و عباره‌ده‌در. دبیری

صاغده : سعید (کوفی)

اطرافنده: عبد | طیب (پهلوی)

عینی شکلده‌در. ظہری

صاغده : تبورستان (پهلوی)

صولده : هشت ویست ست »

قطری ۲۲

— ۳۰ —

ناریخی ۱۲۹ ط = ۱۶۳ هـ.

عینی رسم و عباره‌ده‌در. سنه‌سی: ناو ویست ست (پهلوی)

(دلیکلی) قطری ۲۱

— ۲۵ —

تاریخی ۱۲۶ ط = ۱۶۰ هـ.

عینیدر. سنہ سی : شش و یست ست (پہلوی)

قطری ۲۱

— ۲۶ —

تاریخی ۱۲۷ ط = ۱۶۱ هـ.

عینیدر. سنہ سی : هفت و یست ست (پہلوی)

قطری ۲۰   وزنی ۸ ط.

— ۲۷ —

تاریخی ۱۲۸ ط = ۱۶۲ هـ.

عینیدر. سنہ سی : هشت و یست ست (پہلوی)

قطری ۲۴

— ۲۸ —

عینی تاریخ و طرز دہ در.

قطری ۲۳   وزنی ۹ ۱/۲ ط.

— ۲۰ —

تاریخی ۱۲۲ ط = ۱۵۶ هـ.

بالاده کینک عینیدر. سنه‌سی : دو ویست ست (پهلوی)

قطری ۲۲

— ۲۱ —

عینی تاریخ وشکده در.

قطری ۲۴

— ۲۲ —

تاریخی ۱۲۳ ط = ۱۵۷ هـ.

عینی شکده در. سنه‌سی : سی ویست ست (پهلوی)

قطری ۲۵

— ۲۳ —

تاریخی ۱۲۴ ط = ۱۵۸ هـ.

عینی طرز وعبارده در. سنه‌سی : چهار ویست ست (پهلوی)

قطری ۲۰

— ۲۴ —

تاریخی ۱۲۵ ط = ۱۵۹ هـ.

عینیدر. سنه‌سی : پنج ویست ست (پهلوی)

وزنی ۷ ط. قطری ۲۰

طبرستانه

در عصر خلفای عباسیه

﴿ در ولایت عمر ابن العلاء ﴾

کُمُوش

طبرستان ﴿ [تپورستان]

— ۱۹ —

سنه طبریه ۱۲۰ = سنه هجریه ۱۵۴

۱ نومرولی سکک نک تصویری طرزنده اولوب تزییناتی جزئی
فرقلیدر.

صولده : ام
(پهلوی) }
افزود

صاغده : عمر (کوفی)

اطرافنده وزیرنده کی هلال وکوکبک صاغ وصولنده :

عبد | طیب (خط پهلوی)

۱ نومرونک عینی رسم وشکلده در . ظهیری

صاغده : تپورستان (پهلوی)

صولنده : ویست ست »

اطرافنده درت هلال وکوکبک آرا یرلرنده . . . . .

وزنی ۹ ط . قطری ۲۴

— ۱۷ —

تاریخی ۶۶

۱۶ نومرونک عینی شکل و عباره‌ده در .

دجری

عیندر .

ظہری

صاغده : دارا [بجرد] (پهلوی)

صولنده : شش شست »

« اطرافنک دائره‌لری خارجنده بالاده و صاغده بر نقطه »

قطری ۲۹

﴿ در ولایت عمر ابن عید الله ﴾

﴿ بیضا ﴾ [یش]

— ۱۸ —

تاریخی ۷۲

دیگرلرینک عینی رسمده در .

دجری

صاغده : اومربی (پهلوی) « عمر بن »

اویتالا » « عید الله »

عینی رسمده در .

ظہری

صاغده : یش (پهلوی)

صولده : دوهفتاد »

(اطراف کسیدر .) وزنی ۷ ۱/۴ ط . فطری ۱۸

— در عصر عبدالملک بن مروان —

۸۶ — ۹۵

دارا بجزرد

— ۱۶ —

دیگر لرینک عینی رسمده در .

دعوی

صاغنده : عبدالملیک امیر
وردیشنیکان = (روندکان) [°] (پهلوی)
کنارنده : بسم الله : (کوفی)

دیگر لرینک عینی رسمده در .

ظہری

صاغنده : دارا [بجزرد] (پهلوی)

صولنده : پنج شست

اطرافده کی دائرہ لک خارجنده بالاده وصولده برر نقطه

قطری ۳۱

[°] بولکله بی صبحی پاشا مرحوم (روندکان) قرائت و تحریر المشردر . اوروپاده ارباب مسکوکات قدیمه ایسه (وردیشنیکان) اوقومشرلدر . اکثریتده بوبله در . انجی (امیر وردیشنیکان) ک معناسی (امیر المؤمنین) دیمک اولدینی کبی مرحوم مشارالیه (روندکان) دخی او معنایی ویرمشردر .

— ۱۴ —

تاریخی ۶۲

۱۳ نومرونک عینی شکل و عبارتده در .

دجری

کذلک .

ظہری

صاغنده : بچرا (پهلوی)

صولنده : دوشست »

وزنی ۱۰ ط . قطری ۲۸

— ۱۵ —

تاریخی ۶۳

۱۳ نومرونک عیندر .

دجری

کنارنده : بسم الله .: (کوفی)

عیندر .

ظہری

صاغنده : بچرا (پهلوی)

صولنده : سی شست »

وزنی ۱ م ۴ ط . قطری ۳۱

— در عصر یزید اول بن معاویہ —

۶۵ — ۶۴

— در ولایت عبید اللہ بن زیاد —

بصرہ — [بجرا]

— ۱۲ —

تاریخی ۶۰

۹ نومرونک عینی شکل و عبارتہ در.

دہری

دیگر لرینک عینی رسمہ در.

ظہری

صاغندہ : بجرا (پہلوی)

» صولندہ : شست

(کنارلری کسک و دلیکلی) وزنی ۱۲½ ط. قطری ۲۷

— ۱۳ —

تاریخی ۶۱

عینیدر.

دہری

کنارندہ : بسم اللہ :: (کوفی)

عینیدر.

ظہری

صاغندہ : بجرا (پہلوی)

» صولندہ : یک شست

(اورتہ سندن و کنارندن دلیکیدر) قطری ۲۶

— ۱۰ —

تاریخی ۵۴

بالاده کینک عینی شکل و عبارتده در .

دجری

کذاک

ظہری

صاغنده : بجرا (پهلوی)

صولنده : چهار پنجا »

قطری ۳۱

زاد راقارته [زاد]

— ۱۱ —

تاریخی ۵۷

۹ نومرونک عینی شکل و عبارتده در .

دجری

کنارنده : ربی بسم الله .: « کوبلرک اوستنده دخی برر

نقطه وارد . »

عینی رسمده در .

ظہری

صاغنده : زاد [راقارته] (پهلوی)

صولنده : هفت پنجا »

قطری ۳۳

بیشا [بیش]

— ۸ —

تاریخی ۵۲

۷ نومرونک عینیدر .

دبھی

کنارنده : بسم الله ربی (کوفی)

کذلک

ظہری

صاغده : بیش (پہلوی)

صولده : دو پنجا »

قطری ۳۱

لوحه ۱

در ولایت عید الله بن زیاد

بصره [بجرا]

— ۹ —

تاریخی ۵۳

دیگرلرینک عینی رسمده در .

دبھی

صاغده : اویتالا { (پہلوی) « عید الله »
بی زیاطان « بن زیاد »

کنارنده : بسم الله . (کوفی)

دیگرلرینک عینی شکلده در .

ظہری

صاغده : بجرا (پہلوی)

صولده : سی پنجا »

وزنی ۱ م ۱/۴ ط . قطری ۳۲

بيضا [يش]

— ۶ —

تاریخی ۴۷

دیگرلرینک عینیدر.

دجری

کذلک دیگرلرینک عینی شکله‌در.

ظہری

صاغده : يش (پهلوی)

صولده : هفت چهل »

قطری ۲۵

در ولایت زیاد بن ابی سفیان

اضطخر [ازط]

— ۷ —

تاریخی ۵۱

دیگرلرینک عینی شکله‌در.

دجری

صاغده : زیاد بن
(پهلوی) { ابی سفیان

کنارنده : بسم الله (کوفی)

دیگرلرینک عینی رسمده‌در.

ظہری

صاغده : ازط [خر] (پهلوی)

صولده : يك پنجا »

وزنی ۱۰ ط (کنارلری کسکیدر) قطری ۲۲

در خلافت حضرت علی

۳۵ — ۴۰

کوش

بیضا [یش]

— ۴ —

تاریخی ۳۷

۱ نومرویه مشابه در.

کنارنده : بسم الله ربی (کوفی)

دجری

۱ نومرویه مشابه.

صاغده : یش (پهلوی)

ظهری

صولده : هفت سیه »

قطری ۲۳

خلفای اموی

در عصر معاویه

۴۱ — ۶۰

کوش

دارا بجرد [دارا]

— ۵ —

تاریخی ۴۳

۱ نومرویه مشابه در.

کذلك بر نومرونک عینیدر .

صاغده : دارا [بجرد] (پهلوی)

دجری

ظهری

صولده : سی چهل »

قطری ۲۶

(دلیکلی)

— در خلافت حضرت عثمان —

۲۳ — ۳۵

کמוש

هراة

— ۲ —

تاریخی ۲۸

و بهری بالاده کی سکه‌نک عینی رسم و عبارده در.
کنارنده : بسم . . . (خط کوفی)

ظہری کذلک بالاده کینک عینی طرزده در.
صاغده : هرا [ة] (خط پہلوی)
صولده : هشت ویست » »

(بیمثل) وزنی ۱۱ ط قطری ۲۱

بصره [بجرا]

— ۳ —

تاریخی ۲۹

و بهری ۱ نومرونک عینی شکل و عبارده در.
کنارنده : بسم الله ربی (خط کوفی)

ظہری کذلک ۱ نومرونک عینی شکله در.
صاغده : بجرا (پہلوی)
صولنده : نو ویست »

(بیمثل) قطری ۲۵

مسکوکات قدیمه اسپانیایی
ساسانیان سکه لری شکل و طرزنده

عراق و ایران

در خلافت حضرت عمر

۱۳ - ۲۳

کوش

هراة [هرا]

— ۱ —

تاریخی ۲۰

ورمهری اورته ده : خسرو ناینک تصویرى. صاغ طرفه متوجه اولوب باشند. مزین
بر تاج و اوزرنده ایکی قنادلی صورغوج موضوعدر. دها و ستنده
اوجلری یوقاری بر هلال ایله اورته سنده بر کوکب رسم ایدلشدر.

تصویرك صولنده : ام { (خط پهلوئی) افزود

تصویرك صاغنده : هوسروی » »
(خسرو)

اطرافنده بری برندن کوچک نقطه لی ایکی نصف دائرة اولوب صاغ
وصول وزیرنده اوج عدد (۵)

کنارینک صاغنده و ایکی هلال بیننده : بسم الله (خط کوفی)

ظهر، اورته ده : الیرینی حریرینه طابه مش قائما ایکی انسان تصویرى
اولوب آره لرنده بر کبیر آتشکده موضوعدر.
صاغده کی ادمک باشی حذا سنده (۷) وصولده کی *

محل ضربی، صاغده : هرا [ة] (خط پهلوئی)

تاریخی، صولده : ویست « ۲۰ » »

دوره سنده تیرتیلی اوج دائرة اولوب طیش طرفده درت عدد (۵)
(بیتل) وزنی ۱ م ۱ ۱/۴ ط. قطری ۳۱ میلیمتر

— خلفای راشدین —

سنة هجرية	
۱۱	حضرت ابو بکر الصديق رضى الله عنه
۱۳	» » حضرت عمر الفاروق
۲۳	» » حضرت عثمان ذوالنورين
۳۵	» » حضرت علي المرتضى

— خلفای امويه —

۴۱	۱ معاويه بن ابی سفيان
۶۰	۲ يزيد اول بن معاويه
۶۴	۳ معاويه بن يزيد
۶۴	۴ مروان بن الحكم
۶۵	۵ عبد الملك بن مروان
۸۶	۶ الوليد بن عبد الملك
۹۶	۷ سليمان بن عبد الملك
۹۹	۸ عمر بن عبد العزيز
۱۰۱	۹ يزيد ثانی بن عبد الملك
۱۰۵	۱۰ هشام بن عبد الملك
۱۲۵	۱۱ الوليد ثانی بن يزيد
۱۲۶	۱۲ يزيد ثالث بن الوليد
۱۲۶	۱۳ ابراهيم بن الوليد
۱۲۷	۱۴ مروان ثانی بن محمد
۱۳۱	تم

1870	Jan 1	100
1871	Jan 1	100
1872	Jan 1	100
1873	Jan 1	100
1874	Jan 1	100
1875	Jan 1	100
1876	Jan 1	100
1877	Jan 1	100
1878	Jan 1	100
1879	Jan 1	100
1880	Jan 1	100
1881	Jan 1	100
1882	Jan 1	100
1883	Jan 1	100
1884	Jan 1	100
1885	Jan 1	100
1886	Jan 1	100
1887	Jan 1	100
1888	Jan 1	100
1889	Jan 1	100
1890	Jan 1	100
1891	Jan 1	100
1892	Jan 1	100
1893	Jan 1	100
1894	Jan 1	100
1895	Jan 1	100
1896	Jan 1	100
1897	Jan 1	100
1898	Jan 1	100
1899	Jan 1	100
1900	Jan 1	100

صیغه

۳۸۴

الامین

۳۸۵

الهادی

۳۸۶

المأمون

۳۸۸

المعتصم بالله

۳۸۹

المتوکل علی الله

۳۹۱

المستعین بالله

۳۹۲

المعز بالله

۳۹۴

المعتمد علی الله

۳۹۷

امویه باقر مسکوکاتی

۳۹۸

عباسیه باقر مسکوکاتی

فهرست:

۳۹۹

فهرست تواریخ

۴۱۴

فهرست دار الضرب

۴۳۰

فهرست اسماء والقباب

۴۴۲

آیة کریمه وتوحید وائیه

۴۴۴

کلمات مخصوصه

۴۴۵

حروف مقطعه و اشارات

۴۴۸

تصحیح سهو ترتیب

رسم لوحه لری ۱ - ۵

صفحه

- ۳۳۶ علی واحد بنو بویه
- ۳۳۸ عماد الدوله علی، معز الدوله احمد
- ۳۴۱ معز الدوله احمد، رکن الدوله حسن
- ۳۴۶ رکن الدوله، عضد الدوله
- ۳۵۲ رکن الدوله، عضد الدوله، صمصام الدوله ابوکاثيرجار المرزبان
- ۳۵۴ رکن الدوله، عضد الدوله، شرف الدوله شیرزیل
- ۳۵۶ صمصام الدوله، فیخر الدوله
- ۳۶۰ بهاء الدوله ابو نصر شاهانشاه
- ۳۶۲ سلطان الدوله ابو شجاع بویه
- ۳۶۴ دیار بکرده بنو مردانه
- ۳۶۵ محمد الدوله ابو منصور
- ۳۶۶ نصر الدوله ابو نصر
- ۳۷۳ علاوه:
- ساسانیان سکه لری طرزنده
- ۳۷۴ ولایت الحجاج بن یوسف
- ۲۷۵ ولایت عمر بن العلاء
- بیراتین مسکوفاتی طرزنده
- ۳۷۷ مقلد بالسیف اوله رق خصوصی شکله
- ۳۷۸ عبد الملك بن مروان » »
- مسکوفات امویه
- ۳۸۰ سلیمان بن عبد الملك
- مسکوفات عباسیه
- ۳۸۱ المهدي
- ۳۸۲ هارون الرشید

مخففه

۲۶۸

ابو المظفر المستنجد بالله

۲۶۸

ابو محمد المستنضی بامر الله

۲۶۹

ابو العباس الناصر لدين الله

۲۷۰

ابو نصر الظاهر بامر الله

۲۷۰

ابو جعفر المستنصر بالله

۲۷۴

ابو احمد المستعصم بالله

۲۸۲

خلفای عباسیه باقر مسکونانی

خلفای عباسیه فروعی :

۳۰۲

مصرده بنو طولونه

۳۰۳

احمد بن طولون

۳۰۴

خارویه بن احمد

۳۰۵

هرون بن خارویه

۳۰۶

مصرده بنی اخشید

۳۰۷

ابو الحسن علی بن اخشید

۳۰۹

مازراء النهرده آل سامانه

۳۱۰

احمد {۲} بن اسماعیل

۳۱۱

نصر {۲} بن احمد {۲}

۳۱۷

نوح {۱} بن نصر {۲}

۳۱۹

منصور {۱} بن نوح

۳۲۰

نوح {۲} بن منصور

۳۲۴

عراقده بنو حمده

۳۲۵

ناصر الدوله وسيف الدوله

۳۳۴

عراقین وفارسده آل بویه

۳۳۵

علی بن بویه

صیغه

مسکوکات عباسیه :

۱۰۲	خلفای عباسیه اسامیسی
۱۰۴	ابو العباس السفاح
۱۰۸	ابو جعفر المنصور
۱۳۶	ابو عبد الله المهدی
۱۵۰	ابو محمد الهادی
۱۵۳	ابو جعفر هارون الرشید
۱۸۱	ابو موسی الامین
۱۸۵	ابو جعفر المأمون
۲۰۳	ابو اسحاق المعتصم بالله
۲۰۵	ابو جعفر الواثق بالله
۲۰۷	ابو الفضل المتوکل علی الله
۲۱۲	ابو جعفر المنتصر بالله
۲۱۳	ابو العباس المستعین بالله
۲۱۵	ابو عبد الله المعتز بالله
۲۱۷	ابو اسحاق المهتدی بالله
۲۱۸	ابو العباس المعتمد علی الله
۲۲۳	ابو العباس المعتضد بالله
۲۲۶	ابو محمد المکتفی بالله
۲۳۰	ابو الفضل المقتدر بالله
۲۴۴	ابو منصور القاهر بالله
۲۴۶	ابو العباس الراضی بالله
۲۵۷	ابو اسحاق المتقی لله
۲۶۳	ابو القاسم المستکفی بالله
۲۶۷	ابو القاسم المطیع لله

- ۱۹ ولایت مقاتل
 ۲۰ » عبد الله
 ۲۱ » جریر
 ۲۱ » ابراهیم
 ۲۲ » اسد
 ۲۳ بیر اثین طرزنده مسکولات
 ۲۳ ایمزاطور هراقلیوس تقلیدنده
 ۲۳ هراقلیوس، هراقلیوس قسطنطین تقلیدنده
 ۲۴ هراقلیوس، هراقلیوس قسطنطین، هراقله ثوناس نقایدنده
 ۲۴ ایکنجی قسطنطین تقلیدنده
 ۲۵ مقلد بالسیف اوله رق خصوصی شکله
 ۲۶ عبد الملك نامنه اولان » »
 مسکوکات امویه :

- ۲۸ عبد الملك
 ۳۴ الولید اول بن عبد الملك
 ۴۹ سلیمان بن عبد الملك
 ۵۲ عمر بن عبد العزيز
 ۵۶ یزید ثانی بن عبد الملك
 ۵۸ هشام بن عبد الملك
 ۶۹ الولید ثانی بن یزید ثانی
 ۷۱ یزید ثالث بن الولید اول
 ۷۳ ابراهیم بن الولید اول
 ۷۵ مروان ثانی بن محمد
 ۸۰ امویه باقر مسکولانی

— فهرست عمومی —

ص ۵	مقدمه
ز	مدخل
عج	تعريفات
۱	خلفای راشدین و خلفای امویہ
۲	ساسانیانہ طرز نہ مسکولت
۲	خلافت حضرت عمر
۳	خلافت حضرت عثمان
۴	خلافت حضرت علی
۴	عصر معاویہ
۵	ولایت زیاد
۶	ولایت عبید اللہ
۸	عصر یزید اول ، ولایت عبید اللہ
۱۰	عصر عبد الملک
۱۱	ولایت عمر بن عبید اللہ
۱۲	طبرستانہ
۱۲	ولایت بن العلا
۱۵	» سعید
۱۶	» سلیمان
۱۷	» یحیی
۱۸	» ہانی

— قتالوڭك ترتيبه عايد تعريفات —

— هر خليفه نك زماننده اولاً آلتون و صكره كموش مسكوكات كوسترلمشدر .

محل ضربى محرر اولميان سكه لر تقديم اولنوب محل ضربى يازىلى بولنانلر دار الضربلرينك اساميسى حروف حجا اعتباريله ترتيب قلمش وهر مملكتك سكه سى دخى نارىخلى صره سيله كچورلمشدر .

— بر سكه نى تعقيب ايدن مسكوكات او سكه نك تماميله عىنى عبارانى حاوى اولوبده فقط دار الضربى وسنه ضربى بشقه بولندينى حالده بطريق الاختصار يالكز مثلاً : « بمدينه الاسلام سنه . . . . » يولنده يازلمشدر . اگرچه سكه نك وجهى اوست طرفنده كى سكه نك عىنى وظهرى بشقه عبارده اولور ايسه يالكز ظهرى وعكسى حالنده ساده وجهى عىناً كوسترلمشدر .

— ديكر قتالوقلرده مثلى هنوز نشر اولميان سكه لره (بىمئل) يازىلوب كنارلى بوزق وديك اولانلر دخى اىروجه اراء قلمشدر .
— سكه لك وزنلى عتيق درهم عرفيله وقطرلى ميليمتر و اعتباريله كوستريلوب مساوى ثقلنده اولان سكه لك وزننى تكرار ايدلامشدر .

مدخلمز بوراده ختام بولدی . مندرجاتی اوروپاده بولنان فن مسکو-
کات علماسنک مجهوللری اولیان مواددن عبارت اولسه بيله مملکتتمزده
خلفا مسکوکاتی حقنده معلومات بجمله حاصل ایتک آرزوسنده بولنانلارک
بر درجه یه قدر مقصدلرینه خدمت ایده بيله جکئی مأمول ایدرم . انجق
اثر عجزانه مک نواقصنی تعین ایچون مسکوکات قدیمه اسلامیه نک اهمیت
فوق العاده سنی پیش نظره المق کافیدر .

انواع علوم ومعارفک سکسب رواج واشتهار ایلدیکی عصرکزین
خلافتناهیده وجوده کتوریلان آثار نافعیه میاننده شو اثر ناجیز ایلده دخی
موزة هایونه عاجزانه بر خدمتده بولنق انعم جلیله ملوکانه لريله پرورده
اولان بوبنده احقرلری ایچون پک بیوک شرف ومباهاندر .

همان جناب فیاض مطلق امیر المؤمنین وخلیفه سید المرسلین پادشاه
معظم السلطان الغازی ﴿عبد الحمید﴾ خان ثانی افندمز حضر تلرینک
عمر وشوکت ملوکانه لرینی مزداد ووجوه مسکوکات شاهانه بی نیجه سنین
واعصار نام نامی هایونلريله زینت ساز افتخار بیورسون آمین .

قسطنطنیه فی ۱۲ ربیع اول سنه ۱۳۱۲

شورای دولت اعضاسنده

اسماعیل غالب

بن ادهم

کچلرده نشر ایلدیکی بر بنسده [۱] بعض خلفا و امرايه عاڭ و آتار مهمه دن معدود اولان قورشون تمغالر اراثه ایتدیکی صرمده آل بویه دن عمادالدوله ابو الحسن ایله رکن الدوله ابو علی نك مشتركاً اسملرینی حاوی بر تمغا دخی کو-ترمش و مسکوکات بویه بده اشبو ایکی نام ایله مشترك سکه لرك بك نادر اولدیغنی و شمسی به قدر یالکیز بری همدانده و دیگری محمدیه و ۳۳۵ سنه لرنده ضرب اولمش ایکی دینار کوردیکی سولیمشدر. بودینار لرك بریسی موصل فرانسه قونسلوسی اولوب پك چوق سکه جمع ایتمش و حالا انکله مشغول بولمش اولان موسیو (سیوفی) نك قولکسیوننده و دیگری دخی فرانسه مسکوکات قبینه سنده ایش. واقعا عمادالدوله و معز الدوله و رکن الدوله دن یعنی اوچ برادرلردن عمادالدوله ایله معز الدوله نك و معز الدوله ایله رکن الدوله نك مشترك سکه لری معلوم و اشبو قولکسیوننده بر خیلمیسی موجود ایهده موسیو قزانوانك بیان ایلدیکی وجهه عمادالدوله ایله رکن الدوله نك اسم مشترك لریله اولان سکه لردن مصادف نظرمن اولمامشدر.

دیار بکر و حوالیسنده بر مدت حکومت ایدن بنی مروان دخی سکه لرینی مسکوکات بویه طرزینه یقین بر صورتده ضرب ایتشلردر. اشبو عاڭدن مهاددوله ایله نصرالدوله کموش مسکوکات چیقاروب دیگر لرینك سکه سی کورلما مشدر.

بغدادده امیر الامراق مسندنده بولنان محکم و توزون کبی امرا ایله بنی صفار و بنی ساج و بنی صعلوک دن عاڭنا والی صفتیه بعض ولایاتده بولنان ذوات و قوعات تاریخیه لری اعتباریه فروع عباسیه دن اولان سالف الذکر امرايه مقیس اولیوب دیگر مسکوکات عباسیه ده اسملری بولنان وزرا و ولاتدن معدود بولندقلرندن بولنك اسملرینی حاوی اولان سکه لر دخی خلفا مسکوکانی میانه ادخال قلمشدر.

[۱] Sceaux arabes en plomb, par M. Casanova, *Revue numismatique*, premier trimestre. 1894.

ابو منصورك اسمى دخی یازلمشدر. حمدانیه سکه‌لری شکلاً ورسم خطجه برکوچك تبدله اوغرایوب درهملرك اسکی حسنی قالمشدر. بو عائله‌دن ابوتغلب ایله ابوالبركانك دخی کموش سکه‌لری بعض قتلوقلرده کورلمشدر. آل بویه کلنجه بونلر شعبات عدیده یه منقسم اوله‌رق اجرای حکو- مت ایلدکلری عراق عرب وعجم، فارس، کرمان، جزیره قطعه‌لرنده التون و کموش سکه‌لر ضرب ایتدیرمشلردر. موزه هاپون قولکسیوننده مسکوکات بویه‌دن یالکیز کموشلر موجود اولوب بونلرده بدایتده خلفا سکه‌سی بولنده چیقارلمش ایسه ده صکره‌لری معاصرلری اولان خلیفه نامندن بشقه کندی عائله‌لرندن پدر، برادر، مخدوم والحاصل برچوق اقاربك اسملرینی برسکه‌ده جمع ایتک و متنوع و متعدد القاب وعنوان یازمق کبی برطاقم عادتلر اتخاذا یلمشلردر. شو صورتله سکه‌لرك شکل و ترتیبی برطرز آخره تبدیل ایتمشلردر. بسمله و آیه کریمه و کلمه توحید کافی السابق یازیلوب نقشلری علی الاکثر کوکبلر ایله کوچك هلاللردن و متعدد نقطه‌لردن عبارتدر. سلطان الدوله‌نك سکه‌لرنده بر علامت خصوصیه اولوب وجهلرینك تمام مرکزنده وبر اوفق دائرة ایچنده بر کوکب رسم ایدلمشدر.

دراهم بویه‌ده حروف مقطعه اکثریا قوللانلمش اولوب ۸۵۳ نو- مرولی بی مثل برسکه‌ده دخی (معروف) کلمه‌سی کورلمکده‌در. درهملرك وزنلری غیر مطرد بر حالده اولوب انحق پک چوغی وزن معلومدن ده‌ا غیر نقلتده‌در. حتی یکریمی درت قیراط وزننه قدر سکه‌لر بولنسیله بونلرك چفته درهم اعتباریله ضرب ایدلمش اوله‌جفی محتملدر. مسکوکات مبحوته‌نك قطرلری دخی خلفا مسکوکاتنه نسبتله خیلیدن خیلی کیشدر. التون مسکوکات استئنا ایدیلور ایسه اشبو قولکسیوننده بولنان دراهم بویه نوع مقدارجه مکملدر.

عرب قورشون مهر و یاخود تمغالری اوزرینه موسیو (قرانوا) نك

عراقده ظهور ایدن بنی حمدانک مدت حکومتلری آز اولغله اویله
بک چوق سکه لریده یوقدر . بونلرک وقتنده مرکز خلافت عباسیه ده هم
خلیفه سکه سی و همده کندی سکه لری ضرب و اخراج اولنور ایدی .
خلیفه المتقی لله ۳۲۹ دن ۳۳۳ سنه سنه قدر و خلیفه المستکفی بالله ۳۳۳ دن
۳۳۴ سالنه دکن کندی ناملرینه مسکوکات چیقارمش اولدقلری حالد
دیگر طرفدن ینه او سنه نلرده دار الخلافه ده و بعضاً الجزیره بلده لرنده
امرای حمدانیه دخی کندی اسملرینه سکه چیقارمده ایدیلر .

۳۳۴ سنه سی وقایعی صره سنده ابن اثیر [۱] دیورکه : « ناصر الدوله
بن حمدان خلیفه المطیع للهک اسمنی حاوی اولان دینارلری معامله دن
منع ایله المتقی للهک نامنی شامل اولان ۳۳۱ تاریخلری سکه لر وجهله
درهم و دینار ضرب ایتدیردی . » مؤرخ مومئی الیهک شو افاده سی بک
صریح دکل ایسه ده واقعا المطیع للهک بالذات نامنه کسلمش اورتده سکه
بولنماسیله اولجه بو صورتله سکه کسلدیکی حالد آنلر طوبلاتدیریلوب
هم خلیفه مشار الیهک و همده بنی حمدانک اسملرینی حاوی مشترک سکه لر
چیقارلدینی اکلاشیله یور . ۸۸۳ نومرولی و آنی تعقیب ایدن مسکوکاتده
بوننی تأیید ایدم یور . ناصر الدوله بغداده کلدیکی زمان التون سکه لرک
عیارنده نقصان کورمکله یکیدن خالص العیار دینارلر کسیدیرمش و (ابریزه)
تسمیه ایدرک بونامی التونلرک اوزرنده تحریر وارئه ایلمشدر . بو
وقعه نك ۱۳۰ سالدنه وقوعنی ینه ابن اثیر [۲] یازیور . مسکوکات
حمدانیه ده علی العموم خلیفه اسمی ذکر اولندقدن بشقه ناصر الدوله ایله
سیف الدوله نك یعنی ایکی برادرلرک ناملری والمتقی زماننده کیلرده اوغلی

التونک ظهیری مرکزنده (حسام الدوله) اسمندن اول محرر اولان کلمه بی استخراج
ایده مامش ایدم . مؤخرآ بعض قتالوقلرده امثالی التونلرک تدقیقنده مذکور کله نك
(الولی) اوله جنی اکلاشلمشدر .

[۱] تاریخ الکامل لابن الاثیر جلد ۸ صحیفه ۱۴۹

[۲] کذلک جلد ۸ صحیفه ۱۲۵ (متن قتالوقده ۳۲۵ صحیفه مراجعت اولنه)

اولنهرق فقط رافقه بلدهسی بر قاج دفعه لر عباسیلر ایله امرای مذکوره طرفندن ضبط واسترداد اولندیغندن چند سنه ایچنده بلده مذکوره ده ایکی طرفک دخی مکرراً ضرب سکه ایتمش اولمسی تاریخ نقطه نظر نجبه جالب دقتدر. احمد بن طولون دینارلرک خالص العیار اولمسنده پک زیاده اهتمام ایتمش اولدیغندن زماننده ضرب اولنان التونلر اسمنه نسبتله (احمدی) تسمیه قلمشدر.

۳۲۴ سنه سنده ینه مصرده ظهور ایدن اخشید عائلهسی دخی کذلک خلفای عباسیه مسکوکاتی طرزنده سکه لر ضرب ایتدیرمشلردر. انکلتیه موزهسی قتالوغنده بو عائله دن بشنجی امیر ابو الفوارسدن بشقه جمله سنک سکه لری کورلمش اولدینی کبی دمشق وفلسطینه کسلمش کموش سکه لری دخی نشر اولمشدر.

ماورای النهرده یوز یکریمی سنه قدر حکومت ایدن آل سامان دخی التون و کموش و باقر سکه لر چیقارمشلردر. بونلرک مؤسسای اولان نصر بن احمد ایله برنجی وایکنجی عبدالملک نام امیرلرک سکه لری معلوم اولیوب اک اول اسماعیل بن احمدک ۲۸۲ سنه سندن ۲۹۵ سالنه قدر سمرقند وشاشده ضرب ایتدیرمش اولدینی کموش سکه لر انکلتیه موزهسی قتا. لوغنده کورلمشدر. بونلردن و برده طقوزنجی امیر منصور ناینک سکه. لرندن ماعدا دیگر امرانک مسکوکانندن اشبو قولکسیونده برخیلیسی موجوددر. سامانیانک التون ایله کموشلری اولدقچ، عباسی سکه لری طرز واصلولنده اولوب حتی بعضلرند حروف مقطعه دن اولان اشارتلرده موضوعدر. بونلرک فلسلرند بر شکل مخصوص اتخاذ قلمش و نام خلیفه ذکر اولنمامشدر. بوندن بشقه اشبو باقر سکه لرد (الامیر) عنوانی استعمال اولنغله برابر برنجی دفعه اوله رق (الملک) عنوانی و بعض اثنیه یازلق دخی عادت ایدلمشدر. [۱]

[۱] سامانیانک ایکنجی نوح بن منصورک (۸۱۳) نومروده ارائه ایلدیکم

و يك چوق باده لرده ضرب اولنوب ايكي يوز تاريخندن صكره نادراً
چيقارامشدر. موزه هاپونك عباسی باقر مسكوكاتی سائر قتالوقلرده نشر
اولنانلره نسبتله مقدار قلیله در.

خلافای عباسیه نك اواسط مدت سلطنتلرینه طوغری ممالكك بعض
قطعه لرنده بولنان امرا و ولاندن بر قاچلری مودوع عهدۀ اداره لری
اولان محللری برر صورتله حكومت مختاره شكلنه قلب و فراغ ایتشلردر.
امرای مذکور دن بر طاقی دخی مركز خلافت عباسیه ده بولندقلری
حاله اداره امور و مصالح دولتی بر ضرورت مستقلده در عهده ایلماشلا
ایدی. بولر کندیلرینی شو بولده مستقل طوتمق و حتی ذاتلرینه عائد
سكه ضربنه قدر وارمق ايله برابر دیگر طرفدن مقام خلافت عباسیه
انقیاد و متابعتلرینی خلقه قارشو اظهار و اشاعه ایتك ایستدکلرندن سكه لرینه
دائماً نام خلیفه بی وکاه اولاد و اقارب خلفادن بولنان ذاتلرک اسملرینی
درج و علاوه ایدرلر ایدی. امرای مذکوره مسكوكاتی حقنده اقتضا
ایدن معلومات قتالوغك متننده و سكه لری صره سنده مختصراً درج و ازبار
قلنمشدر.

مسكوكات مذکوره نك خصوصیت احواله و سكه عباسیه ايله اولان
تعلیقاتنه کلنجه بی طولونك مصر و بر الشامده ضرب ایتش اولدقلری
دینارلرک دنایر عباسیه دن هیچ بر فرقی اولیوب حتی کندی اسملرینی
عباسی سكه لرنده کی وزرا و ولایه اسامیسی مثللو بر وجهنك مرکزی
زیرینه وضع ایتشلردر.

بش ذاندن عبارت اولان بو عائله دن بشنچی امیر ابو المغانك سكه سی
کورلیوب دیگر دردی سكه کسیدر مش ایسه ده اشبو قولکسیونده اوچنك
سكه سی موجود در. اوچنچی امیر جیش بن خارویهك ۲۸۳ تاریخلی
مصرده باصلمش بر التونی انکلتزه موزه سی قتالوغنده نشر اولنمشدر.
بولرک هپ التوندن عبارت اولان سكه لری اکثری مصر و رافقه ده ضرب

اسلامیه دن کوچک و بیوک بر طاق حکومتلر علی الاکثر سکه ضرب ایتدیرمش ایسه لرده ضربخانه لری مملکتلری نسبتنده محدود اولوب انجق دولت ابد پیوست عثمانیه ده اتخاذا اولنان دار الضربلرک مقداری بونلرک جمله سنه تفوق ایدر. عثمانلی ضربخانه لرینک کثرت وتعددجه ایکینجی راده ده عد واعتبار ایتک لازمدر. بو کیفیت فن نقطه نظر نجه دخی شایان اهمیتدر. «نقویم مسکوکات عثمانیه» ده الی درت ضربخانه اسمی درج ایتمش اولدیغم کبی اثر مذکورک نشرندن صکره الیه کچن و آنده مندرج اولیان مسکوکات عثمانیه میاننده دخی اونی متجاوز بشقه بلده اسمی کورلمشدر.

خلفای عباسیه نک باقر مسکوکاتی اموی فلسلرندن ده منتظمجه ضرب واعمال اولنمشدر. بونلرده محل ضربسز وتاریخنسز چیقارلمش سکه پک آز اولوب اکثریتله سنه لری و دار الضربلری یازلمش اولدینی کبی کذلک پک آز مستثنای اولق اوزره علی الاکثر یا خلیفه اسمی و یا خود هانکی والی و امیرک امریه ضرب اولنمش ایسه انک نامی تحریر قلمشدر. والیردن بشقه بعضاً عامللرک اسملری دخی یازیلوب بعض اصحاب فن (عامل الامیر فلان) و یا خود (علی یدی فلان) طرزنده عباره لری بولنان فلسلرده کی اسملری کویا سکینی اعمال ایدن کسه لره اسناد ایتکده ایسه لرده بو ذهاب یا کلش اولوب عاملدن مقصد تعیر قدیمجه والیر طرفندن (اعمال) یعنی قضالرک اداره سنه تعیین اولنان مأمورلردر.

درهملرده اولدینی کبی عباسیه فلسلرنده دخی بعضاً (بخ) کلمسی یازلمش فقط هیچ برینه حروف مقطعه دن بر حرف وضع اولنماشدر. بونلرده کوکب وهالادن بشقه تزیناته متعلق نقوش یا پلمیوب انجق بعض سکه لرک عباراتی بر رسم مطبوعده اوله رق مربع چیزکیلر و کلمه لری خانه لر ایچنه النمشدر. بونلرک قطرلری مختلف اولوب ایچلرنده قالین جمده اوله رق ضرب اولنمشلر دخی وارددر. فلسلر اوائل دولت عباسیه ده زیاده جه

(امیر المؤمنین) و الناصر لدين الله ايله المستنصر بالله و المستعصم بالله خلا-
فتلرنده (امیر المؤمنین) ايله (الامام) القابلینی برابر استعمال ایللمشلردر.
عمللرنده کوريله جکی وجهله آرده برقاج خلیفه دخی بعض القاب مخصوصه
علاوه ایتدیرمشلردر. خاندان خلفادن ولایاتده بولنان ذوات ایچون دخی
(الامیر) عنوانی یازمق عادت اولمشدر.

دولت عباسیه عصرنده تأسیس اولنان دارالضربلرک عددی ممالکک
وسعت فوق العاده سی نسبتنده اوله رق پک چوقدر. موسیو (تیزن هاوزن)
ضربخانه لرک مجموعنی یوز اوتوز درده قدر ابلاغ ایده یور. متوفی (لاووا)
قتالوغنده درج ایلدیکی مسکوکانک محل ضربلرینی دخی همان او. مقداره
قریب اوله رق کوستریور. اورویا قولکسیونلری کبی اکلثه سنه لرجه
چایلشلمامش اولان موزة هایونک اشبو قولکسیوننده دخی همان سکسانی
متجاوز مملکت اسامیسنه تصادف اولنور.

موسی الیه موسیو (لاووا) ضرب سکه اولنان ممالک و بلدانک شو
کثرتنه جلب انظار دقتله بسط ایلدیکی حقایق صرہ سنده: «پک ۴۰۰
و قیمتدار اولان فن مسکوکانک وسائط کثیره و موثوقه سی درجه سنده
تاریخ و جغرافیایه خدمت ایده جک منبع و مأخذ بولنه مز. بو سایه ده
بلاذری، ابی الفدا، ابن اثیر، طبریلر کبی برطاق مؤرخین و جغرافیون
عربک کوستردکلری اسامی بلدان تصحیح و اکمال اولنور. وینه او وسیله
ایله قطعات مختلفه ده عربلره عرض انقیاد ایدن ممالکک رؤسای اسلا-
میه سی اسم و تاریخلریله بولنور.» دیبور. واقعا بو کونکی کونده اقوام
مختلفدن هر هانکیسنه عائد اولور ایسه اولسون جمع و تدوین اولنه جق
آثار ایچون او قومک مسکوکاتنه دائر اولان نشریانه مراجعت ایتک
لابددر. جغرافیا و تاریخ و تراجم احواله دائر کتابلر و لغتلر بونلرک
تدقیقاتنه عرض احتیاج ایدر.

دولت عباسیه نك دوامی ائنده واندن صکره ظهور ایدن دول

وبالاسنده و بعضاً سطرلری بیننده برر ایکشیر اوچر نقطه وکذاک برر ایکشیر کوچک حلقه وضع اولندینی پک چوق دفعه لر کورلمکده در . بو نقطه لر و حلقه لر بر نوع تزیناتدن معدود اولوب بشقه بر اشارته حمل ایدلما لیدر . بالاخره مسکوکات سائرۃ اسلامیة ده بونلرک یرلرینه دیگر درلو نقشلر یابلمشدر .

التونلرک تمامیت وزن و عیارلری محافظه اولنوب فقط درهملرک وزنی السفاحک اواخر خلافتنده بر صکره ایکی حبه و ۱۷۸ سنه سنده بر قیراط قدر تنزیل قلندیقی مقریزی بیان ایتکده و مسکوکات موجوده دن بعضلری عندالوزن بونی کوسترمکده اولدیقی کبی خلیفه متوکل علی اللهدن صکره کرک عیار و کرک وزنجه درهملر خیلی تنزیل و تغیر قلندیقی اکلاشلمه قده در .

درهم ایله دینارک بیننده کی نسبت قدیمه تعیین اولندیقی کبی اوائل دولت عباسیه ده دخی او یله جه قبول وابقا قلنمش یعنی بر دینار اون درهم قیمتنده اعتبار اولنه رق رایج اولمقده بولنمشیدی . صکره لری کموشلرک تناقص عیارلریله برابر التونلر ایله اولان نسبتنده آز چوق تفاوت ظهوره کلشدر . انجق بو فرقلر بر صورت واضحه ده مضبوط تواریخ دکلدر .

مسکوکات عباسیه دن بعضلرینه وقت بوقت صاحب لرینک اسمنه اضافته برر اسم مخصوص و یریلور ایدی . فقط بو اسملرک پک زیاده زبازرد اولمدینی مؤرخلرجه نادراً استعمال اولنمسندن اکلاشیله یور . اسامی مذکوره اک زیاده مصر دیارنده قوللانیلوب بوکاده سبب اوراده ظهور ایله سکه ضرب ایتدیرن امرا و ملوکک مسکوکایله خلفا نقودینی نفریق ایچون اوله جفنده شبهه یوقدر .

خلفای عباسیه سکه لرنده اوچ عنوان یازمشلردر . المنصور زماننده (امیر المؤمنین) و المهدی وقتنده (الخلیفه) و المأمون عصرنده (الامام) عنوانلری درج اولنممه یاشلایوب بوندن صکره کلان خلفا اکثریتله یالکیز

حرفلرك بمضاً والى اسملرله مطابق بولسا نلرى اولسه بيله ضربخانه لر
مأمورلرى ناملرینه عائد اولسی جای تردد دکلدر .

مسکوکاتک جیادت وخالصیتنه دائر اوله رق یازیلان بعض کلماته کلانجه
اساساً امویلر عصرنده ییزانتین طرزنده کی باقر مسکوکات ایله اسلام
فلسلرینه تمامیت وزن و تجویز رواج خصوصلرینی مشعر اولمق اوزره
(طیب) و (وافیه) و (جائز) و (فلس واف) کلماتک یازلمقده اولدیغنی
بالاده کورمش ایدک . مسکوکات عباسیه ده ایسه دینارلر ایچون بوکی
کلمات درجه احتیاج کورلمه رک فقط درهملرک وزن و عیارلرنجه بعض
ممالک والیرک طرفندن نقیدات لازمه یه رعایتده قصور واهمال اولنمسیله
بین الناس رواجنده حاصل اولان تردداتی ازاله یه مدار اوله جق تدابیر -
دن اولمق اوزره اولا خلیفه المنصور زماننده مرکز خلافت اولان
مدینه اسلامده ۱۴۸ سنه سننده ضرب اولنان کموشلرده (بخ) کلمه سی
وضع اولنوب التی سنه صکره دخی بوکله چفته اوله رق (بخ بخ) [۱] یازلمشدر .
المهدی خلافتنده بشقه شهرلرده کسپیلان کموشلره دخی تشمیل
ایدیلوب اندن صکره فقط برقاج خلفا زماننده استعمال اولنش وحتی
شایان تعجب اوله رق بعض فلسلرده درج قلمشدر . (بخ) کلمه سنندن
بشقه ینه خالص و بیغش دیمک اولان (صرد) و (طیب) [۲] وصدق
معناسنه کلان (بر) ایله (محبوب) و (سلام) لفظلری دخی مقصد
مذکورى افاده ایچون نادراً بعض سکدلره یازلمشدر .
التون وخصوصیه کموش مسکوکاتک مرکز لرنده و عبارلرک زیر

[۱] (بخ) ابو وصافی معناسنه کلوب قاموس صاحبنه کوره (بخنی) بانک فقی
و خاک قلیلا تشدیدله (بخ) لفظی مرسوم اولان اچیه اطلاق اولنور . (قاموس
جلد ۱ صفیحه ۵۳۶) اختری دیورکه (بخ بخ) یازیلی برنوع درهم اولوب
عیاری جید اولدیغدن (بخیه) تعبیر ایدرلر . (اختری کبیر صفیحه ۶۲)
[۲] (صرد) و (طیب) لفظی محرز درهم اشبو قولکسیونده یوقدر . فرانسه
مسکوکات قینه سنک خلفا قنالوغنده برقاج سکده کورلمشدر .

اولدینی پک رعنا ا کلاشیله بیلور . مومی الیهک بو باده کی افادانسه
 فقیر دخی بعض ملاحظات علاوه ایده بیلورم : درهم لک صحیح
 العیار و تام الوزن اولدینسه دائر کلمات مخصوصه استعمالی عادت اولدینی
 حالدیه بونک ایچون آروجه و پک متنوع و بعضاً ایکی اوچ حرفک بردن
 استعمالنده و حتی ۴۱۷ و ۴۸۱ نومرولی سکه لر ایله ده سائر بعض
 سکه لرده کوریله جکی وجهله اوکله لر ایله برابر برده حرف علاوه اولمشنده
 بر سبب معقول کوریله من . بوندن بشقه سکه لر دقت اولتور ایسه
 کوریلور که هر مملکتده ضرب اولنان سکه لرده کی حرفلر بشقه اولوب
 بوده بر اسمیه مخصوص اولمسنه دلالت ایدر احوال دندر . حروفات مبیحونه
 مسکوکات عباسیه ده اولدینی کبی سامانی و بویه ی و مروانی سکه لرده دخی
 استعمال اولوب آندن صکره نقود اسلامییه اوزرنده مدت مدیده بومقوله
 حروفات کورلما مشدر . انجق سلاطین عظام عثمانیه دن سلطان احمد خان
 ثالث زماننده ضرب اولنان النون و کموش مسکوکاتده و آندن صکره سلطان
 محمود اول و سلطان عثمان ثالث حضراتنک سکه لرده تک و یا خود چفت
 اوله رق بر طاقم حرفلر وضع اولمشندر . درتیوز ناریخ لرده ترک اولمش
 بر عادت ایشته یدییوز بوقدر سنه صکره مسکوکات عثمانیه تک بر قسمند
 اعاده قلمشدر . سلاطین مشارالیه مک مسکوکاتی وزن و عیارجه نام
 و صحیح اولوب بونلرک محنته دائر کلمات مخصوصه استعمالیه لزوم و احتیاج
 یوق ایدی . بناءً علیه مسکوکات عثمانیه ده دائر اولان [۱] اثر عاجزانه مده
 سویلمش اولدیغ وجهله ذکر اولنان حروفات منفرد و یا خود مرکبه
 ضربخانه لر امانسنک و یا سائر مأمورلرینک اسملرینه علامت اولدیی
 بی اشتباه اولوب حتی مؤرخلرک ذکر ایلدکلری بعض ضربخانه مأمورلرینک
 ناملریله موافق بولمسیده بونی تأیید ایلمشندر . ایشته بو کیفیت دخی بزم
 ایچون باشلیجه دلائل دن معدود اولوب حاصلی موجب تردد اولان

درج اولئان جدول مخصه و صنده کوريله چکی وجهله حروفات مبحوئه متعدد و متنوعدر. بونلر علی العموم سکهلرک ظهري مرکز لرنده کی عبا- رهنک کاه بالاسنه و کاه زیرینه وضع اولمشدر. اشو حروفاتک سبب وضعی ارباب فنجسه یک چوق تحریاتی و حتی بو باده کی نشریات لرنده احکات کثیره یی موجب اولمشدر. موسیو (لاووا) افریقا و اندلس مسکوکاتی قتالونگک مقدمه سنده [۱] بو مسئله یی اک صوک اوله رق بالمناصبه موضوع بحث ایدوب دور و دراز یازمش اولدینی مطالعاتنک خلاصه سنده: مسکوکات عباسیه اوزرنده محرر اولوب شمده یه قدر بر چوق معنایه حمل اولان حروفاتک اندلس سکهلری معاوتیله حل اولنه بیله چکنی بیان ایتدکن صکره دیورکه: «ارباب فندن بعض ذوات ذکر اولئان حروف مقطعه یی درهملرک صحت و خالصیته علامت اولق اوزره وضع ایدلش برر اشارت اوله جفی فیکرنده بولمشلر ایسه ده بو مقصدی افاده ایچون (بخ) و (صرد) و (جائر) و امشالی کبی کلمات استعمال اولنقده و حتی بو کلملر ایله برابر ذکر اولان حروف مقطعه دن دخی وضع ایدلمکده اولسنه کوره بو فیکرده بولئان ذواتک ذهابلری خطادن سالم دکلدر. و اندلس سکهلرنده بولئان و مؤرخلرک افاداتیله موافق کلان بعض ضربخانه مدیرلرینک اسملرینه باقیلور ایسه حروفات مبحوئه نك هر حالده دارالضربلرک امین و وکیل و ملتزم لرینک ناملرینه دلالت ایتک اوزره یازلمش شیلر اولدینی احتمالدر.»

مطالعه قاصرانه بحه حروفات مبحوئه ضربخانه امینلریله صاحب عیار و سکه زن باشیلرکی باشلیجه مامورلرک اسامیسنک ایلاک حرفلری اولمقدن بشقه بر شیه حمل اولنه مز. بو باده معلومات تاریخیه اولما سندن طولایی اصحاب فن دائما بر تردد ایچنده بولنقده ایسه ده موسیو لاوواک دیدیکی کبی بو حرفلر مسکوکاتک حقیقه دلالت ایدمک کلماتی افاده ایدر شیلردن

[۱] Lavoix, Catalogue des monnaies musulmanes, 'Espagne et Afrique. Pref. p. XXI-XXVII.

باللهك زمان خلافتند. چيقاريلان التونلرده دخى يازيلوب بوندن صكره خليفه المنوكل على اللهك (مرو) ده والمستعين باللهك (صنعا) ده كسيلان التونلرى مثللو برقاچ مستشاسى اولوق اوزره بالجله خلفا دينارلرنده بو صورت جريان ايتديكى كى درهملرده دخى تطبيق اولنهرق المستعصر باللهك اواخر حكومتنه قدر دوام ايلمشدر.

كذلك قتالوغك متندن اكلاشيله جنى وجهله ۳۶۳ ناريخندن اعتباراً مسكوكات عباسيه ده بعض اسبابدن طولايى ايكي يوز سنه يه قريب برفاصله وقوعه كلديكى خالد خليفه المستعجد بالله زماننده دولت عباسيه قوت و مكنتى اعاده ايتمه و بناءً عليه مسكوكات دخى خلافته عائد اولهرق تكرار چيقارلمغه باشلامشدر. الناصر لدين الله ضرب ايلديكى التونلردن بعضلرنده مخدومى الظاهر بامر اللهك كنيه سنى يازديروب ارتق بو زماندن صكره دراهم ودنايرده نام خليفه دن بشقه كيمسه نك اسمى درج اولنمدينى كى ضربخانه لرده دخى مركزيت اصولى اتخاذ يعنى سكه ضربى مدينه السلامه حصر اولنش فقط خليفه المستعصم عصرنده يالكز اربل شهرى بو اصولدن مستثنا طوتلمشدر. صوك درت خليفه نك التونلرى نقش و طرز جهتيله بشقه اولوب قديم دينارلرك رسمنه مشابهلرى يوقدر.

خليفه المستعصر بالله كموش سكه لرك عباراتى تماميله تحويل ايلمشدر. وجهنك دوره خارجيه لرنده كى «لله الامر من قبل الخ» آيت كريمه سنى يازميوب ظهري نك دوره سنده كى «ارسله بالهدى . . الخ» آيه جليله سى يرينه دخى «انصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين» تحرير ايتمشدر. خليفه المستعصمك دخى درهملرى عبنى عبار و نقشده چيقارلمشدر.

مسكوكات عباسيه ده بعض حروف مقطعه موضوع اولوب بونك خليفه المنصور عصرنده و ۱۴۴ تاريخلرنده اتخاذ اولنان بر اصول ايدوكى مسكوكات موجوده دن اكلاشيله يور. تعريف ايده جكمز حرفلر يالكز درهملرده كوريلوب التون سكه لرده اصلا استعمال اولنماشدر. ذيل كتابده

الامينك اسمى يازدير دىنى ۴۷۵ نومرولى التونده چفته دوره انتخاب اولوب شكل قديم بسبتون تخلف ايتمش فقط بو طرزده آنيا بشقه التون چيقارلامشدر. درهملرده يازيلان اسامى يك چوق ومختلف اولوب بعض دوت صفتده بولنان ذواتك ناملرينه وارنجه كوسترلمشدر. بونلر آرو آرو محللرنده تدقيق اولور ايسه اكلاشيلور.

دينارلرده ايلك دفعه اوله رق خليفه نك اسم ذاتيسنى يازمق دخی التيجي خليفه الامينك زمان خلافتنده عادت اولوب بوندن بشقه بعضاً (ربى الله) و (الله) كلهلى وبعضاً دخی اسم ايله برابر خليفه عنوانى علاوه قلمشدر. درهملك ايسه او عصرده ظهرلى مركزينك بالاسنه يالكيز (الله) يازيلوب بو عادت ارتق توالى ايتمشدر.

التونلره اك اول محل ضرب وضع وتحريرى دخی سابع خلفاى عباسيه المأمون عصرنده وقوعولمشدر. عراقده باصيلان دينارلك بعضاً يالكيز مركزلى زيرنده (العراق) ومصرده ضرب اولانلردن بر طاقك دوره لرنده تاريخ سكه دن اول كوشلرده كى تعامل وجهله (مصر) يازلدينى كجى بونلك بعضلرينك مركزنده آروجه (المغرب) دخی علاوه ايدلمشدر. مع مافيه اره صره دار الضربسز اوله رق چيقارلمش دينارلر دخی اولوب اصول قديمه بسبتون ترك وتبديل اولنمامشدر. مشار اليه ككوش مسكوكاتى اسلافك سكه لرى طرزنده ايسه ده بونلر مياننده شايان نذكار برقاج درهملر واردرد. مثلاً: (سمرقند) و (فارس) ده كسيلان ۵۷۳ و ۵۷۵ نومرولى كوشلرده محل ضرب كوسترلكدن بشقه وجهلى مركزنده (المشرق) يازلمشدر. واصفهان وفارسده (۲۰۳) سنه سنده ضرب اولنان ۵۶۹ و ۵۷۵ نومرولى سكه لك وجهنده ايكي دوره يازيلوب خارجنده كى دوره ده: «الله الامر من قبل ومن بعد ويومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله» آيه كريمه سى تحرير ايدلمش وديكر عبارهلرى كفى. السابق ابقا قلمشدر. آيت جليله مذكوره المأمونك برادرى المستعصم

سند (عباسیه) ده باصیلان در هملرده و ایسی اولان عمر بن حفصک نامی درج ایدلمشدر. دیگر بلده و سنه لرده ضرب اولنان سکه لرده ایسه کافی السابق اسم یازلامشدر.

مسکوکات اسلامییه اسم یازمق اصولی عباسیلر طرفندن احداث ایدلمش ظن اولنمالمشدر. چونکه بو اصول الک اول خلقای امویه نک فلسلرنده اتحاد اولنوب مسکوکات امویه بجه مراجعت اولندینی حالده اکلاشیله جنی وجهله اولوقت بعض بلده لرده ضرب اولنان باقرلرده خلیفه و یاخود والی بولنان ذانک اسمی درج و بو باده بر عبارۀ مخصوصه دخی ترتیب قلمش ایدی. اشته بو صورت مسکوکات عباسیه دن اولان در هملرده و سکره فلس ودها سکره التونلرده قبول و تطبیق قلمشدر. بو اسملر یا ساده جه و یاخود صاحبک صفت ولقبی ایله برابر ذکر اولتمشدر. مثلاً خلفا ایله عائله اعضاسندن اولنلر ایچون اکثریا (مما امر به فلان) و یاخود (امر الامیر...) و والی و وکیللری ایچون دخی بعضاً (فی ولایة فلان) یاخود (علی یدی...) صورتسده عبارۀ لر ایله یازلمشدر. فقط وزرا و ولانک اسملری اکثریتله ساده جه کوسترلمشکده در. کله لم صبدده المهدی مقام خلافت کلدکده کموش سکه لک ظهورلری مرکزنده کی عبارۀ تصلیه علاو سیله برابر (الخلیفة المهدی) دیو اسمنی یازمشدر. (عباسیه) دن ماعدا محملرده ضرب اولنان سکه لر کاملاً بو وجه ایله در. دینارلر ایسه اسکی اصولده براقلمشدر.

دردنجی خلیفه موسی الهادی دینارلرک وجهی مرکزینه وزیر (علی) نک اسمنی یازدیروب ایلک دفعه اوله رق تغییر اصول ایتش ودر. هملرک بر نوعه یالکز کندی و دیگر نوعه دخی هم کندی و همده برادری (الرشید) نامی سیک و تحریر ایلمشدر.

خامس خلفا هرون الرشید زمانسده ایکی جنس سکه ده دخی تحولات زیاده در. التونلر یالکز (الخلیفة) عنوانی علاو ایلدیکی کی مخدومی

والیدی ایکن ۱۴۶ سنه سنده فرس اصولی اوزره (ری) شهرنده کسپیلان
سکه لرده اسمنی ذکر ایلدی و هرون الرشید عصرنده سائر دیارده بولنان
اولاد و ولایه خلیفه بو اثره اقتفا ایستی . . دیمشدر . فقط مهدینک نامی
یالکز (ری) شهری سکه لرنده اولمیوب بشقه شهرلرده ضرب اولمش
سکه لرده دخی بولندینی کبی ولایه نامیده برنجی دفعه اوله رق کذلک
المنصورک بر قاج محله مضروب سکه لرنده ذکر اولمشدر . و بویله اولاد
و ولایه خلفا مندرج اولان سکه لک (فرس اصولی اوزره) اولمی
تعبیرندن مقصد یک اکلایله مامقده دز . حاصلی شو فصلمزده یوقاریدن
اشاغی بیان ایلدی که ز روایتدن بعضی مامقده استنباط ایدیلرک یازمش
معلومات اولدینی حالده بیلر حقیقت آثاره توافق ایتیموب قتالوغمزک متنی
ولاسیا جالب دقت اولان سکه لر اوزرینه یازیلان شرحلری نظارتدقیقندن
کچورلرلده بو بایده معلومات لازمه استحصال اولنه بیلور ایسه ده فنک
حال حاضرینه کوره ناقابل اعتراض بر صورتده اوله رق مسکوکت
مبعوثه نیک باندیر یچ کسب ایلدیکی احوالک و بونلره تعلق ایدر سائر
مواددک باشلوجه لرندن بورا جقده دخی بعضی ایضاحات اعطاسنی مناسب
کوردیم .

خلافای عباسیه نیک التون و کموش سکه لری برنجی خلیفه السفاح
عصرنده هیچ بر اسمی حاوی اولمیه رق بو فصلمزک ابتدالرنده تریف
اولنان شکل و صورتده ضرب اولنوب مخدومی المنصور خلافتنده دخی
درت سنه قدر بو صورته بلا اسم سکه لر ضربنه دوام اولدینی حالده
۱۴۶ تاریخنده بصرمده مضروب درهملرده برنجی دفعه اوله رق والی
بولنان سلم بن قتیبه نیک ۱۴۷ سنه سنده ینه بصرمده ضرب اولنان درهملرده
خلیفه مشارالیهک مخدوم و خانی اولان المهدینک اسمی یازلدینی کبی
بوندن بشقه (ری - محمدیه) و ارمنیه ده دخی مختلف تاریخلرده ضرب
اولنان کموش سکه لرده کذلک المهدینک اسمی ذکر اولمش و ۱۵۲ سنه .

تقدیرده احوال سائرہ سی حقندہ ویردکاری ایضاحات همان عمومیتہ قریب
بر صورتہ سہو ونقصانیدن عاری دکلدر . الحالۃ ہذہ دولت عباسیہ نک
نا بدایتندن نہایتہ قدر انواع مختلفہ دہ ضرب اولنان آثار مسکو کہ سی
موجود اولوب بولر اوزرینہ اصحاب فن طرفلرندن اجرا قلنمش
وقلنمقدہ بولنمش اولان تدقیقات سایہ سندنہ نقایص وسہویات تاریخیہ بر
صورت صحیحہ وموقوفہ اصلاح واکمال ایدلمکدہ در . مثلاً سیویوطی
وسائر بعض مؤلفلر مسکو کات عباسیہ دہ اک اول خلیفہ اسمی یازان
المنصور ایدوکنی بیان ایدہ یورلرکہ بوطوغری اولیوب مشارالیہ سکہ لرینہ
مخدومی المہدینک اسمی والی صفیلہ ودیکر بعض امرا ناملرینی بنہ او
حیثیتہ درج وتحریر ایتدیرمکہ مساعده ایتشددر . یوقسہ خلیفہ نامی
برنجی دفعہ اولہرق المہدینک مقام خلافتہ کلدیکی زمان یازلمشددر .
کذلک المقریزی خلیفہ رابع موسی الہادینک سکہ معروفہ سی اولمدیغنی
سویلیور . حالبوکہ مشارالہک التون وکوش مسکوکائی موجود حتی
تعریف اولہ جفی وجملہ دینارلرندہ تغیرات بیلہ وارددر . وینہ مؤلف
مومی الیہ ہرون الرشید وقتنہ قدر سکہ وضربخانہ لر نظارتی طوغریدن
طوغری بہ مقام خلافتہ مربوط ایکن مشارالیہ ایلک دفعہ اولہرق بو
ایشلری وزیر ی بولنان جعفر برمکی بہ حوالہ ایتمش وبودہ کندی اسمی
درہم ودینارلرہ درج وعلاوہ ایدوب مقدما ہیچ بر ذانک نائل اولمدیغنی
بر امتیازہ مظهر اولمش اولدیغنی روایت ایتکدہ ایسہدہ بو کیفیت ہرون
الرشیددن دہا اول وقوعہ بولہرق خلیفہ الہادی وزیر ی بولنان علی بن
ماہانک نامی ایلک دفعہ اولمق اوزرہ دینارلرہ درجنہ مساعده ایلدیکی
موجود التونلرندن استطلاع اولنمقدہ درکہ بو صورت شمعی بہ قدر ہر
نصل ایسہ ارباب فنک دخی نظر دقتلرینہ تصادف ایلماہ شددر .

صبیحی پاشا مرحومک رسالہ سندنہ مقریزینک بروجہ مشروح افادہ سی
تکرار اولندقدن صکرہ : « المنصورک خلافتندہ مخدومی مہدی فارس

مع مافیه اصول قديمة سكهك اساسه تعلق ايدن جهتي يعنى التون
كموش هر ايكي نوع سكهده اسم يازلامسى ودينارلرده محل ضرب كوسترليبوب
يالكز درهملرده درج اولنسى عادتى محافظه اوله رق ۱۳۲ سنه هجريه سى
ظرفنده نقود جديده عباسيه ضرب و اخراجنه تشبث اولنمشدر. شوراسى
شايان قيد و بياندركه اولكينك انتهاى ويكيسنك ابتداسى اولمق
اوزره بو ايكي حكومتك دخی سنه مذكوره ايله مورخ سكهلىرى
موجوددر .

مسكوكات عباسيه نك كرك التون و كرك كموش اولسون اموى سكه -
لرندن فرقى عبارتند و قوعه كلشدر . شويله كه : يالكز دينارلرك وجهي
و درهملك ظهري مركزلرند سورء اخلاصدن اوله رق اولجه محر
بولان جمله جليله يرينه (محمد رسول الله) يازيلوب مركز و دورمه لرندكى
ديكر عبارات مسكوكات امويده اولدينى كې حاليله و عيذيله ابقا قلمشدر .
نقوشجه فرق پك جزئيدر . هله التونلرده رسم خطدن بشقه هيچ فرق
يوقدر . فقط درهملك ظهري مركزيني محيط اولان دائره اوللرى
نك اولدينى حالده شمدي اوچر و بعضاً ايكيشر اوله رق چكلمش
و تزئيناتدن اولان خلقه لرك عددي دخی بعض كره تبديل و تكثير
قلمشدر .

مسكوكانك شو تعريف اولنان اصولى السفاح زماننده عيني حالده
دوام ايدوب اندن صكره المنصورك خلافتنده ينه اساسه خال كتورلميهرك
فقط اسم و صفت ذكر و علاوه سى كې قسماً و مرور زمانله دها زياده
تعديلات و علاوات و قوعه كلشدر .

مؤرخينك عباسى سكهلىر حقنده و يرمكده اولدقلىرى معلومات پك
چوق احوالده واقعه غير مطابق اوله رق ظهور ايدمور . تاريخلرك يالكز
سكه امورينه دائر بعضاً وزن و عيارلرنجه اجرا قلنان تعديللر و بعض
عصرلرده درهم و دينارلره تخصيص اولنان قيمت و اسملر استئنا ايدلديكى

کندوسنه توصیه قلنمشیدی. بناءً علیه درهم و دیناره و بونلرک ثلث و نصفیه لرینه مخصوص اوله رق عبارات مختلفه ایله و تاریخ و مقدار وزن و بعض ضارب لرینک اسم لر یله مسکوک زجاجدن نقوده مشابه سنجه لر یعنی الیوم السنه ناسده مستعمل تعبیر ایله درهم لر اعمال ایدلشیدی. بونلرک میاننده فلسلر ایچون دخی خروبه وزنی اوزرینه سنجه لر کور یله یور. شو حالده خلفای امویه زماننده ودها صکره لر ی باقر مسکوکات ایچون دخی تعیین وزن ایدلش اولدیغی اکلاشیله یور. اشبو سنجات زجاجیه یعنی جام درهم لر تاریخ مسکوکات ایچنده شایان نظر دقت آتاردن اولوب امویلر، عباسیلر و فاطمیلر عصرنده بعض خلیفه و اکثری والیرک و عاملرینک اسم لرینی شامل اوله رق ضرب و اخراج قلنمشدر. ۱۸۷۸ تاریخنده موسیو (روژر) *E. T. Rogers* لوندرده بر بند مخصوص ایله سنجاندن بر طاقنی نشر و تعریف ایتش و موسیو (لاووا) دخی بونلردن بعض مهم قطعه لرینک فرانسه مسکوکات قینه سنده موجود اولدیغی سویلمشدر. (استانلی لان-پول) کچن ۱۸۹۱ سنه سنده انکلتزه موزه سنک نشر ایلدیکی بر قتا لوغنده درت یوز قدر زجاج ارائه ایلمشدر [۱]

— ۴ —

یازم عصری متجاوز بر مدت نسق واحد اوزره مسکوک و بتون ممالک وسیعه اسلامیه مدت اولان دراهم و دنانیرک اشکال و عباراتی ۱۳۲ سالنده وقوع بولان تبدل حکومتله برابر آزچوق دوچار تحول اولمشدر. دولت عباسیه نیک ظهور یله ابو العباس السفاح عراقد جالس مقام خلافت اولدقد دولت جدید اسلامیه نیک شعائر حکمداریسنه دلالت ایده جک بر طاقم اجراءات میاننده طبعی نقود ایچون دخی یکی بر اصول و بالخاصه علامت فارقه وضع و اتخاذ ایتک اهم اموردن ایدی.

[۱] Stanley Lane-Poole, *Catalogue of arabic glass Weights in the British museum*. London 1891.

محل ضربی مصر اولمق اوزره هیچ بر باقر سکه‌سنه تصادف اولنه مامشدر.
مقریزی دیورکه: «فلسلرك اساس ضرب واخراجی بین الناس
کسوراندہ استعمال اولنق و معاملات عادیه اخذ واعطائک تسهیلنه خدمت
ایتمک مقصدینه مبنی اولمسیلہ اعصار قدیمده اولدینی کبی صدر اسلامده
دخی قیمتجه ذهب وفضه دن دون اولان باقره مراجعت ایدلمش ونحاسدن
کوچک قطعهلر ضربیلہ عربلر بوکا (فلس) تسمیه ایلمشدر.» علامه
مشارالیه مصرده وقوعولان قحط وغلارله دائر تالیف ایدوب طاشکیریلی
زاده‌نک ترجمه‌سنه همت ایلمش اولدینی رساله مشهوره‌نک نقودحققنده کی
فصلنده بروجہ محرر بسط مقدماتدن صکره فلسلرك رایجنه وسنین اخیرده
کسب ایلدیکی احوالنه دائر معلومات لازمه اعطا ایتمشدر. موسیو
(صووه‌ر) کتابنده [۱] کرک مؤلف مومی‌الیهک وکرک مؤرخین سائره‌نک
باقر سکه‌لرك اکثر عصرلرده درهملرایله اولان نسبت ورايچلرینه عائد
اوله‌رق اعطا ایتمش اولدقلری تفصیلاتی جمع و تخریر ایتمش وبوبابده نه
جریان ایلمش ایسه کوستروب ارباب فی بر چوق کتابلره مراجعت
کلفتدن قورتارمشدر. فلسلر بر قیمت حقیقیه بی حائز اولیوب امر
اعتباری اوله‌رق قیمت موضوعه‌یه وبعضاً دخی ایکی شخص بیننده کی
مقاوله‌یه تابع اولدقلرندن اشبو مدخلمزده بونلرك دولت امویه‌ده کی
رایجنه دائر معلومات صحیحه ویرمک قابل اوله‌مامسیله ارباب مراق ایچون
موسیو (صووه‌ر) کتابنه ویاخود المقریزینک سالف الذکر رساله‌سنه
مراجعتی توصیه ایدرز.

درهم و دینارک وزن معین واصلیلرینی تعیین ایچون غیر قابل تغیر
بر مقیاسه لزوم کورندیکندن وزجاجدن سنجات یعنی درهملر اعمال
ایلدیکی حالده ترکیبی اقتضاحنجه تزايد وتنزل کی تغیرانه قابلیتی اولمديغندن
بو خصوصده انلرك استعمالی عبدالمملکک اصلاح سکه ایلدیکی انئاده

[۱] H. Sauvaire, *Matériaux pour servir à l'histoire de la numismatique et de la métrologie musulmanes*, T. I. P. 108-121.

بونلرده قابل اوله مامسیله هر مملکت ایچون همان بشقه بشقه طرز و شکل
اتخاذ قلمشدر. بونلرک بر طقنده یالکز کله توحید یازلمش و بر طاقنده
دار الضربلری و بعضلرنده تاریخ ضربلری بعضلرنده دخی قاعده عمومیه
خلاقنده اوله رق خلیفه اسمیه ولایه ناملری محرر بولمشدر. [۱]

فلسلر جابجا برر علامت مخصوصه یی دخی شماملدر: مثلاً فرس،
فیل، طوشان کبی رسملر و آره صره خرما داللری و اکثری هلال
و کوبلر عبارت لک اورتله رینه یا خود یانلرینه نقش ایدلمشدر. شورایی
جالب نظر دقتدر که فلسلرده اتخاذ اولنان شو اصول نقش ممالک اسلا-
میه بعض تبدلات ایله پک چوق زمان جاری اولمشدر. حتی اوائل دولت
ابد مدت عثمانیه چیقاریلان باقر مسکوکاتده بیله یالکز اثیه یی وساده
نقوش عربیه و ترکیه یی شامل سکه لر وارددر.

اموی فلسلرینک ایکی وجهنده کله توحید محرر اولانلرک ال اول
کسیلانلر اولسی محملدر. اوزرنده محل ضرب محرر باقرلر علی الاکثر
بر الشام و جزیره بلده لرنده ضرب اولنوب مصر و مالک غربیه و عراق
و ایرانده چیقارلمش فلسلر آنلره نسبتله نادر کورلمکده در. بونلرک رسم
و خطلری بر از منتظم اولوب (ری) شهرنده ضرب اولنمش باقرلرده بر
کوچک عبارت پهلویه دخی علاوه قلمشدر.

اسلام فلسلرینک ابتدای ضربنه دایر اقوال مؤرخینده صراحت
کافیله اولیوب انجیق المقریزینک مصر تاریخندن استنباط اولندیغنه کوره
التنجی خلیفه الولید بن عبد الملک فلس ضرب اولنق اوزره مصرده
بولان باقردن معمول برجسم هیکللی اذابه ایتدیرمشدر. فقط مشارالیهک

[۱] موزه همایون قولکسیوننده والی اسمی محرر اموی فلسلری وار ایسه ده
خلیفه اسمیه مضروب اولانلردن یوقدر. عبد الملک مصر قطعه سننده کسلیش
واوزرنده «علی بدی الامیر عبد الملک بن مروان» و الولید اولک دخی دمشقده باصلش
واوستنده «امر به عبدالله الولید امیر المؤمنین» یازلمش فلسلری فرانسه مسکوکات
قیینه سی قتالوغنده کورلشدر.

ایلدیکمز رساله‌سندە دخی موضوع بحث اولان سکه‌نک خلافت حضرت علی رضی الله عنہ و (۴۰) تاریخنسە ضرب اولنیش اولسەنە احتمال ویریلە میوب بعض امانلدە اولدینی کبی (اربع و سبعین) یازیلە جق یردە اختصار عبارتە ایچون (اربعین) یولندە یازلش اولە جفی ملاحظە سی درپیش ایدلش و پرنس مشارالیهک معاونت قلمیە سەندە بولنان و یانە لی مستشرق موسیو (قراشاق) Karabacek ک فکرینجە دخی بو درهمە صورت ضربی سہو و خطادن سالم اولیان برسکە نظریلە باقلمق لازم کلە جکی بک کوزل بیان و ایضاح قلمشدر.

فقیر بوسکەنک صدق و صحتتە مخالف اولان طرفک افکار و ملاحظاتتە اشتراک ایتکدەیم. موثوقیتی اثبات ایچون سرد اولنان دلائل فنیہ و وقایع تاریخیہ تاویلات و فرضیاتدن عبارت اولوب یوقسە براہین قویہ دن عد اولنە من. بو بابدە تفصیلاتە شمدیلک لزوم و حاجت کورەم. یالکمز بالادە بالمناصبہ مؤرخ بلاذیردن روایۃ نقل ایتدیکمز و جہلہ اوائلدە مصنوع و معمول درہملر ظهور ایلدیکی نقادک افادات موثوقە لریلە واصل درجۃ یقین اولدیغەنن اشبو ۴ تاریخی ظن اولنان درہمک دخی او قیلدن اولمق و یاخود بروجە مشروح سہو حک و یا بعض امانالی کورلدیکی و قتالو غمز دہدە بولندینی اوزرە سەنە لرنەدە اختیار اختصار اولنان سکه‌لر ۴۰ بولنە دخی (اربع و سبعین) کلانی یرینک طارانی جہتلە حسب الضرور (اربعین) صورتندە تحریر قلمش اولمق احتمالاتی تکرار ایلە اکتفا ایدرم.

دینار و درہمک طرز اسلامی یە تحویلیلە برابر یزانتین رسم و شکندە کی باقر مسکوکاتک دخی طبعی الغاسی لازم کلە رک بونلرک یرینە قائم اولمق اوزرە طرز مخصوص اسلامیدە اولە رق عبارات عربیہ ایلە و فلس نامیلە مختلف الشکل باقر مسکوکات ضربنە تشبث اولنمشدر. قتالو غمز تدقیق اولدینی حالە اکلاشیلە جفی و جہلہ النون و کموشلر کبی توحید اصول

لهذا اوروپاده بعض مستثنای اولسه بیله فن مسکوکات علماسنک اکثریسی هر کشف جدیدی اویله قولایلقله قبول و تلقی و همان صحتنه حکم اتمزلر. اجرای تدقیقات ایله حقیقتک تظاهرینه سمی و ورزش ایدرلر. اثبات مدعا و تأیید کیفیت ایچون یکدیگریسک نشریانه قارشو تنقیدات و مباحثانده بولنورلر. ایشته بحث اولنان درهم حقنده دخی عینی بو حال وقوعولمشدر.

دوقور (مورتمان) ک و تاریخ جودنده کی فقرات مخصوصه اوزرینه موسیو (باریه دو مینار) ک نشریانه مقابل موسیو (استیکل) *Stickel* و موسیو (صوره) *Soret* معلومات موثوقه تاریخیه ایله متناقض اولان بویله بر سکیه عدم امنیت و اعتماد کوستروب بونک ساخته و یاخود حک و ضربنده سهو و نقصان اولسنه حکم ایشلردر.

فرانسه مسکوکات قینه سی قولکسیونسک قسم مهم واعظمی تشکیل ایدن خلفا مسکوکانکک صبحی پاشا مرحومدن التذینی معلوم اولوب علی المرتضیٰ حضر تلیینه اسناد اولنان مذکور ۴۰ تاریخی سکه دخی بونکونکی کونده اوراده بولنقددر. موسیو (لاووا) اشبو درهمی قتالوغنه درج و رسمتی دخی اراء ایدوب [۱] مقدمه سنده بونک صحتی الزام ایدن طرفک ملاحظاتی ترویجیدن و نظر تدقیق و معاینه لرینه عرض ایلدیکی بعض مشاهیر مستشرقینک اشبو سکهده موجب شک و شبهه بر حال کوره مدکاریخی بیان و تزییردن صکره بومسئلهیه من جهت تعلق ایده بیله جک وقایع تاریخیه سردیله اثبات مدعا ایتمک ایسته مشدر. حاصلی متوفی (لاووا) بو بایده اعتراضات شدیدیه تصادف ایلیه جکنی تصدیقه برابر درهم مبحوثک ۴۰ تاریخنده ضرب اولندیغنه و خلیفه عبدالملکک اصلاح سکهده بونی نمونه اتخاذ ایلدیکنه قناعت حاصل ایلمشدر.

مذکور قتالوگک نشرندن صکره بعض ذوات یننه خلاف فکرده بولنش اولدینی کبی ساقس قوبورغ پرنسینک بالاده بر قاج دفعه ذکر

[۱] Lavoix, *Khal. Orient*, Pl. II. N. 158.

دراهم امویه حقه‌ده کی فقراتمزه خاتمه ویرمزدن اول حضرت علی رضی الله عنہک اواخر خلافتنده ضرب ایدلمش اولمق اوزره صبحی پاشا مرحومک نشر ایلدیکی بر سکه حقه‌ده دخی براز معلومات اعطاسنی صده موافق کوردم . پاشای مشارالیه رساله سنک بر فقره استطرادیه - سنده : ۱۲۷۷ سنه سنده عراق عربده بولنش بر درهم اللرینه کچوب بونک بصرده و ۴ سنه هجریه سنده ضرب اولنش اولسی جهتله سکه اسلامیه‌نک معروف اولان طرز اسلامیده ضربی ۷۵ تاریخنده وقوع بولیوب علی بن ابی طالب حضرت تلرینک زمان خلافتلرندن اولدیغنه شک وشبهه‌یی ازاله ایدمک بر کشف جدید اولدیغنی بیان و بناء علیه بر طاقم غواندن طولانی بو اصولده سکه ضربی بر وقت معطل قاهره عبدالملکک تنظیم امور مملکته تشبیهه برابر حضرت علی رضی الله عنہک ترتیب بیوردقلری شکل و عبارتله بلا تغییر و تبدیل قطع سکه اولندیغنی درمیان ایلمشلردر . تاریخ جودنده دخی اشبوکشف جدیدن بحثله : طرز عرب اوزره سکه ضربی ۷۵ و یاخود ۷۶ سنه سنده حجاجک ایجاد ایدوکی اصحاب فن عندنده مسلماتدن اولدیغنی حالد شمیدی اساس مسئله‌نک متغیر اولدیغنی کوسترلمشدر . دیگر طرفدن موسیو (مورتمان) صبحی پاشانک سالف الذکر رساله‌سی ترجمه‌سنه علاوه صورتیله یازدیغنی مطالعه مخصوصده مذکور سکه‌نک صحتی تأیید ودها طوغریسی ارباب فن نظرندن اهمیتی تزید ایچون بعض دلائل سرد ایلمشدر . بو دلائلرک باشلیجه‌سی سکه‌نک حالی ساخته لکنه حکم ایدیه بیله‌جک و علامتدن عاری اولدیغنی و (اربعمین) کلمه‌سنک پک اوقوناقلی اولمسنندن طولانی بر سهو قلم اوله‌رق (تسعمین) و یاخود (سبعین) یرینه حک ایدلمش اولسنه احتمال ویریه‌میه‌جکی و صبحی پاشا مرحومک مطالعه‌سی وجهله طرز عربک خلافت حضرت علی ده اتخا‌ذی عقله پک یقین اولوب فقط الجا آت زمانیه‌دن ناشی بو اصولک تعمم و انتشاری کسب تاخر ایلمش اوله‌جفی ماده لریدر .

ضرب اولنمشدر. مصر، فلسطين، بر الشامك ايسه (دمشق - ساميه) شهرى استننا ايدلديكى حالده بشقه بلده سنده درهم ضرب اولنمامشدر. مقرزينك افاده سى وجهله خليفه هشام وقتنده سكه ضربى يالكز واسط شهرينه حصر اولندينى مسكوكات موجوده دن اكلاشيله يور. انجق واسطه ملحق (ميركه) ايله (اندلس) بو انحصاره داخل ايدلمامشدر.

اقطار شرقيه ده بولنان امرا و ولاتدن بر طقمى ابو مسلم خرسانيه التحاق ايله عباسيله طرفيكير اولملى اوزرينه ايران شهرلردن بعضلرند ضرب ايتيردكلرى درهملرده آل بيت رسوله ميلارنى اظهار و اعلان ايجون «قل لا اسئلكم عليه اجراً الا المودة فى القرى» آيه كريمه سنى درج و علاوه ايتيرمشلر فقط سكه نك سائر عبارات و نقوشنى حال سابقنده ابقا ايتشلردر. قولكسيونده اشبو درهملردن (رامهرمز) ده و ۱۲۸ سنه سنده باصلمش بر عددى بولنوب (۲۲۹) نومروده ارائه ايلدم. متوفى (لاوا) قتالوغنده بولردن ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱ سنه لرند و بلخ، تيره، جى، رى، ماهى شهرلرند ضرب اولنش اولق اوزره بش عدد سكه نشر ايلممشدر. انجق ۱۳۱ و ۱۳۲ تاريخلرند (مرو) شهرند كسلمش درهملى دخی سالف الذكر «قل لا اسئلكم الخ» آيه كريمه سى مندرج اولمدينى حالده آنلر صره سنه كچورمش وزيرند هر نقدر بو سكه لرده سالف البيان آيه كريمه يازلماش ايسه ده ابو مسلم ۱۳۰ سالنده (مرو) داخل اولمسيه درهملك اكا عائد اوله جفتى درميان ايلممشدر. فيكر عاجزانه مجه بو صورت يك طوغرى اوله مز. چونكه عباسى طرفدارلرينك كسدير دكلرى سكه لك مطابق آيه كريمه مذكوره يى شامل اولمى لازمدر. بناء عليه مروان ثانى ايله ابو مسلم او تاريخلرند يكديكريله محارب اولوب ۱۳۰ سالندن صكره برارالق (مرو) شهرى تكرار امويه طرفدارلى اله كچرك ۱۳۱ سنه سى اوخريله ۱۳۲ سنه سى اوائلنده موضوع بحث اولان سكه لرى كندى اصوللرند اوله رق ضرب ايتيرمش اوله جقلى جاى شبهه دكلدر.

دراهم امویه حقند. مؤرخینک ویردیکي ایضاحات صره سنده
مقریزینک کتاب القودند. معلومات آتیه کوریه یور: «عبدالملک
خلیفه عمر بن عبدالعزیزه قدر درهملر براسلوب اوزره جیقاریلوب
یزید بن عبدالملک خلیفه اولدوقده عمر بن هبیره نام ذاتی ۱۰۲ سنه سنده
عراق وخرسانه والی تعیین ایدوب بو ذات دراهمک عیارینی تزید
وگوشلرک خالصیتنه زیاده سیله تقید ایلدی و بویولده ضرب ایتدیردیکي
درهملر اسمنه نسبتله (هبیره) تسمیه قلندی. بعد هشام بن عبدالملک
مقام خلافتنه کلوب مشارالیه امور مالیه ده نقیدات کامله سی اولمغله ۱۰۶
سالنده عراق قطعه سنه والی نصب ایلدیکي خالد بن عبدالله القسری به
اعطا ایتدیکي اوامر موجبجه خالد بر درجه دها خالص العیار درهملر
ضرب ایتدیروب بونلره دخی (خالدیه) اطلاق قلمشدر. (۱۲۰) سنه -
سنده مومی الیه خالد عزل ایله یرینه یوسف بن عمر النقفی مأمور اوله رق
بو دخی عیار سکده دیکر لرندن زیاده اختیار کال افراط ایلمش و بونک
زماننده قطع و اخراج اولنان درهملر ده کذلک مومی الیهک نامنه عطفاً
(یوسفیه) توسیم ایدلمشدر.

هشامدن صکره کلان خلفا ایله آخر خلفای امویه اولان مروان ثانی
وقتنده ضرب اولنان سکالر دخی سیم خالصدن اولوب فقط سالف الاسامی
اوج نوع درهملر اجود نقود بنی امیه دن عد اولوردی .
مقریزینک درهملرک خالصیتنه دائر اولان شور وایاتیله (وازکز کپو) نک
تدقیقاتی یکدیکرینه مطابقت ایتمکده در. (کپو) آلتونلر مثلاًو درهملری
دخی سنجیده میزان تدقیق ایله مختلف سنه لرده مضروب اولانلری محک
عیاردن اصرار ایتمشدر: درهملر ایتدالری بیکده = ۹۱۲ دن باشلا یوب
تدریججه ۹۷۲ عیارینه قدر تزید و ترفیع اولمشدر.

ایران و عراقک پک چوق بلده لرنده و جزیره قطعه سنک بعض شهر -
لرنده و افریقا و اندلسده دارالضربلر تأسیسه اصول جدیدده درهملر

كذلك شبهه الى اولوب مكره ايلروده بونلرك عيني سنه لر ايله فاصله لي اولان سنه لرده ضرب اولنش بشقه درهملر ظهور ايتمش اوله اولزمان مسئله شكل آخر كسب ايله تدقيقانسه كيريشيلور. شو مطالعه ساقس قوبورغ وغوته پرنسنگ بالاده ذكرى سبقت ايدن رساله سنده موقع بحته وضع ايدلمشدر. نتيجه كلام طرز مخصوص اسلاميده كي درهملرك بدئي ۷۹ سنه سندن اعتبار ايتك دها برچوق دلائله نظراً شمديكي حالده طوغريدر. دراهم جديده كذلك التونلر مثللو اسمسز اولوب فقط رسم ونقشي وعباراتي آنلره مشابه دكلدر. بونلرده بشقه طرز واصل اختيار اولمشدر. باشليجه محل ضربلري كوسترلك عادتى كوشلرده اتخاذ اولنوب وجهلرينك مركاتزنده: «لا اله الا الله وحده لا شريكه» عباره سى ودوره لرنده بسمله دن صكره محل ضرب وسنه سى يازلمشدر. ظه لرلرينك مركاتزنده دخى دينارلرده يازلامش اولان «ولم يكن له كفواً احد» جمله سى ودوره. لرنده محرر اولان «ارساله بالهدى. الخ» آيه كريمه سنك نهايتنده «ولو كره المشركون» لكاتى تحرير قلمشدر.

درهملر التونلر كى ساده اوليوب قتالوغك متنده تعريف اولنديغى وجهله خارجى وداخلى متعدد وبعض دوز وبعض نقطه لى وتيرتيللى دائرلر ايله مستدير وكوچك بيوك حلقه لر ايله مزين ومنقوشدر. كوفى اولان خطوطى دخى دينارلرك يازلرندن براز فرقليدر. قطرلرى دها بيوك اولوب وزنلرى درهم شرعى يه مساويدر. قتالوقده بزم ارايه ايتديكمز وزنلر اليوم مستعمل اولان درهم عرفى حساسيله اولديغندن موجود اولان تفاوت آندن وبعض سكه لرك مسح اولمسندن نشأت ايتمشدر. سنين اخيره ده ضرب اولنش نصف درهملر دخى كورلمكده اولوب بونلرك شكل وعباره جه ديكرلرندن فرقلرى يوقدر.

خلفاى امويه نك جمله سى درهملرينى برشكل وعبارده ضرب ايتديروب انحق تزيناتدن اولان دائره وحلقه لرى تخلف ايتكمدهدر.

خصوصیت اعتباریله باقار ایسه ک کشف جدید اوله رق موجود اولان بر قاج سکه نفلر تدقیقه التملیدر . موسیو (لاووا) فرانسه مسکو- کات قینه سی قتالوغنده ایلك دفعه اوله رق نشر ایلدیکی اوچ سکه دن بریسی (مرو) ده ۷۳ وایکنجیسی (دمشق) ده ۷۵ و اوچنجیسی ینه مروده ۷۶ سنلرنده ضرب اولمشدر . واقعا بونلر تعیین مبدأ ایچون ارباب علم مسکوکانک مترقب اولدینی کشفیات فیه دن معدود اوله بیلور ایسه ده بوباده شایان اعتماد بمض دلائله ده ا لزوم واردر : مثلاً برنجی سکه ایله ایکنجی سکه بیننده ایکی سنه و اوچنجی سکه ایله سالف الذکر اکثر بلدانده بردن اخراج اولنان ۷۹ تاریخی درهملر بیننده اوچ سنه فاصله لر کوریلور . اصلاح اصول سکه اولنوبده قدیم مسکوکات لاجل- التحویل بریاندن جمع وادخار اولنهرق نقود جدیدیه احتیاج قوی بولندینی بر زمانده سکه ضربنده اوله مکرراً بر قاج سنلر فاصله ویرلمش اولسی شایان ملاحظه وتاملدر . دیگر طرفدن (مرو) ده کیسلان ۷۳ تاریخی سکه نك صحیحه دن اولدینی دخی تحت شبهه در . زیرا تخمیناً اوچنجی عصر هجری اوائلنده جریان ایدن وقعه آتیه الذکر بو شبهه بی تأیید ایدمور .

علامه بلا ذری داود نامنده بر نافدک یعنی صاحب عیارک « ضرب هذا درهم بالكوفه سنه ثلث وسبعین » محرر اوله رق کوردیکی بر درهم تدقیق اولندقدمه سائر ناقدرک دخی بونك معمول یعنی قلب اولدینی رأینده بولندقلربی مومی الیه داودك لسانندن اوله رق روایت ایلمشدر . [۱]

بو قیلدن اوله رق ده ا سائر ساخته درهملر ظهور ایلدیکی دخی نقل وروایت اولنسیله سالف الذکر فرانسه قینه سی قتالوغنده کی ۷۳ تاریخی مرو درهمك صحتنده دخی تردد اولنه بیلور . هله سنه نك مطابقتی بو احتماله ده ا زیاده قوت ویرمکده در . ۷۵ و ۷۶ تاریخی سکه لر دخی

اولوقت مرکز خلافت امویه (دمشق) شهری اولدیغندن اوراده قطع و ضرب اولمش اولملری مأمول قویدر.

خلفای امویہ نك جمله سی وحتی ۷۷ سنه سندن ۱۳۱ سالنه قدر همان هر سنه صره سیله التون سكه ضرب و اخراج ایتدیرمش اولدقلری انكلتره موزه سی قتالوغندن اكلاشلمقده در. بونلك رسم و شكلی نسق واحد اوزره اولوب هیچ تبدل ایتماشدر. انجق فرانسه قتالوغنده نصف وثالث دینارلر دخی ضرب ایدلمش اولمش اولدینی کورلمكده دركه بونلك وجهلری مرکزنده: «بسم الله الرحمن الرحيم» وظهری مرکزنده دخی ساده جه «لا اله الا الله» یازلمشدر.

كوش سكه لره یعنی درهملره نقل كلام اولننجه درهملك طرز اسلا- می یه تحویل وافرانی دینارلر ایله بر زمانده وقوعبولمش اولق اقتضا- ایدمكی تخطر اولنور ایسه ده حال بویه ظهور ایتیمور. مؤرخینك اقولنده درهم و دینارلرك بدایت تاسیسی تاریخلرنجه اختلاف موجود اولوب بالاده ذکری سبقت ایتدیکی اوزره التونلر ایچون ۷۴ و ۷۵ سنه لرندن وكموشلر ایچون دخی ۷۵ و ۷۶ ساللرندن بحث اولنمقده در. آنلرك افاده لرنجه عبد الملك یکی سكه قالمیلرندن اولوقت عراقین وایسی بولنان حجاجه ارسال و سكه اسلامیه ضربنی امر و اشعار ایتسیله او دخی ۷۵ سنه سی نهایتلرنده ضرب دراهم ایتدیکی کبی ۷۶ سالنده دخی بتون ملحققاده بویولده درهملر ضرب اولنسنه دائر اوامر اعطا ایلدشدر.

عمومیت اعتباریله باقیلور ایسه درهملری مبدأ احدائی دینارلردن ایکی سنه صکره یعنی ۷۹ سنه هجریه سیدر. چونکه سنه مذکوره ظرفنده عراق عرب و عجمك درت بش شهرنده وحتی دمشقده ضرب اولمش طرز اسلامی سكه لری کورلمكده اولدینی کبی آندن صکره ارتق بلافاصله و متسلسلاً هر سنه او اصولده مسكوكات ضربنه دوام اولنشدركه بوحال مذکور ۷۹ سنه سنك مبدأ قطعی اولدیغنه دلیل واضح عد اولنه بیلور.

برطرف ایدلمشدر. هر مملکتده نسق واحد اوزره التون وکوشه مخصوص اولان طرز وشکلده سکه ضربی قرارلشدیرلمشدر. التونلرده یعنی دینا- لرده دارالضربلر کوسترلیوب یالکیز سنه ضربلری یازلمشدر. وجهلرینک مرکزنده: «الله احد الله الصمد لم یلد ولم یولد» ودوره لرنده: «بسم الله ضرب هذا الدیر فی سنه . . .» وظهرلرینک مرکزنده: «لا اله الا الله وحده لا شریکه» ودوره لرنده: «محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله» آیه و عباراتی درج قلمشمشدر. یازیلری اوقوناقلی کوفی و هر درلو تزبیداندن عاری اولوب ایکی وجهنک خارجاً اطرافنه بر دائره نقش ایدلمش و بقطعه لری غایت مطبوع اولوب قطارلری در هرلردن دها اوفق طوتلمشدر.

وزنلری بالاده دیدیکمز کبی تمام مثقال ثقلتنده اولوب ششمیدیکی اوزان ایله بر درهم و درت و یاخود بش قیراط کلکسکده در. (کیپو) [۱] اشبو التونلرک عیارلری حقنده دیور که: «دینارلرک یالکیز وزن و ثقلتلری دکل عیارلری دخی اوچنچی عصرک نصفنه قدر قنسا ممکن اولدینی درجده خالص اولق اوزره غیر متحول بر حالده محافظه او- لهرق دوام ایتمشدر». مومی ایله طرفندن فاصلهی اوچ زمان ایچون دینارلرک عیارنجه اجرا اولنان تجربه لرده: امویه دن یزید تانینک ۱۰۴ تاریخلی التونی بیکده = ۸۷۹ یعنی = ۲۱ عیارنده و عباسیه دن هارون الرشیدک ۱۹۳ و المطیعک ۳۶۱ تاریخلی التونلری دخی بیکده = ۹۷۹ یعنی = $\frac{1}{23}$ عیارنده اولدینی اکلاشلمشدر. شو حالده دینارلر زرخالصدن معمول اولوب انجق بدایه کیسلان التونلرک درجه سی براز دوشکوندنر.

دینارلرده دارالضربلر محرر اولمادیغندن هر تقدیر هانکی شهرده ضرب اولندقلری قطعاً کسدریله مز ایهده ظن و تخمین ایدلرکنه کوره.

[۱] Vazquez Queipo, *Essai sur les systèmes metriques et monétaires*. V. II. p. 395.

بزه تعريض صد دنده درج اولئان عبارله لر ترك اولنديني حالده بزه مسكوكات مزده موجب ممنونيتكز اوليه جق عبارله لر يازارز. « ديو خليفه مشاراليمه بر مکتوب تسطير ايتمسي اوزرينه عبد الملك بوندن متغير اوله رق و مكانيه وضع ايلديكي اصول حسنه يي ترك ايتمك ايسته ميه رك خالد بن يزيد بن معاويه يي جلب ايله قيصر ك مکتوبني ارئه ورأني استفسار ايلدي. خالد: « يا امير المؤمنين بونده جاي انديشه بر حال يوقدر. روم دينارلرينك تداواني منع و خلق ايجون مسكوكات جديده ضرب ايله و بعدما مکتوبلره انلر طرفندن تعريض اولان عباراتي تحرير دن صرف نظر ايمه. » ديدى. عبد الملك بوفكر دن ممنون اولوب اولوجهله دينارلر ضرب ايتديردى. «
 خياه الحيوان صاحبي الدميرينك دخي بو وقعه اوزرينه يازديني تفصيلاتي نقل ايتدك دن صكره متوفى (لاووا) نك بو بابده سردايلديكي مطالعاته فقيرده اشتراك ايدرم. بيان اولئان وقعه مسكوكات اسلاميه نك قطع و اخراجي ايجون باشليجه سبب اوله ميوب اهميتي ايكنجي درجه ده قالور. الجاآت زمانيه بو بابده ده ازايدة اسباب مقبوله و معقوله دندر. توحيد و اذكار هنوز معاويه عصر نده مسكوكانه و بلكه ده ا سائر شيلره تحرير اولتمقده ايدى. اولوقت هدف تعريض اولنديني حالده روم ايمپراطورينك اخيرا عبد الملك ايله بو يولده مخابراته كيريشمسي بالوسيله بر مقصد سياسي به مستند و بوده اصلاح سكه تشبثاته متصادف اولمق كر كدر.

ذكر ايتمكده اولديغمز يكي دينارلرده اسم يوقدر. ابن خلدون و بعض مؤرخلر ك درهم و دينارده « اسم خليفه يازلدى » سوزلري طوغري دكلدر. بو روايتلر ك اولسه اولسه بالاده بحث اولنديني اوزره طرز رومي سكلره عائد و ياخود اشاغيده بيان ايديله جك اولان و اسم خليفه يي حاوي بولان فلسلره راجع اولمسي لازم كلور. مسكوكات طوغريدن طوغري به خلافته عائد اولوب اسكيدن ولاه و امرايه كوستريلان مساعده اوزرينه شكل كسرويده كي سكلره بونلر ك اسملريني يازمق عادتى دخي

بوجهی کشفیات اوزرینه تحقق ایدہ جک حالی طبعی بیله مزایسه کده
بوکونه قدر کشف اولمش آثار مسکوکه ایچنده اک اسکی تاریخ ایلہ مؤرخ
اولان بونوع التونلری پیش نظره الدیغمز حالده ۷۷ سنہ ہجریہ سندن
دها مقدم تاریخلیسی کوریلہ میور . ایشته موضوع بحزمز اولان ایلک
دینارلر سنہ مذکورده احداث و ضرب اولمش دیمکدر . شو احتمال صحتہ
یک قریبدر . چونکہ خلیفہ عبد الملک سالف البیان بیزانتین طرزندہ
اولان التونلرندن صوک اولہرق ۷۷ تاریخلیسی موجود اولوب اندن
صکرہ سی کورلما سیلہ سنہ مذکورہ ظرفندہ شکل رومی ترک اولنوب
طرز اسلامیدہ ضرب سکبہ مباشرت اولندیغنه بوندن دہا قوی دلیل
اولہمز .

موزہ ہایون قولکسیونندہ ۷۷ تاریخلی دینار اولیوب ۷۸ تاریخلیسی
واردر . ۷۷ سنہ سنک دینارلرندن بر عددی انکلتزہ موزہ سی قتالوغندہ
وبر عددی دخی اسکی میلان موزہ سی قتالوغندہ نشر ایدلمشدر .
اسلام دینارلرینک اشکال و عباراتی حقندہ کی تعریفندن اول بونک
خلیفہ عبد الملک طرفندن احداثہ دائر مؤرخلرک بیان ایلدیکی اسبابدن
برنبذہ معلومات ویرہ لم :

ابی المحاسنک [۱] افادہ سنجہ خلیفہ عبد الملکی درہم و دینار اسلامی
ضرب ایتدیرمکہ سوق ایدن سبب مصر والیسی بولسان برادری
عبد العزیزک توصیه سی اولمش و بودہ ۷۶ سالندہ وقوع بولمشدر .

کتاب فتوح البلدانک (امر قراطیسہ) دائر فصلندہ ابی العباس
البلاذری دیسورکہ : « قراطیس یعنی کاغذر بلاد رومہ مصر دن کلور
وعبرلر دخی دنایری روم جانبندن اخذایر ایدی . عبد الملک بن مروان
ایلک دفعہ رأس طوامیرہ یعنی مکاتبنک بالاسنہ (قل هو اللہ احد) وسائر
ذکر اللہ تحریری عادت حسنہ سی وضع ایلدی . قیصر روم : « مکاتبنکزدہ

اوله رق انجق آلتونلر ايله كموشلر بېننده عبارته جه بعض فرق بولمق اوزره سكه جديده احداث و اخراج ايتمش و درهم و دينار ايجون خلافت حضرت فاروقده تعين اولنان موازين و مقادير شرعيه يي تماميله محافظه ايلمشدر .

سكه اسلاميه نك اصلاح و تجديدي تاريخي مؤرخلر اقبال مختلفه سته باقيلور ايسه قطعياً تعين ايتمك غير قابلدرد . سكه دن آز چوق بحث ايدن مذكور الاسامي مؤرخلر مآخذ اتخاذا ايلدكلري منابع يك متفرق اوليوب باشايمجه دوت ذانك روايته منحصر ددر . ثقانن اولان اشبو دوت ذات سعد ابن مسيب ، ابو الزناد ، الواقدي ، المدائني [۱] اولوب بولندقلري زمانلر يكديكرينه اولدجه يقين بولنديني حالده افاده لري بري رينه موافق دكلدر . بولر سكه اسلاميه نك ابتدای احداثي ۷۴ و ۷۵ و ۷۶ سنلرنده اولمق اوزره بيان و درهم ايله دينارك تاريخ اخراجلريني بعضاً تفريق ايتمكه برابر دينارك عبد الملك و درهمك حجاج طرفندن ضرب ايتديرلديكني حل و تعيني مشكل برصورت متخالفده ذكر ايدده . يورلر . مبدأ اوله رق كوستريلان اشبو سنلرك برطاقمي طرز كسرويده كي درهملر و برطاقمیده طرز روميده كي دينارلره عائد اولمق احتمالنندن و اوزرلرنده تحرير و درج اولنديني روايت قلنسان عبارلرك دخي بوكا دلالتندن بالاده بالناسبه بحث اولنمغله بو بابت تكرار ايضاح مسئله لزوم كوردم .

خليفه عبد الملك طرز اسلاميه مضروب مسكوكاتنك مبدئي مجرد فنا و ماده تعين ايدمك مسائلندرد . بناء عليه بو كيفيتي حال حاضره كوره فن نقطه نظرندن حل و تدقيق ايتمك لازم كليور . آتیده وقوع

[۱] سعد ابن مسيب تابعيندن اولوب ۹۵ و يا ۱۰۵ سالنده و ابو الزناد كلك تابعيندن اوله رق ۱۳۰ سالنده وفات ايتملردرد . الواقدي مشاهير مؤلفيندن اولوب ۲۰۷ و المدائني دخي مصنفيندن و بغداد قاضي اولديني حالده ۲۲۵ سنه سنده وفات ايتملردرد .

عبد الملك بن مروان زمانرنده هر درلو مشكلات و تعرضات خارجيه به غلبه اولنه رق تنظيم مهام دولت زمانى كمش و بعض مطالعات سياسيه به مبنى بدايتلرده انتخابينه لزوم كورينان تدابير موقته و احتياطكارانه نك ارتق دوامنه حاجت قلامش ايدى .

ايران و عراق ممالككنده و جزيره ايله سوريه قطعه لرنده و مصر و افريقا الكالرنده مدنيت اسلاميه تأسس و نقرر ايتمكه باشلامش و كافه امور و معاملات و صنايع و تجارت يد اقتدار اسلاميانه كچمش ايدى . روايات تاريخيه ايله معلوم اولدينى اوزره اوللرى شعبات اداره حكومتك بمضمرنده خصوصيله و يركو حساباتيله اصول دفتريده و معاملات سائره خزينه ده ايرانيلردن و روم و موسويلردن آدملىر استخدام و محررات و دفاتر رسميه ايچون عراقده لسان پهلوى و سوريه ده لسان رومى استعمال اولنور و اكثر صنايع ملل مختلفه النده اولدينى كجى ضربخانه لرده رساملى و حكاكلى و سكه زنى خدمتلى دخی كذلک ايرانى و رومى و موسوى اوسته و عمللى طرفندن اجرا قلنور ايكن صنايع و خدمات مذكوره كاملاً عربلره انتقال ايتمش و بعدما آثار مليه ساحه ارأى وجود اوله رق اسكيلره تفوق و آنلرى محو و نابود ايلمى شد . ملل سائره نك التمش سنه دنبرو مراجعت اولنان معاونت و صنعتلرينه احتياج دن ارتق اسـتـفـنا حاصل اولمشدر .

بناءً على هذا خليفه عبد الملك ممالك وسيعة اسلاميه ايچون اصول و عادات دينيه و مليه به موافق صورتده اصلاحات و تشكيلات جدييه به لزوم كوره رك فعليات و اجرا آنه و متحد الاساس اصول و قواعد وضع و تأسيسنه تشبث ايتديكى صره ده معاملات مهمه ماليه نك وسائط اساسيه و مستعجله سندن اولان سكه امورينك دخی بتون ممالك ايچون بر اصول متحده و سلميه به ربطنى قرارلشديره رق طرز مخصوص اسلاميده اولمق يعنى آية جليلة قرآنيه و عبارات لازمه عربيه ايله محرر و مسكوك

و عبارت ه التولردن فرقلیدر. و جهلرند کذلک رسم متخذ منقوش اولوب اطرافنده کلمه توحید یرینه بعضاً (عبد الملك امیر المؤمنین) و کاه (لعبد الله عبد الملك امیر المؤمنین) یازلمشدر. ظهلرند ایه اوچ و کاه درت قدمله لی قاعده اوزرینه موضوع و رأسنده حلقه مرسوم برستون شکلی منقوش اولوب طرفینده سکه نك ضربخانه سی و بعضاً (واف) کلمه سی کوسه ترلمش و دوره سنده تهلیل و تمجید محرر بولنمشدر. اشبو باقرلرک هیچ برنده سنه ضرب درج ایدلماشدر. خامس خلفای امویه عبد الملك نامی محرر اولان سکه لر ایشته بالاده تعریف ایلدیکمز التولر ایله بو باقرلردر. ابن خلدونک مشار الیهک اسمنی سیک و درج ایلدیکنی درمیان ایلیمکده اولدینی درهم و دینارلردن مقصد مذکور سکه لر اوله جغه حکم ایده. بیلورزه چونکه طرز اسلامیده کی سکه لرده بو روایت الیوم ماده ثابت اوله ماشدر. موزه هایونک خلفا قولکسیوننده بولنان یزانتین طرزنده مسکوک سکه لرک فرانسه و انکلتزه موزه لرینک موجودینه نسبتله نقصانی جوق ایه ده بو نقصان علی الاکثر دارالضربلرجه اولوب یوقسه همان هر برانموزجده چقاریلانلردن بوراده ده واردر. انجق افریقا و اندلس قطعه لرند ضرب ایدلش اولان لاتین عبارتلی بو قبیل التون و باقر مسکوکاتدن هنوز هیچ برنوعی ظهور ایتماشدر. سایه کالاتوایه حضرت شهریاریده بولنرک دخی قریباً درجه مطلوبه ده اکمال ایدله جکی بی شک و بکندر.

— ۳ —

عصر هجری حضرت نبونک ربع ثالثه قدر ایادی تداولده بولنان مسکوکات بالاده نکاشته صحیفه بیان اولدینی اوزره دنایر رومیه ایله دراهم کسروییه و خلافت حضرت فاروقدن اعتباراً ینه او طرز و شکله و فقط موازین و مقادیر معینه ضرب اولسان نقوده منحصر ایدی. حکومت اسلامیه شرقاً و غرباً کسب قوت و وسعت ایدرک خلیفه امویه

موجوده دن استنباط اوله جق معلوماته موقوف اولوب بو بابه آندن موثوق برهان تحريسنه حاجت يوقدر . لکن چه فائده که بيزانتين طر- زنده کی سالف الذکر التونلر يك نادر و موجودينک تاريخلری يالکيز ۷۶ و ۷۷ سنه لرينه منحصر بولنديفسدن بونلرک مبدأ قطع و اخراجي معلوم اوله ميور . فقط آنياً مخلنده بيان قلنه جفی وجهله طرز اسلاميده مضروب ايلک التونلرک سنه سی شمدي به قدر بعض قولکسيونلرده بولنان سکه لره کوره ۷۷ هجريسی اولمغله شکل روميده کی التونلرک آخر سنه ضربی کذلک ۷۷ سالی اولمق اقتضا ايدر . هر حاله بو نوع دينارلرک اصول اسلاميده کسيلان سکه لردن اول چبقارلدينی جای بحث و تردد دکلدر .

هر نقدر صراحت کافي نی شامل دکل ايسده مؤرخ شهر بلاذرينک بعض نقاددن روايه افاداتی [۱] اوجه تدقيق ايدر ايسه ک مشاراليه عبدالملک طرفندن ضرب ايتديريلوب دنایر دمشقیه تسميه اولنان التونلردن و ۷۴ سنه سنده برنجی دفعه اوله رق ضرب اولنان ذهبلردن و کذلک ۷۴ سالنده بر مقدار و (۷۵) تاريخننده تکرار قطع و اخراج ايلديکی دينارلردن مؤلف مومی اليه ک مقصدي موضوع بحثمز اولان طرز روميده کی التونلر اوله جفی استدلال اوله يور . ايلروده بشقه تاريخلر ايله ظهوری ملحوظ اولان مسکوکا کندن حقيقت حال دهـا زياده تظاهر ايده جکدر .

مشاراليه عبدالملک بيان اولنان طرزده کی باقرلرينه نقل کلام اولتجه بونلردن مختلف محللرده ضرب اولنمش بش قطعه سی قولکسيو- نمزده واردر . بونلر امثالنده اولدينی کبی يك ايو حاله اوليه رق مسوجه ايسده ينه يازيلری اوقنور و رسملری کوريلور . بو باقرلر نقش

[۱] «... و ضرب هذا الدنانير المشقية» ان عبد الملك اول من ضرب الذهب عام الجماعة سنة ۷۴ «ضرب عبد الملك شيئاً من الدنانير في سنة ۷۴ ثم ضربها سنة ۷۵» فتوح البلدان صحيفه ۴۶۶ — ۴۶۸ .

صوکی اولوب دینارلری اسمسز و محل ضربسز اوله رق فقط تاریخلری کوسترلش و فلسسلرنده بامکس اسم و محل ضربلری یازیلوب لیکن تاریخ وضع اولنماشدر. دینارلرک و جهلرنده مقلد بالسیف حکمدار تصویری مرتسم اولوب دوره سنده بسمله و توحید و ظهلرلرنده دوت قدمه لی قاعده اوزرنده برستون منقوش اوله رق دوره سنده: «بسم الله ضرب هذا الدين سنة ۰۰۰۰» تحریر قلنمشدر. وزنلری مثقال ثقلت معینه سنده در. بو دینارلر دخی پک نادر اولوب شمیدی به قدر دوت عددی معلومدر. بر عددی ۷۶ تاریخی اولقی اوزره موسیو (صوهر) نشر ایتدیکنی متوفی لاووا سویلیور. دیگر برینی ۷۷ سنه هجریه ایله مؤرخ اوله رق موسیو (استیقل) ک قتالوغنده [۱] کوردک. دیگر ایکسی دخی ۷۶ و ۷۷ تاریخی اوله رق فرانسه قینه سی قتالوغنده نشر ایدلشدر. [۲]

موزه هایونده مع التأسف بو قیمتدار آلتونلردن ظهور ایتماشدر. فقط مسکوکات متنوع، قولکسیونلرینک اکمال و تزییدی یولنده کړک در سعادت و کړک ولایده بولان موزه هایون مأمورلری جانبدن اجرا ایدلنکده اولان تحریات متما دیه ثمره سی اوله رق اشبو قولکسیونی ترتیب و قتالوغی تحریره باشلادیغ برسنه مدتدنبرو خبلی نادر و بیمل خلفا آلتونلری تدارکنه همت ایتش اوله قیلری کبی قریب و بعید ذکر اولتان دینارلردن دخی بوله رق اکمال نقصانه موفق اوله جقلرینی قویاً امید ایدرم.

اشبو دینارلر مسکوکات قدیمه اسلامییه میاننده اهمیت فنییه و تاریخییه حائزدرلر. چونکه عبدالملک بن مروانک طرز مخصوص اسلامییه احداث ایلدیکی دینارلر ایله شکل رومیده کی دینارلرینک سنه ضربلری مؤرخینجه پک مختلف اوله رق در میان اولنوب شو اختلافاندن طولای بو ایکی نوع دینارلرک تاریخ ضرب و اخراجلرینی یکدیگرینه قارشیدر. مشلدر. هر ایکسنک مبدئی تعیین ایله مسئله یی حل ایتک مسکوکات

[۱] Stiekel. Handbuch zur morgenländischen munz kunde, II. 1870. P. 48. N. 34.

[۲] Lavoix, khal. orien. P. 17 et 485.

مرور ایدن مدت ظرفنده ضرب اولسان بو نوع سکهلرده علامت سکه اولان M حرفندن بشقه روجه برشی اولیوب دیگر کلمات و محل ضربی عبارة عربیه ایله یازلمشدر .

مسکوکات مبحوئه ایچنده نادراً جالب نظر دقت بعض سکهلر ظهور ایدیهورکه بونلرک اوزرنده کلمات عربیه ایله برابر حروفات حمیرهیه مشابه اشارات منقوشدر . متن قتالوقده ۵۳ نومرویه وضع ایلدیکم باقر سکه ایشه بو قیلنددر .

فرانسه مسکوکات قینهسی محافظ معاونلرندن موسیو (قزانوا) Casanova کچن سنه مذکور قینهده بولنان بویه ایکی اوج سکهینی نشر ایدرک [۱] بوطن و مطالعهی الک اول میدان قویمشدر . واقعا بو سکهلرک اوزرنده بولنان اشارات خط حمیرهیه پک مشابه اولدیفندن بو یابده کی احتمالانه دائر فقیر دخی بر کوچک محظره یازدم [۲] موزه هایونده بولنان سالف الذکر سکهنک محل ضربی (حران) کبی اوقینور ایسهده (نجران) ویاخود (حراز) اوماق ظنی دها غالبدر . هر نقدر اخطاره لزوم یوق ایسهده اشبو باقرلر اصل حمیری مسکوکاتندن معدود اولیوب حمیری مسکوکاتی بتون بتون بشقه و تاریخجه آنلرده اهمیتلی شیلردر . مستشرقیندن موسیو (شولونبرگر) G. Schlumberger نام ذات استانبولده مسکوکات مذکوره دن پک مهمارینه وکلیتی بر مقداره دسترس اولوب (خزینة صنعا) [۳] نامیله نشر ایلدیکی بر اثرده بونلری تعریف واولیابده معلومات لازمه اعطا ایلمشدر .

اوجنچی قسمدن اولان مسکوکات شکل رومیده اولهزق عبدالملک بن مروانک ضرب ایتدیردیکی سکهلردر . بونلر ارتق بوطرئز مسکوکانک

[۱] Revue Numismatique, 1893.

[۲] Quelques mots sur les monnaies musulmanes à monogrammes himyarites. Constantinople, 1893.

[۳] Le trésor de San'a, (monnaies Himyaritiques) Paris, 1889.

تأسیسندہ مسکوکانک دخی یواش یواش صورت آخره افرانہ نشبت
اولدینی اکلاشیله یور. طرز رومیده کی سکرلر شکاراً تبدیل اولنیوب
انجیق ایمرطورلرک تصویرلری ترک ایله یرینه بر طرز مخصوصده تصویر
نقشنه و عباراتنک یالکز عربجه حصرینه ابتدار اولنمشدر. مقریزی
کتاب نقودنده [۱] حضرت معاویه دینارلره کندی تمثالی مقلد بالسیف
اوله رق ضرب ایتدیرمش اولدینی روایت ایلمشدر. واقعا مقریزینک
اکثر روایانی دلائل مادیه و فیه ایله غیر مطابق ظهور ایتکده وشو نوع
سکه حقنده مؤلفات سائرده برکونه روایتہ تصادف اولنه ما. مقدمه ایسه ده
بسیبتون خصوصی بر تمثاله ضرب اولنمش سکرلر موجود اولدینغندن
دوات امویه مؤسسینک شکل سکه کی تبدیل ایتمش اولدینغنده شبهه یوقدر.
مع هذا بولردن مقریزینک دیدیکی کبی آلتون سکه شمده یه قدر
کورلیوب الیه بولانلر کاملاً باقر درلر. موسیو (لاووا): «بولیه دینارلر
بزم ایچون شمده یه قدر مجھول اولوب فقط یاورى بخت و طالع ایله بر
کون دسترس اوله جغمزده شبهه یوقدر.» دیمکده در.

۵۲ نومرو ایله آنی تعقیب ایدن نومرولرده کوریه جکی اوزره
سکرلرک وجهنده نقش ایدیلان وهیسی یکدیگریته مشابه اولان تصویرلر
بر شکل مخصوصده یعنی حکمدارلغه عائذ البسه ایله ملبس ومقلد بالسیف
اولوب قائماً وسیفینک قبضه سنی صاغ الیه طوتمقدمه اولدینی حالده رسم
ایدلمشدر. اورویا ارباب مسکوکاننک ظن وقوانی قبول ایتیمه رک فقیر
دیرمکه شو تصویر عادنا روم ایمرطورلرینک تصاویر قدیمه سی ترک
اولنه رق آنلرک یرینه خیالی ولاعلی التعین نقش وترسیم ایدلمش بر حکمدار
تمثالیدر. حضرت معاویه خلافتندن عبدالملک بن مروانک زمانه قدر

[۱] «ضرب معاویه ایضاً دانایر علیها تمثاله مقلداً سیفا» الجواب مطبوعه سنده
۱۲۹۸ تاریخنده طبع اولسان (کتاب النقود القديمة والاسلامية) نسخه سنده
(تمثاله) یرینه (تمثال) یازلمشدر. صحیفه ۵

دیگرکاری مثل او علائم سائره رسم ایدلماشدر. دارالضربی ارائه اولنیوب تاریخ اوله رق B. I حرفلری وضع اولنمشدر. بو طرز سکه لرده ایلک دفعه اولق اوزره شعائر اسلامیه دن اولان بسمله وتوحید تحریر قلنمشدر. وزنی دینار لر ایچون تعیین ایدیلان وزن سیمیه یعنی مثقاله تمامیه مسا. ویدر. برنس ساقس قوبورغ وغوته جنابلرینک چند سنه مقدم نشر ایتش اولدقلری بر رساله ده [۱] اشبو دیناردن بحث ایلدکاری صروده سالف الذکر B. I حرفلری حقنده موسیو استانی - لان - پولک ذهابی تنقیداً بک کوزل بیان مطالعه ایدوب مذکور حرفلردن B ایکی و I بر عددی ارائه ایتسیله بونک مطلق تاریخ اوله رق وضع ایلدیکنی و بناء علیه مذکور دینارلرک ۲۱ سنه هجریه سنده ضرب ایدلمش اوله جفتی دلائله بحث و بیان ایتش وفکر عاجزانه بجه مطالعه مبعوثه نك اصابتی درکار ومذکور حرفلرک تاریخدن بشقه قیمت سکه ویا دیگر اشارته حمل اولنه. میه جی آشکاردر.

موضوع بحث اولان دینارلر بر صورت مطبوعه ده حک و اعمال قلنمش وخط کوفیسی باقرلرده بولنان غیر منتظم یازیلره نسبتله ماهرانه تحریر ایدلشددر. اوج ایمپراطورلرک رسملریله مصور باقر سکه لر دخی موجود اولوب فقط بونلر دیگر باقر مسکوکات طرزنده ضرب و اعمال ایدیلهرک ظهیرلرینک نقش وعباره لرنبجه التون سکه لره مشابهتی یوقدر.

بزانین طرزنده کی مسکوکانک الک اسکیلرینی یعنی تقسیممز وجهله برنجی قسمه عائد اوللرینی بورایه قدر ایضاح ایلدم. مع مافیه اوروپا موزملرینک قتالوقلرینه نظراً بو قیلدن اوله رق سوریه وجزیره نك سائر بر قاج بلده لرنده چیقارلمش بعض سکه لر دها واردر. و فقط جمله سنک شکل و طرزنی صورت مشروحه دائره سنده اولوب نقش وعباره جه اولیه بیوک فرقلر کورلما مکده در. ایکنجی قسمه کنجه دولت امویه نك

[۱] Curiosités orientales de mon cabinet numismatique, Bruxelles. 1891.

دالت ایدہ جک بر لغتک و بلسک (وفیہ) کلہ سنک قارشولنی اولہ جق بر لفظک بعض حرفلری اولق اوزرہ توجیہ ایتشلر ایسده متوفی موسیو (لاووا) حروف مذکورہ نک مطابقاً عربجہ فلس اسمنہ مقابل اولان ΔΕΦΤΟΝ کلہ سنک ایلک اوچ حرفی اولہ جفی بعض دلائل ایلہ بیان ایدیور . مع مافیہ اوچنجی حرف علی الاکثر ○ اولوب Φ حرفی پک نادر کورنمکده اولمسیلہ برابر موضوع بحث اولان سکہ لردہ عربجہ ایلہ روجہ کلات یکدیگرینک معناسنی افادہ ایدہ جک صورته یازلمکده ایدوکندن وخصوصیلہ بیزانتین طرزندہ کی باقرلردہ عربلر (فلس) لفظنی دها هنوز استعمال ایتوب مذکور اوچ حرفک مندرج اولدینی سکہ لردہ اکثریتلہ (جائز) وبعضاً (وفیہ) محرر بولندیغندن حروف مذکورہ نک دخی بوکلہ لری افادہ ایدہ جک بر لفظہ دالت ایتسی اقتضا ایدر .

اوچ ایمپراطورلرک یعنی هراقلیوس و هراقلیوس قسطنطین و هراقله ٹواسک تمثالریلہ مصور اولان سکہ لره کلنجہ بو سکہ لرک التونلری دخی واردر . فقط زمانزہ قدر ارباب مسکوکاتجہ بو نوع دینارلردن اور وپادہ یالکیز ایکی عددی معلوم ایدی . ایشته محرر فقیر بر اوچنجی عددینی موزہ هایندہ بولہرق نشر ایتکده موفق اولدم . قتالوغک متزندہ و ۵۰ نومروده ارائه ایلدیکم اشبو دینار فوق العادہ نادر آثار مسکوکہ دن اولہرق بر مثلی (قولونل کوتری) Guthrie نام ذانک قولکسیونندہ بولنسیلہ ۱۸۷۵ میلادندہ موسیو (استانلی - لان - پول) ودیکر بر مثلی دخی فرانسه مسکوکات قبینہ سنده موجود اولوب موسیو (لاووا) طرفلرندن کمال اہمیتلہ نشر ایدلمشدر. [۱]

اشبو قیمتدار دینار طرز رومیدہ کی باقرلر مثللو لسان مشترکہ مسکوک اولمدینی کبی کرک تصویرلرندہ وکرک ظہرندہ بولنان سستوندہ

بولنانلردر . اوچنجیسی : كذلك او یولده منقوش اوله رق عبدالمکک بن مروانک نامنه ضرب ایدیلانلردر .

برنجی قسمدن اولانلر بو طرز سکک لک اسکیلریدر . بونلرک برطاقنده یالکیز ایمراطور هراقلیوسک و بعضارنده هراقلیوس ، هراقلیوس قسطنطینک و دیگر نوعنده هراقلیوس ، هراقلیوس قسطنطین و هراقله نوناسک و بشقه لرنده ایکنجی قسطنطینک تصویرلری منقوش و دیگر وجهلرنده علامت سکک اولان M حرفی بعض اشارات خصوصیه سیله برابر محرردر . اک اول بویه سکک لرمشقه ضرب اولنوب بونده ایمراطور هراقلیوسک قائماً رسمی و دیگر وجهنده ذکر اولنان M حرفک طرفینده تاریخ ضربی مثلاً : ANNO-XVII دیو کوستردیکی کبی محل ضربی دخی یالکیز ΔAM یازیلوب (Δαμασκός) ایلک اوچ حرفیه اکتفا ایدلمشدر . بو سکک لک ۱۷ سال هجریسند ضرب اولندیغی اکلاشیله یور ایسده گلات عربیه دن هیچ برشی یازلامشدر . وموزه هایونده بونلردن ظهور ایتماشدر . ینه هراقلیوس ایمراطورک یاری بلنه قدر رسمیه و (حصص) ده مضروب سکک لری واردر . ۴۸ نومروده کوسترمش اولدیغ وجهله بوسکک لسان مشترکله مسکوکدر . وبونلرده تاریخ یوقدر . سکک نک وجهنده عربجه (حصص) و روجه KALON یازیلدر . ظهرنده ایسه M علامتک اطرافنده مذکور ایکی کله عکسی لسانده کوسترلمشدر : یعنی KALON نک قارشوانی عربجه (طیب) و حصص مقابل EMISIS دیو درج و تحریر قلمشدر .

بوندن صکک ره هراقلیوس و هراقلیوس قسطنطینک برابر اوله رق رسمارینی حاوی و (بعلبک) ده کسسیلان سکک لک ظهرنده یالکیز محل ضرب ایکی لسانده یازلمشدر . ایکنجی قسطنطینک انمودجنده اولان باقرلک ظهرنده یالکیز گلات عربیه ایله (دمشق، وفیه، درهم) یازیلوب وجهنده روجه ΛEO حرفلری وضع اولنمشدر . شو حرفلک صورت قرائتجه ارباب مسکوکاندن بعض ذوات اختلاف ایدوب سکک نک صحنه

عظام شکل رومیده اوله رق دینار لر قطع و ضرب ایتدیر دکاری الده بولنان تک توك و نادر التونلر ایله مثبت اولوب انجق خلف سلفك مسكو- کاتی کندو نامنه تحویل ایتک ممالک شرقیه مخصوص بر عادت حکمنده بولندیغندن عبدالمک دخی او نوع التونلری همان عمومیتله جمع وادخار ایدرک طرز اسلامیده احداث ایلدیکی مسکوکانه قلب و تبسیدیل ایلمش و بناء علیه و قتیله پک چوق اولان او اسکی و قیمتدار التونلر معدومیت حالنه کیشدر. « واقعا تحویل مسکوکات عادت قدیمه دن ایسه ده فکر عاجزانه بجه کړک خلفای راشدین حضراتی طرفندن وکړک بدایت دولت امویه ده یزانتین طرزنده التونلر کلیت اوزره ضرب ایتدیرلماش اولمیدر چونکه روم ایمپراطورلغک التونلری ذاتاً کثرت اوزره اولوب موازین و مقادیری دخی صدر اسلامده تعیین اولنان وزن و مثقاله تمامیه موافق بولنسه بیله اکثریا (تبر) حالنده وزنه تابع طوتلدیغندن حکومت اسلامیه بجه بدایت امرده او یله کلیتی التون قطع و اخراجندن ایسه لزوم سیاسی درجه سنده ووقته کوره بر مقدار مناسب ایله اکتفا و فقط سوریه نک درهملری اولمیدیغندن بین العوام معاملات عادیده یعنی اوفق تفک آلیش ویریشده کسورانه طبیعی احتیاج کورنمسیله کړک اسلام وکړک خرسیتیان بیننده تسهیل اخذ و اعطا ایچون یزانتین سکه لری طرزنده واکثر شهرلرده کلیتله باقر مسکوکات ضربنی ترجیح و اختیار ایتشلردر. اشته باقرلرک چوق و آنونلرک آز ظهور ایتسی سبی بوندن نشأت ایلمشدر. عربلر بو سکه لره (فلس) اطلاق ایدوب آتیا طرز اسلامیده دخی اخراج قلنمش اولمسیله اولبابده کی معلومات محلنده ذکر و بیان ایدیله جکدر.

خلفانک یزانتین طرزنده کی مسکوکاتی اوچ صنفه تقسیم ایده یلورزه برنجیسی : روم ایمپراطورلرینک تصویرلرینی حاوی و صرف آنلرک مسکوکاتی طرزنده اولانلرکه بونلرک نوعی متعدد در. ایکنجیسی : ینسه او سکه لرک شکل و طرزی محافظه ایله تصاویری برانموزج مخصوصده

سائر میاننده سکه اموری دخی او نقطه دن پیش نظر دفته الهزق اهالی
قدیمه نك خارجي و داخلی معاملات تجاریه سیله سائر اخذ و اعطای رینك کافی
السابق حسن دوام و جریانی مطلوب اولدیغندن و ذاتاً قوم نجیب عرب
قدیمدن برو نقود رومیه ایله کسب الفت ایلمش اولدقلرندن سوریه قطعه
سنجه دخی هر ایکی طرف ایچون سهولت بخش اولق اوزره مسکوکات
بولندیغی شکل و طرزده ایفا و فقط حکومت اسلامییه عائدیتی بیلنمک
ایچون وجهلرینه بعض کلمات عربیه درج و علاوه سی تنسیب ایدلمشدر .
اشته سوریه فاتحاری قطعه مذکور نك بلاد مشهوره سنده بیان اولنان
وجه اوزره مشترك لسانله ضرب سکه ایتدیرمش و بواسطه خلفای امویه
زماننده یتیش یدی تاریخلرینه قدر دوام ایلمشدر . مؤرخین قدیمه
اقوالنده شو خصوصه دائر صراحت کافی کوریه میور ایسه ده دولت
امویه نك اوائلنده و آندن مقدم مصور و منقوش سکه ضرب اولندیغنه
دلائل ایدر اخبار و روایات موثوقیه تصادف اولنه یور . مثلاً البلاذری
عبد الملك بن مروان طرفندن نقش سکه اولغزدن اول ضرب اولنمش
دنایر منقوشه کورلیدیکنی و بونلر برار مسوح اولقله برابر وزنی عبد الملك
دینار لریله مساوی بولندیغنی الواقدی دن نقلاً یازبیور . ذاتاً بو کیفیت موجود
اولان پك چوق آثار مسکوکه ایله دخی بالاطراف و هر درلو شبهه دن
عاری اوله رق تظاهر و تحقق ایتمکده در .

بیزانتین طرزنده اوله رق بوکونکی کونده قولکسیونلرده موجود
اولان مسکوکات اسلامییه علی العموم باقر اولوب بو طرزده النونلر یعنی
دینار لری نادر و موجودینك عددی محدود و معلومدر . مؤلفین قدیمه
ممالك رومك باقر مسکوکاتی قاله المیه رق علی العموم دینار لرندن بحث
ایلدک لری و شرعی و عرفی هر درلو معاملات دخی عراقك درهملرینه
و سوریه نك دینار لرینه منحصر بولندیغنی حالده التوندن زیاده باقر ظهور
ایتمی شکل رومیده اسلام النونلرینك آز کسلمش اولسنه دلائل ایتسیله
شایان تأملدر . موسیو (لاووا) قتالوغنك مقدمه سنده دییور که : « خلفای

کوستلديکي اوزره هجرتک ۱۶۸ سنه سنده (ری) شهرنده طرز ساسانیده ضرب اولمش سکه لر دخی بولنه یور. قسالوق تدقیق ایدلیدیکی حالده کوریلور که سنه مذکورده واندن اول و صکره کی سنه لرده مذکور (ری) نام دیگر (محمدیه) شهرنده طرز مخصوص اسلامیده اوله رق پک چوق درهم لر کسلم سدر. عجبا نه ایچون برارالق همان او یله بر سکه چیقارلمغه احتیاج کورلمشدر. البت بوده سیاسی بر لزومه و یا خود دائرة حکومت اسلامییه الحاقی مقرر اولان بر طرفده صرفی ایچون کوریلان احتیاجه مستند اوله رق ضرب اولمش اوله جقدر.

موضوع بحث اولان اشو سکه لر امرای اسلامیهدن اسد بن یزیدک نامنه چیقاریلوب بونلرک محل ضرب و تارنخلری دیگرلری مثللو عبارة پهلو یه ايله یازلمیه رق کوفی خط و عربی عبارة ايله محرردر که شو صورتله امثالندن تفریق اولمقی استلشمش دیمکدر.

— ۲ —

قطعه حجازیه ده متداول اولان التون مسکوکات یالکزر ممالک رومدن کلان و (دینار رومی) و یا خود (هراقلیه) تعبیر اولنان بیناس ایمراطور- لری نیک سکه لرینه منحصر اولوب بالاده خامه کذار بیان اولدینی اوزره بونلر بدایتده (تبر) یعنی کولجه حالنده عد ايله بالوزن النوب و یریلور ایدی.

خلافت فاررقیده بر الشامک ایدی اسلامه کچمسیله برابر هر طرفده تدریجاً اداره حکومت اسلامیهدنک تأسیس و تقرینه عائد تشبثاته ابتدار اولنوب انجق اهالی قدیمه خرسینییه نیک اکثریتله عرض استیمان ايله وطنلرنده قالمیرینه و بونلرک لسان و عادتلری بر دتبره تبدل و تغییر ایدمه چکنه بناء اداره امور مملکت طیبی مختلط اهالی بی مشتمل اولان محالرجه وضعی اقتضا ایدن اصول و قواعد تابع طوتملق لازم کلمشدر. بناء علیه تدابیر متخذة

طبرستانده ضرب اولنان اشبو سکه لر [۱] دخی تمامیه کسروی مسکو-
کاتی شکل و طرزنده وینه خسرو ثانیك تصویریه منقوشدر. انجق خلفای
راشدین و امویه زماننده چیقاریلانلر ایله بونلر بیننده بمض کوچک فرقلر
موجوددر. مثلاً او زمان کنارلرینه یازیلان بسمله و سائر کلمات عربیه
یرینه بونلرده خط پهلوی ایله (عبد) و (طیب) و بعضاً (آرون)
تحریر اولنمشدر. والیرك اسملری علی العموم خط کوفیه یازلمشدر.
یالکیز عمر ابن العلاءك اسمی ۹۱۴ نومروده کوستریلان ۱۵۸
تاریخی بر سکه سنده مستثنا اوله رق لسان پهلویه محرر بولنمشدر.
برده سلیمان بن منصورك ۳۱ و ۳۲ نومرولرده اراث قننان سکه لرینك
تصویرلرنده چهره سی یرینه بر مربع ایچنده (بخ) ضرب ایدلمشدر.
بو سکه لرك دارالضربلری پهلوی اوله رق (تبرستان) یازلمش اولدینی
کبی تاریخلری دخی علی العموم سنه طبریه ایله مورخدر. ارباب مطالعه یه
سهولت اولمق ایچون بز انلرك تصادف ایلدکلی سنه هجریه لرینی هر
سکه نك اوزرینه بر ارجه یازدق. مع مافیه بو تاریخلرك بعض کرم تخلف
ایده بیله جکفی خاطر دن چیقارما ملیدر. مسکوکات مبحوثنك وزنلری
کرك اسکیلرینه وکرك او تاریخلرده طرز مخصوص اسلامیده اوله رق
قطع اولنان درهملره نسبتله پك دون طوتلمشدر.

نتیجه کلام طبرستان درهملری تعبیر اولنان سکه لر بونلر اولوب انجق
اسلامه مخصوص نقش و عباراتده کی دراهم و دنانیرك زیر حکومت اسلا-
میده بولنان پك چوق بلدانده دارالضربلر تاسیس یله قطع و اخراج
اولدینی وعموم شرق و غرب مالکینده همان بواصولده کی مسکوکا دن
بشقه میدان تداولده سکه قالدینی بروقتلرده یالکیز طبرستانده یکر می
یش سنه قدر مدت شکل کسرویده مسکوکات ضرب اولنسی اسباب
سیاسیه دن بشقه بر شیئه حمل اوانه مز. دها غربی ۴۶ و ۴۷ نومرولرده

شمدی به قدر معلوم اولان مسکوکانندن استنباط اولندی اوزره ملوک ساسانیه مسکوکاتنک طرز وشه کلنده اوله رق عراقده تمام التمش اوچ سنه قدر دراهم اسلامیه ضرب واخراج قلمشدر. بونوع درهملرک الک صوک نارخیلیسی حجاجک اسمعی حاوی اولان سکه لر اولوب بواصول انکله نهایت پذیر اولمشدر. خامس خلفای امویه عبدالملک بن مروانک اصلاح دراهم ودنانیر ایله طرز مخصوص اسلامیده کی مسکوکاتی تعمم ایتسیله برابر ارتق بونلر میدان تداولدن چکیلرک غائب اولمغه باشلامشدر. مع هذا شوراسنی نظر دقتدن دور ایتاملیدر که دولت عباسیه نک اوائلنده طبرستان قطعه سننده دخی یکر می یکر می بش سنه قدر شکل ساسانیده مسکوکات اسلامیه ضرب اولنمشدر.

اکاسره زماننده طبرستانک بعض جهتلری (اصبهید) یاخود (سپهید) نامیله حکومت ایدن بعض طوائف ملوک اداره سننده بولندی حالده بونلر یزد جرد رابعک وفانندن اعتباراً باشلی باشلرینه قالمشدر وحتی ۳۱ سنه هجریه سندن اعتباراً سنه طبریه وضع واتخاذ ایلمشدر ایدی. اصبهیدلر او نارینخن باشلایه رق ساسانیان حکمدارلری سکه لرینک عینی اوله رق فقط کنیدی ناملرینی علاوه ایدرک سکه لر کسیدیر مکده بولنمشدر ایدی. وقتاکه طبرستان قطعه سی فتح اولنوب ممالک اسلامییه الحاق قلندی اصبهیدلرک بعض شرائط منعقدده موجبینجه نیم مستقل اوله رق ابقاسیله برابر طبرستانه جانب خلافت عباسیه دن اسلام والیرلی تعیین واقامه اولنمشدر. اشته بو والیر بر مدت طرز ساسانیده سکه لر کسیدیر مشلردر.

موزه هایون قولکسیوننده طبرستانه عائد اولان سکه لر دخی مکملدر. اوراده الک اول ۱۵۲ سنه هجریه سننده عمر بن العلام ذات اسمنه سکه کسیدیروب اندن صکره سکز والی دهها صره سیله ضرب سکه ده دوامله ابراهیم نام ذانک وقتنده و ۱۷۵ سال هجریسنده نهایت بولمشدر.

عراقه والی نصب ابتدکده کندوسنه سکه ضربی دخی امر بیوردقلری وشو سکه لک بر یوزنده (الله) ودیکر یوزنده (برکت) کلملری درج اولندینی کذلک مؤرخین مومی الیهماک جمله روایتلرندندر .

متقدمین عبدالله بن زبیر حضرتلرینک سکه لرینی سکوت ایله کچوب انجق مصعب ابن زبیرک برادرلری امریله ۷۰ سنه هجریه سنده واکسره سکه سی طرزنده قطع درهم ایدوب بروجه مشروح بر جانبسه (الله) ودیکرینه (برکت) یازدقلرینی بیان ایتمشلردر . علامه البلاذری دیورکه مصعب حضرتلرینک ضرب ابتدیردییکی درهملر مقدار قلیل اولوب بالاخره کسر وحو اولمشدر . علی روایه بو کیفیت اداره حکومت حجاج الله کچنجه وقوعولمشدر .

عبدالله بن زبیر حضرتلرینک سکه سی مقریزی وابن خلدونک افاده لرینه باقیلور ایسه برطرز مخصوصده اولق لازم کله جکی ظن اولنور ایسه ده اوله اولیوب بونک دخی شکل ساسانیده بواندینی موجود سکه لر ایله واصل مرتبه ثبوتدر . هر نقدر موزه هایون قولکسیوننده ظهور ایتماش ایسه ده متوفی لاووا قتالوغنده مشارالیهک نامی لسان وخط پهلویله (عبدالله امیر المؤمنین) یازیلی وکنارنده خط کوفیله (بسم الله) محرر ۶۲ تاریخلی بر سکه سی ارانه ایتمش اولدینی کبی موسیو (استیقل) نام ذات ۶۷ تاریخلی وموسیو مورتمان دخی ۶۰ و ۶۱ تاریخلی سکه لرینی نشر ایلمش وبونلر عراق بلده لرنده کسلمشدر .

مصعب بن زبیرک سکه سنه کانجه بونلرک شکل کسرویده اولدینی روایت موثوقیه مستند اولدینی کبی (تیزن هاوزن) ک [۱] نشر ایلدییکی بر سکه دن دخی اکلاشیله یور . بوسکه مک تاریخلی ۷۱ اولوب فقط کنا رنده مورخلرک دیدکلری منالو (الله ، برکت) محرر اولمیرق (بسم الله) یازیلیدر .

[۱] Tiesenhauvsen, Monn. des khal. d'or. p. 24, N. 215.

و حقیقت حاله غیر مطابقدر. حجاجك سكه يه (احد الله الصمد) و یا خود (بسم الله) یازید ریغنی و کند و اسمنی علاوه ایلدیکنی و ایشته بوسکده و زناً تبدلات و قوعبولوب بونلره دراهم (بغلیه) تسمیه قلندیغنی بلاذری و ماوردی کی مؤلفین مقدمه [۱] بیان ایله سننه ضربنی یتمش بش و یتمش التی اولمق اوزره نقل و روایت ودها سائر بعض مؤلفین دخی او یولده و سطحیجه اداره کلام ایده یورلر. ابن خلدون ایله مقریزی ایسه اشبو سکه لری عبد الملک طرز مخصوص اسلامیده احداث ایلدیکی دراهم ایله قا. رشدیروب روایات متناقضده بولمغله برابر مقریزی: «مسکوکات جدیده مدینه منوره یه ورود ایتدکه محاسبه کرامدن بر حیات بولنانلر اخذ و اعطاسنی منع ایتمه رك رواجنه جواز و یردیلر و انجق اوزرنده صورت بولندیغندن نقشنه اعتراض ایتدیله.» دیو علاوه کفتار ایتشد. ایشته یالکز شو فقره دن حقیقت تظاهر ایده یور که حجاجك تهلیل و توحید علاوه سیله و نامنی درج ایله ضرب ایلدیکی سکه شکل ساسانیده اولوب بالاده تعریف قلنان سکه لر دندر. یوقسه اشاعیده ذکر ایده جکمز و جهله خلیفه عبد الملک وضع ایلدیکی اصول و شکله کی دراهم جدیده دن دکدر. و ملت موسویه دن سمیر نامنده برسکه زنك اسمنه نسبتله (سمیریه) تسمیه اولنان درهملرده ینه بونلر اولمق لازم کله جکدر.

عبد الله بن زبیر رضی الله عنه حضرت تلرینك خطه حجازیه ده خلا. قنلری آواننده مکّه مکرمه ده ناملرینه سکه مدوره ضرب و اخراج و اولدن جاری اولان غیر مطبوع سکه لك شکل و نقشی حسن صورته تبدیل قلندیغنی و صدر اسلامده اک اول سکه مستدیره ضرب ایتدیرن مشارالیه اولوب سکه لرینك بر وجهنه (محمد رسول الله) و دیگر طرفنه (امر الله بالوفاء و العدل) تحریر ایدلمش اولدیغنی ینه ابن خلدون ایله مقریزی کتابلرنده کوستر مشلردر. و برادرلری مصعب بن زبیر حضرت تلرینی

[۱] کتاب فتوح البلدان صحیفه ۴۶۸، کتاب الاحکام السلطانیه صحیفه ۱۴۸

اولنان شکل و صورتده و مختلف محل و سنه لرده درهملر ضرب اولنوب بونلرک کنارلرنده (بسم الله ربی) یازلمشدر.

چهار یارک زین حضر اتندن صکره خلفای امویه نیک برنجیسی اولان حضرت معاویه زماننده و ۴۳ و ۴۷ سنه لرنده کسـیلان سکه لر کذلک بالاده کیلرک تمامیه عینی اولوب فقط ۵۱ سالدن اعتباراً شکل کسـرویده ضرب اولنان درهملرده باشلیجه بر تبدل وقوعه کلمشدر: شرقده بولنان ولایه و امرای اسلامیه طرف خلافتدن و یریلان امر و اذنویه بناء شمیدی به قدر وجوه مسکوکاتک یعنی تصویر کسرانک صاغنده محرر (هوسروی) خسرو نامی چیقاریله رق برینه ینسه حروف پهلویه ایله ولایه و امرای اسلامیه نیک اسملری یازلدینی کبی عبدالملک بن مروانک مقام خلافت امویه به کلمسیله برابر ضرب اولنان سکه لرده کندیدی نام و عنوانی یعنی «عبدالملک امیر المؤمنین» عباره سی کذلک خط و لسان پهلویه کوسترلمش و عصر مذکورده والیر نامانی حاوی درهملر ضربنده دخی دوام قلمشدر. بونلرک کنارلرنده کافی السابق شعائر اسلامیه دن اولان (بسم الله) و بمضاً «بسم الله ربی» عباره لری ابقا ایدلمشدر.

دراهم کسـرویه نیک یتمش سکز و یتمش طقوز سنه لرنده یکیدن و قسماً بر تبدله دهـا اوغرادینی کوریه بور. خلیفه عبدالملک طرفندن عراق قطعه سنه والی نصب ایدلمش اولان حجاج بن یوسف (بیضا) ده ضرب ایتدیرمش اولدینی سکه لرده اسمنی خط پهلوی برینه ایلک دفعه اوله رق خط کوفی ایله یازدیرمش اولدینی کبی ۷۹ تاریخی سکه نیک دوره خارجه. سنده برنجی دفعه اولمق اوزره (بسم الله لا اله الا الله و حده محمد رسول الله) عباره جلیله سنی علاوه ایتدیرمشدر. بو سکه لردن موسیو (مورتمان) ۸۰ و ۸۳ تاریخی اولمق اوزره ایکی سکه دهـا انشر ایلمشدر. شو حالده حجاج یتمش سکزدن سکسان اوج تاریخنه قدر بو طرزده سکه کسـدیرمش دیمکدر. بو بایده مؤرخینک اقوالنده تناقض بولندینی کبی روایتلری یکدیگرینه مخالف

ایدلمش بر سکه در . علامه مقریزی کتاب النقودند: « عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرت تلرینک سکزنجی سنه خلافتلرند و اون سکزنجی سنه هجر به ده سکه کسرویہ نک عینی نقش وشکلده ضرب دراهم بیوروب فقط بعضلرینک کنارند: (الحمد لله) و بعضیسنده: (محمد رسول الله) و بعضلرند: (لا اله الا الله وحده) کله لرینی علاوه ایتدیردی و بعض سکه ده دخی (عمر) یازدیردی . « دیمشدر . مشارالیه حضرت تلرینک سکزنجی سنه خلافتلری اون سکزنجی دکل یکرمنجی سنه هجریه تصادف ایدوب ایشته بو سکه نک مؤلف مومی الیهک بیان ایلدیکی سکه لردن اولدیفنی درکاردر . فقط کنارند خط کوفیه (بسم الله) محرردر . مقریزینک بیان واره ایلدیکی کلمات ایله (عمر) اسمی حقه ده بر سهوی اولوب چونکه آتیا کوریه چکی وجهله کله توحید سنین اخیرده کسبلان شکل کسروی سکه لرد و (عمر) اسمی دخی طبرستان و الیرلی مسکو . کاندنه یازلمشدر . تاریخ جودتده [۱] دخی شو مطالعه پک کوزل تشریح ایدلمشدر . ارباب فن مسکوکاتدن بالاده اسمی سبقت ایدن موسیو طوماس الک قدیم شکل کسروی سکه لردن کذلک ۲۰ تاریخلی بر درهم نشر ایلدیکنی و مرحوم طیب اسماعیل پاشا نک طاقنده ۲۵ تاریخلی بر سکه کوردیکنی و کندی قولکسیونلرند ۲۶ تاریخلی بر سکه بولنوب کنارند کذلک (بسم الله) یازیلی اولدیفنی صبحی پاشا مرحوم رساله سنده [۲] بیان ایللمشدر . موسیو لاووا ایسه مقدمه سنده [۳] طرز کسرویده کی اسلام سکه لرینک ۲۵ تاریخندن اعتباراً ضربنه مباشرت اولندیفنی سویلمش ایسه ده قتالوغنده کوریه مامشدر . عثمان ذوالنورین و علی المرتضی رضوان الله تعالی عنهما حضرتانک زمان خلافتلرند دخی کذلک تعریف

[۱] تاریخ جودت (تمثیل اول) جلد ۵ صحیفه ۲۹۶

[۲] عیون الاخبار نام اتردن مسکوکات اسلامییه دائر فصلی حاوی رساله صحیفه ۷

[۳] Lavoix. Pref. o. VII.

(استیقل) *Stickel* و موسیو (دورن) *Dorn* ك بوباده کی آناری دخی شایان تذکار اولوب استانبولده بولان موسیو مورتمان *A-D. Mordtman* دخی صبحی پاشا مرحومك مالك اولدینی مهم بر قولکسیوندن استفاده ایله طرز ساسانیده کی اسلام مسکوکاتی اوزرینه اولان تحریات سابقه یی بالتعقیب هپسنی جامع و صوك بر تدقیق اولقی اوزره مهم بر ائر نشر ایلمشدر. حاصلی شو فندن استحصال اولنه جق فوائد درجه سنده اوله رق حل مسئله ده تصادف اولنان مشکلات مساعی و اقدامات مصر و فهدن اکلاشیله بیلور. مع مافیه نتایج مطلوبه مکملأ و قطعیا ساحه آرای حصول اولمشدر.

واقعا خطوط پهلویه ایله محرر اولان سسکولرک بر منوال محرر فن مسکوکات علماسی طرفندن کوزلجه حل و قرائت اولنش اولمیرینه نظراً ارتق بوباده شبهه و تردده محل قالماش واله کچن سسکونک کیمه عائد اولدینی و تاریخیه محل ضربی اکلاشلمقده بولنشدر.

موزه هایونده موجود اولان طرز کسروی سسکلر — برایکی نقصانی استننا ایدلیدیکی حالد — اهمیتلی بر قولکسیون تشکیل ایلمشدر. تدقیق و تفریق ایچون بو سسکلر محرر فقیره تودیع اولندینی زمان یکرمی اوچ عددی غالباً بوندن خیلی سسکلر مقدم صبحی پاشا مرحوم طرفندن موسیو (مورتمانه) قرائت ایتدیریلرک اسم و تاریخلری موضوع اولدقلری کاغدلر اوزرینه یازلمشیدی. قصور یکرمی درت عددی قاریشیق برحالد بولنش اولدیفندن بولرک خط پهلویه محرر اولان تاریخ و محل ضربلری ارباب فنک یازدقلری آثارک بخش ایدلیدیکی تسهیلات سایه سنده طرف عاجزانه مدن قرائت و دیکرلری دخی مکرراً تطبیق و تدقیق قلندقدن صکره صره سیله ترتیب و قتلوغه ادخال اولنشدر. قتالوغمزک متی نظر مطالعه دن کچورلیدیکی حالد اکلاشیله جنی وجهله موزه هایونده موجود طرز ساسانی سسکلرینک اک قدیمی ۲۰ سنه هجریه سنده هرانده ضرب

ساسانیان حکمدارلری مسکوکاتی عصر حاضرک ابتدالرنده مههم
و غیر مکشوف بر مسئله حکمنده بولندینی حالده ارباب فنک جهد
و غیرتلی سایه سنده تدریجاً حل و کشف اولنمشدر. فرانسه مسکوکات
قبینه سی قونسرو اتوری متوفی موسیو (لاووا) خلفا مسکوکاتی قتالوغنه
یازدینی مقدمه ده [۱] بو باده شمیدی به قدر وقوعبولان تتبعات و تحریات
حقننده معلومات مجمله اعطا ایتمش اولدیغندن شوراجقده خلاصه نقل
ایلدیم. موسی الیه دیورکه: «مسکوکات ساسانیه عادتاً بر مسئله مههمه
اولدینی حالده ۱۸۴۳ سنه میلادی سنه قدر غایت اغیر و بک مشکلات ایله
اکلاشلمغه باشلایوب زمانمزه ایسه ارتق بزلر ایچون تماماً حل و کشف
اولنمشدر. هیچ بروقت علوم و فنون شرقیه حقننده اولان تحریات
و کشفیات و قتمزده کی قدر درجه ترقیاته واصل اولمامشدر. مشهور (سیلوستر
دو ساسی) *Silvestre de Sacy* نک مساعی ابتدائی سندن و آنی تعقیباً
موسیو (اوسیلی) *Ouseley* و موسیو (دولونفریه) *de Longperier*
نام ذاتلرک تحریات و تدقیقاتندن صکره پروفیسور (اولزهاوزن) *Olshausen*
نک سکه ساسانیه و عبارات پهلویه اوزرینه یازدینی اثر شو فنک اهمیت
فوق العاده سی میدانه چیقارمش و بو آنه قدر بونلرک استخراج و قرا-
ئتنده کی ترددات و شباهندن قورناره رق بر اصول و قاعده سالمه اتخاذیه
برابر بر مسالک مخصوص کشاد ایتمشدر. موسیو لاووا بو باده کی
افاداتنه شو وجهله ختام ویرمشدر: «(ادوار طوماس) *E. Thomas*
نام ذات معلم اولزهاوزنک تبعاتی تعقیب ایله ۱۸۴۹ دن ۱۸۷۸ سال
میلادی سنه قدر کرک پهلوی یازیلری و لسانی و ملوک کسرانک سکه لری
و کرک خلفای راشدین و امویلرک پهلوی لسانیله اولان درهملری حقننده
بر جوق اثرلر نشر ایلمشدر. مسکوکات شرقیه منتسبینی بو صاحب
اقتدارک مساعی مفیده سندن طولایی کندوسنه منتدادرلر. موسیو

[1] Lavoix, *Catalogue des monnaies musulmanes, Khalifes Orientaux*. Pref. p. V.

قیراط وزننه مساوی اولدی، وهر اون درهمك وزنی دخی یدی مثقال اولوب شو حالد ۱۴۰ قیراط وزن سبعة [۱] اولمش اولور.

اوزان شرعیه بحی بك دقیق و اولبابده بك چوق اقوال و روایات اولوب حساب و تفصیلی کتب فقهیه و معتبره ده کوریه جکندن شو قدرله اکتفای مناسب کوردم.

طرز کسرویده ضرب اولنان دراهم اسلامیة الك اول ایشته بیان اولنان وزن و تقلنده اخراج قلنمش اولوب خطوط و اشکالنه کلنجه بالاده سوبدیکمز و جهله انموزج کسرویسی، نام خسرویسی، لسانی، خط پهلویسی، منقوش اولان آتشکده سی، سکه نك خالصیته دلالت ایتک اوزره کنارلرینه یازیلان بعض کلانی و زهره ایله قرك اقترانه اشارت و ایرانیان ییتنده خیر و سعادت علامت اولان کوکب و هلال رسملری تمامیه ابقا ایدیلهرک تقلید و قبول قلنمشدر. انجق تاریخ ضربلری سنه هجریه یه تحویل اولندیفی کبی شعائر اسلامیة دن اولهرق برر و جهنك کنارنده خط کوفیه (بسم الله) (بسم الله ربی) (الحمد الله) و بعضاً (بسم الله لا اله الا الله وحده محمد رسول الله) عبارات جلیله سی درج ایدلمش و خلفای امویه زماننده کیلر ایله عباسیه دورنده طبرستانده ضرب اولنانلرده نام خسروی الغا ایله والیرك اسملری — ابتدالری خط پهلوی و صکره لری خط کوفیه — سکه نك محل مخصوصنده سبك و علاوه قلنمشدر.

فناً طرز ساسانیده اولهرق اسلامه مخصوص اولان سکه لری نفریق ایدن علامت بروجه محرر اولاً خط کوفیه یازیلان بسمله و توحید و تحمید و ایکنجی درجده اسمی و لاة و سنه ضرب اولدینی ازاده بیاندر.

[۱] وزن سبعة دینارلره مخصوص بر تعبیردر. بهری ۱۴ قیراط دن اون درهم ۱۴۰ قیراط اولوب یدی مثقال اون درهم اولنجه هر بر مثقال ۲۰ قیراط اولمش اولور. بر مثقال بر دینار دیمکدر.

نتیجه‌سی اوله‌رق یزد جرد رابع زماننده و ۳۲ سال هجریسندہ قطعاً و کاملاً ایادی اسلامیہ یکمشد.

حضرت فاروق فتح اولنان بلدانده متداول اولان مسکوکات کسرویہی شکلاً تغییر بیورمیوب هر طرفده بولنان امرا و ولایة اسلامیہ اشاعیده ایضاح ایدہ جکمز وجهله بعض تعدیلات و علاوات ایله ینه طرز قدیم کسرویده سکه قطع ایتدیرمشلر و بو حال شرقده خلفای راشدین حضراتی زمانیلہ دولت امویہ نك اوائلنده دوام ایتدیکی کبی دولت عباسیه وقتنده طبرستان قطعسندہ دخی یوز التمش یوز یتمش سنه سنه قدر باقی قالمشدر. شو کیفیت مؤرخین عربک روایانیله معلوم و مدلل اولدینی کبی شکل کسرویده کی سکه لک مدت دوامی و رسم و طرز لری الیوم موجود اولان سکه لری ایله واصل مرتبه ثبوتدر.

مسکوکات ساسانیه نك موازین و مقادیری متخالف اولمسیله حضرت عمر رضی الله عنه بونلک توحید و تصحیح وزنلری تنسیب بیورمشلردر. البلاذری [۱] کتابنک امر نقوده دائر اولان فصلنده روایات موثوقه دن اوله‌رق نقل و تحریر ایدرکه: «قوم عجمک ضرب ایلدیکی دراهم مختلف اولوب دراهم کبار و دراهم صغار نامیلہ بیوک و کوچکلری وار ایدی. بعضلری بره مثقاله یکرمی قیراط و بعضلری اون ایکی قیراط و بعضلری دخی اون قیراط یعنی نصف مثقال وزننده ایدی. اسلامیتک ظهوریلہ اداء زکاة ایچون برحد وسط بولمغه احتیاج حاصل اولمسیله ذکر اولنان ۲۰ و ۱۲ و ۱۰ قیراطک اخذیلہ بونک حاصل جمعی ۴۲ قیراطه بالغ اوله‌رق عدد مذکورک ثانی مقدار ثقلنده یعنی ۱۴ قیراط وزننده سکه ضرب ایلدیلر. ایشته (درهم عربی) دینار العزیزک [۲] قیراطلرندن ۱۴

[۱] کتاب فتوح البلدان لاحمد بن یحیی بن جابر البلاذری صحیفه ۴۶۵
[۲] (الدینار العزیز) خلفای عظام طرفلرندن ضرب ایتدیریلان سکه لره اطلاق اولنه‌بور.

اخراجانه مقابل کیتله قطعه حجازیه به ادخال قلنور ایدی . یمن قطعه .
سندن دخی مسکوکات حمیریه ورود ایتمکده ایدیسسهده بونلر دیکرلرینه
نسبتله يك جزئی مقدارده کلور ایدی .

ابوهریره رضی الله عنہدن روایت اولنان بر حدیث شریفده عراقک
درهم و قفیزلری، شامک مدّ و دینارلری، مصرک اردب و دینارلری ذکر
و بیان بیوریلوب شو صورتله هر مملکتک نقود و اکیانک اسم و جنسی
تعیین بیورلمشدر. وقت سعادت حضرت نبویه اولدینی کبی زمان خلافت
ابو بکر صدیقده دخی مسکوکات بر قیمت موضوعه اوزرینه عیناً رایج
اولوبوب مقادیر وزنیه ایله (تبر) یعنی کولچه حالده اخذ ورد قلنور
ایدی . حاصلی اوائل خلافت عمرالفاروق رضی الله عنہ قدر کذران
ایدن مدنده معاملات بویله جریان ایلمشدر .

معلوم اولدینی اوزره بین العرب کموش مسکوکات درهم و التون
سکهلر دینار نام عمومیسيله موسوم اولوب [۱] فقط مؤرخین قولنجه
ایرانک کسروی سکهلری « بغلیه » و « سوداء و افیه ، طبریّه عتق » و رومی
دینارلری « هرقلیه » و یا « قیصریه » کبی نامار ایله تسمیه قلمشیدی .
و مختلف اسملر ایله یاد اولسان درهملر وزناً یکدیگرندن فرقلی ایدیکه
سبب تخلف اسامی دخی بوکا مبنی ایدی .

درتیوز یکریمی سنه یی متجاوز عراق و ایرانده حکمفرما اولان ملوک
ساسانیه مالکی عمر الفاروق رضی الله عنہ حضرتلرینک زمان خلافتنده
قسماً ضبط اولدینی کبی بقیه ممالک وسیعه ساسانیه فتوحات متعاقبه

[۱] درهمک معنای لفویسی سکه ایله مضروب کوشدن بر لوحه مستدیره
و دینار دخی کلاک علی العموم التوندن مسکوک مدور بر پارچه دیمکدر . انجق
لسان فقهده (درهم) مطلق اولدینی حالده کموش سکه نک وزن معیننه و دینار دخی
بر مثقال ثقلانده کی التونه اطلاق اولنور. سکه لفظی وجوه درهم و دنانیره ضرب
نقوش و عبارانه مخصوص تیور تمفازک اسمی اولدینی حالده بطریق النقل لوائج
مسکوکیه علم اولشدر .

و مصرده حکومت ایدن بعض امرا سکه لرینک دخی اشبو قتلوغه درج
وعلاوه سی من جهت موافق کورنمکه انزده تاریخ اعتباریه خلفای
عباسیه سکه لرندن صکره ترتیب قلمشدر . خاتمیه دخی علاوه قسمیه
مسکوکات قتالوقلرنجه لازم ملزوم قبلندن اولان متعدد فهرستلر کچورلمشدر .
مسکوکات مندرجه سنک مقدار مجموعی اوایله پک کلیتلی کورنمز
ایسه ده ایچنده خیلدن خیلی بیمل ونادر سکه لر بولنسی وعلی العموم شکل
وطرزلرینک تنوعی و ضربخانه لک تعددی کبی فن نقطه نظر نجه مقبول
و ملزم اولان احوال دن طولایی اشبو قولکسیون اوروپاده اک صوک
ترتیب و قتالوقلری نشر اولنان قولکسیونلر درجه سنده حائز اهمیت
وبلدکه دها قیمتداردر دینه بیلور .

مدخل مزه کانه مسکوکات قدیمه اسلامیة نک حال ابتدائیه اکا
متفرع معلومات تاریخیه و قتالوغک حاوی اولدینی سکه لر حقنده ایجابنه
کوره ایضاحات فیه و مقتضیه دن عبارت اولوب درت قسمه تقسیم قلمشدر .
برنجیسی: صدر اسلامده کی نقود متداوله — شکل کسرویده درهملر .
ایکنجیسی: شکل رومیده دینار و فلسلر — بولنرک انواعی . اوچنجیسی:
طرز اسلامیده کی دینار و درهملرک ابتدای ایجاد و قطعی — مسکوکات
امویه . دردنجیسی: مسکوکات عباسیه — فروع عباسیه سکه لری حقنده در .

— ۱ —

زمان سعادت اقتران حضرت رسالتپناهیده سکه ضرب اولنیوب
بین العرب ایدی تداولده بولنان نقود قبل البعثه متعامل اولدینی وجهله
ابقا قلمشیدی . ممالک متجاوره ایله جریان ایدن مناسبات تجاریه دن
طولایی هر مملکتک مسکوکاتی اخذ و قبول اولنوب مثلاً سوریه قطعه سندن
رومی دیدکلری روم ایمپراطورلرینک دینارلری و ایران دن کسروی تعبیر
ایتدکلری ساسانیان حکمدارلرینک درهملری ارزاق و اشیای تجاریه

مدخلمژك بورايه قدر اولان مندرجانی مجرد قارئین کرامتجه بر معلومات مجمله حاصل ایدمک اوزره مسکوکات اسلامییه دائر آثار ومؤلفانک بر تاریخچه سینه حصر اولمش و صده شروعدن اول موزة هایون قولکسیونک حاوی اولدینی مسکوکاتک اشبو قتالوقده صورت ترتیب و تصنیفدن بعض معلومات تاریخیه ایله ایضاحات مقتضیه دن عبارت اولان شو مدخلمژك صورت ترتیب و تقسیمانندن دخی بر نبذه جک بحث اتمک لازمه دن کورلمشدر .

موزة هایونده اقوام مختلفه عائد اوله رق موجود و مدخر اولان نقود قدیمه دن اسلام مسکوکاتی میاننده کموش اولمق اوزره ایکی بیک عدده قریب خلفای امویه و عباسیه سکسی ظهور ایدوب بونلرک تصنیف و ترتیبه مباشرت اولندقد بونلردن تسلسلاً هر خلیفه عائد و دار الضرب و سنه لری و طرز و شکلری آز چوق بیکدیگرندن فرقلی و الحاصل قولکسیون تشکیل ایده بیلجک صورتده سکز یوز الی درت عدد سکه تقریب اولنه بیلمش و ماباقیسی دیگرلرینک تمامیه عینی و یا خود اوقونه میه جق درجه ده سیلک و بوزوق اولدینی ایچون انلر طبیعی بر طرف ایدلمشدر . التون سکه لر مقدار قلیلده ظهور ایدوب انلای ترتیبده موزة هایون اداره سنک همت مخصوصه سیمه یکیدن تدارک اولنه بیلانلر ایله برابر سکسان یدی عدده بالغ اولمش و بونلرک بمضیلری بالضروره خاتمه کتابده علاوه صورتیه کچورلمشدر . باقر مسکوکات دخی اولدقجه متنوع و فقط مقدار قلیلده بولنه بیلمشدر . ساسانی طرزنده کی اسلام سکه لری پک مکمل اولوب بیزانتین طرزنده کیلر ایسه انلر نسبتله آزدر . قتالوقده اولاً ساسانی و ثانیاً بیزانتین شکلنده کیلر کوستریلوب انلردن صکره طرز مخصوص اسلامیده کی خلفای امویه و عباسیه سکه لری صره سیمه و فقط باقرلری آروجه نهایتلرنده یازلمشدر .

دولت عباسیه فروغندن عد اولنوب عراقین و جزیره مابین النهرین

قتلوقلرينك احتمالكه بعدما نقصان قالمسندن قورقار ايسه كده انشاالله
ظنمز بيهوده چيقار» فقره سنى علاوه كفتار ايتمشدر .

مقاله مذكوره صاحبي موسيو (صووه) زمانمذك اوروپاده بولنان
مستشرقينى مياننده شايان تذكر ذواتنددر . مسكوكات اوزرينه آثار
متعدددهسى اولوب بالخاصه (۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ هـ) سنه سنده نقود واوزان
و مقاييس اسلاميه دأر درت جلددن عبارت بر اثر نشر ايلمشدر .
مندرجاتى فقها ومؤرخين عربك كتب معتبره سندن تعيين اسم وشهرتله
برابر عيناً نقل وترجه قلمشدر . برنجى عصر هجريدن اون ايكنجى
عصره قدر ضرب اولنان نقود اسلاميه نك احوالى وكذلك اوزان ومقيا-
سانك انواعى تماميله درج وارائه اولتمشدر . اشبواثر مجرد تاريخ مسكوكات
واوزان واكيال ومقياسات اسلاميه به خدمت مقصديه واوانام التنده
تأليف اولنوب فى الحقيقه او قدر معلومات مفيدهى جامعدر كه بوكونكى
كونده ارباب فن سكه وهندسه ايجون بك مهم ومعمد برأخذ اولمشدر .
(دون وازكز كيبو) *D. V. Vazquez Queipo* نام مؤلفدن صكره
بو يولده بر اثر وجوده كتورلماشيدى . موخى اليه كيبو بوندن اوتوزالتى
سنه اول يعنى (۱۸۵۹ م ۱۲۷۶ هـ) سالنده ملل مختلفه قديمه نك اصول
سكه ووزن ومساحه سنه دأر اوچ بيوك جلدى حاوى بر كتاب تأليف
واشرينه همت ايتمش ايسده بونك اسلام مسكوكات واوزاننه دأر اولان
قسمى موسيو صووه رك جمع وتحرير ايلديكى معلومات درجه سنده مكممل
دكلدر .

خلاصه كلام مسكوكات اسلاميه عالم مدنيتده بحق بر موقع مهم
ومتماز احراز ايدوب اكائولان فن مخصوصك نيجه منتسبين
ومتخصصينى ظهور ايدرك تحريات وتبعات عميقه يى موجب اولمش وبر
بحق ايكي عصر دنبرو اشبو فن مهمك ترقيسنه چالشيله رق بروجه
مشروح شو بولندينى درجه كماله ايصال قلمشدر .

سکالر داخل اولدینی حالده مسکوکات امویه و عباسیه دن التون، کموش و باقر اوله رق تمام بیک التیوز طقسان بر عدد مختلف النوع سکه درج ایلمشدر .

بو قولکسیون و بو قتالوق انکلتزه موزه سنک کیلر مستثنا اولوق اوزره او زمانه قدر نشر اولان قتالوقلری پک اهمیتسز بر اقدینی کی فن مسکو- کات اربابنک بر طاقم ترددات و شبهاتی همان بر طرف ایتمه کافل اوله حق نیجه حقایق میدان چیقارمشدر . موسیو لاووانک اشبو قتالوغه یازدینی مقدمه مسکوکات اسلامیه حقنده عادنا بر نارنججه عد اولنه بیلوب پک چوق دقایق فیه دن بحث و خصوصیه روم ولاتین عبارلی سکه لرده شمیدییه قدر حل اولنه میهرق مهم قلمش اولان مسائلی پک کوزل حل ایلمشدر . کندوسنک وسعت قریحه مالک بر صاحب اقتدار اولدینی کرک بو اثریله و کرک اخیراً نشر ایدوب درجه اهمیتی دیکری راده سنده بولان اندلس و افریقا ملوک قدیمه سی مسکوکانی قتالوغیله و مسکوکات اسلامیه دائر سائر بر طاقم رسائل مفیده ایله تابتدر . موسیو لاووا کچن ۱۸۹۲ سنه میلادیه سنده وفات ایدوب موسیو الیهک ترجمه حانی و تذکیر نامی شامل افاضل مستشرقیندن موسیو (هانری صووه ر) H. Sauvaire فرانسز مسکوکات جمعیتک رساله سنویه سنده مفصلجه بر مقاله نشر ایدوب بونده متوفی لاووانک قدرت علمیه سنی و فن مسکوکات اسلامیه کی وقوف و معلوماتی بیان ایتدکن صکره مسکوکات اسلامیه اوزرینه وقوعبولان تحریات و تدقیقاتیله نشریاتی و مذکور قایینه ایچون مالک شرقیه اجرا ایلدیکی سیاحتلرده نادر سکه لر تدارکی و بروجه محرر ایکی مهم قتالوق تألیف و تنظیمی کی سبقت ایدن خدماتی بر صورت ستایشکارانه ده ذکر و تعداد ایلمش و خاتمه مقاله سنده : « اسلام سکه لر نیجه اوروپا مالک انک زکیکن قینه سی اولان فرانسه مسکوکات قینه سنک مالک اولوب متوفی لاووانک تألیفه تشبث ایلدیکی آثار مسکوکه نادره

انکثره موزہ سنک بر جوق مدتدنبو خبلی پارہ لر وامکر صرفیلہ تدارکنہ موفق اولش اولدینی مسکوکات عتیقہ اسلامیه دن خلفا مسکوکاتی قو۔ لکسیونہ مخصوص اولہ رق بر قتالوق نشر ایلمشدر۔ ایشته بو تاریخدن اعتباراً خلفا مسکوکاتنک انواعی واشکال ونقوشی والحاصل درجہ اہمیتی میدانہ چیقمشدر۔ بوندن بشقہ (استانی لان - پول) یکدیگرینی متعاقب شرق وغربہدہ حکومت ایتمش اولان همان بالجلہ دول ماضیہ اسلامیه نک دولت ابد مدت عثمانیہ یہ قدر سکالرینی دخی آرو آرو تصنیف ایدوب قتالوقلرینی ومؤخرأ بونلرک علاولرینی نشرہ صرف مقدرت ایلمشدر۔ مومی الیہ حقیقہ یازمش ویازمقدہ بولنمش اولدینی اناریلہ مستشرقین میانندہ بر موقع ممتاز احراز ایتشدر۔

قتالوقلرک تنظیمی خصوصندہ اتخاذ ایلدیکی اصول اوروباجہ فوق العادہ مقبول اولوب بو قتالوقلرک شامل اولدینی ایضاحات مکملہ وتعزيفات مدققانہ مسکوکات حقندہ مطلوب اولان معلوماتی مع زیاده استحصالہ کافل اولملہ برابر مسکوکاتک تاریخ ومحل ضربلرینی ارانہ ایتک اوزرہ ترتیب وعلاولہ ایلدیکی جدولار ارباب مسکوکاندن زیادہ مؤرخینک سنین متسلسلہدہ ہرہانکی حکومتک ادارهسندہ بولنان ممالکی وملوک وامراسی یک نظردہ تعیین ایدہ بیلملری ایچون پک بیوک استفادہلرینی موجب وسائطدندہ۔ حاصلی سنین اخیرہدہ فرانسدہ چیقاریلان قتالوقلرک بو اصولہ تنظیمنہ مجبوریت کورلمشدر۔ محرر کمبضاعہ ایچون دخی بویادہ بشقہ بر صورت ارامق ویکی بر اصول اتخاذ ایتک ممکن دکل ایدی۔

فرانسہ مسکوکات قبینہ سی مسکوکات اسلامیه قونسرو اتوری موسیو (ہازی لاووا) H. Lavoix دخی (۱۸۸۷ م ۱۳۰۵ هـ) سنہسندہ مذکور قبینہدہ موجود اولان خلفا سکالرینی تصنیف وترتیب ایدوب قتالوغنی نشر ایتشدر۔ اشبو قتالوقدہ ساسانی ویزانتین طرز لرنده کی مسکوکات اسلامیه ایلہ افریقا واندلسدہ قطع اولنان لاتین عبارہ لی

ایتمش لر در . مملکت مزده برنجی دفعه اوله رق خلفا مسکوکاتی حقنده تدقیق سکه اوزرینه یعنی فنا اعطا قلنان معلومات ایشته بودر . اندن صکره صبحی پاشا مرحوم دخی ۱۲۷۹ سنه سنده (عیون الاخبار فی النقود والاثار) نام تألیف لرنده مسکوکات اسلامیة نک ابتدای ایجاد و قطعی اوزرینه اولان فصل مخصوصی رساله شکلده طبع و نشر ایتدی ر مشر در . بو رساله ده خلفا مسکوکاتنه دائر مؤرخین قدیمه نک روایاتی مختصراً حکایه و بعضی سکه لر دن استدلال اولنان احوال شویله جه محاکمه ایدل مشدر . رساله مذکور ۱۸۶۲ سنه میلادی سنده بارون شلختا ایله موسیو مورتمان طرفدن آرو آرو ترجمه ایدیلر ک نشر اولن مشدر . بوندن صکره ۱۳۰۱ تاریخنده موضوع موقع انتشار اولان (مرآت الحرمین) نام اثر ده دخی مؤرخین قدیمه نک روایت لر دن و تاریخ جو دتدن نقلاً دراهم و دنانیر حقنده بعض معلومات بجمله درج قلن مشدر .

یوقارودنبرو ذکر و تعداد ایدیلر کمز ذوات ایله عصر حاضرک اسملرینی تصریح لزوم کورم دیکمز سائر فن مسکوکات متسبب فی طرف لر دن میدان استفاده و وضع اولنان آئاردن برطاقی متقدمینک اقوال و روایاتی نقلدن عبارت و برطاقی دخی جمع و تدارک اولنه زق نظر تدقیق و تفحص دن کچوریلان مسکوکات قولکسیونلر دن استنباط اولنان احواله مستند اولوب اشبو قسم ثانی علم مسکوکاتک اس ال اساسی و خادم توسع و ترقی سیدر .

(تیزن هاوزن) ک ۱۸۷۳ تاریخی اثر معتبرینه کلنجیه قدر نشر اولنان ، رساله لر و قتلوقلر مسکوکات اسلامیة فن مهمنک مقدماتندن معدود اوله رق واقعا مؤلفین حاضره ایچون برر رهبر اولمش ایسه ده معلومات مکملیه بی شامل و حائز اهمیت اولم دقلری کبی او وقته قدر مو . جو د اولان قولکسیونلر دخی پک نقصان اوله رق مسکوکات اسلامیة نک اهمیت فوق العاده سی تقدیر ایتدی ره جک بر حالده دکلر ایدی . ۱۸۷۵ سنه میلادی سنده (استمانلی لان - پول) Stanley Lane-Poole

بر اثر ده صره سیله کوسترمش و ۱۸۷۳ سنه میلادی سنه قدر خلفا مسکو-
کات مهمه سنه دائر نشر اولنان آتارک مندرجاتی پک کوزل ایضاح
ایتمشدر. بونکله برابر فن مسکوکات اسلامی نك شمديکی بولندينی
درجه کاله ایصالی ایچون اخلاقه باشلیجه عرض خدمت و وساطت
ایتمش اولان بعض ذواتک اسمارینی تصریح ایتک لازم کلور ایسه انلرده
۱۷۸۲ سالندن باشلا یه رق ۱۸۲۴ سنه میلادی سنه قدر یکدیگری متعاقب
نشر آتار ایتمش اولان (آدلر) Adler و (قاستیلیونی) Castiglioni
و (تیخنن) Tychsen و (فره) Fraehn نام ذاتلر در.

بونلرک نشر ایلدکاری قتالوقلردن صکره قرق الی سنه قدر آنلره
نسبتله دهامکمل قتالوق نشر اولمییوب فقط یه خلفا مسکوکاتنه دائر
بعض مهم رساله و مخطولر چیقاران ذوات بولنش و فن مذکورک
ترقیاتنه چالشمشدر. مملکت مزده و قبیله فن مسکوکات عتیقه نك اهمیتی
هر نصل ایسه پک تقدیر اولنه مدیغندن ولو پک کوچک اولسون نه
قولکسیونلر جمع و ترتیبه ونده مختصرجه اولسون بعض رسائل تألیفه
صرف تقدینه همت ایدن همان بولنامش کییدر. سنین اخیرده بزم
بیلدیکمز فن مبعوثه الک زیاده و بلکه الک اول مملکت مزده انتساب ایدن
صبحی پاشا مرحوم اولوب اقوام مختلفه یه عائد خلی مسکوکات قدیمه ایله
بر چوق نقود اسلامی جمع و تدارکنه موفق اولفله برابر دیگر بر قاق
ذاتی دخی بو یولده مساعی به تشویق ایلمش و ایشته موزة هایونک ابتدای
کشادینه تصادف ایدن اوزمانلردن اعتباراً اوراجده انواع مسکوکاتک
جمع و تدارکنه باشلانمشدر.

جووت پاشا حضرتلری بوندن اوتوزیدی سنه اول دولت علیه
تاریخنک بشنجی جلدینک حین تبییضنده ینی ۱۲۷۶ سالنده صبحی پاشا
مرحومک مسکوکات اسلامی طاقلارینی بالاطراف تدقیق ایدرک یازمش
اولدقلری فقره استطرادیه بی جلد مذکورده و ۱۲۷۸ سنه سنده نشر

باحث اوله رق توارىخ عثمانیه ده اړه صره فقرات مختصره درج ایدلمش
واو مناسبتله مسکوکات قدیمه دن پک آز بحث ایدلنډه بولنمشدر .

اوروپاچه مسکوکات قدیمه فنی فن آثار عتیقه منلو بر موقع مهم
احراز ایتمش واستدلالات تاریخیچه که موثوق و معتمد مأخذلردن
بولنمش اولدیغندن فن مذکورک شعبات مختلفه سیله مشغول اولان بر طاقم
مشهور ذوات ظهور ایلدشدر . بوندن هان ایکی عصر اول اوروپانک
بعض شهرلرنده بولان موزملرده وخصوصی مسکوکات قینه لرنده اسلام
مسکوکاتی جمع وتداریکله اوفق تفک قولکسیونلر وجوده کتورلمکه دخی
باشلانمشدر . مستشرقیندن بعض ذوات تقریباً یوز قرق یوز الی سنه
مقدم ذکر اولنان قولکسیونلرک - مسکوکات قدیمه سائر نک اولدینی
منلو - قتالوقلرینی تصنیف وتنظیمه تشبث ایدرک واسلام مسکوکاتی
حقنده بعض معلومات وایضاحات دخی علاوه ایلیرک بر قاق اثر وجوده
کتورمشلردر .

لهذا علم مسکوکات اسلامیة دخی اوروپاده کیتدکجه اهمیت حاصل
ایدرک مستشرقیندن بو علمده کسب اختصاص ایدنلر ظهور ایله موزملرده
بولان والیرینه کچن نقود اسلامیة نک خطوط مختلفه و مشکله فنی قرائت
واستخراج چالشوب تصادف ایلدکلی صوبانه غلبه ایله یواش یواش
نائل موفقیت اولمشلردر . برطرفدن دخی بونلرک تطبیقات تاریخیه سنه ده
حصر انظار دقتله بعض حقیقتلر میدان چیقارمشلردر .

خلفا مسکوکاتنه دائر یکریمی بش اوتوز سنه یه کانیجه یه قدر معلومات
تاریخیه وایضاحات لازمی حای قتالوقلر وخصوصی اثرلر تألیف ونشر
ایدن ارباب مسکوکاتک محدود اولسی حسیله جمله سنک اسملرینی ومدوناتی
وهانکی ملته منسوب اولدقلرینی کوسترمک قابل ایسه ده بوراده او قدر
مفردانه کیرمه حاجت کوره مدیکم کی شو تفصیلاتی مشاهیر ارباب
فن مسکوکاندن (تیزن هاوزن) Tiesenhansen مخصوصاً جمع ایلدیکی

— مدخل —

مسكوكات قديمه اسلاميه كه خلفای راشدين رضوان الله تعالى عنهم
اجمعين حضراتيله خلفای امويه عصر لرنده و اوائل دولت عباسيه ده ضرب
اولان دراهم و دنانير اولوب بونلر فن مسكوكاتجه من كل الوجوه حائز
اهميت فوق العاده در .

دراهم و دنانير اسلاميه نك انواعيله مسكوك اولدقلرى نقوش و عباراتى
و بالخاصه امور شرعيه ده كى تطبيقاتنه نظراً موازين و مقاديرى حقدده
كرك كتب فقهيه و كرك تواريخ قديمه ده آز چوق معلومات لازمه اعطا
قلمش ايسه ده مسكوكات مبحوثه نك صدر اسلامه ده كى احواليه سكه
اسلاميه نك ابتدائى احداثه دائر الك زياده ايضاحاتى حاوى اولان مؤلفاته
مأخذ اولان آثار اينكيجى و اوچنجى عصر هجرى مؤرخيندن بلا ذرى
وراقدى و امثالى كى بعض علمانك روايات موثوقه به مستند اوله رق
ياز دقلرى كتابلر اولوب انلردن صكره ابن خلدونك مقدمه تاريخيله علامه
مقرزى نك كتاب النقودنده اولدقجه ده مفصل معلوماته تصادف اولمقده در .
مع مافيه اشبو ايكي مؤلف قديمى مؤرخينك اقوالندن بشقه سكه اسلاميه نك
بالتدريج كسب ايلديكى احوال و تبدلاتدن دخی بحث ايلمشر ايسه ده
هر ايكنسك سوز لرنده اصلاً يك دكل ايسه ده فرعاً بعض تناقض موجود
اولدينى كى مسكوكاتك انواع و عباراتنه و سائر سكه دائر اولان روايتلريده
آز چوق نواقصدن خالى دكلدر . بو كيفيت بو كونسكى كونده ماده و فناً
تظاهر ايدن حقيقتنه مستند اوله رق اثبات اولمقده در .

طقوز يوز نارينخندن صكره مؤرخلريمز سكه بحثيله يك مشغول اولما
مشلر در . يالكرز مسكوكات عثمانيه نك سنين اخيره ده كى بعض احوالندن

بناءً عليه موزه هایونک بوکی ترقیاتجه احکام ارادات مکارم ایات
حضرت جهانبنائی به موافق تسهیلات و معاونات جمیله یی اصلاً درینغ
بیورمیان معارف عمومیه ناظری دولتلو زهدی پاشا حضرتلرینک نام
دولتلرینی بوراده بر اورده لسان احترام ایتمکی وجبه دن عدایله برابر
اشبو اثر مهمک تألیف وتصنیفنه صرف مساعی وغیرت ایتمش
اولان شورای دولت اعضا سندن برادریم غالب بکک دفعه ثانیسه اولمق
اوزره وقوعه کلان خدمت مفتخره سندن طولای دخی موزه هایون نامنه
اوله رق کندوسنه بیان تشکر ایدر وجمله مزک رضای معالی احتوای
حضرت خلافتناهی به موافق دهانجه خدمات عرضنه موفقیتمزی تمق
ایلرم.

موزه هایون مدبری

حمدی بن ارلهم

جناب حق شہریار کثیر الانار و تاجدار مکارم شعاع ولی نعمت
 بیتمز ولی نعمت عالمیان الغازی سلطان ﴿عبدالحمید﴾ خان ثانی افندمن
 حضر تلمیخی تحت عالیہخت ہایونلرنده باکمال شوکت و شان پایدار بیورسون.
 علوالطاف و عنایات و سمو عواطف و مساعدات ملکدارانہ لرندن
 حصہ مند فیوضات بینایات اولمقدہ بولنان موزہ ہایونک ترقیات مشکو-
 رہ سی آنارینی مجرد تحریث نعمت ولی النعمت ضمنتہ انظار قدرشناسانہ
 عرض و ابرازہ و ساطت متمم ذمت عبودیت اولسنہ مبنی اوامیہ خیرہ یہ
 استناداً بر مدتدنبری موزہ ہایونده موجود اولان آثار و مسکوکات
 عتیقہ یہ مخصوص اولہرق ترتیب و نشرینہ ابستار اولنان قتالوقلر جملہ سندن
 اولمق اوزرہ بوکرہ دخی آثار مسکوکہ اسلامیه نك اک مهملری اولان
 خلفای امویہ و عباسیہ سکولرینی حاوی بولان اشبو «مسکوکات قدیمہ
 اسلامیه» قتالوغی موقع استفادہ یہ وضع اولنمشدر .

سایہ کالانویاہ حضرت ملکداریدہ اشبو قتالوغک محتوی اولدینی
 مسکوکات اوروپادہ صوک زمانلردہ نشر اولنان قتالوقلرک محتویاتی
 رادہ سندنہ حائر اهمیت اولدینی کبی صورت ترتیب و مندرجاتی دخی مکمل
 و ہر درلو معلومات تاریخیہ و فنیہ یی جامعدر .

CJ
3404
I87
1894
v.2

مُؤَدَّاهُ الْمَنَائِلِ

مَسْكُوكَاتُ قَدِيمَةِ اِسْلَامِيَّةٍ قَبْلَ الْوَحْدَانِيَّةِ

ساسانیانہ ریزانین طرزندہ کی مسکدر، خلفای امویہ و عباسیہ مسکوکاتی

فروع عباسیہ دن

بنی طولون، بنی اخشید، آل سامن، بنو حمدان، آل بویه، بنی مروان
مسکوکاتی

اثر

اسماعیل غالب

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک امریلہ طبع ونشر اولمشدر.

قسط: طینئیه

(مهران) مطبعہ سی — باب عالی جادہ سندہ نمرو ۷

۱۳۱۲

موزیہم یون

3189

11/128

شماره 3189

POX 100 DIAMETER

CJ
3404
I87
1894
v.2

Istanbul, Turkey. Arkeoloji
Müzeleri
Meskukat-ı kadime-'i
islamiye katalogı

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

موزة هم يون